

สุทธีปริทัศน์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

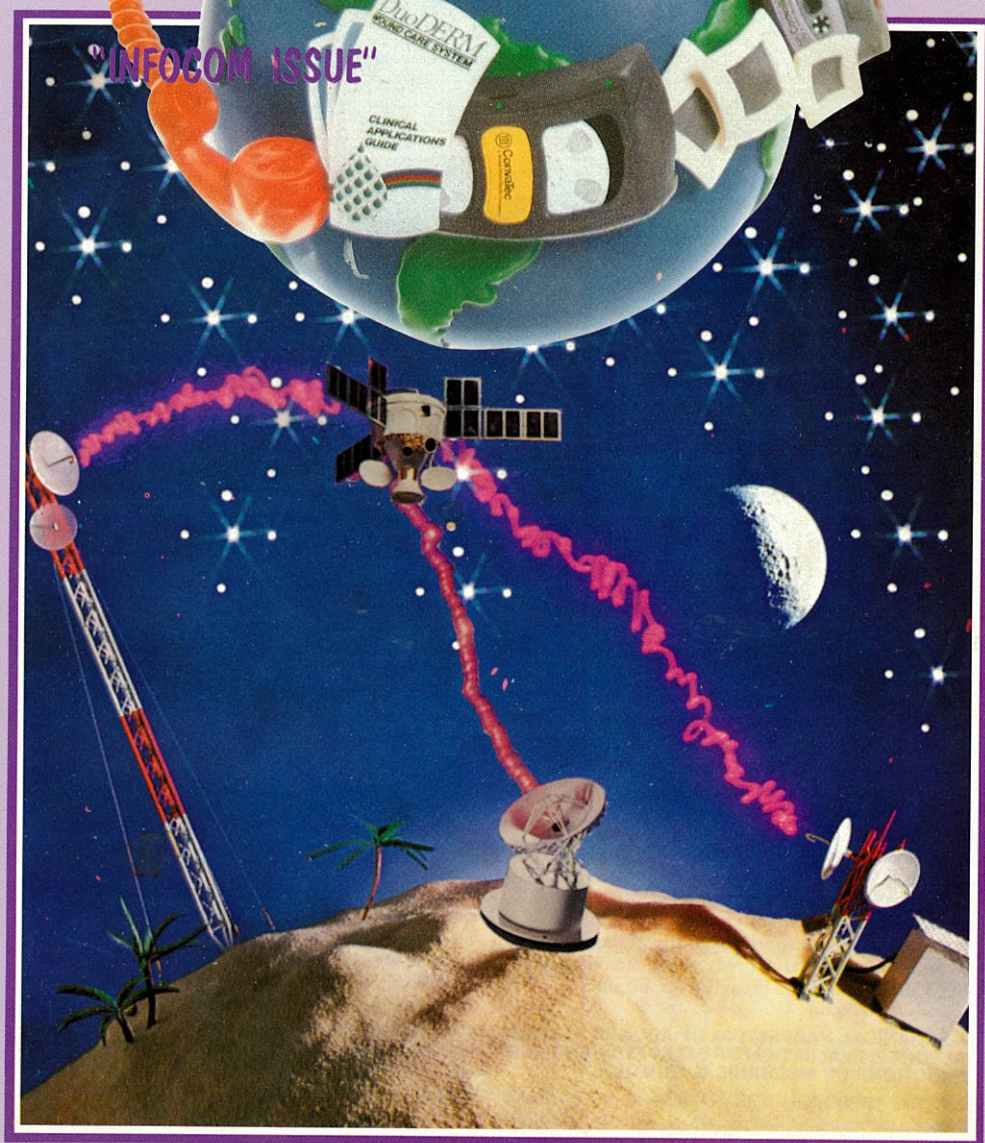
Vol. 8 Number. 23 October 1993 - January 1994 B 40.

ส U D H I P A R I T A S

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๖ - มกราคม ๒๕๓๗ ราคา ๔๐ บาท ISSN 0857-2670

ฉบับ "INFOCOM"

"INFOCOM ISSUE"

ตะวันขึ้น ที่ทุ่งบางเขน

* กวี อิศริวรรณ

“ลมกระพือฮือหอบธุลีฟุ้ง
เดินเลาะลัดริมลำคลองคลองประปา
พบ “บางเขน” ทุ่งดินรื้อไร่เหลือค่า
มีแต่บ้านห่างห่างทางตำบล

ในท้องทุ่งทางเกวียนเตียนหน้าหนา
จากสามเสนมาพักหนึ่งถึงบ้านคน
ดูไรยาร้างไปเหมือนไพรสณฑ์
แต่ปวงชนหน้าระรื่นเรียก “ขึ้นประชา”

ทุ่งบางเขนในอดีต ปัจจุบันคือ เขตดอนเมือง เป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ - มกราคม ๒๕๖๗ ราคา ๔๐ บาท ISBN 0857-2670

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๑๑๐/๑-๔ ถ.ประชาชื่น เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทร. ๕๔๐-๐๐๕๐ (อัตโนมัติ ๒๐ เลขหมาย) ต่อ ๔๐๒

โทรสาร. ๕๔๑-๓๑๕๕

คณะที่ปรึกษา

ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

อาจารย์ประเสริฐ ประภาสะโนบล

ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พงศบุตร

อาจารย์ประกาศ วัชรภรณ์

ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์

คณบดีทุกคณะ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ
๒. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
๓. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
๔. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
๕. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

เหรียญกษาปณ์

นายพัฒน์พงศ์ อภิเดชพัชรกุล

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์สุรางคนา ณ นคร

พิสูจน์อักษร

อาจารย์ชัยศักดิ์ สุกระกาญจน์

ศิลปกรรม

อาจารย์ทรงธรรม โพธิ์แก้ว

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์ก่อเกียรติ ขวัญสกุล

จัดจำหน่าย

ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์ โทร. ๒๒๑-๐๖๓๓

พิมพ์ที่

บริษัท เอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด โทร.

เรียงพิมพ์

ไฮ-เทค คอมพิวเตอร์ฟิค โทร. ๕๔๗-๕๓๗๔

กำหนดออก

ราย ๔ เดือน

บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์และโฆษณา

รองศาสตราจารย์ดร.นวนิตย์ อินทราณะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ปบรรจงศิลป์

กองบรรณาธิการ

ดร.ปริญญา ลักษิตานนท์

ดร.อรชร อรรถบวรพิศาล

อาจารย์สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์

อาจารย์สุวรรณา ตริมาศ

อาจารย์ปรียาภรณ์ เผือกผ่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เกื้อหนู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วินิจ พินิจอักษร

อาจารย์สุเทพ พันประสิทธิ์

อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิเวก

อาจารย์ณัย มุสา

ฝ่ายจัดการ

อาจารย์สุนันทา ลิมศิระวงศ์

ฝ่ายสมาชิก

อาจารย์สมศิริ ธีระภาพ

บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ลงพิมพ์
ใน วารสารสุทธิปริทัศน์ทุกฉบับเป็นทัศนะวิจารณ์อิสระ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กองบรรณาธิการ
และผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

สารบัญ

INFOCOM

๗	- คุยกับนักวางแผนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์
An Interview with a Communication Development Dr.Lertlak S. Burusphat.	ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ
Teeraphan Lothongkum.
๑๔	- สังคมข่าวสารกับการพัฒนาประเทศ
Information Society and National Development.	दनัย มูसा
Danai Moosa.
๒๓	- เสรีภาพของสื่อมวลชนกับร่าง พ.ร.บ. ข่าวสาร
Mass Media Freedom and the Public Information Act.	ปริญญาพร ขุขันธิน
Prinyapon Khukhanthin.
๒๖	- การสื่อสารกับระบบสารสนเทศ
Communication and Information Systems.	พนารัตน์ ลิ้ม
Panarat Lim.
๓๒	- การประชาสัมพันธ์กับการเสริมสร้างภาพลักษณ์และวัฒนธรรมองค์กร
Public Relation can Build up Image and Corporate Culture.	รศ.ดร. สมควร กวียะ
Assoc.Prof. Dr.Somkuan Kaviya.
๓๙	- การสร้างภาพลักษณ์ของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริหารข่าวสารทางธุรกิจในยุคสังคมสารสนเทศ
Building up the Image of Publication for Business Information Service in the Information Age.	กฤษณ์ ทองเลิศ
Grit Thonglert.
๔๘	- โฉมหน้าอย่างไรจึงได้ผล
What the Effective Ways of Persuasion ?.	ปาจรีย์ อ่อนสอาด
Pacharee On-sa-ad.
๕๓	- รายการเกษตรทางโทรทัศน์ : คำถามว่าด้วยการพัฒนาสังคม
Agricultural Program on the Air : Question on Social Development.	สมสุข หินวิมาน
Somsuk Hinviman.
๕๘	- โฆษณาไทยยุคใหม่ขาย... อะไรกันแน่
What do they sell in Thai Advertisements.	อรยา เอี่ยมชื่น
Oraya Iemchuen.
๖๑	- ชายฝั่งทะเลไทยในอดีตด้วยภาพจากดาวเทียม
The Thai Coastline in the Past as seen by Satellites.	ศ.ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ
Prof.Dr.Prasert Witayarut.

- ๗๐ - ระบบไรท์ไซซิง
Rightsizing System. ศิริภัทรา เหมือนมัลลย์
Siripatra Muanmalai.
- ๗๔ - Translation and Non-Isomorphism of Lexicons.
หลักการแปลและอุปสรรคในการแปล Asst.Prof.Dr. Vinit Phinit Akson.
ผศ.ดร.วินิจ พินิจอักษร
- ๘๐ - Thai-English Hybrid Lexical Formation : Idiomatic
Expressions. Umaiya Hj Umar.
อุไมยา เอชเจ. อุมาร์
- รูปแบบคำผสมไทย-อังกฤษ : การใช้สำนวนภาษา

กฎหมายและการเมือง

- ๘๕ - ลงหนังสือพิมพ์ประกาศจับเป็นหมิ่นประมาทหรือ
Is Notice of Allege and Insult ? ชิตติช่วง ทัพวงศ์
Chotechuong Thapvongse
- ๘๗ - การเสียสิทธิของเจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย
Loss of Legal Privileges by Creditors in Bankruptcy Cases. สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์
Somchai Samritisap.
- ๙๑ - การปฏิรูปที่ดินไทย ความสำเร็จหรือล้มเหลว
Rise or Fall of Land Reformation. ธัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธิ
Tanyalux Luanghvisut

ศิลปวัฒนธรรม.

- ๙๖ - วัฒนธรรมไทย
New Thai Culture. รศ. สมนึก แดงเจริญ
Assoc.Prof. Somnuke
Tangcharoen.
- ๑๐๓ - พุทธปรัชญา
Buddhist Philosophy. สุพัฒน์ ไทยธวัช
Supat Thaitawat.

การศึกษาและวิจัย.

- ๑๐๗ - บทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคมโลก
Responsibility & Role of the University Towards
World Society. ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์
Dr.Sawai Sudhipitak
- ๑๑๐ - สรุปย่อการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์
ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต” กรรณธ์ เป่งขำ
Gornrath Plengkham.
Research Abtract : Factors Influencing the Morale
of Dhurakijpundit University Instructors.
- ๑๑๕ - สรุปย่อการวิจัยเรื่อง “ผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงกุ้งใน
จังหวัดสมุทรสาคร” สุเทพ พันประสิทธิ์
Sutep Punprasit.
Research Abtract : Returns on Shrimp Cultivation in Suteup Punprasit.
Samutsakhon Province.

บรรณาธิการแถลง

ประวัติศาสตร์ได้บันทึกการสำรวจทางทะเลครั้งยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติในปีคริสต์ศักราช ๒๔๙๒ เมื่อคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส นำเรือ “ซานตามาเรีย” “ปินต้า” และ “มินา” ออกจากท่าด้วยแรงศรัทธาอันยิ่งใหญ่ต่อความคิดของตนเองสู่อีกปลายขอบฟ้าเพื่อพิสูจน์ความจริงที่รอการค้นพบ

การเดินทางในครั้งนั้นเป็นการยุติการปิดกั้นทางความคิดของมนุษย์ เรื่อง การแสวงหาโลกใหม่ ล้มล้างทฤษฎีและความเชื่อที่ว่า โลกแบน เปลี่ยนโฉมหน้าแผนที่เดินเรือตลอดจนความรู้ทางภูมิศาสตร์ที่มีอยู่ในช่วงนั้นโดยสิ้นเชิง นับเป็นการเปิดศักราชแห่งการแสวงหาข้อมูลความรู้ข้อเท็จจริงอันกว้างไกล

สังคมในปัจจุบันได้วิวัฒน์พัฒนาจากยุคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม มาสู่ยุคแห่งสังคมสารสนเทศหรือสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่ง สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและบุคคล เช่นเดียวกับทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ข่าวสารมีบทบาทมีพลัง มีอำนาจมีอิทธิพลต่อสังคม วัฒนธรรม ต่อการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ

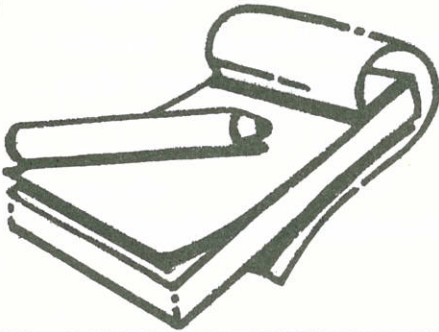
สุทธิปริทัศน์ฉบับนี้เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับความสำคัญของข่าวสารการประชาสัมพันธ์มีบทความที่กล่าวถึง “การสร้างภาพลักษณ์ของสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจในยุคสังคมสารสนเทศ” “สังคมข่าวสารกับการพัฒนาประเทศ” “เสรีภาพของสื่อมวลชนกับร่าง พ.ร.บ. ข่าวสาร” “โฆษณายุคใหม่ขาย... อะไรกันแน่” “การประชาสัมพันธ์กับการเสริมสร้างภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร” และบทสัมภาษณ์ “คุยกับนักวางแผนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา” เป็นอาทิ

ติดตามบทความอันหลากหลายในภาวะแห่งโลกไร้พรมแดนทางข่าวสารได้จากสุทธิปริทัศน์ทุกฉบับ และติดตามเรื่องราวในหัวข้อ “นักธุรกิจกับการสร้างชาติ” อย่างต่อเนื่องในฉบับหน้า

บรรณาธิการ

๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๖

สุ ท ธิ ป ริ ทั ศ น์

สาระสังเขป บทความ

สังคมข่าวสารกับการพัฒนาประเทศ/ดนัย มุส่า

หน้า...

โลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วผสมผสานกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ นำไปสู่ภาวะไร้พรมแดนทางด้านข่าวสาร จนทำให้ข่าวสารเป็นพลังสังคมใหม่ที่มีความสำคัญ มีศักยภาพต่อการเรียนรู้ การตัดสินใจ การพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรมการใช้สังคมข่าวสารจึงต้องเข้าไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาประเทศที่เหมาะสม ดังามการใช้สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ และสื่อภาพยนตร์ จึงต้องพิจารณาในเรื่องของข่าวสาร บุคลากร การจัดการ การกระจายเทคโนโลยี เสรีภาพ การตรวจสอบและจรรยาบรรณที่สอดคล้องกัน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาประเทศ

เสรีภาพของสื่อมวลชนกับร่าง พ.ร.บ. ข่าวสาร/ปริญญาพร ชุขันธิน

หน้า ๒๓

ยุคของสังคมข้อมูลข่าวสาร ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วและมีคุณภาพมากกว่าคนอื่นย่อมได้เปรียบ การเปิดโอกาสให้มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นธรรมแก่ทุก ๆ คนในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวมและสาธารณชนมีส่วนในการตัดสินใจร่วมกัน เป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

การสื่อสารกับระบบสารสนเทศ/พนารัตน์ ลิ้ม

หน้า ๒๖

การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศในแง่ของการส่งข้อมูลข่าวสารจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง ระบบสารสนเทศจะนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลส่งผลลัพธ์ออกมาเป็นสารสนเทศ ซึ่งอาจจะเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ หรือเป็นเสียง ที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

การประชาสัมพันธ์กับการเสริมสร้างภาพลักษณ์และวัฒนธรรมองค์กร. / รศ.ดร.สมควร กวียะ

หน้า ๓๒

การประชาสัมพันธ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยหลักห้าขั้นบันไดเงินและสิบสี่กลยุทธ์ทองจึงจะบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย สามารถสร้างเสริมภาพลักษณ์และก่อให้เกิดวัฒนธรรมขององค์กร นำไปสู่ความสำเร็จสมบูรณ์ขององค์กรทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคนิค และด้านสังคม

การสร้างภาพลักษณ์ของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริหารข่าวสารทางธุรกิจในยุคสังคมสารสนเทศ/กฤษณ์ ทองเลิศ หน้า ๓๙

สังคมสารสนเทศหรือสังคมข่าวสาร อยู่ในช่วงแห่งการแข่งขันเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เลือกใช้บริการ การสร้างภาพลักษณ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการยอมรับ เชื่อถือแก่การบริหารข่าวสารของธุรกิจที่ให้บริการด้านสื่อ นั้น ๆ

โน้มน้าวใจอย่างไรจึงได้ผล/ปาจริย์ อ่อนสอาด

หน้า ๔๘

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเป็นความพยายามอย่างแน่วแน่ที่จะเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ การตัดสินใจ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผ่านกระบวนการสื่อสาร ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นไปตามที่ตั้งใจหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สื่อสาร

โฆษณาไทยยุคใหม่ ชาย...อะไรกันแน่/อรยา เอี่ยมชื่น

หน้า ๕๘

โฆษณาไทยสมัยนี้เน้นความสำคัญของภาพพจน์อันผิวเผินมากกว่าอรรถประโยชน์ที่แท้จริงของสินค้า จะต่างกันก็เฉพาะเทคนิคการนำเสนอเท่านั้น ถ้าจะพิจารณาด้านแนวคิดแล้วจะเห็นว่าสินค้าประเภทเดียวกันจะใช้ CONCEPT คล้าย ๆ กันเป็นส่วนมาก

ชายฝั่งทะเลไทยในอดีตด้วยภาพจากดาวเทียม/ประเสริฐ วิทยารัฐ

หน้า ๖๑

เทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยให้สามารถค้นหาบางสิ่งบางอย่างได้ แม้กระทั่งเรื่องราวในอดีตเกี่ยวกับชายฝั่งทะเลซึ่งต้องมีการศึกษาต่อไปอีกมาก

ระบบไรท์ซิง/ศิริภัทรา เหมือนมาลัย

หน้า ๗๐

การเลือกระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับแต่ละองค์กรซึ่งแตกต่างกันทั้งลักษณะของธุรกิจ บุคลากร การจัดรูปแบบ และการบริหาร จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จและสามารถใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ

การเสียชีวิตของเจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย/สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์

หน้า ๘๗

เมื่อมีการฟ้องคดีล้มละลาย ควรที่เจ้าหนี้ที่พึงระมัดระวังในข้อกฎหมายในการฟ้อง เพราะอาจจะสูญเสียเงินเปล่า ๆ ได้

การปฏิรูปที่ดิน ความสำเร็จหรือล้มเหลว/อัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธิ

หน้า ๙๑

ความพยายามเข้าใจและอธิบายถึงพัฒนาการและปัญหาการปฏิรูปที่ดินของไทย

วัฒนธรรมไทยใหม่/สมนึก แดงเจริญ

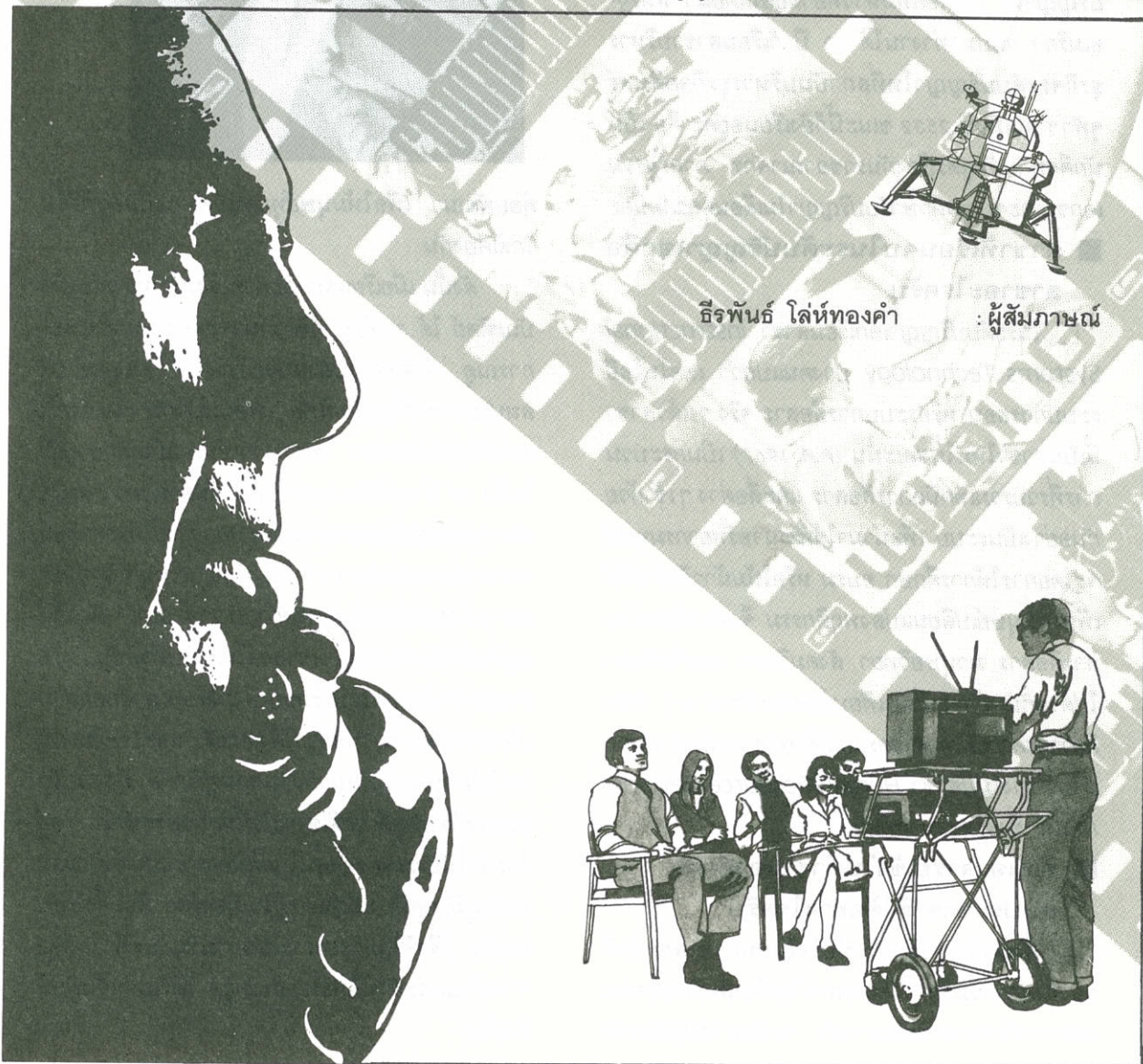
หน้า ๙๖

ความอยากได้ใคร่ดี การอ่านอนซอนยาก การขาดความสามัคคีปรองดอง เห็นอกเห็นใจกัน และการที่เป็นผู้มีบุคลิกภาพของเผด็จการของบุคคล เป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน

คุยกับ : นักวางแผน การสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์

ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ

: ผู้สัมภาษณ์

■ ก่อนอื่นขอทราบถึงการศึกษาของท่าน อาจารย์ครับ

□ เรียนระดับอนุบาลที่ตรุโนทยาน แล้วไปอยู่เนติศึกษาประมาณ 1 ปี ก็ไปต่อประถมปลายที่สิงคโปร์ โดยติดตามคุณพ่อที่ลี้ภัยการเมืองไปอยู่ที่นั่น ที่สิงคโปร์เรียนหลายแห่ง ภายหลังกลับมาต่อมัธยมต้นที่สตรีจุลนาค มัธยมปลายที่สตรีวิทยาฯ สำหรับระดับปริญญาเรียนปริญญาตรีคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เมื่อจบแล้วไปต่อปริญญาโท และเอกที่มหาวิทยาลัยอินเดียน่า สหรัฐอเมริกา กลับมาทำงานได้ 20 ปี ก็เรียนสาขาบริหารธุรกิจระดับปริญญาโทที่สถาบันบริหารธุรกิจคินท์ จุฬาฯ จบเมื่อปี 2532 ขณะนี้ก็ยังเรียนอยู่ค่ะ คือ เป็นนักศึกษาหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน จะจบการศึกษารับปริญญาในเดือนตุลาคมนี้ค่ะ

■ สาขาที่เรียนจบในระดับปริญญาเอกคือ สาขาอะไรครับ

□ ในระดับปริญญาเอกเรียนสาขา Instructional Systems Technology บางคนแปลว่า เทคโนโลยีระบบการสอน หรือระบบการสื่อสาร จริง ๆ แล้วสาขานี้เป็นสาขาใหม่ในขณะนั้น (ค.ศ. 1967) เป็นกระบวนการที่รวบรวมเทคนิคการสื่อสาร และสื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะโดยการให้การศึกษาอบรม หรือโน้มน้าวจิตใจก็ได้ เพื่อให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงต้องเรียนด้านการสื่อสาร มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และจิตวิทยาไปด้วยกัน ถ้าจะนำมาเทียบกับคณะวิชาต่าง ๆ ดิฉันคิดว่าจะคล้ายนิเทศศาสตร์ และศึกษาศาสตร์มาก เพราะบ้านเรายังไม่มีสาขา Human Resource Development ซึ่งจะตรงมากที่สุด

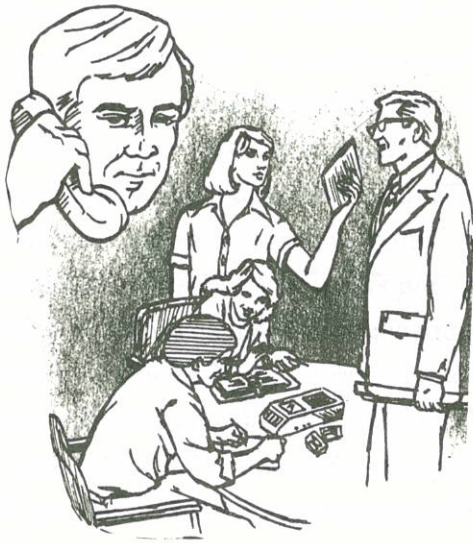
■ ท่านอาจารย์เข้าไปทำงานองค์การ สหประชาชาติได้อย่างไรครับ

□ ตั้งแต่เด็ก ทุรู้สึกประทับใจในบทบาทและหน้าที่ขององค์การนี้มาก โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชน และการที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว จะหันมาช่วยประเทศ

ด้อยพัฒนา เพื่อให้มนุษย์ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นใกล้เคียงกัน

ดังนั้น เมื่อเรียนจบกลับมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ 3 เดือน ก็คิดว่าน่าจะลองไปหาประสบการณ์ดู จึงติดต่อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติในเมืองไทย ก็เดินเข้าไปหาเฉย ๆ บางแห่งก็โดนไล่ออกมา เพราะเขาเห็นเราเป็นเด็กอายุยังไม่ถึง 25 ปี แต่ก็มีหน่วยงานหนึ่งที่ผู้อำนวยการสนใจ สัมภาษณ์อยู่เป็นเวลานาน และบอกว่าขอให้อ่านคำตอบจากองค์การสหประชาชาติสำนักงานใหญ่ที่นิวยอร์ก เพราะดิฉันสมัครเป็น international staff ต้องขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่ เขาอาจให้เราไปทำที่นั่น หรือส่งประจำประเทศใดประเทศหนึ่งก็ได้ ต่อมาอีกสัปดาห์ เดือนเขาก็โทรมาบอกว่าได้งานแล้ว และโชคดีมากที่เขาให้เราประจำที่หน่วยงานส่วนภูมิภาค ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยพอดี ปกติเขาจะไม่ให้คนของชาตินั้น ๆ อยู่ประจำในประเทศของตน แต่เนื่องจากเป็นสำนักงานระดับภูมิภาคที่บังเอิญมาอยู่ในเมืองไทย ดิฉันจึงได้รับยกเว้น รู้สึกดีใจมากเพราะเป็นการเริ่มต้นที่ดี ไม่ต้องจากบ้านและยังมีสิทธิทางการทูต ได้รับยกเว้นภาษีอีกด้วย

■ ลักษณะงานที่ทำเป็นอย่างไรครับ

□ สำนักงานที่ทำชื่อว่า Development Training and Communication Planning ขึ้นกับ United Nations Development Programme ตามชื่อจะเห็นได้ว่าลักษณะงาน คือ การจัดอบรมและวางแผนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ในโครงการพัฒนาต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ แรกๆ ที่เข้าไป ดิฉันเป็น Media and Message design consultant ให้ทดลองงานอยู่ 1 ปี จึงบรรจุเข้าเป็น Communication Programme Planner เป็นผู้วางแผนโครงการสื่อสารเพื่อการพัฒนา และฝึกอบรมพร้อมกันไปด้วย เป็นงานวิชาการค่ะ หน้าที่หลัก คือ การวางแผนการสื่อสารเพื่อพัฒนาคนในโครงการต่างๆ เช่น ประเทศจีน ต้องการให้ประชาชนหันมาวางแผนครอบครัว เพราะประชากรของเขาเพิ่มเร็วมาก เราจะมีทีมงานเข้าไปดูว่าเราจะต้องทำอะไร เพื่อช่วยเขาแก้ปัญหานี้ อาทิ ต้องเริ่มจากการดูว่า เรามีบริการด้านการวางแผนครอบครัวพอเพียงหรือยัง (มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และคลินิกพอเพียงไหม) ถ้าเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และทักษะก็ต้องจัดฝึกอบรมให้ ทั้งด้านเทคนิคการวางแผนครอบครัว และด้านเทคนิคการสื่อสารโน้มน้าวใจ ตลอดจนการ

ใช้สื่อต่าง ๆ โดยดูว่าเราวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารไว้อย่างไร ถ้าหากเน้นการสื่อสารบุคคลต่อบุคคล ก็จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมมาก แต่ถ้าใช้การสื่อสารมวลชน ก็อาจไม่จำเป็นต้องอบรมมากก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับงบประมาณและเวลา เช่น ที่จีนนั้นดิฉันเข้าไปวางแผนตั้งแต่เริ่มเปิดประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1978 ได้งบประมาณสูงมากและเป็นโครงการระยะยาว

■ ต้องทำงานหลายประเทศ หรือไม่ครับ

□ สำนักงานที่ดิฉันสังกัดนั้นดูแล 36 ประเทศในเอเชียและแปซิฟิก เริ่มตั้งแต่อัฟกานิสถานไล่ลงมาถึงเอเชียใต้และตะวันออกเฉียงใต้ ไปยังหมู่เกาะในแปซิฟิก ดังนั้นถ้าประเทศเหล่านี้ขอความช่วยเหลือมากก็ต้องไปหมดแต่จริง ๆ แล้ว เราแบ่งงานกันเป็นสาขา ๆ ดิฉันรับสาขาสาธารณสุข และวางแผนครอบครัว เพื่อนคนอื่น ๆ รับสาขาเกษตร ด้านการศึกษา จำได้ว่าเรามีกันอยู่ 29 คน เป็นระดับนักวางแผนและผู้บริหาร ประมาณ 9 คน ค่ะจริง ๆ แล้วเมื่อเราวางแผนเสร็จ ผู้ร่วมงานทุกคนจะช่วยกันดูแลโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน อย่างโครงการเมืองจินนั้น ดิฉันก็มีคนช่วยทำวิจัย เช่น การวิจัยกลุ่มเป้าหมายหรือช่องทางที่จะนำไปใช้ มีคนช่วยฝึกอบรม มีคนช่วยผลิตสื่อต่าง ๆ เรามีหลักว่าทุก ๆ คนในสำนักงานจะต้องสามารถทำให้ข้าราชการของรัฐบาลที่ขอความช่วยเหลือจากเรานั้นสามารถทำงานเองได้เมื่อโครงการสิ้นสุดลง ดังนั้น เราจึงต้องสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีทุกด้านให้เขาได้ ไม่ใช่ว่าเมื่อโครงการจบลงแล้ว ทุกอย่างพังหมด ไม่มีใครสานต่อ

ประเทศที่ดิฉันทำงานอยู่ประจำ จนรู้สึกเหมือนบ้านที่ 2 มีอยู่หลายแห่งค่ะ แต่ละแห่งมีอะไรน่าสนใจมาก เช่น บังคลาเทศ เนปาล เวียดนาม ปาปัวนิวกินี จีน ฟิลิปปินส์ อัฟกานิสถาน ที่ดิฉันรู้สึกว่าตนเองโชคดีก็คือ ได้ไปในประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตไทยหลายแห่ง โดยเฉพาะในประเทศที่ยังปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ในขณะที่มีสงคราม ได้พบปะคนหลายชาติ ได้เห็นความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ความ

เป็นอยู่ ความคิด และค่านิยม ซึ่งนักท่องเที่ยวปกติจะไม่มีโอกาสได้สัมผัส เพราะดิฉันมักได้ไปอยู่ในหมู่บ้านที่ด้อยพัฒนา ที่ยังคงมีลักษณะประจำชาติชัดเจน ไม่ใช่อยู่ในเมืองหลวง และที่สำคัญที่สุด ดิฉันได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาอย่างเต็มที่ ทางมหาวิทยาลัยอินเดียมา ได้ให้รางวัลศิษย์เก่าดีเด่นเมื่อ ค.ศ. 1982 ด้วยค่ะ โดยดูจากผลงานที่ทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ

■ ประสบการณ์แปลก ๆ หรือความประทับใจ มีอะไรบ้างครับ

□ แต่ละประเทศก็แปลกแตกต่างกันไป ทำอยู่นาน จำไม่ค่อยได้ค่ะ อีกอย่างหนึ่งงานของเราที่ะบันทึกจะเขียนไว้ก็มักจะเป็นเอกสารลับบ้าง ไม่ลับบ้าง ขององค์การสหประชาชาติ ต้องขออนุญาตจึงจะนำมาเผยแพร่ได้ แต่ดิฉันมีเรื่องสนุก ๆ นอกตำรา มากเลย อย่างเรื่องเพื่อนชาวอาฟกานิสถาน เขาหนีออกจากประเทศชนิดดินแดนทำเป็นหนังเจมส์บอนด์ได้ บางครั้งตัวเองก็เจอชนิดหวาดเสียวเหมือนกัน ตอนไปเขมรเมื่อยังมีสงครามอยู่ก่อนเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นั้น จำได้ว่าเลขาถามว่า ยูกียากอยู่ชั้นไหนของโรงแรม จะเอาชั้นบนสุดหรือล่างสุด เราก็แปลกใจว่า เอ! ทำไมถามยังงี้ ไม่เห็นเคยถามเวลาไปที่อื่น ๆ เขาบอกว่าถ้ากลัวไฟไหม้ควรอยู่ชั้นล่าง วิ่งหนีได้ แต่ถ้ากลัวระเบิดลงควรอยู่ชั้นบน เพราะเวลาตีกลหลายลงมาจะได้ไม่โดนทับ ตอนไปอาฟกานิสถานเมื่อ 3 ปีที่แล้วก็หวดไป ออกไปซื้อของที่ร้านใกล้สถานทูตอเมริกัน มีผู้ก่อการร้ายวางระเบิดหน้าสถานทูต เพื่อนฝูงที่ไปด้วยสะบัดสะบอมกันหมด ดิฉันโชคดีรอดอยู่คนเดียว เพราะมัวแต่ออกไปแลกเงิน กลับมาร้านเหล้าแต่เสาสีดำเป็นตอตะโก ตอนไปมัลดีฟก็เหมือนกัน เนื่องจากประเทศเป็นเกาะเล็ก ๆ หลายร้อยเกาะ ต้องใช้เรือแทนรถ บางเกาะอยู่ห่างมาก นั่งเรือหลายชั่วโมง วันหนึ่งก็เกิดเครื่องเสีย ขณะที่อยู่กลางมหาสมุทร มองไปโดยรอบไม่เห็นอะไรเลย คนเรือพยายามชักใบเรือ แต่เนื่องจากอุปกรณ์เดินเรือเสีย จึงไม่รู้ทิศ อดข้าวอดน้ำอยู่เต็มวัน จำได้ว่ามีแสงโมลูกเดียวต้องนั่งหันให้ได้ 10

ขึ้นเท่า ๆ กัน แล้วก็รอ รอ รอ เลยเอาจดหมายมาเขียนถึงเพื่อนหลายฉบับแล้วเอาใส่ขวดลอยน้ำไป เพราะไม่รู้จะทำอะไร แต่ในที่สุดมีเรือผ่านมาเลยได้กลับบ้าน

บางประเทศก็น่าสนใจมาก ๆ เช่น ที่นิวกินี ในสมัยที่ดิฉันไปในป่าดงดิบยังมีมนุษย์กินคนอยู่ มีประเพณีแปลก ๆ เช่น การเก็บศพบรรพบุรุษไว้บูชา การให้ความสำคัญกับหมู่ที่เลี้ยงไว้ฆ่าทำพิธีปีละครั้ง โดยให้ผู้หญิงเลี้ยงแบบลูกกินนมคนเหมือนเด็ก เครื่องนุ่งห่มก็เหมือนพวกคนป่าในอาฟริกา ในหมู่บ้านผู้หญิงส่วนมากจะใช้ผ้าเดียวกับใบไม้แห้ง ไม่ใส่เสื้อ ส่วนผู้ชายใช้ผ้าเดียวบ้างใช้ทั้งบวบครอบอวัยวะเพศบ้าง ที่ทันสมัยหน่อยอยู่ใกล้เมืองจึงนุ่งห่มแบบพวกเรา ตอนที่ไปนั้นรัฐบาลให้ไปวางแผนการรณรงค์เพื่อให้นักคุมกำเนิด แต่พอไปดูจริง ๆ พบว่าทำแผนระดับชาติได้ยาก เนื่องจากการให้บริการยังไม่ค่อยทั่วถึง คนแบ่งเป็นหลายร้อยเผ่า มีประเพณีความเชื่อและภาษาต่างกันอย่าง และยังไม่ค่อยจะถูกกันอีก ถ้าจะรณรงค์อะไรคงต้องทำเป็นรายเผ่า จำได้ว่าทางที่ทำงานสั่งไว้ให้นักหนาว่าเมื่ออันตรายห้ามออกนอกโรงแรม ถ้าไม่มีรถจากองค์การมารับ เพราะเคยมีผู้เชี่ยวชาญชาวฟิลิปปินส์ถูกจับไปแก้ผ้าแขวนต้นไม้ไว้ในขณะที่ขับรถกลับจากสนามบินตอนกลางคืน

■ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานมีบ้างไหมครับ

□ ก็มีบ้างเป็นธรรมดา แยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ทางกาย และทางใจ ทางกาย คือ ต้องทนลำบากในทุกสภาพ บางทีอดอาหารเพราะลืมไปว่า ประเทศที่เขาไม่มีผักเที่ยง เขากินมื้อเช้าตอน 11 โมง แล้วไปกินมื้อเย็นตอน 6 โมงเลย เราก็ต้องอดไปตามเขา หรือไม่ก็แอบเอาซ็อกโกแลตไปกินในห้องน้ำ ซึ่งสกปรกมาก บางทีนอนบนหาดทราย บนผืนผ้าใบเรือ ใต้ต้นมะพร้าว เพราะที่ที่ไปไม่มีโรงแรม ที่อาฟกานิสถานเคยอยู่โรงแรมที่มีอัตราค่าที่พักคืนละ 2 บาท 50 สตางค์ เป็นดินเหนียว ก่อ 4 ด้าน หลังคาใช้ฟางข้าวคลุมลงบนร่างแห ห้องขนาดประมาณ 2x2 เมตร เติงก็ใช้เชือกถักแบบเตียงแขกยามบ้านเรา เวลาเข้าไปต้องทำตัวลีบ ๆ และเวลา

นอนก็ต้องรีบหลับตา เพราะดอกหญ้าและเศษฟางจะปลิวมาเต็มหน้าหมด เวลาเข้าห้องน้ำต้องเดินไปในทะเลทราย เขาขุดหลุมไว้ แต่ไม่มีผ้าห้อง ต้องอาศัยเพื่อนเอาผ้าเช็ดตัวไปยีนกางบังสายตาคน อาหารก็กินไม่ได้ เพราะไม่ชอบเนื้อแกะ เจ้าของโรงแรมสงสารเห็นกินแต่ขนมปังแผ่นบาง ๆ ที่ทำจากข้าวสาลีกับน้ำชาทุกวัน อุตส่าห์จับไก่ที่วิ่งอยู่รอบ ๆ บ้านไปฆ่าให้ แต่แล้วก็กินไม่ได้อีกเพราะเอาน้ำมันแกะมาใช้ แกะที่นั่นมีหางเป็นไขมันเป็นพวง ๆ หนักถึง 4-5 กิโล ไข่เป็นน้ำมันปรุงอาหารของเขา

ปัญหาด้านใจก็คือ เมื่อมีครอบครัวแล้วรู้สึกคิดถึงบ้านมาก จำได้ว่าคลอดลูกคนแรกใหม่ ๆ ถูกส่งไปร่วมงานกับธนาคารโลกบังคลาเทศ 2 เดือน กลับมาลูกไม่ยอมให้อุ้มเลย ตอนที่ไปก็ไปเป็นไข้เพราะน้ำนมคัด นังร้องไห้ไม่รู้ว่าจะทำยังไงดี ต้องโทรศัพท์ให้ทางบ้านส่งลูกยางที่ใช้ปัมน้ำนมไปให้ ทุก ๆ วันจะนั่งมองเครื่องบินไทยบินข้ามหลังคาโรงแรมไปมาเหมือนกับสุนัขเห็นเครื่องบิน ตามคำกล่าวของไทย คือ เห็นแต่ก็ไม่มีสิทธิขึ้น เพราะงานไม่เสร็จ แต่ต่อมาปรับตัวได้เพราะไปปรึกษานักจิตวิทยา เขาให้คำแนะนำดีมากว่า จำนวนเวลาการอยู่กับลูกไม่สำคัญเท่ากับคุณภาพของการอยู่ เพราะแม่บางคนอยู่บ้านทั้งวัน แต่ไม่ได้สนใจลูก หรือมัวแต่ไปทำงานกับเขาสมาคมข้างนอก ดังนั้นแม่เราจะมีเวลากับลูกน้อย แต่ก็ดูแลเขาให้ใกล้ชิดจะดีกว่า สรุปว่าคุณภาพสำคัญกว่าปริมาณ

ปัญหาทางใจอีกเรื่องหนึ่งคือ ดิฉันทำให้เป็นกลางไม่ค่อยได้ในบางเรื่อง แม้ว่าจะไม่ได้ใช้หนังสือเดินทางไทยก็ยังมีความเป็นไทย เช่น ดิฉันไปทำงานด้านแม่และเด็กในเวียดนาม มีทั้งการสร้างสถานีนอนมัย จัดซื้อยา อบรมบุคลากร ซึ่งโรงพยาบาลเหล่านี้ช่วยชาวเวียดนามที่ถูกอพยพจากเมืองใหญ่ไปทำกินตามทุ่งนาป่าเขา ที่มีกับระเบิดจากสงครามฝังอยู่มาก ทำให้โดนระเบิด และโดนโรคภัยคุกคามกันมาก เราทำใจอยู่ว่าเขาเป็นมนุษย์ที่โชคร้าย เราช่วยเขาได้ก็ช่วย

แต่พอเพื่อนที่เป็นนักบินบินลาดตระเวนชายแดนเขมรแล้ว โดยทางเวียดนามยังเสียชีวิต พอไปงานศพเห็นลูกเมียเขาแล้ว ทำใจไม่ได้เลย หรือเวลาไปศูนย์ทรรคการในพิพิธภัณฑ์สงครามของเขา เห็นรูปทหารไทย ผ้ายันต์ตะกรุด ที่ถูกจับบ้าง ถูกฆ่าบ้าง ก็รู้สึกไม่สบายใจเลย สามิเรียนหนังสืออยู่ที่วิทยาลัยเสนาธิการทหารทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับเวียดนาม นอนอยู่เตียงเดียวกัน ต่างคนต่างอ่านแผนที่เวียดนาม เขาอ่านดูเพื่อนงานหนึ่ง แต่เรากลับอ่านดูว่าจะไปสร้างสถานีนอนมัยที่ไหนดี รู้สึกมันขัดกันมาก แต่สามิใจดีมากไม่เคยห้ามเกี่ยวกับเรื่องงาน และไม่เคยขอร้องให้ลาออกเลย

■ ลาออกเพราะอะไรครับ

□ จริง ๆ ดิฉันไม่ได้อยากลาออกเลย เพราะรู้สึกสนุกมากกับงาน แต่มีความจำเป็นหลายประการ ประการแรกคือ เรื่องครอบครัวที่ถูกโด้ขึ้นทุกวัน โดยไม่ค่อยได้พบแม่เท่าไร และคุณพ่อต้องการให้มาช่วยที่มหาวิทยาลัย ตอนนั้นคุณแม่ป่วย และเพิ่งจากไป โดยท่านขอให้ดิฉันสัญญาว่าจะมาช่วยคุณพ่อทำงาน อีกเรื่องก็คือ อายุมากขึ้น สุขภาพไม่ค่อยดี และรู้สึกเหนื่อยทั้งกายและใจ ขัดแย้งกับตัวเองตลอดเวลา สู้มาเป็นครูไม่ได้ ได้ทำประโยชน์ให้กับคนไทยเต็มที่ เวลาว่างก็ยังปลื้มตัวไปทำงานให้กับองค์การสหประชาชาติอยู่ในฐานะเป็นที่ปรึกษา ซึ่งเราสามารถทำงานเฉพาะที่เราชอบได้ แต่ก่อนเลือกไม่ได้ เขาให้ไปไหนก็ต้องไป บางที่ได้กลับมากพัก 2-3 วัน ก็ต้องไปต่ออีก ไปจนรู้สึกว่าการนั่งในสนามบิน จนบางครั้งลูกที่มรจนรอนไม่ไวนึกว่าจะไม่มา เอาตัวไปคืนก็มี มีอยู่ครั้งหนึ่งดิฉันต้องไปปากีสถาน แต่ด้วยความเบื่อเลยลี้มขอรอดของที่ทำงาน มารับจากบ้านไปสนามบิน พอจะออกจากบ้านหาแท็กซี่ไม่ได้ รถอื่น ๆ ก็ไม่มี จนเวลาเครื่องบินออกต้องเรียกรถขายตุ่มที่อยู่ในซอยให้เขาพาไปดอนเมือง ตอนขึ้นสะพานจะเลี้ยวเข้าตึกผู้โดยสารขาออก ตำรวจร้องห้ามไวววาย เพราะตุ่มที่ซ้อนอยู่ 2 ชั้น เอาเชือกมัดไว้

หลวม ๆ ทำท่าจะหล่นลงมา พอรถจอดเขาตามมาทันพอดีกับที่เราแต่งตัวสุทอย่างไ้กลงมาพร้อมกระเป๋าดูทาง ขอโทษเขาดี ๆ เขาเลยเห็นใจไม่ปรับค่ะ

■ ผมรู้สึกว่างานของอาจารย์ยากทีเดียว

อาจารย์ยึดหลักอะไรจึงทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับครับ

□ จริง ๆ แล้วทางรัฐบาลประเทศต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือจากสำนักงานของเรา ดังนั้น เขาจึงมีปัญหาที่ต้องการเรามาช่วยอยู่แล้ว อันนี้เป็นการตั้งต้นที่ดี คือเราเป็นฝ่ายเสนอไม่ใช่ฝ่ายเสนอ ที่สำคัญ ดิฉันคิดว่าเราไม่ควรแสดงตนว่าเป็นผู้เก่งกว่าเขา อยู่เหนือกว่าเขา ดิฉันจึงไม่ชอบใช้คำว่า ผู้เชี่ยวชาญ (expert) หรือผู้ให้คำปรึกษา (advisor) เลยจริง ๆ แล้วพวกเราชาว UN ไม่ได้เก่งกว่าข้าราชการของรัฐบาลต่าง ๆ เลย เราอยู่กับประเทศของเขาบ่อยมาก เราต้องพึ่งพาข้อมูลจากเขามาก สิ่งที่เราอาจจะมีความมากกว่าเขา คือ ประสบการณ์การทำงานนานาชาติ เช่น เรารู้ว่าโครงการแบบนี้ถ้าใช้วิธีธรรมดาแบบนี้จะได้ผล เพราะเคยได้ผลในประเทศใกล้เคียงมาแล้ว เราก็นำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกับเขา ดิฉันคิดว่าเราจะต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ถ้าจะเสนออะไรก็ใช้วิธีทางอ้อม ทำให้ฝ่ายรัฐบาลเขาพูดออกมาให้ได้ว่าเป็นความคิดของเขา ไม่ใช่ไปสั่งให้เขาทำหรือใช้บารมีของ UN ไปก้าวล่วงงานของรัฐบาล คุณคงจะเคยเห็นผู้เชี่ยวชาญที่โดนส่งย้ายด่วนมาแล้ว พวกนี้คือพวกที่รัฐบาลทนไม่ไหว เขาก็จะร้องเรียนมา ดิฉันเชื่อว่าความเป็นไทยช่วยดิฉันมากในเรื่องนี้ เพราะคนไทยจะสุภาพ และคิดไปทำไปไม่ไว้วางใจ ใช้ความเป็นเพื่อนเอาชนะใจเขาได้

ดิฉันพูดเช่นนี้ได้ก็เมื่อได้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้ว ตอนทำงานแรก ๆ ก็ตั้งสติไม่ค่อยอยู่เหมือนกัน บางทีงานล่าช้าเพราะคนของรัฐบาลไม่ทำตามแผน เราก็เผลอไปไว้วางใจ แต่นึกไปนึกมางานที่เราต้องทำหนักขึ้นนั้น เราไม่ได้คำตอบแทนอะไร เงินเดือนก็น้อย อยู่อย่างลำบาก เขาจะมีกะใจแค่ไหน บางแห่งอธิบดีได้เงินแค่

50 บาทต่อเดือน แต่ได้ปันส่วนข้าวสาร 15 กิโล หมูครึ่งกิโล ผักปลูกเอง ยังไงเราก็จ้อย เร่งเขาไม่ได้ ต้องขนอาหารสด และแห้งและเสื้อผ้าจากเมืองไทยไปแจก เขาก็ยังมี เพราะน่าสงสารมาก

จำได้ว่าเดินทางครั้งแรกสุดไปทำงานพม่า ในปี 1974 ผู้เชี่ยวชาญชาวอังกฤษที่ทำงานด้วยกันอายุ 60 เกิดหัวใจวายตาย เราต้องไปดูแลศพ ห้องพิธีศพอยู่ในโรงพยาบาลทีม ๆ มีหยกไ้ยังกับในหนังสือเลย และตาคนนี้แกเคยตัวแดง ๆ ยิ้มเก่ง กลายเป็นตัวอืด ๆ สีม่วงอมเขียว ตอนนั้นยังเด็กกลัวผีมาก กลับมาถึงโรงแรมซึ่งเก่ามากใหญ่มาก โดนอยู่ชั้นบนคนเดียว ห้องที่เหลืว่างหมด เลยนอนไม่หลับ คือไม่กล้าหลับตานะ นั่งฟังผาอยู่ทั้งคืน ทนไม่ไหวเข้าเลยวิ่งไปนอนนอนห้องคนอื่นโดยอยู่อีกชั้นหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เพิ่งรู้จักเขาได้วันเดียว กว่าจะงานจะเสร็จแทบจะเป็นบ้า ทรมาณมากเลย

พูดถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน บางครั้งก็เป็นอันตราย มีอยู่ครั้งหนึ่งมีแขกพวกตะวันตกออกกลาง เชิญไปกินข้าวที่บ้าน พอไปถึงปรากฏว่าเชิญเราคนเดียว และลูกเมียก็ไม่อยู่ เราไปเพราะเกรงใจเขา รู้สึกจะเป็นที่อาฟกานิสถาน พอเขาเริ่มเสิร์ฟเครื่องดื่ม เราก็ชักจะใจไม่ดี เพราะแถวนั้นเปลี่ยวมาก นั่งอยู่ในสวนหลังบ้านกับเขา 2 คน พอได้ทีเลยขอเข้าห้องน้ำแล้ววิ่งออกจาก

บ้านเลย วิ่งเข้าไปบ้านชาวล้งกาซึ่งอยู่ถัดไปไกลพอดู ชาวล้งกาคุณนี่ไปทำงานให้ UN เหมือนกัน อายุมากใจดี เลยยังเป็นเพื่อนกันมาจนบัดนี้

■ ผลงานที่อาจารย์คิดว่าประสบความสำเร็จที่สุดคืองานอะไรครับ

□ จริง ๆ แล้วเราชาว UN ไม่ค่อยได้มีการประเมินผลตัวเองเท่าไรนัก ดิฉันลองนึก ๆ ดูโครงการที่ตัวเองเข้าไปดูแลโดยตรงแล้ว รู้สึกว่าพอใจงานของโครงการวางแผนครอบครัวในประเทศไทยมากที่สุดค่ะ เพราะโชคดีได้เข้าไปร่วมวางแผนโครงการตั้งแต่ต้น เริ่มตั้งแต่ทำวิจัยก่อนปฏิบัติการ, ทำแผนรณรงค์, จัดฝึกอบรม, ทำสื่อเพื่อฝึกอบรมเผยแพร่และสื่อมวลชนด้วย ผู้ร่วมงานคือ พี่ ๆ ในกระทรวงสาธารณสุข ช่วยเหลือให้คำแนะนำดีมาก ผลงานที่ฝ่ายไทยทำนี้ประสบความสำเร็จ เราสามารถลดอัตราเพิ่มของประชากรได้มากที่สุด ทาง UNFPA (กองทุนเพื่อประชากรแห่งสหประชาชาติ) ยกเอาโครงการของไทยเป็นกรณีศึกษา ปีนี้จะให้ทำวิดีโอ เทป รวบรวมประสบการณ์ของโครงการไทยไว้ใช้เป็นตัวอย่างแก่ประเทศอื่น ๆ ด้วยค่ะ

■ ท่านอาจารย์พอจะเล่าเรื่องโครงการสักหน่อยได้ไหมครับ

□ การวางแผนครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อน คนจะยอมรับหรือไม่อยู่ที่ว่าเขามีความรู้ มีความเชื่อและทัศนคติเป็นอย่างไรต่อเรื่องนี้ ดังนั้น เราจึงเน้นการวิจัยเพื่อศึกษาภูมิหลังพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ ศึกษาถึงวิธีการรับสารและช่องสารที่จะเข้าถึงเขา เราพบว่าเรื่องนี้ชาวไทยถือว่าเป็นเรื่องในมุ้ง จะใช้วิธีในมุ้งนำใจทางสื่อมวลชนเป็นหลักไม่ได้ สื่อบุคคลสำคัญมากกว่า

และขณะนั้น (ปี 1972) สื่อบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมาก ประชาชนเชื่อถือพวกผดุงครรภ์ พนักงานอนามัย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่ของตนพูดภาษาถิ่นได้ และทำงานอนามัยผสมผสานอยู่แล้ว คือ ช่วยดูแลรักษาโรคทั่ว ๆ ไปอยู่แล้ว เราทำให้เขาทำวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกหน้าที่หนึ่งซึ่งงานเขาก็หนักพอๆ เราใช้กลยุทธ์เรียกว่า Service-Motivation คือให้บุคคลเหล่านี้ให้บริการวางแผนครอบครัวด้วยและสนใจไปพร้อมกันด้วย ซึ่งก็ได้ผลดี ส่วนสื่อสารมวลชนนั้นเราใช้เป็นตัวสนับสนุนไม่ใช่สื่อหลัก พวกกรณีย์เคลื่อนที่ก็ใช้สนับสนุนเหมือนกัน งานโครงการจึงหนักไปในด้านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อนามัย ทั้งก่อนประจำการและขณะประจำการ และต้องติดตามไปดูเขาทำงานตามหมู่บ้านด้วย ต้องผลิตสื่อให้เขานำไปใช้กับประชาชนด้วย

ในประเทศอื่น ๆ ที่ขณะนี้ยังไม่ประสบผลสำเร็จมีหลายอย่าง เช่น ใช้การโหมทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ซึ่งเข้าถึงคนได้มากก็จริง ก็มักจะให้ได้แต่ความรู้จะไปเปลี่ยนทัศนคติ และการปฏิบัติตนของประชาชนได้ยาก คุณก็จะยอมไปทำมันเพราะได้เงินข่าวจากวิทยุใหม่ละ บางประเทศก็ไปสร้างเครือข่ายบุคลากรที่ใช้ใจขึ้นมาใหม่ ใช้เงินฝรั่งจ้างคนจบมัธยมปลายที่เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้จากเมืองหลวงออกไปจูงใจชาวบ้านในชนบท ใครเขาจะเชื่อถือ พูดภาษาถิ่นก็ไม่ได้ ช่วยเขาเรื่องสุขภาพก็ไม่ได้ คนกำลังปวดท้องอยู่แทนที่จะช่วยก่อนกลับมาพูดเรื่องวางแผนครอบครัว ซึ่งสื่อบุคคลของไทยช่วยได้ ให้ยาแก้ปวดท้องแล้ว บอกเลยว่าสุขภาพของบ้านไม่ค่อยดีเพราะลูกตีไปนะ หนูจะพาไปใส่ห่วงให้เมื่อหายปวดท้องแล้ว ยังจินตนาสนใจกว่าใช้ใหม่ละคะ □■

สังคมข่าวสาร

กับการพัฒนาประเทศ

* ดนัย มุ้สา

ามกลางการพัฒนา
ประเทศที่มุ่ง
พัฒนาเศรษฐกิจ
ด้วยความคาด
หวังให้เป็นแนว

ทางที่นำไปสู่ความจำเป็น และความมั่นคงทางสังคม การเมือง ถึงแม้จะมีกระแสคัดค้านจากหลายฝ่ายที่เห็นผลกระทบ เป็นผลเสียต่อสังคม วัฒนธรรม และต่อเศรษฐกิจ เช่น การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม การกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง และการทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ หลายฝ่ายจึงเสนอให้มุ่งพัฒนาสังคมเป็นหลัก ด้วยแนวคิดที่เห็นว่า **“สังคมมั่นคง เศรษฐกิจมีพลัง”** ในขณะที่หลายฝ่ายเสนอให้พัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมควบคู่กันไป เพื่อความจำเป็น และเสถียรภาพที่แท้จริง การพัฒนา ผลการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเป็นประการใดก็ตาม ก็มีอาจปฏิเสธได้ถึง **“ข่าวสาร”** ที่เข้ามา มีบทบาทอย่างมากโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ และสื่อภาพยนตร์ มีการเชื่อมโยงกันโดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยจนทำให้ข่าวสารมีพลัง มีอำนาจ มีอิทธิพลต่อสังคม วัฒนธรรม ต่อการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละประเทศในสังคมโลก จนกล่าวได้ว่า เป็นภาวะไร้พรมแดนทางข่าวสาร ที่ไม่สามารถจะปิดกั้น สกัดกั้นได้อีกต่อไป ข่าวสารจึงมีลักษณะเป็น **“สังคม”** ที่มีพลัง เป็นสังคมใหม่

ในโลกปัจจุบันที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างดี ในทางตรงกันข้ามสามารถเป็นพลังที่ขึ้นหรือถ่วงรั้งการพัฒนาประเทศได้เช่นกัน โดยเฉพาะการใช้พลังเหล่านี้ที่ถ่ายทอดผ่านข้อมูล (Software) สื่อ (Hardware) และผู้ที่เกี่ยวข้อง (Actors) ทั้งหมดในสังคมนี้

บทความนี้จึงมุ่งเสนอความสำคัญ ศักยภาพของสังคมข่าวสารเป็นพื้นฐาน และจะมุ่งวิเคราะห์ลักษณะการใช้สังคมข่าวสารในการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เพื่อนำเสนอแนวทางการ

* เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใช้สังคมข่าวสารในการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิภาพ และส่งผลให้ประเทศพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดของทุก ๆ ส่วน

ความสำคัญของสังคม

ข่าวสาร

โลกาภิวัตน์ภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง หลักเกณฑ์การแบ่งโลกหรือแบ่งฝ่ายอุดมการณ์ทางการเมืองก็เป็นอันสิ้นสุดลงไปด้วย ความขัดแย้ง การแข่งขันของโลกในปัจจุบันและอนาคตจึงไม่ใช่ความขัดแย้งและแข่งขันในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง แต่เป็นความขัดแย้งและแข่งขันในเรื่องของปัญหาผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ เช่น ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม กล่าวคืออุดมการณ์ชาตินิยม (ที่เน้นในเรื่องผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก) จะเป็นแกนกลางในการกำหนดนโยบายของรัฐ

อาจกล่าวได้ว่าโลกในปัจจุบันอยู่ในยุคของ “**การปฏิวัติอุตสาหกรรมใหม่**” อย่างแท้จริง เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างมาก และอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของ “**การปฏิวัติการสื่อสาร**” อีกด้วย (สุรชาติ บำรุงสุข, 2536 : 10) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดและคลี่คลายอย่างรวดเร็ว

เพราะการแพร่กระจายของข่าวสารระหว่างประเทศ และที่สำคัญคือเหตุการณ์ทางการเมือง ทางทหาร และทางเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจนยากที่จะผูกขาดการแก้ไขปัญหาโดยคนกลุ่มเดียว ทุกคนต้องมีส่วนร่วมภายใต้สังคมข่าวสารของโลกใบเดียวกัน (Globalization)

ในมิติทางเศรษฐกิจ ความเข้มข้นทางสงครามเศรษฐกิจและการแข่งขันเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเป็นนานาชาติทางการสื่อสาร ระบบการค้าการเงินของประเทศต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงโดยเครือข่ายการค้าไปทั่วโลก จึงต้องมีการเลือกสรรเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจ ธุรกิจกรรมของประเทศ เช่น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคม และเครือข่ายเทคโนโลยีด้านคลังข้อมูล ฯลฯ เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น ตามปรัชญาของมวลรวมเป็นที่มาแห่งอำนาจ (Mass and Power) ของนักปราชญ์ตอนต้นศตวรรษนี้ชาวบัลแกเรีย Elias Ganetti

ตัวข้อมูลข่าวสาร เปรียบเสมือนปัจจัยหนึ่งที่จะชี้การแพ้ การชนะ การได้เปรียบการเสียผลประโยชน์ ข่าวจึงเป็นอาวุธที่

สามารถสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเงินได้เพราะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจ การสร้างกลยุทธ์ หรือกำหนดนโยบาย นักธุรกิจยุคใหม่มีแนวโน้มที่ต้องการแข่งขัน การขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นอาวุธทางธุรกิจที่ต้องการความรวดเร็วชัดเจน ถูกต้อง และต้องเหนือกว่าคู่แข่ง

ข้อมูลข่าวสารจึงมีบทบาทมีความสำคัญอย่างมากในการที่องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจะเตรียมตัวเชิงรุก เชิงรับเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประเทศได้

ในมิติทางการเมือง สังคมข่าวสารสามารถนำความไปบอกประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังมีอำนาจในการเลือกประเด็นข่าว และเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการรายงาน ตลอดจนแสดงให้เห็นผู้มีอำนาจทางการเมืองได้รู้ว่าตนถูกสาธารณชนเฝ้าดูอยู่

ในมิติทางการเมืองด้านการศึกษา สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ของตลาดเสรีแห่งการแสดงความคิดเห็น เป็นเวทีที่คนพากันมาแสดงความคิด และอภิปราย การอภิปรายทำให้ความคิดของคนมี

ชีวิตชีวา ไม่หยุดนิ่ง ตายด้านอันเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ในมิติของการสะท้อนสังคม สังคมข่าวสารสามารถสะท้อน “ชีวิต” ทำให้มนุษย์มองเห็นเลี้ยวมุมต่าง ๆ แห่งการดำเนินไปของชีวิต วิธีการที่แต่ละชีวิตต่างดิ้นรนเพื่อการมีชีวิตอยู่เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้คนต่อไป

ศักยภาพของสังคม

ข่าวสาร

เมื่อพิจารณาจากความสำคัญของสังคมข่าวสารในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการศึกษา และด้านการสะท้อนสังคม ย่อมจะนำมาพิจารณาถึงศักยภาพของสังคมข่าวสารได้โดยดูจากปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่นับเป็นบทบาทของสังคมข่าวสาร

ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ ข้อมูล เทคโนโลยี บุคลากร การจัดการและผู้รับข่าวสาร ทุกปัจจัยล้วนมีศักยภาพที่ก่อให้เกิดพลังในสังคมข่าวสารได้ทั้งสิ้น

ทางด้านข้อมูล การแพร่กระจายข้อมูลให้มีความหลากหลายเนื้อหา หลากหลายทัศนะ เนื่องจากยากที่จะมีความจริงใดที่เป็นความจริงแท้ (Few truths are absolute) สังคมประชาธิปไตยไม่ใช่नियाยจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่มีพระเอกนางเอกที่ตีบริสุทธ์ และผู้ร้ายที่เลวบริสุทธ์ ไม่มีถูกถ้วนแท้หรือผิดทั้งหมด ไม่มีเทพ ไม่มีมาร แต่มีหลายระดับสี นอกจากนี้ข้อมูลต้องมีความโปร่งใส ทุกคนมีส่วนร่วม ยอมรับความขัดแย้งทางความคิดเพื่อมุ่งสร้างทักษะในการสรุปปัญหา ข้อขัดแย้งและหาทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด การถ่ายทอดข้อมูลต้องสมบูรณ์ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

ทางด้านเทคโนโลยี ศักยภาพของเทคโนโลยีมีลักษณะทันสมัย ครอบคลุมกว้างไกล รวดเร็ว และชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ ดาวเทียม คอมพิวเตอร์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ โทรสาร และสื่ออื่น ๆ ที่เป็นเทคโนโลยีที่ถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลได้ศักยภาพของ

เทคโนโลยีจะมีพลังมากน้อยจะขึ้นอยู่กับบุคลากร และการจัดการเป็นสำคัญ

ทางด้านบุคลากร สื่อมวลชนเป็นบุคคลพิเศษจึงต้องมีคุณสมบัติที่จะสามารถทำหน้าที่ที่ประชาชนมอบหมาย นั่นคือจะต้องมีสติปัญญาหรือความรู้ มีประสบการณ์ เช่นเดียวกันจะต้องมีพลังในการตั้งข้อสังเกต และให้เหตุผล พลังที่ว่ำนนี้หมายถึงพลังที่มีเองโดยธรรมชาติและพลังอันเกิดจากการฝึกอบรม ที่สำคัญคือจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม ด้วยสติปัญญา ด้วยความเป็นกลาง ด้วยความพยายามที่จะรายงานอย่างถูกต้อง และด้วยความยุติธรรมในการเสนอข่าวและความเห็นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก และที่สำคัญต้องมีเสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ

ทางด้านการจัดการ การจัดการจัดระบบสังคมข่าวสารมีอยู่ 3 แนวทางหลัก คือ 1) ระบบที่รัฐเป็นผู้ให้บริการ หรือสื่อสารเพื่อประโยชน์สาธารณะ (public service system) 2) ระบบที่

ธุรกิจเอกชนเป็นผู้ให้บริการหรือ
สื่อสารในตลาดเสรี (Free market
system หรือ private enterprise
system) และ 3) ระบบผสม
ระหว่างแนวสื่อสาร เพื่อประโยชน์
สาธารณะกับการเปิดให้ธุรกิจ
เอกชนเข้ามาดำเนินการ (Mixed
system) ทั้งนี้ โดยเปิดให้องค์กร
สาธารณะและสถาบันการศึกษา
และสถาบันทางสังคมเข้ามาดำเนิน
การได้ ในทางปฏิบัติประเทศ
หนึ่ง ๆ มักเลือกเอาแนวทางที่ 1)
หรือแนวทางที่ 2) แนวใด แนว
หนึ่ง เป็นแนวคิดหลักในการ
จัดระบบ เช่น สหราชอาณาจักร
ใช้ระบบรัฐให้บริการเป็นแนว
นโยบายหลัก และสหรัฐอเมริกา
ใช้ระบบธุรกิจเอกชนเป็นผู้ให้
บริการเป็นแนวนโยบายหลักแต่
ในช่วงทศวรรษที่ 1980-1990
กำลังเป็นช่วงที่มีการปรับไปสู่
ทิศทางของระบบพหุนิยมในแนว
ตลาดเสรี ทำให้ระบบผสมใน
แนวทางที่ 3) ขยายไปทั่วโลก
ศักยภาพของการจัดการจึงอยู่
ที่จะทำให้ระบบมีประสิทธิภาพ
และสอดคล้องกับความเรียกร้อง
ต้องการของสมาชิกสังคมให้มาก
ที่สุดได้อย่างไร

ทางด้านผู้รับข่าวสาร สิทธิ
และเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร
ของประชาชนต้องได้รับการประกัน
รัฐต้องมีบทบาทในการควบคุม
และส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชน

อย่างเหมาะสม สื่อมวลชนของ
รัฐต้องสนองตอบต่อสิทธิเสรีภาพ
ในการรับรู้ข่าวสาร และการแสดง
ออกซึ่งความคิดเห็นของปัจเจกชน
(individual) ในฐานะพลเมือง
(citizen) ในระบอบประชาธิปไตย
บุคคลมีสิทธิที่จะรู้ กระแสข่าวสาร
จะต้องกว้างขวางและหลากหลาย
ไม่คับแคบและเสนอเพียงด้านเดียว
สังคมประชาธิปไตยไม่รวมขอม
กับการจำกัดข่าวสารและการ
ปิดเบือนข่าวสารเป็นอันตราย
สิทธิและเสรีภาพการรับรู้ข่าวสาร
ของประชาชนจะทำให้เกิดเวที
ความเห็นสาธารณะ (public
forum) อันเป็นสถาบันพื้นฐาน
ของสังคมที่เปิดให้ปัจเจกบุคคล
และชุมชนมีส่วนร่วมในการ
ตัดสินใจ (Active participation)
เกี่ยวกับกระบวนการทางเศรษฐกิจ
การเมืองและวัฒนธรรม เพื่อการ
ปกครองตนเอง

ลักษณะการใช้สังคม ข่าวสารในการพัฒนาประเทศ

การใช้สังคมข่าวสารใน
การพัฒนาประเทศสะท้อนภาพ
ของความสำคัญและศักยภาพ
ของสังคมข่าวสารเป็นอย่างดี
ทิศทางการใช้ที่เหมาะสมของ
สื่อมวลชนจะทำให้การพัฒนา
ประเทศเป็นไปในทิศทางที่ราบรื่น
ในทางตรงกันข้ามทิศทางการ
ใช้ที่ไม่เหมาะสมของสื่อมวลชน
จะทำให้การพัฒนาประเทศเป็น

ไปในทิศทางที่ไม่ราบรื่น

เราจะมุ่งวิเคราะห์การใช้
สื่อมวลชนหลัก 4 สื่อในการ
พัฒนาประเทศ คือ 1) สื่อวิทยุ
กระจายเสียง 2) สื่อวิทยุโทรทัศน์
3) สิ่งพิมพ์ และ 4) ภาพยนตร์
ในประเด็นของการนำเสนอข้อมูล
ข่าวสาร เทคโนโลยี บุคลากร
การจัดการ และการรับรู้ข่าวสาร
ดังนี้

1. สื่อวิทยุกระจายเสียง

ข่าวสารที่ผ่านวิทยุกระจายเสียง
มักมีลักษณะคล้ายคลึงกับสื่อ
วิทยุโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ เพราะ
เป็นกระแสข่าวเดียวกันแต่มี
ลักษณะเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว
กว่าสื่ออื่น ๆ ลักษณะเด่นคือ
เทคโนโลยีด้านวิทยุมีลักษณะ
ขนาดเล็ก กระจายกว้างขวาง
และหาซื้อได้ง่าย ที่สำคัญคือ
เข้าถึงทุกกลุ่มในสังคมโดยเฉพาะ
ในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา
บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นสื่ออยู่ใน
สื่อวิทยุ มี 2 กลุ่มหลัก คือ รุ่น
เก่า และรุ่นใหม่ โดยรุ่นเก่ามัก
ถ่ายทอดข่าวในลักษณะของการ
วิเคราะห์ข่าวสารผสมผสานกับ
ความคิดของผู้เสนอเองไปด้วย
ในขณะที่รุ่นใหม่มักถ่ายทอดข่าว
ผสมผสานกับการบันเทิงเพื่อติด
(Warning) ในสิ่งที่ควรคู่ไปกับ
การจัดระเบียบโลกใหม่ทางด้าน
สิ่งแวดล้อม ประชาธิปไตย และ
สิทธิมนุษยชน การจัดการสื่อ

วิทยุกระจายเสียงในส่วนของสิทธิในการครอบครองที่มีอยู่ประมาณ 500 สถานีทั่วประเทศล้วนเป็นของรัฐทั้งสิ้น โดยที่สถานีทั่วประเทศที่สี่เหล้าทัพครอบครองอยู่ถึง 244 สถานีหรือคิดเป็นประมาณ 50% และส่วนที่เหลือนั้นถ้าไม่ใช่ของกรมประชาสัมพันธ์หรือองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ก็ก็ต้องเป็นของหน่วยราชการ หน่วยใดหน่วยหนึ่งเสมอ ระบบกรรมสิทธิ์ผูกขาดจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับความคับแคบทางด้านอิสรภาพและเสรีภาพ การรับรู้ข่าวสารจึงไปในทิศทางที่ผูกขาดด้วยเพราะข่าวสารมีลักษณะที่เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลและกองทัพอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง โดยในเวลาปกติอาจดูมีอิสระดีพอสมควร และมีรูปลักษณะออกไปในทางเป็นสื่อพาณิชย์มากกว่า เนื่องจากมีเอกชนส่วนหนึ่งได้รับสัมปทานเข้าไปผลิตรายการ แต่เมื่อใดก็ตามที่เกิดมีวิกฤตการณ์ที่รัฐบาลเป็นคู่กรณี ความจริงที่ว่า

ใครคือผู้กุมสิทธิ์ที่แท้จริงก็เป็นต้องได้รับการพิสูจน์และตอกย้ำทุกครั้งไป

2. สื่อวิทยุโทรทัศน์ ข่าวสารที่ผ่านวิทยุโทรทัศน์มักเป็นข่าวที่มีการเสนอภาพไปพร้อมกับการรายงานข่าว ลักษณะข่าวมักเป็นการรายงานข้อเท็จจริงและความเห็นจากการสัมภาษณ์หรือการอภิปรายจากหลากหลายมุมมอง ลักษณะเด่นคือเทคโนโลยีด้านนี้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยมีลักษณะเชื่อมต่อกันทั้งโลก โดยเฉพาะจากเทคโนโลยีดาวเทียมสื่อสาร บุคลากรที่ทำหน้าที่ในสื่อโทรทัศน์คือผู้สื่อข่าว มักเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความกระแฉะระวัง “ไว” ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การจัดการสื่อวิทยุโทรทัศน์ในส่วนของสิทธิ์ในการครอบครองโทรทัศน์เครือข่ายของประเทศไทยมีอยู่ด้วยกัน 5 ช่องทั้งหมดเป็นของรัฐบาลและกองทัพ จึงมีลักษณะเป็น

กระบอกเสียงของรัฐบาลและกองทัพอยู่เช่นกัน ยกเว้นในบรรยากาศที่บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย สิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนจากสื่อประเภทยี่นี้ก็มากและกว้างขวางขึ้น แต่เมื่อมีวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่กระทบต่อรัฐโดยตรง สิทธิการรับรู้ข่าวสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ก็ถูกจำกัดในทันที

3. สิ่งพิมพ์ ข่าวสารที่ผ่านสิ่งพิมพ์มักเป็นข่าวที่มีความหลากหลายในทุกแง่มุมแต่นำเสนอรายละเอียด วิเคราะห์เจาะลึก มีการแสดงความคิดเห็น นำเสนออย่างหลากหลายต่อเนื่อง เทคโนโลยีการผลิตมีการพัฒนาให้ทันสมัย รวดเร็วขึ้น และกระจายอยู่ในกลุ่มปัญญาชนเป็นส่วนใหญ่ บุคลากรที่ทำหน้าที่ในสื่อสิ่งพิมพ์มักมีคุณภาพในการวิเคราะห์ และนำเสนออย่างเป็นระบบ จุดเด่นของสิ่งพิมพ์อยู่ที่การจัดการ เพราะสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นของเอกชนมานานแล้ว ยิ่งในช่วงเวลา 2-3 ปี

ให้หลังมานี้ยังพัฒนาไปมากขึ้น ด้วยการก้าวเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ฯ กลายเป็นสื่อที่มีมหาชนเป็นเจ้าของอย่างเต็มตัว มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารมากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์ สิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่ได้รับจากสิ่งพิมพ์จึงมีกว้างขวางไปด้วยเช่นกัน

4. ภาพยนตร์ ข่าวสารที่ผ่านสื่อภาพยนตร์มักมีลักษณะเด่น คือ ภาครัฐจะผลิตเพื่อการเก็บบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ และหาข้อได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นงานราชพิธี พิธีการสำคัญ ๆ ของรัฐบาล นอกจากนี้ยังใช้เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในทุก ๆ ด้าน เช่นส่งเสริมเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล ภาคเอกชนดำเนินการในรูปของการให้ความบันเทิงโดยมีการผลิตภาพยนตร์ที่มีเนื้อหา สาร ที่สามารถสะท้อนความเป็นไทยไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ชม เทคโนโลยีด้านการสร้างภาพยนตร์ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อทำให้ภาพยนตร์สมจริงยิ่งขึ้น สนุกสนานขึ้น บุคลากรมีลักษณะขาดแคลนโดยเฉพาะทางด้านการผลิต (Producer) การจัดการก็มีลักษณะขึ้นอยู่กับเอกชนเป็นส่วนใหญ่ การรับรู้ข่าวสารประ-

ชาชนมักมุ่งไปในทางบันเทิงเป็นหลัก

สังคมข่าวสารที่มีสื่อสำคัญ ๆ ทั้งสี่สื่อเป็นหลักจึงมีศักยภาพ มีอำนาจอย่างมากมายหลากหลายในทุก ๆ กลุ่ม การที่จะใช้สังคมข่าวสารเหล่านี้ในการพัฒนาประเทศจึงต้องพิจารณาองค์รวมของสื่อทั้งหมดเสียก่อน ดังนี้

ก. ด้านการเสนอข่าว ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของสังคมข่าวสาร หากจะว่ากันตามหลักการแบ่งแยกหน้าที่ของสื่อมวลชนในการที่จะตอบสนองความต้องการการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชนแล้ว หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ไม่น่าที่จะต้องแข่งขันกันแต่อย่างใด ทั้งนี้วิทยุจะทำหน้าที่ตอบสนองความอยาก “รู้อย่างรวดเร็ว” จากนั้นโทรทัศน์จะทำหน้าที่เสนอความอยาก “เห็นภาพ” ในเวลาต่อมา และท้ายที่สุดหนังสือพิมพ์จะนำเสนอ “รายละเอียด” ในเชิงวิเคราะห์ เจาะลึกอีกเป็นสื่อสุดท้าย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ หนังสือพิมพ์จำนวนมากยังคงเลียนแบบการทำข่าวของวิทยุและโทรทัศน์ ที่มุ่งจะเสนอข่าวให้รวดเร็ว ทั้ง ๆ ที่ในแง่ลักษณะสำคัญของสื่อแล้วไม่สามารถที่จะนำมาแข่งขันกันได้

ในการนำเสนอข่าวมักจะเน้นความตื่นเต้นเร้าใจ จนบาง

ครั้งทำให้สังคมตื่นตระหนก และมักจะเสนอข่าวและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือองค์กรซึ่งมีความรุนแรง จนทำให้ประชาชนเบื่อนาย ในบางครั้งเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับความผิดพลาดของบุคคลในองค์กร ซึ่งเป็นความผิดพลาดของบุคคลไม่ใช่องค์กรจนส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในองค์กร และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรที่สำคัญคือข่าวสารที่ไม่ได้ระบุแหล่งข่าวที่แน่นอน จนทำให้ผู้เสนอข่าวขาดความรับผิดชอบในบางครั้ง

ข. ด้านการกระจายของข่าวสาร ข่าวสารในสังคมกระจายได้อย่างรวดเร็ว เพราะความทันสมัยและหลากหลายของเทคโนโลยี แต่ถ้ามองในแง่เนื้อหาของข่าวแล้วยังมีลักษณะผูกขาดเพราะไม่มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกของสังคมตั้งแต่ระดับล่างมีสิทธิในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ไม่ปลดปล่อยให้ต่ำบล อำนาจจึงหวัดมีสิทธิวินิจฉัย อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง ถ้ามีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง สื่อมวลชนส่วนกลางก็จะต้องตรวจสอบ ถ่วงรั้งด้วยความต้องการในชนบท ซึ่งจะเป็นการกระจายอำนาจความรู้อย่างแท้จริง ไม่ใช่กระจายความรู้แบบยัดเยียดข่าวของ

กรุงเทพฯ ของโลกไปให้คนในชนบท

ค. ด้านเสรีภาพ เสรีภาพมักต้องคู่กับการกำกับ ควบคุมดูแล ตรวจสอบเสมอสื่อมวลชนมักถูกกระทำการดังกล่าวโดยรัฐกลไกที่ใช้คือ กฎระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ และในฐานะผู้เป็นเจ้าของสื่อ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ เสรีภาพถือได้ว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด เสรีภาพไม่เป็นแต่เพียงเครื่องมือทางการเมืองเท่านั้นแต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมความดีงามแห่งจิตใจอีกด้วย เสรีภาพสื่อมวลชนจึงมีนัยที่การแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี แต่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ใช่เสรีภาพที่จะเปิดปากร้องตะโกนแต่เป็นการพูดเพื่อแสดงความเห็นหรือความเชื่อของแต่ละบุคคลและพยายามโน้มน้าวใจผู้อื่นให้เห็นด้วยกับตน สิทธิในการโน้มน้าวใจดังกล่าวไม่ได้หมายรวมถึงการตะโกนอย่างหยาบช้าลามกกลางท้องสนามหลวง หรือตามถนนหนทาง ไม่ได้รวมถึงการสบประมาท ด้วยความจงใจที่จะเหยียบย่ำทำลายบุคคลอื่นและไม่รวมถึงการบาร้องโฆษณาที่สร้างความสับสนและความเจ็บปวด แต่หมายถึงการให้ข่าวสารและการช่วยเหลือประชาชน ดังนั้น การขู่กรรโชก การใส่ร้าย

บั่นน้ำเป็นตัว คำทอผู้อื่น ไม่ถือว่าเป็นการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพจึงต้องควบคู่กับความรับผิดชอบ เสรีภาพจะมากหรือน้อยก็ต้องควบคู่สถานการณ์ทางการเมือง

ง. ด้านจรรยาบรรณ พลังที่หมุนสังคมให้เคลื่อนไป นั่นคือแรงเหวี่ยงทางธุรกิจที่ถนนทุกสายมุ่งดึงไปหา “กำไร” การแสวงหากำไรทางธุรกิจเพื่อนำมาขยายการลงทุนและการแข่งขันทำให้จรรยาบรรณของสื่อมวลชนลดน้อยถอยลง เสรีภาพของสื่อมวลชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีสื่อเป็นอำนาจอยู่ในมือเป็นสัญญาณอันตรายยิ่ง และทิศทางสื่อมวลชนในกระแสโลกาภิวัตน์อาจทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ ธุรกิจที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสื่อมวลชนมากขึ้น ไม่ว่าในรูปแบบของการลงโฆษณาหรือแจ้งความ การส่งเสริมการขายและปัจจัยทางการตลาดอื่น ๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมเป็นการเสนอข่าวที่เอียงการใช้วิชาชีพไปในทางที่ผิดด้วยการหาผลประโยชน์จากการทำข่าวแบบตรงไปตรงมา เช่น การไปข่มขู่ขอเงินจากแหล่งข่าว หรือการเรียกหาของข่าวตามงานแถลงข่าวต่าง ๆ จากสภาพความซับซ้อนของภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ยิ่งทำให้รูปแบบ

การหาผลประโยชน์จากวิชาชีพเปลี่ยนแปลงไป เส้นแบ่งคันระหว่างกรับ “สินบน” กับ “สินน้ำใจ” ก็ดูจะขาดความชัดเจน ขึ้นทุกที่ จนแยกไม่ออกว่ากรณีใดเป็นการรับสินบน และกรณีใดเป็นการรับสินน้ำใจจากแหล่งข่าว ยิ่งไปกว่านั้น การที่นักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์แอบแฝงมาในรูปของกลุ่มธุรกิจที่ให้การสนับสนุนต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ในรูปของการว่าจ้างเลี้ยงดูนักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์ไว้ในสังกัดหรือแม้แต่การเข้าไปมีบทบาททางการเงินแก่นักหนังสือพิมพ์ใดหนังสือพิมพ์หนึ่ง เพื่อใช้เป็นฐานทางการเมืองและฐานทางธุรกิจอย่างเปิดเผย สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่เสนอข่าวด้วยความรอบด้านและเป็นกลางได้ ทั้งหมดนี้จึงทำให้จรรยาบรรณของสื่อมวลชนลดน้อยถอยลงไปทุกทีในปัจจุบัน

แนวทางการใช้สังคมข่าวสารในการพัฒนาประเทศ

ความสำคัญ ศักยภาพ และลักษณะการใช้สังคมข่าวสารที่กล่าวถึงในตอนต้นจึงน่าจะมีแนวทางการใช้สังคมนี้ในการพัฒนาประเทศในทิศทางที่เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดดังนี้

1. ข้อมูลข่าวสาร การเสนอข้อมูลข่าวสารในแต่ละเรื่องควรเป็นการเสนอข้อเท็จจริง (Facts) แม้จะมีความเห็น (opinion) ก็ต้องรักษาความถูกต้อง (Accuracy) จำเป็นจะต้องมีความสมดุลระหว่างเรื่อง (Story) กับข้อมูล (Information) โดยการไม่มุ่งตีความให้ผู้รับข่าวสารแต่ให้ผู้รับข่าวสารตัดสินใจเอาจากข้อมูลที่เสนอให้ ดังนั้น ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลสามารถยืนยันได้ มีความรอบด้าน จึงมีความจำเป็นมากกว่ามุ่งที่จะสร้างเรื่องให้ดูตื่นเต้น เร้าใจ แต่ขาดข้อมูลที่แท้จริง เพราะจะเป็นแนวทางสร้างสังคมให้มีลักษณะที่เรียกว่า Rational Society การเสนอข่าวดังกล่าวต้องมีลักษณะที่เรียกว่า Fairness และ Objectivity หรือเรียกรวม ๆ ว่าความเป็นกลาง การเสนอข่าวอย่างไม่มีอคติ ลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศของระบบการเมืองที่ไม่เน้นตัวบุคคลกลไก และมาตรฐานทางการเมืองที่สูงตัว

2. การจัดการ ในเรื่องของสิทธิในการครอบครองสื่อ (Hardware) ควรจะเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) โดยภาครัฐกำกับดูแลทางด้านนโยบายที่ชัดเจน การ

จัดการในทางปฏิบัติ การผลิตควรให้เอกชนดำเนินการเพราะการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ภาคเอกชนมีความคล่องตัวปรับตัวเร็วกว่าภาครัฐ

3. บุคลากร ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งจิตสำนึกทางด้านจรรยาบรรณต้องควบคู่ไปด้วย บุคลากรไม่ว่าจะอยู่ในองค์กรประกอบของสื่อใดต้องมีความ “ไว” ต่อเหตุการณ์พร้อมทั้งรายงาน เสนอข่าวสารได้อย่างมีคุณภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม เพื่อให้สังคมเป็นผู้ตัดสินใจจากข่าวสารที่น่าเสนอ

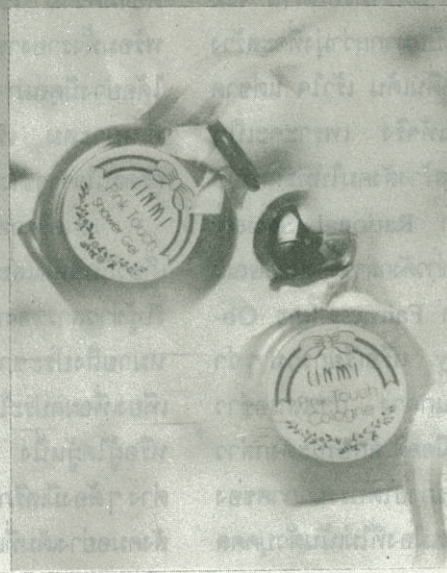
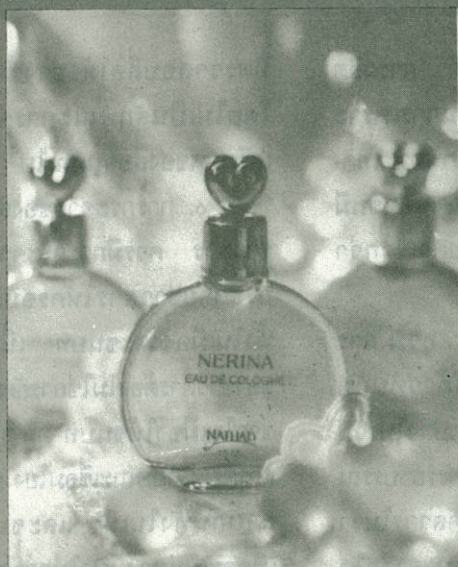
4. เสรีภาพ ควรมีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ซึ่งหมายถึงประชาชนทั่วไปไม่ใช่เพียงเพื่อผลประโยชน์ของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่ง นอกจากนี้สื่อต่าง ๆ ต้องมีเสรีภาพในการรับใช้สังคมอย่างเต็มที่และทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบท หรือทำให้มีลักษณะที่เรียกว่ามีเอกภาพในความแตกต่าง (Unity indiversity)

5. การตรวจสอบ สื่อมวลชนแต่ละสื่อต้องตรวจสอบกันเองได้ และประชาชนก็ต้องพร้อมที่จะตรวจสอบสื่อได้เช่นกัน นอกจากนี้กฎหมายต้องมีลักษณะ

ที่ตรวจสอบได้อย่างชัดเจน โดยไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพของสื่อจนเกินไป

6. การกระจายของสังคมข่าวสาร ควรมีการกระจายสื่อกระจายข่าวสารให้ครอบคลุมทั้งในเมืองและชนบท เนื้อหาของข่าวสารต้องไม่ใชการยัดเยียดข่าวในเมืองให้ชนบท ทุก ๆ ข่าวสารต้องมีลักษณะเชื่อมโยงประสานกันทั้งในเมืองและชนบทเพื่อจะเป็นทางหนึ่งในการตรวจสอบกันเองระหว่างเมืองและชนบท

โดยสรุป จากสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยในฐานะส่วนหนึ่งของประชาคมโลก กำลังก้าวเข้าสู่ระบบสังคมที่เป็น “สังคมข่าวสาร” อย่างแท้จริง สื่อต่าง ๆ จึงต้องพัฒนาตัวเองให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของสังคมด้วยความถูกต้อง เที่ยงธรรม และอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย การใช้สังคมข่าวสารเพื่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน บนข้อมูลข่าวสารที่มีข้อเท็จจริง มีการจัดการที่เหมาะสม ชัดเจน มีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณ มีเสรีภาพที่ชัดเจน

เนรีน่า นาทาลี

เส้นหอมแห่งจินตนาการ

บริษัท พี.เอส.เอ็น. อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด

1052-4 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ ประตูนํ้า กรุงเทพฯ 10400

โทร. 251-0956, 251-7481, 252-6119, 252-0952, 252-0965, แฟกซ์. (662) 255-3497

เสรีภาพของสื่อมวลชน

กับร่าง พ.ร.บ.ข่าวสาร

* **ปริญญพร ชุन्छิน**

บรรดากฎหมายต่าง ๆ ของไทย ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติทางกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐบาลส่วนใหญ่ที่ผ่านมา เช่น พร.๔๒ และ กบว. ตั้งแต่จนถึงปัจจุบัน ยังคงอาศัยกลไกของกฎหมายในการควบคุม ตรวจสอบ

สอบ เก็บข่าวสาร เก็บความลับไว้ทุกอย่างโดยไม่เปิดเผย ภายใต้การตีตราว่า ปกปิด ลับ ลับมาก หรือลับที่สุด โดยอาศัยกลไกราชการ เป็นตัวปิดกั้นทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะขอข้อมูลข่าวสารหรือตรวจสอบได้ สำหรับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชน

ควรที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริง รวมทั้งเหตุผลในการตัดสินใจของรัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ เช่น การเวนคืนที่ดิน การสร้างเขื่อน ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ควรได้รับรู้ข้อมูลในการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นเช่นไร ขณะนี้สร้างได้ก็เปอร์เซ็นต์ บริเวณที่ก่อสร้างนั้นทำลาย

* อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : พบ.ม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ทรัพยากรธรรมชาติไปมาน้อย
เพียงใด มีโบราณสถานโบราณ
วัตถุ อันเป็นประวัติศาสตร์ของ
ชาติหรือไม่ ประชาชนโดยเฉพาะ
ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ
ต่าง ๆ ของรัฐบาลควรจะรับรู้
ถึงเหตุผลในการดำเนินการต่าง ๆ
เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่าง
แท้จริง ควรค่าแก่การเสียสละ
สถานที่ของตนให้ นั่นคือ ประ-
ชาชนอยากรับรู้ถึงการตัดสินใจ
ของรัฐบาลนั้นได้ตัดสินใจภายใต้
การคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิด
ขึ้นอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงแต่
เป็นโครงการที่ต้องสร้าง เนื่อง
จากการกู้เงินยังใช้ไม่ทันในปัจุบัน
ประมาณนั้น ๆ หรือเป็นการก่อ
สร้างที่ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า ดัง
เช่น หลาย ๆ โครงการในอดีต
ที่มีโครงการใหม่ ๆ เพื่อแก้ไข
ปัญหาโครงการเก่า ๆ ที่ทำไปแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าว จึงได้
มีคณะกรรมการปรับปรุงระบบ
บริหารราชการ ซึ่งเป็นการรวม
ตัวของนักวิชาการ รวมกันร่าง
“พ.ร.บ.ข่าวสารของราชการ” ขึ้น
ในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปัน-
ยารชุน หลังเหตุการณ์พฤษภา
ทมิฬ เพื่อให้สิทธิแก่สาธารณชน
ในการรับรู้ข่าวสาร โดยมี
การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคํม
ครองสิทธินี้ ไม่ว่าจะเป็นการจัด
ทำข้อมูลหรือเปิดเผยข้อมูล รวม
ทั้งเพื่อให้หน่วยงานราชการมี

ระบบงานข้อมูลนี้มีประสิทธิภาพ
และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
ประเทศ และบริหารราชการ
แผ่นดิน

เนื้อหาของ พ.ร.บ. ข่าวสาร
มีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดว่าข่าวสารของ
ราชการต้องเปิดเผยให้สาธารณชน
รับรู้ ตรวจสอบค้นคว้า หรือ
สำเนาเพื่อให้สาธารณชนมีส่วน
ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและ
การบริหารงานของรัฐ

2. ต้องมีการกำหนดหลัก
เกณฑ์ ระยะเวลา การปกปิดข้อ
มูลข่าวสารที่ลับ

3. ข้อมูลข่าวสารส่วน
บุคคลต้องได้รับการคุ้มครอง

ในส่วนของข้อมูลนั้น แบ่ง
เป็นข้อมูลของราชการกับข้อมูล
ส่วนบุคคล ข้อมูลในทางราชการ
ควรได้กำหนดลำดับขั้นของความ
ลับออกมาเป็นระดับต่าง ๆ ซึ่ง
ควรมีการระบุชัดเจน ตั้งแต่ที่สา-
มารถเปิดเผยได้ จนถึงระดับที่
ต้องเก็บเป็นความลับห้ามเปิดเผย
แต่ต้องไม่เป็นความลับที่ถาวร
เช่น บงบลับของทหาร ทั้งนี้จาก
เดิมในแง่การให้ข้อมูลของทาง
ราชการนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ
ของทางหน่วยงานหรือดุลยพินิจ
ของส่วนบุคคล ในขณะที่ในร่าง
พ.ร.บ.ฉบับนี้จะมีคณะกรรมการ
พิจารณาเปิดเผย พร้อมกับให้
เหตุผลประกอบว่าทำไมต้อง

ลับ’ พร้อมทั้งมีกำหนดระยะเวลา
เวลาในการเปิดเผยต่อสาธารณชน
สำหรับข้อมูลส่วนบุคคล
เป็นข้อมูลเฉพาะตัวที่หน่วยงาน
ราชการได้จัดเก็บไว้ จึงควรมีบท
บัญญัติคุ้มครองมิให้เจ้าหน้าที่
เปิดเผย หากกระทบถึงความเสีย
หายของปัจเจกชน

กฎหมายฉบับนี้เป็นก้าว
สำคัญของประชาธิปไตย เพราะ
เป็นการตรวจสอบฝ่ายบริหาร โดย
ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบการ
ทำงานของรัฐบาลได้ ทั้งนี้เพราะ
รัฐบาลจะมีการเก็บข้อมูลเป็น
จำนวนมาก นอกจากนี้จะเป็น
การทำให้พฤติกรรมของหน่วย
ราชการเปลี่ยนไป กลายเป็นผู้
ที่มีความรับผิดชอบและมีเหตุผล
ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ พ.ร.บ.ฉบับนี้เท่า
กับการให้เสรีภาพในการรับรู้
ข่าวสารของประชาชน ซึ่งแสดง
ให้เห็นถึงเสรีภาพในระบบประชาธิปไตย
อีกด้วย ที่ประชาชนมี
สิทธิในการรับรู้ (Right's to
know)

สื่อมวลชนเองก็เช่นกัน ใน
ฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม
เป็นตัวแทนของประชาชน ใน
การเฝ้าดูการทำงานของรัฐบาล
(watch dog) ในขณะเดียวกัน
สื่อมวลชนก็จะสามารถนำข้อมูล
ข่าวสารที่แท้จริง ถูกต้อง เพื่อ
ให้สาธารณชนสามารถตัดสินใจ

ปัญหาเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางประชาสัมพันธ์ให้แก่อสังคม ดังนั้น สื่อมวลชนควรจะมีสิทธิในการรับรู้ในข้อมูลข่าวสารของหน่วยราชการ มีหน้าที่การปกปิดความลับที่เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ทำให้สื่อมวลชนต้องอาศัยเดากันเอง หรือไม่กี่ต้องเจาะข่าวกันเอง ซึ่งบางครั้งเมื่อมีเรื่องราวต่าง ๆ เปิดเผยขึ้นมา ต่างก็กล่าวหาและโทษสื่อมวลชนว่าทำให้เกิดการลงข่าวเป็นที่เสื่อมเสีย หมิ่นประมาท เพราะฉะนั้น เพื่อเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาระบบราชการ ควรจะได้มีการเปิดเผย

ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการประชาสัมพันธ์ของทางราชการเองก็ต้องให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่สื่อมวลชนอย่างเป็นระบบด้วยเช่นกัน

สังคมในปัจจุบัน เป็นยุคของสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Ages) ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็ว จำนวนมาก และมีคุณภาพมากกว่าคนอื่น ย่อมได้เปรียบคนอื่น ๆ ซึ่งจะสามารถนำข้อมูลข่าวสารนั้นสร้างผลประโยชน์ แก่ตนและพวกพ้องได้ ดังนั้นจึงควรจะได้เปิดโอกาสให้มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นธรรมแก่ทุก ๆ คน โดยเฉพาะในส่วนที่

เกี่ยวกับสาธารณะ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม โดยที่สาธารณชนมีส่วนในการตัดสินใจร่วมด้วย อันเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น ร่าง พ.ร.บ.นี้ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่ง หรือเป็นการเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนเอง ก็จะได้ทำหน้าที่ได้อย่างอิสระสามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มความสามารถ และจะถึงพร้อมด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมในที่สุด □■

บรรณานุกรม

ทวีป วรดิกล. "สิทธิในการรับรู้ 'ข่าวสาร'" มติชน 6 กรกฎาคม 2536 หน้า 10.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. กฎหมายรับรู้ข่าวสารในมือนักประชาธิปไตย" มติชน. 26 เมษายน 2536 หน้า 8.

เพชรรุ้ง เต็มวรรณภักดิ์ "พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร: พันธการใหม่ของสังคมไทย" ตีพิมพ์. 2, 19, ธันวาคม-มกราคม 2536.

สังคมข่าวสารกับการพัฒนาประเทศ

มีการตรวจสอบที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นลักษณะที่กระจายอย่างเท่าเทียมกันทั้งในเมืองและชนบท

เมื่อนั้นสังคมก็จะก้าวไปสู่สังคมแห่งความรู้ ความเข้าใจ มีเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารตามระบอบ

ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง □■

บรรณานุกรม

"ข้อเสนอแนะลำดับที่ 1-4 ของคณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เสนอคณะกรรมการปรับปรุงสื่อสารของรัฐ" กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ล., 2535.

ฐนันต์ บวรนนท์กุล. "กฎหมายสื่อสารมวลชนไทย : ข้อพิจารณาบางประการเรื่อง เอกภาพในความแตกต่าง" กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ล., ม.ป.ป.

ดิศทัต ไรจนลักษณ์ และ ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. "บทบาทความรับผิดชอบและปัญหาของหนังสือพิมพ์" กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ล., ม.ป.ป.

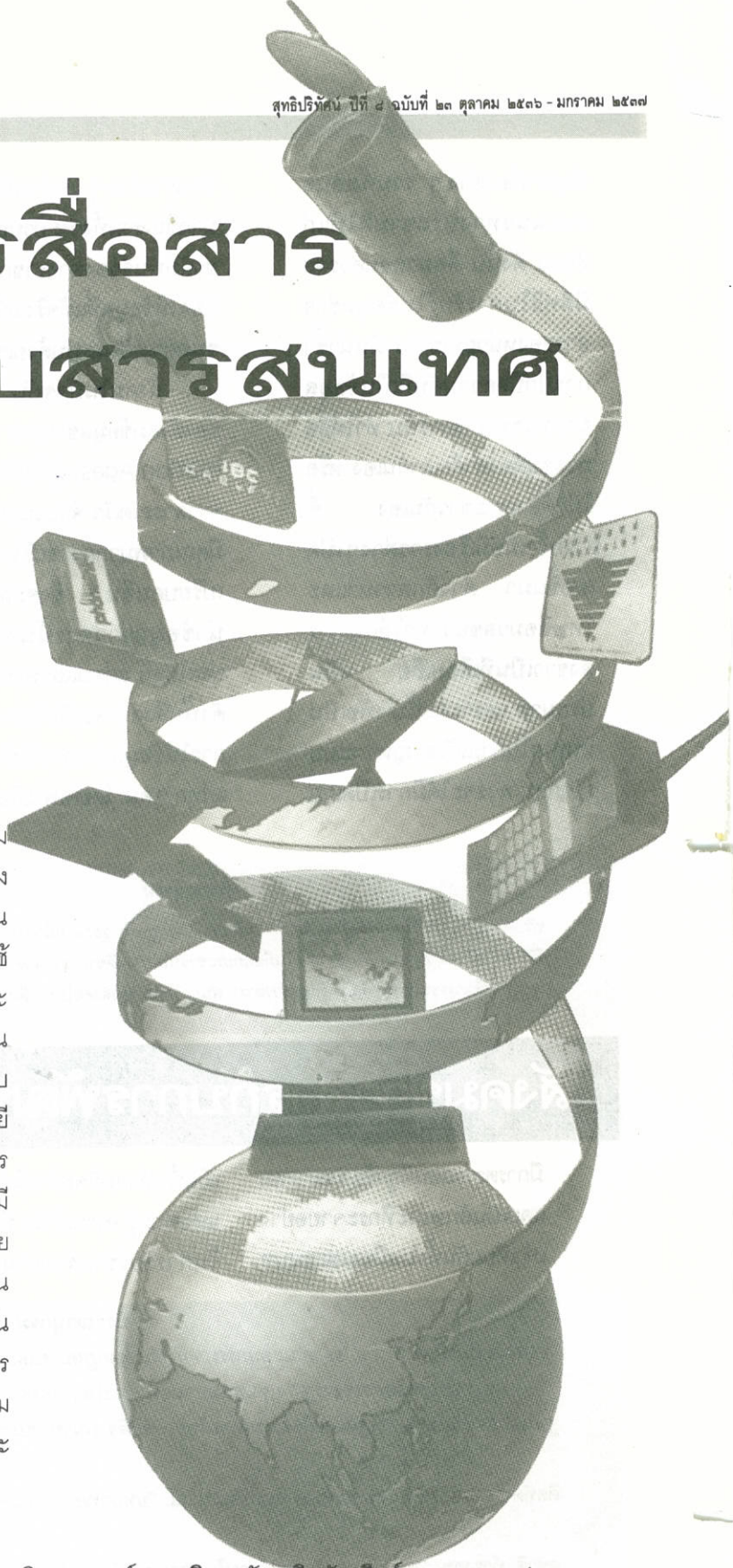
สุชาติ บำรุงสุข. "สงครามของการยุทธร่วมในทศวรรษหน้า" มติชน. 26 กรกฎาคม 2536. หน้า 10.

การสื่อสาร กับระบบสารสนเทศ

*พนารัตน์ ลิ้ม

ในอดีต สังคมมนุษย์เป็นสังคมเกษตรกรรม จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคของสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วงนี้มีการจ้างงานในโรงงานเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก เริ่มมีการใช้คอมพิวเตอร์และมีการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ และในช่วงนี้ก็มีการก่อตั้งขึ้นที่เรียกว่าคลื่นลูกที่สาม เป็นยุคสังคมข่าวสาร เป็นยุคของการสื่อสารหลายรูปแบบ ยุคแห่งข่าวสารพัฒนาควบคู่ไปกับยุคแห่งเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อมนุษย์ การเรียนรู้สิ่งรอบตัว การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ยังมีความหลากหลายก็ยังคงต้องการข่าวสาร ยังมีหน่วยงานมากก็ยังคงต้องการข่าวสารเพื่อจะได้นำไปวางแผนการดำเนินงานของตนได้อย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกัน เราก็จะต้องการข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการคาดคะเนพฤติกรรมของเขาต่อตัวเราหรือองค์กร เพื่อจะได้ทำงานและอยู่ด้วยกันได้

*หัวหน้าภาควิชาวิทยาศาสตร์ธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: M.S. (Management

Information Systems) United States International Univ. U.S.A.

สารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างดี ดังนั้นประชาชนจึงพูดกันว่า รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง นั่นคือถ้าเรามีข่าวสารสารสนเทศของคนที่เราติดต่อหรือคู่แข่ง เราก็สามารถที่จะเอาชนะพวกเขาได้ นั่นหมายถึงจะต้องมีการถ่ายทอดข่าวสารสารสนเทศจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง

การสื่อสาร (communication) ระหว่างมนุษย์มิใช่การส่งข่าวสารเพื่อก่อให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการรับสาร การป้อนกลับ (feedback) อันตรกิริยา (Interaction) ระหว่างผู้สื่อสารทั้งสองฝ่าย นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันในความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง

การติดต่อสื่อสารระหว่างสิ่งมีชีวิตตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป จำเป็นต้องแปลงความหมายที่อยู่ในสมองออกเป็นรหัสแทนความหมายก่อนที่จะส่งไปให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจได้ รหัสที่ส่งออกไปพันร่างภายในลักษณะของท่าทางหรือคำพูดนั้นดูเหมือนหนึ่งว่าไม่มีการติดต่อทางกายภาพซึ่งกันและกัน แม้ว่ารหัสนั้นจะส่งผลให้

เกิดการสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงให้กับอีกฝ่ายหนึ่งในลักษณะของสารสนเทศ (information)

คำว่า information ในความหมายเชิงรูปธรรม หมายถึงสาร (Message) ประเภทหนึ่งที่สามารถจับต้อง มองเห็นได้ เช่น เอกสารข้อมูลที่ดีพิมพ์ หรือบันทึกเป็นเสียงเป็นภาพ เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ มาใช้ทั้งในด้านธุรกิจ และด้านสื่อสารมวลชน สิ่งที่ได้รับก็คือ สาร หรือสารสนเทศ ที่เป็นเอกสารซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะของตัวอักษร ภาพ กราฟ หรือแม้กระทั่งเสียง ซึ่งจะนำมาช่วยในการดำเนินงานภายในองค์กร

เนื่องจากข่าวสารเป็นปัจจัยหลักของการผลิตและการจัดการ เพราะข่าวสารก่อให้เกิดการรู้ การคิด ทศนคติ ความคิดเห็น (opinion) ความคิดอ่าน (idea) และการกระทำ การได้มาซึ่งข่าวสารที่ครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และการจัดระบบให้ข่าวสารได้เลื่อนไหลไปในทิศทางที่เหมาะสมและไปสู่บุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็วทั่วถึง ย่อมนำไปสู่การดำเนินงาน และการพัฒนาองค์การที่มีประสิทธิภาพ ระบบข่าวสารนั้น จะต้องมีการรวบรวม

แยกประเภท วิเคราะห์ จัดเก็บ และการแสดงผลลัพธ์ที่ดี

ในวงการธุรกิจ ได้มีการจัดระบบสารสนเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช่มากที่สุด เช่น ระบบสารสนเทศระหว่างองค์การ (Interorganizational Information Systems, IOS) ซึ่งเป็นระบบที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อติดต่อกันระหว่างหน่วยงาน

IOS (Interorganizational Information Systems) เป็นระบบสารสนเทศที่เชื่อมบริษัทหนึ่งหรือหลายบริษัทไปยังลูกค้าหรือผู้จำหน่าย และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการซึ่งจะมีผลต่อการผลิต และการจัดการ ที่ผ่านมา ระบบสารสนเทศจะถูกจำกัดอยู่แค่ในองค์กรเดียว ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ได้เปลี่ยนไป ได้มีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างองค์กรมากขึ้น ขณะเดียวกันองค์กรก็ได้ปรับปรุงความสามารถของพวกเขาในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้จักนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ และให้ตระหนักถึงขีดความสามารถในการสร้างสรรค์งาน และประโยชน์จากประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้โครงสร้าง และผลกระทบของระบบนี้

เป็นที่สนใจมากขึ้น

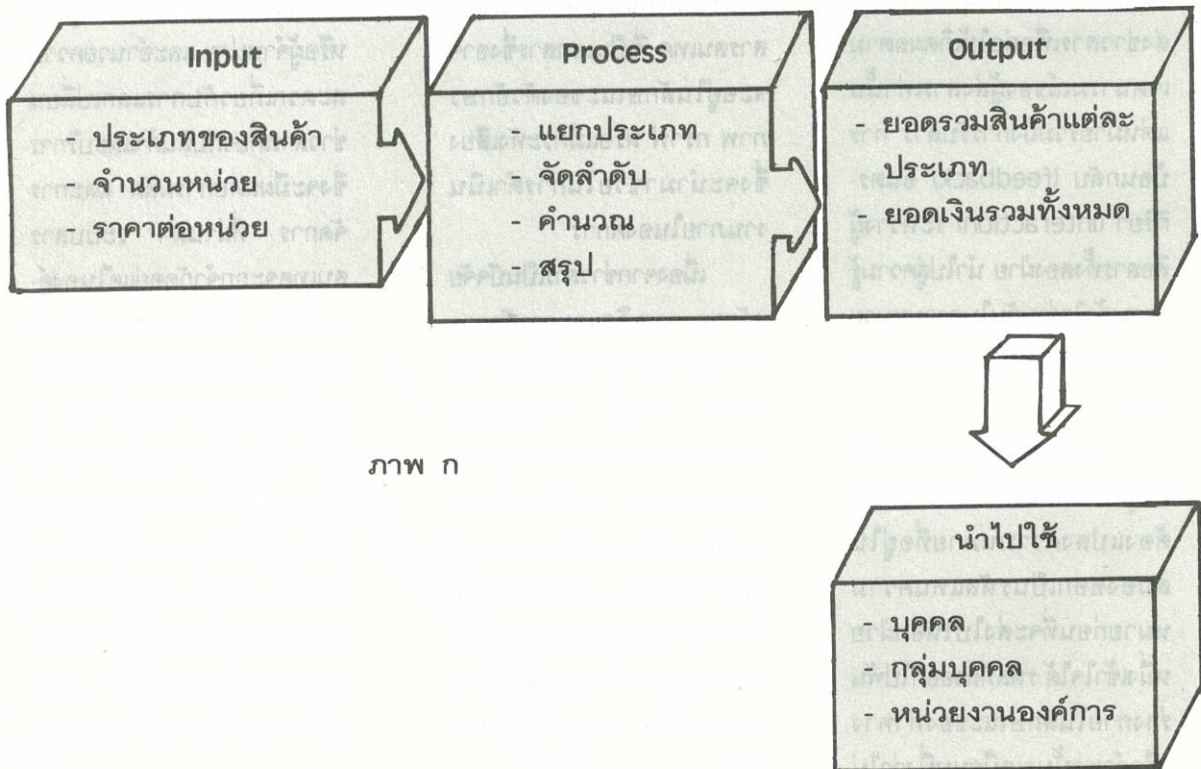
Interorganizational
Information Systems (IOS)
แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การเชื่อมโยงสารสนเทศ
(Information links)
2. ระบบการตลาดอิเล็กทรอนิกส์
(Electronic marketplace)
 ๑. การเชื่อมโยงสารสนเทศ
(Information links) ส่งเสริม
ให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถ
รวบรวมสารสนเทศและการติดต่อ

สื่อสารสารสนเทศเป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ information
links นี้สามารถช่วยปรับปรุง
การประสานงานระหว่างลูกค้า
และผู้จำหน่ายสร้างสรรค์ความ
มีประสิทธิภาพของงาน เช่น การ
บริหารเกี่ยวกับระดับสินค้าคงคลัง
ที่ดีกว่า หรือปรับปรุงเรื่องการ
แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วย
งานที่เกี่ยวข้อง IOS อาจจะช่วย
ปรับปรุงส่งเสริมหน่วยงานเล็ก ๆ
ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลสำหรับ

สินค้าคงคลัง ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุน
ในส่วนของการทำงาน
ระหว่างระดับสูงและระดับล่าง
ในระดับล่างจะมีระบบการประ-
มวลผลการปฏิบัติงานที่เป็นงาน
ประจำวัน ซึ่งระบบนี้จะเก็บและ
สามารถนำมาใช้ ไม่ต้องไปถาม
จากบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง
ซึ่งจะทำให้เสียเวลา นอกจากนี้
ยังได้ฐานข้อมูลที่มีความแม่นยำ
ไม่อคติ

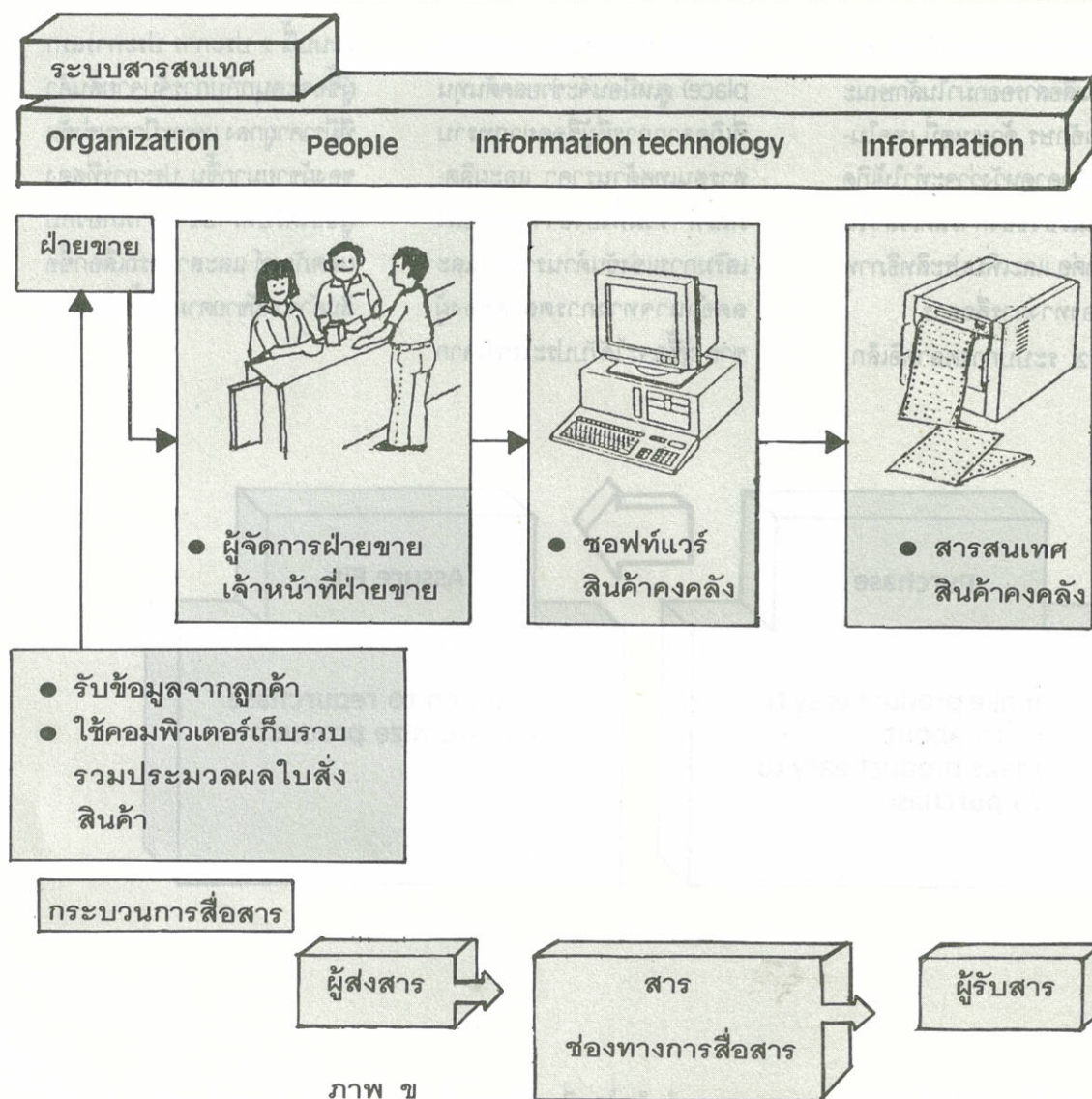
ตัวอย่างการที่ลูกค้าสั่งสินค้า

ภาพ ก

ดังนั้น เราจะเห็นว่าสาร-
สนเทศจากหน่วยงานหนึ่งก็อาจ

เป็นข้อมูลให้กับอีกหน่วยงานหนึ่ง
เพื่อนำไปประมวลผลให้ได้สาร

ถ้านำกระบวนการสื่อสารของนายเดวิด เบอริล (David K. Berlo) ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. ผู้ส่งสาร (communication source)
2. ผู้เข้ารหัส (encoder)
3. สาร (message)

4. สื่อ (channel)
5. ผู้ถอดรหัส (decoder)
6. ผู้รับสาร (communication receiver)

นำมาสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ ดังภาพ ข จะเห็นว่าในระบบสารสนเทศผู้ส่งสารก็คือเจ้าหน้าที่ฝ่ายขาย ส่งสาร โดย

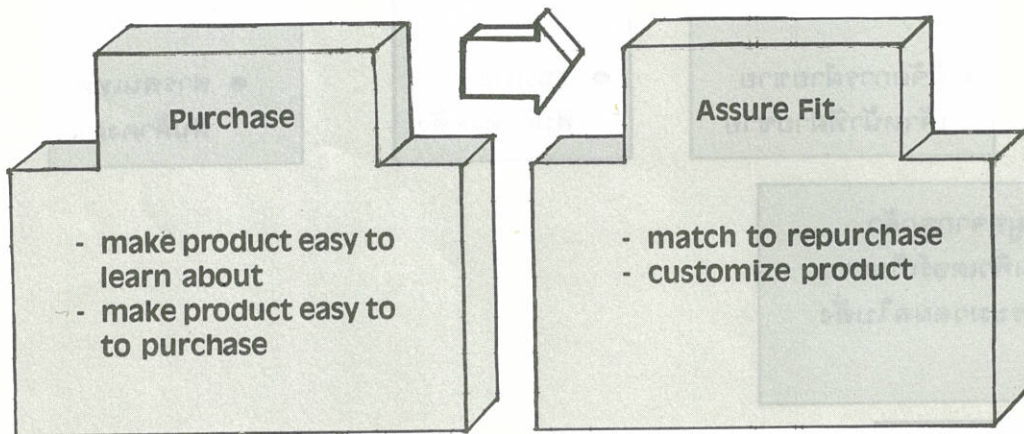
พิมพ์ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเข้ารหัสเป็นตัวอักษร ตัวเลข เครื่องหมายอื่น ๆ หรือเป็นกราฟ ออกมาเป็นสาร สื่อในที่นี้คือคอมพิวเตอร์ ผู้รับสารก็คือผู้ที่ต้องการใช้สารนั้น อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานองค์การ

Information links สามารถจะสื่อสารออกมาในลักษณะของตัวอักษร ด้วยเหตุนี้ เทคโนโลยีจึงถูกคาดหวังว่าจะทำให้เกิดผลดีในเรื่องของการลดเวลาในการติดต่อ และเพิ่มประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร

2. ระบบการตลาดอิเล็กทรอนิกส์

ทรอนิกส์ (Electronic marketplace) ดูเหมือนจะช่วยลดต้นทุนที่เกิดจากการที่ผู้ซื้ออยากทราบสารสนเทศด้านราคา และผลิตภัณฑ์ รวมทั้งยังอาจจะช่วยส่งเสริมการแข่งขันด้านราคา และลดอำนาจทางการตลาดของผู้ขาย ผู้ซื้อจะได้รับประโยชน์จาก

ระบบนี้ 2 ประการ ประการแรก ผู้ซื้อจะสนุกกับการจับจ่ายสินค้าที่มีราคาถูกลง เพราะมีการแข่งขันของผู้ขายมากขึ้น ประการที่สอง ผู้ซื้อได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และสามารถเลือกซื้อสินค้าจากผู้ขายตามที่ต้องการ

ดังนั้น เราจะเห็นว่าการนำเอา Interorganizational Information Systems มาใช้ในวงการธุรกิจ จะช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านของเวลา ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการที่เราจะได้สารสนเทศที่ต้องการนั้น การสื่อสารก็เป็นส่วนทำให้ประสบ

ความสำเร็จ โดยที่การสื่อสารนั้นอาจจะอยู่ในลักษณะอวัจนภาษา หรืออวัจนภาษาก็ได้ สำหรับ IOS จัดเป็นการสื่อสารในลักษณะของวัจนภาษา และเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เห็นหน้ากัน (Interposed communication) เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ คือมีเอกสารเป็นหลักฐาน การ

ปฏิบัติงานก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะมีการทำงานที่เป็นระบบ และระบบก็สามารถจัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นออกไป หรือเป็นการนำเอางานที่อยู่ในแผนต่าง ๆ มารวมกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพและความรับผิดชอบในงานนั้น ๆ

บรรณานุกรม

- ทอฟฟเลอร์, อัลวิน. **คลื่นลูกที่สาม** แปลโดย รจิตลักษณ์ แสงอุไร และคนอื่น ๆ. กรุงเทพมหานคร: ยินหยาง, 2532.
- ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์** พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สมควร กวียะ. **การสื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ต่อชีวิต ความรับผิดชอบต่อสังคม**. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- Bakos, J. Yannis. "Information Links and Electronic Marketplaces : The Role of Interorganizational Information Systems in Vertical Markets." **Journal of Management Information Systems**. Vol. 8, No. 2, Fall 1991, pp.31-52.

ผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งใน จ.สมุทรสาคร

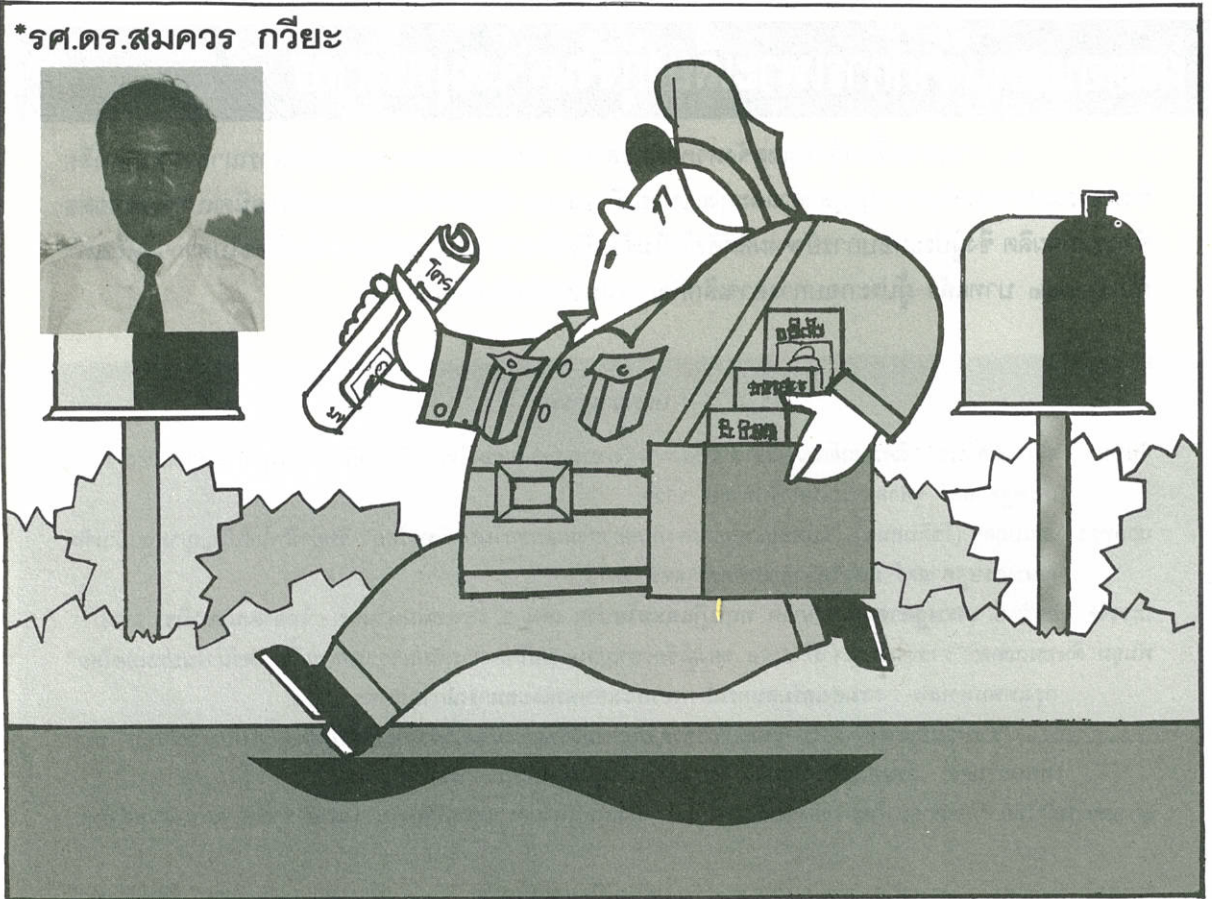
๖. การเพาะเลี้ยงกุ้งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ยังมีความเหมาะสมเมื่อพิจารณาถึงรายรับเฉลี่ย ซึ่งพิจารณาจากระดับราคากุ้งกุลาดำและกุ้งแชบ๊วย ปี ๒๕๓๓ ยังสูงกว่าต้นทุนการผลิตชนิดแปรผันเฉลี่ยต่อจำนวนผลผลิต ซึ่งผู้ประกอบการยังคงผลิตต่อไปไม่ต้องปิดกิจการ แต่ถ้าวระดับราคาในปีต่อไปต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๗๖.๗๒ บาทแล้ว ผู้ประกอบการอาจเลิกกิจการหันไปผลิตสินค้าอื่นแทน

บรรณานุกรม

- จันทนา วัฒนวงศ์พานิช. "วิเคราะห์แนวโน้มความต้องการกุ้งทะเลส่งออกของไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- นวลทรง วัฒนพฤคา (โชติณกุล). "ผลตอบแทนการลงทุนของสวนเอกชนในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2513.
- ประเจ็ด ลินทรัพย์. **เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎีและนโยบาย เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- พันธุ์ม ดิษยมนธล. "รายงานประจำปี 2524 ของผู้เชี่ยวชาญสหกรณ์โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย" กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2525.
- _____. "รายงานประจำปี 2525 ของผู้เชี่ยวชาญสหกรณ์โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย" กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2526.
- สภาหอการค้าไทย. "การค้าของไทย รายงานเชิงวิเคราะห์" กรุงเทพมหานคร แผนกวิจัยและวางแผนวิชาการ สภาหอการค้าไทย, 2527.
- สมบุญ จันทาพูน. "เศรษฐกิจการผลิตกุ้งของสมาชิกสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร จำกัด ปี พ.ศ. 2524-2525" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. **สถิติการเกษตร เอกสารเลขที่ 375**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2530.
- สุเทพ พันประสิทธิ์. "ผลตอบแทนจากการลงทุนทำนากุ้งของสมาชิกสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- อดิศักดิ์ สุขุมวิทยา. "การศึกษาอุปสงค์และอุปทานส่งออกของกุ้งไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.
- Mcmabon, Jame. "Project Management Information Systems." **Thai Chamber of Commerce Bulletin**. No.4, 1 April 1983, pp.10-17.

การประชาสัมพันธ์ กับการเสริมสร้างภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร

*รศ.ดร.สมควร กวียะ

การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรหรือสถาบันกับประชาชน บนพื้นฐาน

ของการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของสังคม

ต่างกับการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และการโฆษณาสินค้า (Advertising) ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียวเพื่อชักจูงให้ประชาชนเกิดความรู้ ความคิด

* คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : Docteur en Journalism Université de Strabourg

ค่านิยม และพฤติกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลหรือผู้ผลิตและผู้ขายสินค้า การโฆษณาชวนเชื่อเป็นการบีบบังคับให้เชื่อไม่โดยทางตรงและทางอ้อม ส่วนการโฆษณาสินค้าเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกโดยไม่มีการบีบบังคับโดยตรง

ต่างกับการตลาด (Marketing) ซึ่งเป็นการบริหารและดำเนินการเกี่ยวกับ Product, Price, Place และ Promotion เพื่อที่จะทำให้ Product ขายได้

วิธีการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ มีหลายวิธีอย่างที่สำคัญคือ

การโฆษณาเผยแพร่ (Publicity) ได้แก่ การส่งข่าวสารออกไปสู่ประชาชน มุ่งหมายที่จะให้รู้เรื่อง (awareness) และสนใจ (interest)

การรณรงค์ (Campai) ได้แก่ การระดมใช้สื่ออย่างรวดเร็วและกว้างขวางเพื่อที่จะปลุกเร้าให้ประชาชนรู้เรื่อง นิยมชมชอบ (Like) เกิดความเชื่อ (believe) และมีพฤติกรรม (take action) ตามความประสงค์ขององค์กร

การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) คือการใช้สื่อมวลชน (mass media) หรือสื่ออื่น ๆ ที่เทียบเท่าในการส่งข่าวสารไปยังมวลชน (mass)

การสื่อสารสถาบัน (Corporate Communication) หมายถึง การสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่มุ่งสร้างเอกลักษณ์และภาพพจน์ของสถาบันอย่างจริงจัง ทั้งนี้ โดยการปรับปรุงพัฒนาองค์กร ทั้งทางด้านรูปธรรมและนามธรรม เช่น อาคารสถานที่ สวนหย่อม เครื่องหมายสัญลักษณ์ เพลงสัญลักษณ์ เครื่องแต่งกายของพนักงานการบริหารตามหน้าที่ การบริหารเพื่อสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมองค์กรอื่น ๆ ทุกอย่าง ที่ปรากฏให้ประชาชนได้เห็นได้ยิน และรู้สึก การสื่อสารสถาบัน อาจเรียกว่า การประชาสัมพันธ์แผนใหม่ก็ไม่ผิดนัก

1.1 องค์ประกอบของการประชาสัมพันธ์ที่ดี

- 1) เป็นบทบาทหน้าที่ระดับบริหาร (Management Function)
- 2) เป็นการวางแผนและดำเนินงานทางด้านสังคมและมนุษย์
- 3) เป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างองค์กรกับสาธารณชน
- 4) เป็นการสร้างระบบข่าวสารที่ใกล้ชิดและสม่ำเสมอในประชาคม หรือสังคมอันเป็นที่ตั้งแห่งองค์กร

1.2 กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ (สิบสี่กลยุทธ์)

- 1) องค์กรคือ ระบบข่าว

สาร ผู้จัดการคือ ผู้อำนวยการ

2) องค์กรคือ ระบบสื่อสาร ผู้จัดการคือ ผู้จัดการคอนเสิร์ต

3) องค์กรคือ ระบบการประชาสัมพันธ์ ผู้จัดการคือ ผู้ร่วมสร้างนโยบาย

4) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและเชิงรับ

รักไม่มีพรมแดน รักไม่มีศาสนา

5) รู้จักพูดรู้จักฟัง รู้จักดังรู้จักเงียบ

6) ต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมาย ความเป็นความตายของการประชาสัมพันธ์

7) ความต้องการพื้นฐานคือแก่นสารของมนุษย์

8) ประโยชน์และความพึงพอใจต้องมอบให้ประชาชน

9) รู้จักกันไม่สำคัญเท่าความมีส่วนร่วม

10) วิจิตรศิลป์งามตระการสร้างเป็นสารประทับใจ

11) สิทธิเสรีของมนุษย์คือสุดยอดปรารถนา

12) คล่องแคล่วมีชีวิตชีวา คือท่วงท่าของนักประชาสัมพันธ์

13) แหล่งสารที่น่าเชื่อถือคือหลักประกันความสำเร็จ

14) ความรับผิดชอบทางสังคม สร้างความนิยมให้องค์กร

การเสริมสร้างภาพพจน์

ภาพพจน์ หรือ ภาพ (IMAGE) คือ ผลของการรับรู้ (perception) ที่เกิดขึ้นในสมองของผู้รับสาร โดยผ่านทางช่องทางการสื่อสาร 5 ช่องทาง คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย กลายเป็นภาพที่เป็นคำ (Verbal) หรือไม่เป็นคำ (non-verbal) ซึ่งอาจมีความชัดเจนหรือไม่ชัดเจน ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง บวกหรือลบอยู่ในสภาพของความรู้ (knowledge)ทัศนคติ (Attitude) หรือความคิดเห็น (opinion) และอาจจะส่งผลถึงพฤติกรรม (behavior) อย่างใดอย่างหนึ่งได้ในระยะสั้นหรือในระยะยาว ภาพพจน์หรือภาพอาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ อาทิ ดุยี่งกว่าเสือ รถไฟ การรถไฟ คนดี ความดี ไทศัพท์ของเรที่บ้าน พนักงานรับโทรศัพท์ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ระบบโทรศัพท์ในประเทศไทย

ภาพพจน์ขององค์กร คือ ผลของการรับรู้เกี่ยวกับองค์กร มีความสลับซับซ้อนคลุมเครือ และเป็นนามธรรมมากกว่าภาพพจน์ของบุคคลหรือวัตถุ ภาพพจน์ขององค์กรมักจะเอนเอียงไปในทางลบมากกว่าทางบวกเพราะเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาของมนุษย์จำนวนมากและโดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยามวลชน

ภาพพจน์ที่ดีขององค์กร เป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่น การสร้างความเข้าใจ และการแก้ไขปัญหาในยามเกิดวิกฤตการณ์

ภาพพจน์ที่ดีขององค์กร คือ ภาพของความรู้ ภาพของความดีและสุภาพอ่อนน้อม

ภาพของความขยันขันแข็ง
ภาพของความทันสมัย
ภาพของประสิทธิภาพในการทำงานและให้บริการ
ภาพของความรับผิดชอบต่อลูกค้าประชาชน
ภาพของความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยสรุป ก็คือภาพพจน์ในทางบวกเกี่ยวกับความรู้ (ความชำนาญและเทคโนโลยี) ความประพฤติ (ความรับผิดชอบต่อการบริหารและความรับผิดชอบต่อสังคม) และ ความมั่นคงแข็งแรงนั่นเอง

วิธีการสร้างภาพพจน์ ต้องอาศัยหลักห้าขั้นบันไดเงิน กล่าวคือ ดำเนินการในทุกกระบวนการของประชาสัมพันธ์

(1) Incorporation (การรวมตัวกันเป็นองค์กร) บุคลากรจะต้องมีความรักและภักดีในองค์กร มีความรักและสามัคคีในหมู่พนักงานและในทุกระดับ มีความร่วมมือประสานงานเป็น

อย่างดีไม่แตกแยกกัน แม้จะมีความขัดแย้งในเชิงของความคิดเห็นและทัศนคติ แต่ก็ไม่มี ความขัดแย้งกันในการทำงาน สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่กำหนดไว้ สมดังคำที่ว่า องค์กรคือภารกิจ (Any organization is a mission)

(2) Action (การทำงานให้ได้ผลดี) หมายถึง การรวมตัวกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในภารกิจขององค์กร ปรากฏเป็นผลงานที่มองเห็นและรู้สึกได้ นอกจากการทำงานตามหน้าที่แล้ว จะต้องทำงานเพื่อบริการสังคมและชุมชนด้วย แต่ไม่จำเป็นที่จะการทำงานตามหน้าที่ หรือการทำงานเพื่อสังคม จะต้องทำโดยยึดหลัก “เราเป็นผู้มีจิตใจเป็นนักบริการ (we are service-minded people) และหลักมนุษยสัมพันธ์ (human relation) อยู่เสมอ”

(3) Information (ข่าวสารเป็นระบบทุกที่) เมื่อมีผลงานแล้ว ไม่จำเป็นที่จะผลงานตามหน้าที่หรือผลงานที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม จะต้องเป็นการบันทึกเก็บไว้อย่างเป็นระบบ สามารถจะค้นคืนได้อย่างสะดวก พร้อมทั้งจะนำออกเผยแพร่ได้ ผลงานที่บันทึกไว้นั้นจะต้องรวม

ถึงผู้ผลิตผลงาน การดำเนินงาน เบื้องหลังและผลกระทบของผลงาน และการดำเนินงานนั้นด้วย

(4) Communication (สื่อสารกันดีภายนอกภายใน) เมื่อมีข่าวสารแล้ว จะต้องทำให้ ข่าวสารนั้นเคลื่อนที่ไปยังกลุ่ม เป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ สมดัง คำที่ว่า A proper information must be in motion หมายถึงการแปลงข่าวสารให้เป็น สาร (message) และใช้สื่อส่ง สารนั้นไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้ง ภายในและภายนอกองค์กร ใน บางครั้งกลุ่มเป้าหมายอาจรวมถึงประชาชนทั่วไปหรือสาธารณชน ในทุกกรณีจะต้องเป็นการสื่อสาร ที่ต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ผลงาน หรือการดำเนินงานขององค์กร จนเกิดความเข้าใจและความประทับใจที่เกี่ยวกับองค์กร ในด้าน ความรู้ ความดีและความมั่นคง

(5) Interaction (โต้ตอบกันด้วยน้ำใจไมตรี) การ สื่อสารจะต้องเป็นสองทิศทางอยู่ เสมอ จะต้องมีการป้อนกลับ (feedback) และการโต้ตอบกัน หรืออันตรกริยา (interaction) ระหว่างองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย หรือประชาชน แต่การสื่อสารจะ อยู่ในสภาพนี้ได้ องค์กรจะต้อง สร้างกลไกหรือระบบให้เกิดความ สะดวกในการที่ประชาชนผู้รับสาร

จะป้อนกลับหรือโต้ตอบกันระหว่าง ทั้งสองฝ่าย การป้อนกลับและการโต้ตอบกันจะเปิดโอกาสให้ องค์กรได้ปรับปรุงข่าวสารและ ผลงานหรือสินค้าที่เผยแพร่ออกไป ทำให้เกิดกระบวนการวิจัยและ พัฒนาอยู่ตลอดเวลาทั้งก่อให้เกิด สัมพันธภาพที่ดีระหว่างองค์กร กับประชาชนทั้งภายในและภาย นอก ภาพพจน์ขององค์กรเป็นไป และคงอยู่ในทางที่ดีอยู่เสมอ

ภาพพจน์อาจเป็นไปในทาง ลบได้ทั้ง ๆ ที่องค์กรไม่มีเจตนาที่

จะเสริมสร้างขึ้นมาอย่างนั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ

(1) พฤติกรรมขององค์กร เป็นไปในทางลบจริง ๆ ไม่สามารถ ควบคุมหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ภายในเวลาอันสมควร เช่น การ บริหารไม่มีประสิทธิภาพ การ บริการไม่สะดวกทันใจ ความ รับผิดชอบต่อนหน้าที่ของพนักงาน การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นต้น

(2) พฤติกรรมขององค์กร อาจจะดี แต่ข่าวสารที่ออกไป บางอย่างก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ก่อให้เกิดข่าวลือ หรือข่าวร้าย ที่ไม่เป็นความจริง

(3) พฤติกรรมขององค์กรดี แต่ไม่เป็นไปหรือไม่ถึงขนาดที่ ประชาชนคาดหมาย เช่น บริการ ดีแล้ว แต่พนักงานยังขาดอัธยาศัย ไมตรี ทำให้รู้สึกยังไม่เต็มใจ บริการ เป็นต้น

(4) พฤติกรรมขององค์กรดี แต่อาจมีคู่แข่งที่ไม่ปรารถนาดี คอยปล่อยข่าวหรือให้ข่าวในทาง กลั่นแกล้ง

(5) สื่อมวลชนประสงค์ จะได้ข่าวจากองค์กรแต่องค์กร ไม่ให้ข่าว สื่อมวลชนจึงลงข่าว เพื่อหวังที่จะให้มีการแถลงข่าว หรือแก้ข่าว

ภาพพจน์ทางลบหากไม่ สามารถแก้ไขได้โดยเร็ว อาจนำ องค์กรเข้าสู่ภาวะวิกฤตได้ และ ภาวะวิกฤตอาจก่อให้เกิดปัญหา

ร้ายแรง เช่น การนัดหยุดงาน การประท้วง การงดบริโภคสินค้าขององค์กร การแท้งมาดอนเงินจากธนาคาร เป็นต้น

แต่การแก้ปัญหาภาวะวิกฤตย่อมทำได้ ถ้ามีการดำเนินงานตามห้าขั้นบันไดเงินและเก้ายอดกลยุทธ์ทองมาโดยตลอด สร้างเป็นภาพพจน์ที่ดีและมั่นคงแข็งแรงไว้ในหัวใจของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

แน่นอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการแก้ปัญหาภาวะวิกฤตควรจะต้องมีการวางแผนรับสถานการณ์เช่นนั้นไว้ โดยการฝึกแก้ปัญหาที่ว่าจะเกิดขึ้นจริง (simulation) จนเกิดความชำนาญ และสามารถจะนำมาปฏิบัติได้จริงเมื่อเกิดสถานการณ์

การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) คือ วัตถุประสงค์ และพฤติกรรม ที่สร้างเสริมขึ้นมาจนกลายเป็นลักษณะหรือภาพขององค์กรที่แตกต่างไปจากองค์กรอื่น

แต่ที่มีความสำคัญต่อภาพพจน์และการประชาสัมพันธ์ขององค์กรก็คือ วัฒนธรรมทางด้านจิตใจและพฤติกรรม ได้แก่ ระบบค่านิยม ความเชื่อปทัสถาน อุปนิสัย ความประพฤติและพฤติกรรมในการทำงาน

วัฒนธรรมโดยทั่วไป หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพิ่มพูนจากธรรมชาติ แต่วัฒนธรรมองค์กรตามค่านิยมของไฮเวิร์ด เอ็ม ซวอร์ธ รองประธานศูนย์ศึกษาวิจัยการจัดการ ซึ่งเป็นผู้นำในด้านวัฒนธรรมองค์กรของอเมริกัน หมายถึง “สิ่งที่ทำให้ประชาชน (ภายในและภายนอก) เกิดความรู้สึกว่า เขาควรจะปฏิบัติอย่างไรและอะไรที่เขาควรจะทำได้”

ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรก็คือ คุณภาพและรูปพรรณสัณฐานของสินค้าประสิทธิภาพในการทำงาน ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ของสินค้าและบริการ การให้บริการแก่ลูกค้า การพัฒนาและการปรับปรุง การมุ่งหน้าตัวอย่างเอาจริงเอาจัง และความจงรักภักดีต่อภาระหน้าที่และต่อองค์กร รวมถึงตลอดไปถึงระบบการพิจารณาความดีความชอบ นโยบายขององค์กร และกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในองค์กร

แต่ตัวบ่งชี้ (Indicators) ที่จะแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมขององค์กรโน้มเอียงไปในทางบวกหรือทางลบก็คือ การสื่อสาร (communication) การใช้แรงจูงใจ (motivation) และภาวะผู้นำ (Leadership)

การเสริมสร้างวัฒนธรรม

องค์กรที่ดี จึงขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงพัฒนาตัวบ่งชี้ทั้งสามตัวนี้

1. การสื่อสาร ต้องมีการพัฒนาการสื่อสารขององค์กรและการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ข่าวสารเคลื่อนตัวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ไม่ติดขัด จนทุกคนรู้เรื่องที่สมควรรู้อย่างทั่วถึง และก่อให้เกิดการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิผลบนพื้นฐานของ ความสำเร็จเพื่อส่วนรวมและมนุษยสัมพันธ์เพื่อความ สุขความภาคภูมิใจของทุกคน

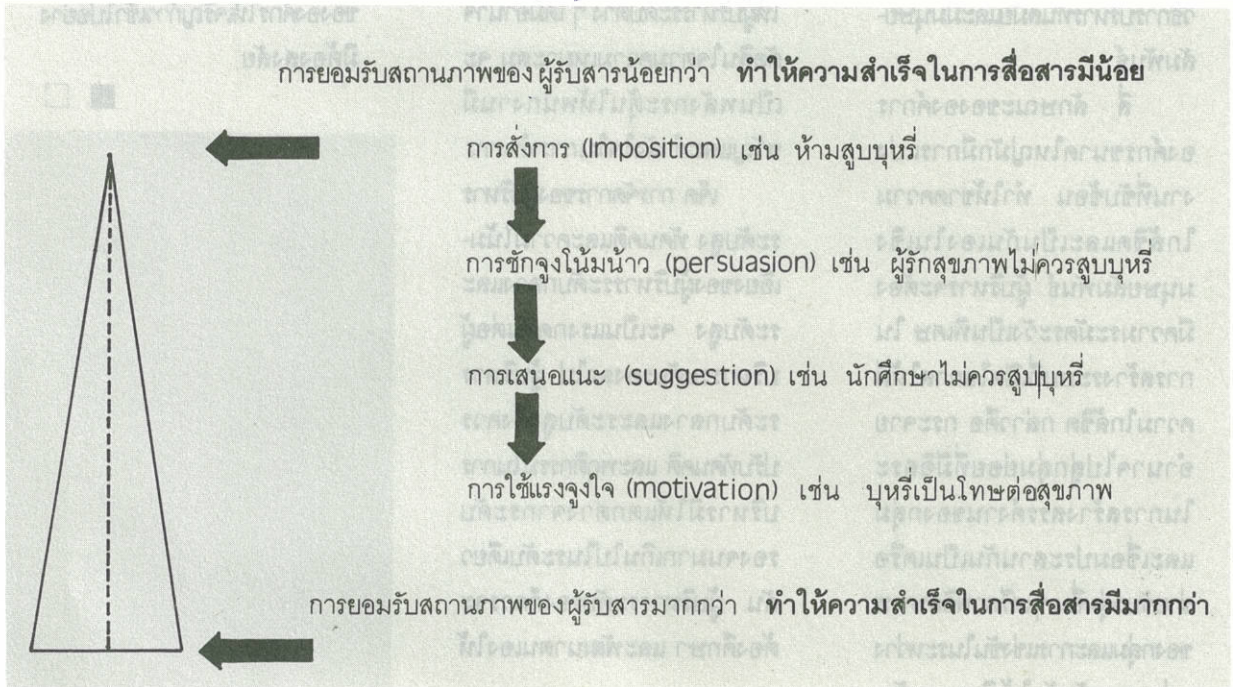
2. การใช้แรงจูงใจ ตามทฤษฎีของ กอลเบรธ นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดัง แรงจูงใจในการทำงานที่มีอยู่ 4 ชนิดคือ การให้รางวัล (pecuniary motivation) การบังคับหรือลงโทษ (compulsion หรือ punishment) การให้เข้ากับกลุ่ม (identification with the group) และการเปิดทางไปสู่อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งที่ดีกว่า (adaptation or urge for power) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับจะต้องรู้จักใช้แรงจูงใจให้เหมาะสม เพราะการใช้แรงจูงใจย่อมได้ผลดีกว่าการโน้มน้าวใจโดยการพูดจา (persuasion) เพียงอย่างเดียว การใช้แรงจูงใจที่เหมาะสม จะกระตุ้นให้พนักงานมีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นที่จะเป็นกำลังสำคัญขององค์กรและ

กลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร
ที่เขารักและภาคภูมิใจ

มองในแง่ของการสื่อสาร
การใช้แรงจูงใจจะประสบผลตาม
ความประสงค์ของผู้ส่งสารมาก

กว่าการชักจูงโน้มน้าวใจ ทั้งนี้
เพราะการใช้แรงจูงใจเป็นการ
ยอมรับสถานภาพของผู้รับสาร
(acceptance level of re-
ceiver's status) ในระดับที่สูง

กว่าการชักจูงโน้มน้าว เราอาจ
แบ่งระดับของการยอมรับสถาน-
ภาพของผู้รับสารได้ดังนี้คือ

จะเห็นได้ว่า การใช้แรง
จูงใจมีระดับของความสัมฤทธิ์
มากกว่าการชักจูงโน้มน้าวถึง
2 ระดับ

การใช้แรงจูงใจที่เหมาะสม
จึงนับว่า เป็นการเสริมสร้าง
วัฒนธรรมองค์กรที่ดีอย่างหนึ่ง

3. ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำ
มีอิทธิพลที่จะทำให้พนักงาน
กระทำในสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาต้อง
การจะให้ทำ การเลือก ผู้บังคับ-
บัญชาสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชา
กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงมีความสำคัญ

ต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร
เป็นอย่างยิ่งในการเลือกผู้บังคับ-
บัญชาหรือการสร้างภาวะผู้นำที่ดี
จึงต้องคำนึงถึง 7 องค์ประกอบคือ

หนึ่ง ตัวผู้บังคับบัญชา
ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
มีประสบการณ์ มีอุดมการณ์
มีความเชื่อมั่นในตนเอง และม
ีความคิดริเริ่ม สามารถแสดงตน
ให้เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ใต้-
บังคับบัญชาได้

สอง ตัวพนักงาน ต้อง
เป็นผู้ที่มีความรู้สึกพึงพอใจใน

องค์กรและในงานที่ทำ มีความ-
สุขในการทำงานและพร้อมที่จะ
ร่วมมือกับผู้นำในการทำงานให้
บรรลุผล ทั้งจะต้องพร้อมที่จะ
พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีทั้งความ
รับผิดชอบและเชี่ยวชาญในงานที่
ได้รับมอบหมาย

สาม สถานการณ์ ผู้บริหาร
จะต้องรู้จักสร้างสถานการณ์ และ
บรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อให้
ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับ-
บัญชา ได้ร่วมกันทำงานด้วย
ความมั่นใจและไว้วางใจซึ่งกัน

และกัน นั่นหมายถึง การกำหนดนโยบายและแผนที่ชัดเจนแน่นอนในการปฏิบัติงานรวมถึงการกำหนดระเบียบแบบแผนไว้เป็นปทัสถานในการทำงานพัฒนาระบบและวิธีการบริหารทันสมัยและมีมนุษยสัมพันธ์

สี่ ลักษณะขององค์การองค์การขนาดใหญ่มักมีการแบ่งงานที่ซับซ้อน ทำให้ขาดความใกล้ชิดและเป็นกันเองในเชิงมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารจะต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ ในการสร้างระบบที่เปิดโอกาสให้มีความใกล้ชิด กล่าวคือ กระจายอำนาจไปสู่กลุ่มย่อยที่มีอิสระในการสร้างสรรคงานของกลุ่มและเชื่อมประสานกันเป็นเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ เสรีภาพอิสรภาพของกลุ่มและการแข่งขันในระหว่างกลุ่ม จะผลักดันให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าการจัดระบบแบบรวมศูนย์ ที่ใช้อำนาจบังคับบัญชาที่ขาดอภัยภัยไม่ตรีและมีมนุษยสัมพันธ์

ห้า กระบวนการบริหารจะต้องมีการเชื่อมโยงผลงานกับความดีความชอบ ให้มีผลสืบเนื่องกันอย่างชัดเจน นั่นคือ ทำดีจะต้องได้ดี มีผลงานมากจะต้องได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสัดส่วนที่มากกว่า

หก โครงสร้างขององค์การจะต้องจัดโครงสร้างขององค์การ

ให้ทรัพยากรบุคคลมีโอกาสทำงานและพัฒนาตนเอง จนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรความไว้วางใจในตัวผู้บังคับบัญชา และการให้ผู้บริหารระดับต่างๆ ได้มีอำนาจตัดสินใจตามความเหมาะสม จะเป็นพลังกระตุ้นให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

เจ็ด การจัดการของผู้บริหารระดับสูง ทักษะคิดและความไม่เอียงของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง จะเป็นแรงกดดันต่อผู้บริหารระดับรองลงไป ผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงจึงควรปรับทัศนคติ และพฤติกรรมในการบริหารมิให้แตกต่างจากระดับรองจนมากเกินไปในระดับเดียวกัน ผู้บริหารระดับรองก็ควรจะต้องศึกษา และพัฒนาตนเองให้

มีความขัดแย้งหรือความแตกต่างในรูปแบบและหน้าที่ของการบริหารน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าทำได้เช่นนี้ ภาวะผู้นำขององค์กรจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมขององค์กรให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมีต้องสงสัย

การสร้างภาพลักษณ์ ของสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อการบริการข่าวสาร ทางธุรกิจใน ยุคสังคมสารสนเทศ

“มนุษย์ผ่าคลื่นมาแล้ว 2 ลูก ผ่านมาสู่วิถีชีวิตใหม่ ซึ่งคนคลื่นลูกเก่าไม่เคย
นึกฝันมาก่อน คลื่นลูกที่หนึ่ง-การปฏิวัติเกษตรกรรม-ใช้เวลานานนับพันปีก่อนจะ
แสดงตัวเองอย่างเด่นชัด คลื่นลูกที่สอง-สังคมอุตสาหกรรม-ใช้เวลาเพียง 300 ปี
ปัจจุบันประวัติศาสตร์หมุนตัวเองไปอย่างรวดเร็วจึงเป็นไปได้ว่าคลื่นลูกที่สาม
จะเข้าแทนที่คลื่นลูกเก่าภายในเวลาไม่ถึง 2-3 ทศวรรษ เราผู้ซึ่งบังเอิญมีชีวิต
อยู่ในช่วงจังหวะเวลานี้ เราจะสัมผัสกับผลกระทบของคลื่นลูกที่สามในช่วงอายุ
ของเรา...”

(อัลวิน ทอฟเฟอร์, 2532)

*กฤษฎณ์ ทองเลิศ

*อาจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต : นศ.ม (การสื่อสารมวลชน) จุฬาลงกรณ์

ตลอดระยะเวลาประวัติศาสตร์อันยาวนานของมนุษยชาติ บัดนี้ เราต่างได้ประจักษ์แล้วว่า พัฒนาการทางความเป็นอยู่ของ ผู้คนในยุคปัจจุบันมีอัตราเร่งของการพัฒนาที่สูงขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน จากยุคสังคมเกษตรกรรมสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรม วิศวกรรมการสื่อสารของมนุษย์เป็นไปอย่างเชื่องช้านับพันปี แต่เมื่อมีการพิมพ์เกิดขึ้น มนุษย์ใช้เวลาเพียง 500 ปี ในการพัฒนาเทคโนโลยีทางการพิมพ์สู่การพัฒนาสื่อที่ใช้แสงเสียง และนับจากสื่อที่ใช้แสงเสียงชนิดแรกจนถึงคอมพิวเตอร์ มนุษย์ใช้เวลาน้อยกว่า 50 ปี (Wilber Schramm, 1975) จนเข้าสู่ยุคสมัยที่เรียกกันว่า ยุคของการปฏิวัติสารสนเทศ (Information Revolution)

ปัจจุบัน อารยประเทศได้ยอมรับกันว่าเป็นยุคของสังคมสารสนเทศหรือสังคมข่าวสาร (Information Society) อันเป็นยุคที่เป็นลักษณะของคลื่นลูกที่สามในทศณะของอัลวิน ทอฟเฟอร์ และเป็นยุคที่มีอัตราเร่งของการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก เป็นยุคที่ผู้คนอยู่ในสังคมที่แวดล้อมไปด้วยข่าวสาร เป็นยุคที่เกิดการก่อตัวขึ้นใหม่ของการผลิตและการเผยแพร่ภาพลักษณ์และ

ความรู้ (Armand Mattelart, Xavier Delcourt and Michelle Mattelart, 1984) และเป็นยุคที่ผู้ที่มีอำนาจครอบครองเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่สูงกว่า ก็ย่อมมีโอกาสได้รับข่าวสารที่รวดเร็วและมากมายกว่าคนที่ขาดอำนาจถือครองเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

ลักษณะสำคัญบางประการของการสื่อสารในยุคสังคมสารสนเทศ

ศิริชัย ศิริภายะ (2533) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญบางประการของสังคมสารสนเทศ โดยในที่นี้ จะมุ่งเน้นเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโดยตรงโดยสรุปดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารของมนุษย์สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งกว่าในอดีต ทั้งนี้เนื่องจาก อัตราของความเร่งของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารในยุคสังคมสารสนเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้การลอยตัวของสารสนเทศหมดสิ้นไป เช่น จาก การสื่อสารถึงกันที่เคยใช้เวลา 10 วัน เมื่อมีการใช้โทรเลขก็ลดเวลาลงเหลือเพียง 4 นาที และต่อมาเป็นเทเล็กซ์ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 นาที จนพัฒนามาเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

นิกส์ซึ่งใช้เวลาเพียง 0.1 วินาที

พัฒนาการของการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารในด้านความเร็วในการรับส่งข่าวสารนี้ ทำให้ปริมาณของระดับการไหลเวียนของข่าวสารสูงมาก ประกอบกับข่าวสารได้กลายเป็นปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ในยุคสังคมสารสนเทศ โดยมีการใช้ข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจและใช้เป็นอำนาจในการต่อรองทางธุรกิจ มีการแข่งขันกันในเรื่องความเร็วในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร ใครก็ตามที่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า รวดเร็วกว่า ผู้นั้นจะได้เปรียบในวงการนั้นๆ (สรุปความจากเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องอนาคตไทยในยุคสังคมข่าวสาร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535)

อย่างไรก็ตาม ปริมาณของระดับการไหลเวียนของข่าวสารที่สูงมากนี้ จะก่อให้เกิดปัญหาข้อมูลข่าวสารมากเกินไป หรืออีกนัยหนึ่งคือ เราจมอยู่ในสารสนเทศ จึงต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการจัดเก็บรักษาสารสนเทศ เพื่อที่จะได้นำสารสนเทศนั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้รับสารหรือผู้ใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ต้อง

จ่ายเงินเพื่อการซื้อสารสนเทศ ที่ต้องการมากขึ้น เช่น การจ่ายเงินค่าสมาชิกเคเบิลทีวี การซื้อสารสนเทศจากบริษัทวิทยากรซื้อหนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่อง ปรากฏการณ์นี้ต่างจากอดีตที่การรับสารจากสื่อต่าง ๆ มักเป็นกิจกรรมที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย หรือสารสนเทศบางอย่างในอดีตอาจได้มาโดยไม่ต้องชำระเงินแต่เมื่อเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศ ธุรกิจเพื่อการบริการข่าวสารได้ปรากฏชัดเจนขึ้น และเป็นธุรกิจที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยที่ผู้ใช้ข่าวสารจำเป็นต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้ข่าวสารนั้นมาเพื่อประกอบการตัดสินใจในธุรกิจของตนเอง

3. เกิดปรากฏการณ์การแยกย่อยของสื่อมวลชนเพื่อสนองความต้องการของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสารของสื่อมวลชนที่มีลักษณะเป็นคนจำนวนมากที่มีความแตกต่างและอยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ นั้นเปลี่ยนแปลงไป จากการทำหน้าที่ของสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของมวลชนนับล้าน ได้กลายเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม เช่น การแยกย่อยของสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเนื้อหาเฉพาะด้านเพื่อตอบสนองความต้องการข่าวสารของ

กลุ่มผู้รักกีฬาฟุตบอล นักธุรกิจเกษตรกร คนรักสุนัข วิศวกรวัยรุ่น แม่บ้าน เป็นต้น

จากลักษณะสำคัญบางประการของการสื่อสารในยุคสังคมสารสนเทศนี้ เมื่อหันมามองสังคมสารสนเทศในประเทศไทยแล้ว ข้อมูลข่าวสารยังนับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อคนบางกลุ่มบางสาขาอาชีพเท่านั้น โดยกลุ่มผู้ที่อยู่ในแวดวงธุรกิจจะให้ความสำคัญต่อข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการวางแผนและกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของบริษัทหรือองค์กรธุรกิจ (อรรถการ สัตยพานิชย์, 2536) การขาดข้อมูลข่าวสารที่ดี ถูกต้องและแม่นยำอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อองค์กรการตั้งนั้น นักธุรกิจจึงต้องแสวงหาข่าวสารต่าง ๆ จากแหล่งข่าวสารที่สามารถไว้วางใจในความถูกต้อง แม่นยำเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

ที่มาของข่าวสารต่าง ๆ ในยุคสังคมสารสนเทศ ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยคือการถ่ายทอดข่าวสารโดยสื่อมวลชน สื่อมวลชนที่สามารถเสนอข่าวสารที่ให้รายละเอียดเจาะลึกได้ดีคือสิ่งตีพิมพ์ เราพบได้ว่าสังคมไทยในรอบหนึ่งถึงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีการเกิดขึ้น

ใหม่ของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจอย่างมากมาย ปรากฏขึ้นทั้งในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน รายสามวัน รายปักษ์หรือนิตยสารข่าวรายเดือน ปรากฏการณ์นี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวของธุรกิจที่ทำหน้าที่บริการข่าวสารให้กับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ

จากลักษณะของยุคสังคมสารสนเทศที่ผู้รับสารมีความต้องการข่าวสารที่รวดเร็วแม่นยำ องค์กรธุรกิจสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจต่างมีการแข่งขันกันสูงมาก สื่อสิ่งพิมพ์จำนวนไม่น้อยมีการสร้างภาพลักษณ์ (image) ให้กับตัวสื่อเอง โดยปรากฏชัดทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์หรือการโฆษณาในหน้าสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (2532) ได้กล่าวไว้ว่า ในยุคคลื่นลูกที่สามหรือยุคที่มีการย่อยแยกสื่อมวลชนนี้ เป็นยุคที่สมมองของเราแต่ละคนล้วนมีแบบจำลองแห่งความจริงอยู่ชุดหนึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คลังแห่งภาพลักษณ์ (ในหนังสือคลื่นลูกที่สามใช้คำว่า “คลังแห่งภาพพจน์” ซึ่งมีความหมายในภาษาอังกฤษว่า “image” และคำว่า “image” ในบทความนี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ภาพ

ลักษณะ”)

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ก่อตัวขึ้นมาจากข้อมูลข่าวสารในสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เราเข้าไปตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า บริการ องค์กร หรือแม้แต่มนุษย์ซึ่งทฤษฎี The Charisma Theory of Leadership ของ Gerald M. Goldhaber (อ้างถึงในพัชนี เขยจรรยา และคณะ, 2534) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องความน่าเชื่อถือจะดีหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นสามารถใช้สื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนเพียงใด

ภาพลักษณ์ของสินค้า องค์กร บุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญปรากฏชัดเจนขึ้นตั้งแต่ยุคสังคมอุตสาหกรรมจนถึงยุคสังคมสารสนเทศ การแข่งขันของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจทำให้สื่อต้องหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตัวสื่อเอง ทั้งนี้ภาพลักษณ์ที่ดีของสื่อจะเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจของผู้รับสารที่จะเลือกซื้อและใช้บริการข่าวสารจากสื่อ นั้น ๆ

ลักษณะที่สำคัญบางประการของการสร้างภาพลักษณ์

สรรพสิ่งทุกอย่างล้วนมีภาพลักษณ์เป็นแบบฉบับของตนเอง ภาพลักษณ์บางอย่างเป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติ บางอย่างเป็นความแฝงเร้นที่ไม่มีผู้ใดจะสามารถเผยมันแห่งความเร้นลับนั้นได้ ในขณะที่บางอย่างเป็นภาพลักษณ์ที่ได้รับการปรุงแต่งขึ้นโดยใช้ศิลปะและเทคโนโลยีในระดับสูง ลักษณะของการสร้างภาพลักษณ์ได้ปรากฏชัดตั้งแต่ยุคสังคมอุตสาหกรรมเมื่อสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อมวลชนผู้รับสารสืบเนื่องมาจนถึงยุคสังคมสารสนเทศซึ่งภาพลักษณ์ได้รับการปรุงแต่งอย่างวิเศษสุดด้วยระดับของเทคโนโลยีอันล้ำลึก โดยลักษณะสำคัญบางประการของการสร้างภาพลักษณ์ที่ปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ พอจะประมวลได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีแบบแผน ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ก่อตัวขึ้นมาจากข้อมูลข่าวสาร โดยการสร้างภาพลักษณ์จะถูกกำหนดให้เหมาะสมกับความเป็นจริง เหมาะสมกับหน่วยงานที่สร้างภาพลักษณ์และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย Boorstin (1973) กล่าวว่า การสร้างภาพลักษณ์เป็นการสร้างชื่อเสียง สื่อมวลชนจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรต่าง ๆ โดยการเสนอ

ข่าวสารที่เกี่ยวกับองค์กรหรือบุคคลในทางที่ดี ในขณะที่องค์กรอาจไม่ต้องทำอะไรเลยนอกจากดำเนินธุรกิจต่อไปและหลีกเลี่ยงเรื่องอื้อฉาวหรือเรื่องที่จะทำให้เสื่อมเสียภาพลักษณ์

2. ภาพลักษณ์เป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณ ความนิยมชมชอบให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน การสร้างภาพลักษณ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สร้างให้กับสินค้า องค์กร หรือบุคคล แต่เป็นสิ่งที่สร้างให้กับจิตใจของประชาชน (อัลริสและแจ๊ค เทราร์ท, 2535) ภาพลักษณ์ของสิ่งใดก็ตาม จะไม่เกิดประโยชน์หรือไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ใด ๆ เลยถ้าหากคนไม่ให้ความเชื่อถือ ดังนั้น การสร้างภาพลักษณ์จึงเป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน

3. การสร้างภาพลักษณ์ต้องอาศัยเวลา ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร แต่ไม่สามารถจะระบุชี้ชัดได้ว่าต้องใช้เวลานานเท่าใด ภาพลักษณ์ที่ดีจึงจะเกิดขึ้นแก่จิตใจของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ล้วนมีส่วนผลักดันต่อการเกิดภาพลักษณ์ในจิตใจ kenneth E. Bouldig (1969) ได้กล่าวถึง การเก็บสะสมภาพลักษณ์ของ

บุคคลว่า บุคคลแต่ละคนจะเก็บสะสมความรู้เชิงอัตวิสัย (Subjective knowledge) เกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัวเอง และเนื่องจากเราไม่สามารถที่จะรับรู้และทำความเข้าใจกับโลกรอบตัวได้อย่างถี่ถ้วนเสมอไป เราจึงมักจะได้เฉพาะภาพบางส่วนหรือลักษณะกว้าง ๆ ของสิ่งเหล่านั้น นั่นคือ การปรากฏขึ้นของภาพลักษณะในจิตใจเป็นการค่อย ๆ เก็บสะสมข้อมูลข่าวสารต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเวลา

4. ภาพลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและเมื่อเกิดขึ้นในจิตใจแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ ภาพลักษณะไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้เพราะกระแสข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ได้เข้ามาสู่ระบบการรับรู้ของเราอยู่สม่ำเสมอหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งในวันวาน อาจเป็นหนังสือพิมพ์ที่เราให้ความเชื่อถือ (มีภาพลักษณะที่ดี) แต่ต่อมา เมื่อเรารู้ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นได้เสนอข่าวสารที่บิดเบือนภาพลักษณะที่เรามีต่อหนังสือพิมพ์นั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ ภาพลักษณะใดก็ตาม หากเกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนแล้ว หากผู้สร้างภาพลักษณะต้องการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณะที่มีอยู่เดิมก็จะทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะการพยายามสรรหาข้อมูลใหม่

เพื่อเปลี่ยนแปลงภาพลักษณะนั้น ข้อมูลอาจจะได้รับการปฏิเสธได้ หากข้อมูลใหม่ไปขัดแย้งกับความคิดเห็นตามความเชื่อหรือทัศนคติเดิม ข้อมูลใหม่ที่ให้ไปนั้นอาจได้รับการประเมินว่าผิดหรือเป็นการบิดเบือนก็ได้

5. ภาพลักษณะที่ตึงย่นต่อการสูญเสียและการสร้างภาพลักษณะใหม่ให้กลับคืนดีกระทำได้ไม่ง่าย ในสภาวะที่ธุรกิจต่าง ๆ มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น ภาพลักษณะขององค์กรและผลผลิตต่าง ๆ ขององค์กร ล้วนแต่เป็นสิ่งที่คู่แข่งและประชาชนที่เกี่ยวข้องจับตามอง ซึ่งหากปรากฏเรื่องในทางที่เสื่อมเสียจะทำให้ภาพลักษณะที่ดีสูญเสียได้ง่ายในขณะที่การแก้ไขให้กลับคืนดีนั้นกระทำได้ไม่ถนัด จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขพอสมควร

ลักษณะสำคัญบางประการของภาพลักษณะดังที่ได้กล่าวมานี้ เป็นลักษณะของภาพลักษณะที่ปรากฏมาตั้งแต่ยุคสังคมอุตสาหกรรมจนถึงปัจจุบันของไทย อย่างไรก็ตาม อัลวิน ทอฟฟเลอร์ ได้กล่าวว่า ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงของสังคมยิ่งเร็วขึ้น เราก็ยิ่งต้องเร่งตัวเองตามให้ทันข่าวสารใหม่ ๆ ที่ปรากฏออกมาอย่างไม่ขาดสาย เรายังจะต้องใช้ความเร็วมากยิ่งขึ้นในการแก้ไข

ภาพลักษณะที่ดำรงอยู่ในความทรงจำของเรา จะต้องสลัดภาพลักษณะเก่าทิ้งไป มิเช่นนั้นการกระทำของเราจะออกห่างจากความเป็นจริง นอกจากนี้ ภาพลักษณะในยุคคลื่นลูกที่สาม นับวันจะไม่คงทนถาวร ความคิดความเชื่อและทัศนคติต่าง ๆ ปรากฏขึ้นอย่างฉับพลันและอาจถูกล้มล้างด้วยภาพลักษณะของสิ่งใหม่ ๆ เกือบทุกวัน

จากทัศนะของทอฟฟเลอร์ข้างต้นนี้ เป็นการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณะที่เปลี่ยนไปจากอดีตโดยทอฟฟเลอร์ย้ำว่าการติดอยู่กับภาพลักษณะเก่า ๆ เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่สามหรือสังคมสารสนเทศ ซึ่งการตระหนักถึงปัญหาของการติดกับภาพลักษณะเก่า ๆ เป็นการย้ำถึงคุณลักษณะที่สำคัญของภาพลักษณะคือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากและหากภาพลักษณะที่ดีสูญเสียไป การแก้ไขให้กลับคืนดีจะทำได้ยากและต้องอาศัยเวลา

จุดเน้นของการสร้างภาพลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริหารข่าวสารทางธุรกิจ

เมื่อธุรกิจการบริการข่าวสารได้ขยายตัวและมีคู่แข่งมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ธุรกิจสื่อต้องสร้างภาพลักษณะเพื่อให้เกิดกลุ่ม

เป้าหมายยอมรับและให้ความเชื่อถือต่อข่าวสารที่สื่อนำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เพราะในสังคมไทยนั้น สื่อมวลชนเพื่อการบริการข่าวสารที่เอกชนสามารถเป็นเจ้าของได้นั้น มีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่โดดเด่นที่สุด ประกอบกับสื่อสิ่งพิมพ์สามารถบริการข้อมูลข่าวสารได้อย่างเจาะลึก สามารถให้รายละเอียดต่าง ๆ มากกว่าสื่อกระจายเสียง ในรอบหนึ่งถึงสองทศวรรษที่ผ่านมา การขยายตัวของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจมีมากขึ้น ทำให้การแข่งขันในการสร้างภาพลักษณ์ระหว่างสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างเข้มข้น ซึ่งจุดเน้นสำคัญของการสร้างภาพลักษณ์ของสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารในส่วนที่มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของคุณลักษณะของสื่อในยุคสังคมสารสนเทศ พอจะประมวลจุดเน้นที่โดดเด่นได้ดังนี้

1. เน้นถึงความตระหนักถึงความสำคัญของข่าวสารในการแข่งขันทางธุรกิจ ในยุคสังคมสารสนเทศ ข่าวสารมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันและการดำเนินงาน สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสารทางธุรกิจบางสื่อมีการนำเอาความสำคัญของข่าวสารมาเป็นจุดเน้นของการสร้าง

ภาพลักษณ์โดยใช้แนวคิดที่ว่า **“อำนาจของข่าวสารสามารถให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ขณะเดียวกันก็สามารถเอาทุกสิ่งทุกอย่างไปจากคุณได้เช่นกัน”** ตัวอย่างของการสร้างภาพลักษณ์กรณีนี้ เช่น นิตยสารคู่แข่งรายเดือนนี้ได้พาดหัวการโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ว่า **“ข่าวสารคือพลังอำนาจ การตลาดคือคู่แข่ง”** และมีข้อความส่วนหนึ่งว่า **“ถ้าหากข่าวสารคือพลังอำนาจในโลกธุรกิจ...ผู้ที่มองเห็นแนวโน้มการตลาดอนาคตที่ชัดเจนที่สุดก็อาจเป็นผู้กุมอำนาจเหนือการแข่งขันได้ไม่ยาก...ด้วยประสบการณ์ยาวนานถึง 12 ปี นิตยสารคู่แข่งนำเสนอแนวโน้มการตลาดที่ชัดเจนทุกเดือน...ข้อมูลที่หายากกรณีศึกษาที่น่าสนใจ ตลอดจนมาร์เก็ตติ้ง คอนเซ็ปท์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น...”** นอกจากนี้ นิตยสารคู่แข่งยังมีการนำเสนอ นิตยสารคู่แข่งฉบับ Business ซึ่งใช้สโลแกนประจำนิตยสารว่า **“เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ”**

จากลักษณะข้อความดังกล่าว ได้แสดงภาพลักษณ์ของ นิตยสารคู่แข่งว่า เป็นนิตยสารที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของข่าวสารที่จะทำให้นักธุรกิจประสบความสำเร็จได้

2. การเน้นถึงระดับความ

ลึกของเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าในระดับสูง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียกระดับความลึกของเนื้อหา หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญอย่างเด่นชัดคือการสร้างภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน **“ให้ข้อมูลที่ลึกกว่าวันต่อวัน”** หรือผู้จัดการรายสัปดาห์ ได้สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นหนังสือพิมพ์ที่เปิดแนวคิดใหม่ของธุรกิจไทยสู่ยุคโลกไร้พรมแดน ดังปณิธานของหนังสือพิมพ์ที่ว่า **“แตกต่างกว่าที่นึก ลึกกว่าที่คิด”**

ซึ่งไพโรจน์ จันทรนิมิ (2536) บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์กล่าวว่า ภาพลักษณ์ใหม่ของหนังสือพิมพ์ดังปณิธานดังกล่าวนี้ย่อมจะต้องอ้างคุณค่าของเนื้อหาที่ดีที่สุดด้วย โดยปณิธานดังกล่าวนี้ทำให้ภารกิจของทีมงานในแต่ละวันต้องนำเรื่องราวรอบตัวที่ผู้อ่านสนใจและใคร่รับรู้มาอธิบายให้เป็นที่กระจ่างชัดเพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของปรากฏการณ์นั้น ๆ นั่นคือ แสดงถึงความแน่วแน่ที่จะใช้การนำเสนอเนื้อหาที่ “ลึก” มาเป็นจุดยืนในการทำงานของทีมงานผู้จัดการรายสัปดาห์

3. การเน้นถึงความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าว หากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการมีการสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นโดย

ใช้ “**ความรู้สึก**” เป็นจุดเน้น หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจมีความโดดเด่นในการเน้นถึงความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารด้วยภาพลักษณ์ที่ว่า **“สำหรับเรา ทุกคำทุกข่าว คมและเข้มด้วยความรับผิดชอบ”** หรือ **“ข่าวทุกคำมีค่าเมื่อเขียนเพื่อสร้างสรรค์ ประชาชาติธุรกิจไม่ใช่เขียนเพื่อทำลาย ไม่ใช่อาวูรเพื่อทำร้าย”** หรือการโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ที่เป็นเรื่องของนักธุรกิจชายคนหนึ่งถูกหมัดมวยชกต่อหมัดแล้วหมัดเล่าจนได้รับความบอบช้ำแล้วการจบลงด้วยคำพูดที่ว่า **“ไม่มีใครต้องบอบช้ำ ถ้าการให้ข้อมูลมีสำนึกรับผิดชอบ ประชาชาติธุรกิจ เข้มด้วยความรับผิดชอบ”** ซึ่งลักษณะสำคัญของจุดเน้น “**รับผิดชอบ**” น่าจะมีความหมายว่า ประชาชาติธุรกิจนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องเที่ยงตรงแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือสูง

4. การเน้นถึงความสามารถของสื่อในการช่วยแก้ปัญหาข้อมูลข่าวสารมีมากเกินไป ในยุคสังคมสารสนเทศลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือการไหลเวียนของข่าวสารมีปริมาณสูงจนเกิดภาวะที่เรียกว่า **“มลพิษของข่าวสาร”** นั่นคือมากมายเสียจนไม่รู้ว่าจะจัดเก็บหรือนำมาใช้อย่างไร หนังสือ-

พิมพ์บางฉบับได้นำเอาลักษณะดังกล่าวนี้มาใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาแก่นกลุ่มเป้าหมายได้ นั่นคือการกลั่นกรองและประมวลข่าวสารที่เชื่อถือได้ในหนังสือพิมพ์ของตน เช่น หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ ได้สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นหนังสือพิมพ์ข่าวการเมืองธุรกิจ สังคม ด้วยสโลแกนที่ว่า **“รู้รอบ รู้เร็ว ในฉบับเดียว ข่าวคุณภาพเชื่อถือได้”** หรือหนังสือพิมพ์อีคอนนิวส์ หนังสือพิมพ์เศรษฐกิจรายสัปดาห์ กลั่นให้อ่านก่อน นักธุรกิจอย่างคุณ ใช้เวลาทุกนาทีให้ได้เรื่องได้ราวทันที ข้อมูลข่าวสารที่ต้องรู้ ต้องมาในรูปแบบที่กลั่นจนกริบ ข่าวกลั่นที่ต้องอ่านก่อน หนังสือพิมพ์อีคอนนิวส์”

5. การนำเอาลักษณะของกลุ่มเป้าหมายมาเป็นจุดเน้น ลักษณะของสังคมสารสนเทศที่สำคัญประการหนึ่งคือสื่อมีการแยกย่อยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม หนังสือพิมพ์บางฉบับ นำเอาลักษณะที่สำคัญของกลุ่มเป้าหมายมาเป็นจุดเน้นของการสร้างภาพลักษณ์ ที่มักพบบ่อย ๆ เช่น การเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำ นักธุรกิจชั้นสูง นักบริหาร เช่น หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ใช้สโลแกนว่า **“ผู้นำ...อ่านฐาน-**

เศรษฐกิจ” หรือหนังสือพิมพ์ซึ่งเสียนเยอะเป้ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาจีน ใช้การสร้างภาพลักษณ์โดยการโฆษณาผ่านนิตยสาร ซึ่งมีข้อความพาดหัวเป็นคำถามว่า **“ทำยังไง จะได้คุณถนัดถนัดกับนักธุรกิจชั้นสูง”** และมีข้อความประกอบว่า **“หาที่ดี ๆ ให้โฆษณาของคุณมีโอกาสพูดคุยกับผู้บริหารชั้นนำแบบถึงตัว ซึ่งเสียนเยอะเป้ หนังสือพิมพ์ของคนสำคัญที่มีชื่อเสียงในวงการธุรกิจและมีอำนาจในการใช้เงินแบบไม่รู้จัก”** นั่นคือการสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นหนังสือพิมพ์เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสื่อในยุคสังคมสารสนเทศ

6. การเน้นความรวดเร็วใหม่สด ทันเหตุการณ์ ลักษณะประการดังกล่าวนี้ ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของ **“ข่าว”** เราพบได้เสมอว่า ตลอดยุคสังคมอุตสาหกรรมจนถึงยุคสังคมสารสนเทศ การเน้นของสื่อในแง่ของความรวดเร็ว ความใหม่สด ความทันเหตุการณ์ เป็นสิ่งที่ได้นำมาเป็นจุดเน้นของการสร้างภาพลักษณ์เรื่อยมา เช่น **“ข่าวฉับไว ทันใจ อ่านมติชน” “เคลื่อนไหวทันเหตุการณ์ อ่านข่าวสด”** หรือ **“ครบทุกรส สดทุกเรื่อง ข่าวสด”** หรือ **“หนังสือพิมพ์ไทยไฟแนน-**

เชียล ทันเกมข่าวสาร ทันการ ตัดสินใจ” เป็นต้น

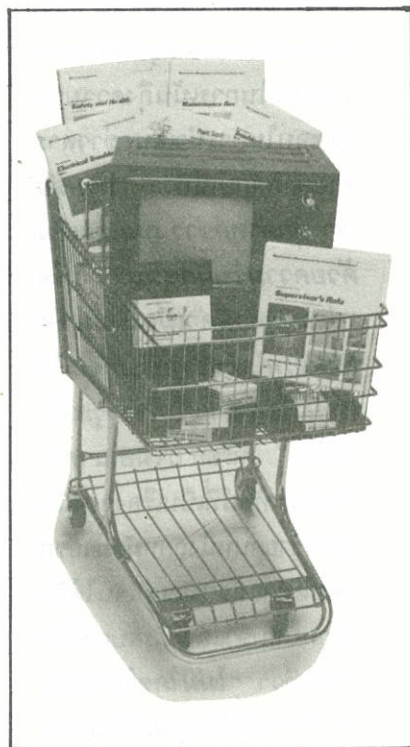
7. การอ้างความเป็นที่
สุด อาจเป็นการอ้างยอดจำหน่าย
สูงสุดหรือการได้รับความเชื่อถือ
สูงสุด การอ้างลักษณะนี้ถือเป็น
นัยสำคัญที่จะแสดงถึงภาพลักษณ์
แห่งการได้รับความนิยม การได้
รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้
อ่าน แต่อย่างไรก็ตาม การอ้าง
ความเป็นที่สุดของการสร้างภาพ
ลักษณ์ในยุคสังคมสารสนเทศ
มีความแตกต่างจากยุคสังคม
อุตสาหกรรมที่นิยมใช้เกณฑ์การ
วัดปริมาณจากมวลชนอย่าง
กว้างขวาง แต่ในยุคสังคมสาร
สนเทศ การอ้างความเป็นที่สุด
ของสื่อสิ่งพิมพ์จะอ้างความเป็น
ที่สุดภายใต้เงื่อนไขบางประการ
อาทิ อ้างยอดจำหน่ายสูงสุดใน
หนังสือพิมพ์ประเภทเดียวกัน
อ้างยอดจำหน่ายสูงสุดเฉพาะ
ในกลุ่มสังคมที่เชื่อกันว่าได้เข้า
สู่อายุสังคมสารสนเทศแล้ว เช่น
“คู่แข่ง หนังสือพิมพ์ธุรกิจที่มี
ยอดจำหน่ายสูงสุดในกรุงเทพฯ
และปริมณฑล” “ประชาชาติ-
ธุรกิจ หนังสือพิมพ์ธุรกิจราย 3
วัน ที่ได้รับความเชื่อถือสูงสุด
มาตลอด 17 ปี” หรือ “ฐาน-
เศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ
ที่จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ”

จากลักษณะการใช้จุดเน้น

ที่โดดเด่นทั้งเจ็ดประการนี้ หนังสือ
พิมพ์หรือนิตยสารบางฉบับ
อาจมีจุดเน้นที่ผสมผสานกัน
ระหว่างจุดเน้นต่าง ๆ ข้างต้น
ในขณะที่บางฉบับอาจมีวิธีการ
สร้างภาพลักษณ์อย่างอื่นที่ไม่มี
ส่วนสัมพันธ์กับคุณลักษณะของ
ยุคสังคมสารสนเทศเลย

ส่งท้าย

สังคมสารสนเทศหรือสังคม
ข่าวสาร เป็นช่วงแห่งยุคสมัยที่
ธุรกิจบริการข่าวสารมีการขยาย
ตัวอย่างกว้างขวาง ทำให้ต้อง
มีการแข่งขันเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย
ของสื่อเฉพาะกลุ่มต่าง ๆ ได้เลือก
ใช้บริการสารสนเทศจากตัวสื่อ
การสร้างภาพลักษณ์เป็นวิธีการ
หนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมาย
ให้การยอมรับ เชื่อถือ แก่
การบริการข่าวสารของธุรกิจสื่อ
ซึ่งลักษณะของการสร้างภาพ
ลักษณ์ที่ปรากฏทางสื่อต่าง ๆ
นั้น จำนวนไม่น้อยที่มีการนำเอา
คุณลักษณะที่สำคัญของสังคม
สารสนเทศมาเป็นจุดเน้นในการ
สร้างภาพลักษณ์ ซึ่งลักษณะ
การสร้างภาพลักษณ์ดังกล่าวนี้
อาจถือได้ว่า เป็นการสร้างภาพ
ลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นสื่อ
เพื่อการบริการข่าวสารทาง
ธุรกิจในยุคสังคมสารสนเทศ
นั่นคือ พร้อมทั้งจะตอบสนอง
ความต้องการข่าวสารเฉพาะด้าน

ของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม เป็นที่
เชื่อว่า การสร้างภาพลักษณ์ของ
สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบริการข่าวสาร
ที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต น่าจะ
มีการนำเอาคุณลักษณะบาง
ประการของการเป็นสื่อในยุค
สังคมสารสนเทศมาเป็นจุดเน้น
ในการสร้างภาพลักษณ์มากขึ้น
แต่เหนือสิ่งอื่นใด ผู้ให้บริการ
ข่าวสารเอง จำเป็นต้องพิจารณา
ภาพลักษณ์นั้นให้ถ่วงถี่ เพราะ
ภาพลักษณ์เป็นเพียงสิ่งที่ธุรกิจ
สื่อสร้างขึ้นและไม่สามารถปฏิเสธ
ได้เลยว่า ธุรกิจสื่อที่สร้างภาพ
ลักษณ์ของตนเองนั้น มีเป้าหมาย
สำคัญอยู่ที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ
ของผู้สร้างภาพลักษณ์นั่นเอง

บรรณานุกรม

พัชนี เขยจรรยาและคณะ. “ภาพพจน์ของนักการเมืองสตรี : ศึกษาเปรียบเทียบภาพพจน์จากการรับรู้ของตนเองของประชาชนและการนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์.” **นิเทศศาสตร์**. 12 (ภาคการศึกษาดัน 2534) : 48-57.

ไพโรจน์ จันทรนิมิ. ผู้จัดการรายสัปดาห์. ฉบับก้าวสู่ปีที่ 7 (เมษายน 2536)

วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, คณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “ผลกระทบที่เกิดขึ้นหากสังคมไทยเป็นสังคมข่าวสาร.” **อนาคตไทยในยุคสังคมข่าวสาร**. กรุงเทพมหานคร, 2535. (อัดสำเนา)

ศิริชัย ศิริภายะ. “สังคมสารสนเทศ : มองเขาเป็นตัวอย่างของเรา.” **นิเทศศาสตร์**. 11 (ภาคการศึกษาดัน 2533) : 3-18.

อรรถการ สัตยพานิชย์. “สู่สังคมสารสนเทศ สอนเด็กเข้าห้องสมุดแทนไปศูนย์การค้า.” **มติชนรายวัน**. (12 กรกฎาคม 2536) : 10.

อัลริสและแจ๊ค เทราท์. **Positioning : กลยุทธ์การสร้างภาพพจน์**. แปลโดย ก้องเกียรติ โอภาสวงการ. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2535.

อัลวิน ทอฟฟเลอร์. **คลื่นลูกที่สาม**. แปลโดย สุกัญญา ตีระวนิชและคณะ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ยินหยาง, 2532.

Armond Mattelart, Xavier Delcourt and Michele Mattelart. **International Image Markets : In search of an alternative perspective**. Translated by David Buxton. London : comedia, 1984.

Boorstin, Daniel J. **The Image**. New York : Atheneum, 1973.

Boulding, Kenneth E. **The Image : knowledge in Life and Society**. Michigan : The University of Michigan, 1969.

Schramm, Wilbur. **World Communication**. Unesco, 1975.

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งโดยคำพูด การเขียน และอากัปกิริยา โดยผ่านสื่อออกมาในลักษณะของการสนทนา การเจรจาต่อรอง การรณรงค์เผยแพร่ การโฆษณา การตลาด ตลอดจนการสื่อสารมวลชน เช่น การพูดโน้มน้าวใจเด็กให้เกิดทัศนคติที่

ดีต่อการไปโรงเรียน การรณรงค์เผยแพร่เพื่อโน้มน้าวใจให้ชาวอีสานเลิกรับประทานปลาดิบ การโฆษณาเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้บริโภครู้จักตัวสินค้าและตัดสินใจซื้อสินค้าในที่สุด รวมถึงการใช้สื่อมวลชนกระตุ้นชาวชนบทไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้กระทั่งเรื่องใหญ่ๆ เช่น การใช้วิถีทางการทูตของประเทศไทยเป็นกลางเพื่อโน้มน้าวใจให้คู่สงครามได้มี

โอกาสนั่งโต๊ะเจรจาเพื่อยุติสงคราม อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเกี่ยวข้องกับความพยายามอย่างแน่วแน่ของบุคคลที่จะเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อ การตัดสินใจ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น โดยผ่านกระบวนการสื่อสาร ผลที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นไปตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้หรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ส่งสาร

องค์ประกอบ 4 อย่างที่

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : พบ.ม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ช่วยให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประสบความสำเร็จ ได้แก่

- ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร
- การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ
- การใช้ช่องทาง ช่วงเวลา และสภาพแวดล้อมการสื่อสารที่เหมาะสม
- การวิเคราะห์ผู้รับสาร

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร จากการวิจัยของเบอร์โกล, เลมาร์ท และมิตี (ปี 1966) สรุปว่า ปัจจัย 3 อย่างที่ใช้ในการตัดสินความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

ก. ปัจจัยสวัสดิภาพ (Safety Factor) คุณสมบัติด้านนี้ของผู้ส่งสารได้แก่ ใจดี สุภาพอ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใส ยุติธรรม เป็นกันเอง เป็นต้น

ข. ปัจจัยคุณสมบัติ (Qualification Factor) บุคคลที่มีคุณสมบัติด้านนี้ ต้องเป็นบุคคลที่ผู้รับสารให้การยอมรับในเรื่องความสามารถเกี่ยวกับสารที่จะเสนอ เช่น มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะเรื่องนั้น เฉลียวฉลาด และมีไหวพริบดี

ค. ปัจจัยด้านสังคมและความคล่องตัว (Dynamism) จากการวิจัยพบว่า มีผู้รับสารจำนวนมากไม่ใช้คุณสมบัติข้อนี้

ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่ กระตือรือร้น คล่องแคล่ว ปราดเปรียว ก้าวร้าว รวมถึงความสามารถในการคาดคะเนสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม สรุปได้ว่า หากผู้ส่งสารใดได้รับการยอมรับจากผู้รับสารว่า มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้ง 3 ประการ จึงจะถือได้ว่าเขาเป็นผู้มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ

การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ การสร้างสารถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้ภาษาที่มีความหมาย

การเรียนรู้เรื่อง “ภาษา” และ “ความหมาย” จะเป็นประโยชน์ในการ “กระตุ้น” ผู้อื่นให้คล้อยตามได้ง่ายขึ้น ก่อนนำ “ภาษา” ไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย ควรเข้าใจความหมายของคำ 2 คำ เสียก่อน ได้แก่ ความหมายนัยตรง (denotative meaning) และ ความหมายนัยแฝง (connotative meaning)

ความหมายนัยตรง คือ ความหมายของคำที่ได้จากความสัมพันธ์ระหว่างคำกับวัตถุจริง คำใดที่เราเรียนโดยที่ตัวเราสัมพันธ์กับวัตถุนั้นโดยตรง คำๆ นั้นจะมีความเป็นนามธรรมน้อย

ลง (คลุมเครือน้อย) และเข้าใจง่ายกว่าคำที่เราเรียนโดยใช้การอธิบายด้วยคำที่นำมาเรียงกันโดยมิได้สัมพันธ์กับวัตถุ เช่น คำว่า “ทุเรียน” มีความหมายนัยตรงมากกว่าคำว่า “ผลไม้” การโน้มน้าวใจจะเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สื่อสาร ในการสร้างความหมายของคำให้ชัดเจน

การสร้างความหมายนัยตรง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถกระทำได้หลายวิธี

ก) การให้คำจำกัดความ (defination) เช่น “ฟิงเกอร์” มันฝรั่งชิพ อุดมด้วยคุณค่าทางโภชนาา ให้แคลอรีต่ำ เป็นอาหารว่างเพื่อทดแทนอาหารเข้า รวมทั้งเป็นของขบเคี้ยวที่สามารถรับประทานได้ตลอดเวลา มีรูปลักษณ์คล้ายนิ้วมือ นอกจากข้อความดังกล่าวแล้ว อาจมีรูปสินค้าที่มีสีส้มน่ารับประทานประกอบด้วย จะช่วยดึงดูดความสนใจมากขึ้น

ข) การจำแนกหมวดหมู่ (classification) เช่น ‘กระชู้’ ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง มีขนาดใหญ่ กีบตี ขาสั้น ตาเล็กหูตั้ง ประสาทจุกและหูดีมาก หนักราว 1 กิโลกรัม ชอบนอนปรัก มี 2 นอ ถ้ามีนอเดียวเรียกแรด

ค) การให้คำอธิบายเชิง

ปฏิเสธ (negation) เช่น คำว่า “นางเอก” ในที่นี้ผมมิได้หมายถึง นางที่นางเอกใช้อาบ...มิได้หมายถึง น้ำเมาที่พระเอกชอบดื่ม แต่ผมหมายถึงน้ำที่นางเอกยอตนิยมในอดีต 9 ใน 10 คนชอบดื่มได้แก่ “น้ำผลไม้ปั่น” นั่นเอง

ง) การให้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ (operational definition) เช่น ‘กะลอจี’ ชื่อขนมของจีนชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้งข้าวเหนียว ทอดไฟอ่อน ๆ เวลากินคลุกงาสมน้ำตาลทรายขาวต้องรับประทานขณะร้อน ๆ อร่อยมากทีเดียว

การสร้างความหมายโดยตรงทั้งสี่วิธี ช่วยให้ในการสื่อสารสามารถถึงปฏิริยาตอบโต้จากผู้รับสารได้ตรงตามความต้องการของตน

ส่วนความหมายนัยแฝงหมายถึง ความหมายเฉพาะของคำ ๆ หนึ่งที่มีต่อบุคคลหนึ่ง เช่น แม่สอนลูกสองคนให้รู้จัก ‘ตะหลิว’ คนแรกแม่พูดคำว่า ‘ตะหลิว’ พร้อมกับยกตะหลิวให้ดู นอกจากนี้นัยสารถิวิธีการผัดก๋วยเตี๋ยวด้วยตะหลิว กรณีนี้นอกจากเด็กจะเข้าใจความหมายของตะหลิว (ความหมายนัยตรง) ยังเรียนรู้ถึงประโยชน์ของตะหลิว (ความหมายนัยแฝง) อีกด้วย

สำหรับลูกคนหลัง แม่จะ

สอนคำว่า ‘ตะหลิว’ โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับลูกคนแรก แต่แทนที่จะนำตะหลิวมาปรุงอาหาร กลับแก้งทำหลนใส่เท้าทุกครั้ง กรณีเด็กคนหลัง ความหมายนัยแฝงของตะหลิวคือ เครื่องมือที่สร้างความเจ็บปวด ไม่ควรเข้าใกล้

วิธีการสร้างความหมายนัยแฝง เพื่อประโยชน์ในการโน้มน้าวใจมีหลายวิธี

ก) การใช้ภาษาเชิงอารมณ์ คำแต่ละคำจะมีอิทธิพลในการดึงปฏิริยาตอบโต้จากผู้รับสารแตกต่างกัน คำบางคำอาจมีความหมายกลาง ๆ แต่มีบางคำที่สามารถดึงปฏิริยาตอบโต้จากผู้รับสารค่อนข้างรุนแรงเรียกว่า ‘คำอุปมา’ เช่น การนำนักการเมืองที่คอร์รัปชันไปสอนประชาธิปไตยแก่ชาวบ้าน เปรียบเสมือนเอาโจรไปสอนพระ

ข) การสร้างความหมายให้แก่คำที่ไม่มีมีความหมาย ถ้านำคำที่ไม่มีมีความหมายมาเรียงติดกับคำคุณศัพท์ที่บอกความหมายไปในทางที่ดี ความหมายที่ดีนั้นจะซึมซาบเข้าไปในคำนั้นด้วย วิธีนี้เหมาะสำหรับการให้ความหมายแก่คำใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก หรือการให้สโลแกนแก่ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น กุ้งกึ่ง...เหนียว นุ่ม...อร่อยจัง, ตามตาม...อบกรอบ...ขอบจิ้ง ๆ เป็นต้น

ค) การเลือกใช้คำที่มีความหมายที่เหมาะสม คำบางคำมีความหมายเปรียบเทียบกับได้ ควรเลือกคำที่กะทัดรัด กระชับ และมีความหมายตรงกับความต้องการของผู้โน้มน้าวใจ เช่น ชิตี้คอมเพล็กซ์ VS. โบกยกทาวเวอร์ 2 เจ้ายุทธจักร ‘บุติกเหมาโฮล’ คำว่าบุติกเหมาโฮล เหมาะสมกับธุรกิจประเภทนี้มากกว่า คำว่า ‘สินค้าแบบกะดิน’

โดยสรุปผู้ส่งสารจะต้องศึกษาความหมายของคำซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ และรู้จักเลือกใช้คำเหล่านั้น เพื่อให้สารที่ใช้โน้มน้าวใจเกิดความชัดเจน รวมทั้งให้ได้ปฏิริยาตอบโต้จากผู้รับสารในระดับที่ต้องการ

การใช้ช่องทางการสื่อสารช่วงเวลาและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การโน้มน้าวใจผู้รับสารให้คล้อยตามผู้ส่งสารควรให้ผู้รับสารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ส่งสารก่อน ด้วยเหตุนี้การใช้ช่องทางการสื่อสาร ช่วงเวลา ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้รับสารสนใจที่จะฟัง ยอมรับและปฏิบัติตามในที่สุด

จากผลสรุปของนักวิทยาศาสตร์พบว่า การมองเห็นและการได้ยิน เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่สำคัญที่สุด และการใช้ช่องทางหลายทางใน

การสื่อสารจะดีกว่าการใช้ช่องทางเดียว ทราเวอร์ส (Travers) เสนอว่า การใช้ช่องทางแบบหลายช่องทางจะมีผลเสียอยู่บ้าง ถ้าผู้รับสารได้รับสารรวดเร็วเกินไป ในกรณีที่ว่าข่าวสารมีเนื้อหายากหรือหลากหลาย ควรใช้วิธีการให้ผ่านช่องทางรับสารทีละช่อง ตามลำดับ เช่น อธิบายให้ฟังก่อนแล้วจึงดูภาพหรือฉายภาพยนตร์ตาม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การโน้มน้าวใจโดยผ่านสื่อมวลชน ไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสารได้มากนัก หากมีการวัดผลในทันทีทันใด ต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากสื่อมวลชนโดยตรง ทั้งนี้เพราะช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอาจมีประสบการณ์อื่น ๆ ของผู้รับสารเข้ามาเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ดังนั้น การโน้มน้าวใจจะเกิดผลเต็มที่จึงมุ่งเน้นไปที่สื่อมวลชนได้แก่ ผู้นำทางความคิด ทั้งนี้เพราะ

ก) ผู้นำทางความคิดมักจะมีคล้อยคลึงคลึงกับสมาชิกในกลุ่ม เช่น ลักษณะครอบครัวอาชีพ ฯลฯ แต่แตกต่างจากสมาชิกตรงที่จะรับรู้ข่าวสารมากกว่า และมักจะเป็นศูนย์กลางข่าวสารที่สมาชิกมักจะนำไปอ้างอิงต่อ

ข) ผู้นำทางความคิดมัก

จะเป็นผู้รับสารจากสื่อมวลชนมากกว่าผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่ไม่ค่อยได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากนัก เช่น สังคมชนบท ความเชื่อถือในผู้นำทางความคิดจะมีสูงมาก แต่ในชุมชนเมืองที่มีโอกาสรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ผู้นำทางความคิดจะมีอิทธิพลเฉพาะเรื่องเท่านั้น และผู้นำทางความคิดจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ

ค) ผู้นำทางความคิดมักจะใช้วิธีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า แม้ว่าข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำเสนอต่อกลุ่มจะได้จากสื่อมวลชน แต่สมาชิกในกลุ่มมักจะเชื่อถือในผู้นำทางความคิดมากกว่าสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ

โดยสรุป แม้ว่า การโน้มน้าวใจโดยใช้ช่องทางผ่านสื่อมวลชนสามารถขยายการรับรู้ได้มาก แต่การใช้ช่องทางผ่านผู้นำทางความคิดจะมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจได้เร็วกว่า และได้ผลแน่นอนกว่า

นอกเหนือจาก การเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมแล้ว การเลือกเวลา และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะจะช่วยให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าว

น้ำใจประสบความสำเร็จมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเจรจาทางธุรกิจ ควรใช้ช่องทางการสื่อสารโดยผ่านสื่อบุคคล และใช้การสื่อสารแบบเผชิญหน้า กล่าวคือพบลูกค้ายด้วยตนเอง สำหรับช่วงเวลาในการพบปะลูกค้านี้ควรจะเป็นเวลาที่ลูกค้าว่าง หรือสะดวก เช่น หลังเลิกงาน สำหรับสภาพแวดล้อมอาจเป็นร้านอาหาร สนามกอล์ฟ สโมสรคลับ ถ้าหากเรื่องที่เจรจากันเป็นความลับ ควรเลือกสถานที่มืดชิด และควรตรงต่อเวลา การคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้การเจรจาทางธุรกิจประสบความสำเร็จมากขึ้น

การวิเคราะห์ผู้รับสาร
ก่อนผู้ส่งสารจะทำการโน้มน้าวใจ ควรศึกษาพื้นฐานของผู้รับสารเสียก่อน ดังนี้

ก) ถ้าสารเพื่อโน้มน้าวใจตรงกับความต้องการของผู้รับสาร จะช่วยทำให้การโน้มน้าวใจกระทำได้ง่ายขึ้น ตรงกันข้ามถ้าสารเพื่อโน้มน้าวใจไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร การโน้มน้าวใจกระทำได้ค่อนข้างยาก เช่น การรณรงค์โน้มน้าวใจให้ผู้ชอบหลีกเลี่ยงภาษีให้ไปเสียภาษี

ข) ความคล้อยคลึงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารจะช่วยให้การโน้มน้าวใจง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้โน้มน้าวใจควรพยายาม

ยามสร้างความคล้ายคลึงกับผู้รับสารให้มากที่สุด เช่น นักการเมืองที่ต้องการหาเสียงกับกลุ่มชาวชนบท อาจสร้างความคล้ายคลึงในเรื่องการแต่งกาย (เสื้อม่อฮ่อม) การใช้ภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

ค) ในกรณีที่ผู้รับสารได้รับสารโน้มน้าวใจจากหลายแหล่ง ผู้ส่งสารควรได้เสนอแนวคิดของตนและของฝ่ายตรงข้ามให้ผู้รับสารได้เปรียบเทียบ ในช่วงนี้ผู้ส่งสารจะต้องใช้การจูงใจด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย เช่น การใช้สารโน้มน้าวใจ การให้ผลตอบแทนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับสารหันเหมาฝ่ายตนให้มากที่สุด เช่น สรเทศสนใจจะซื้อรถยนต์ อาจหาข้อมูลจากหลายแหล่งทั้งจากโฆษณาทางสื่อมวลชน หรือจากผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ คมสันเป็นผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า ควรใช้วิธีการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าตนให้สรเทศเปรียบเทียบับรถยนต์ยี่ห้ออื่น ในช่วงนี้

คมสันอาจเสนอข้อมูลอื่น ๆ ที่จูงใจให้ลูกค้าหันมาสนใจสินค้าของตนมากขึ้น เช่น การให้บริการหลังการขายที่ดีกว่า เป็นต้น

ง) ถ้าผู้รับสารยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการสื่อสาร ผู้ส่งสารจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานในเรื่องดังกล่าวแก่เขาเสียก่อน แล้วจึงค่อยดำเนินการโน้มน้าวใจในภายหลัง เช่น บริษัทจำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ควรให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิธีการใช้คอมพิวเตอร์แก่ลูกค้าที่ยังขาดความรู้ในอุปกรณ์ดังกล่าวเสียก่อน จึงค่อยโน้มน้าวใจให้ซื้อสินค้า ถ้าหากลูกค้ายังไม่ตัดสินใจซื้อ ไม่ควรใช้วิธีการรุกเร็ว ควรดำเนินการด้วยวิธีละมุนละม่อม เขาอาจจะเปลี่ยนใจซื้อสินค้าในภายหลัง

จ) ในกลุ่มชนที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ การโน้มน้าวใจอาจใช้วิธีการกระตุ้นทางอารมณ์มากกว่าการใช้เหตุผล เช่น การขาย

สินค้าตามตลาดนัด มักนิยมใช้ภาษาเชิงอารมณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์ร่วม และตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งบางครั้งก็ปราศจากเหตุผล

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร เป็นเรื่องละเอียดอ่อน และยุ่งยากซับซ้อน เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึก พฤติกรรม ฯลฯ การโน้มน้าวใจผู้อื่นจะสำเร็จได้จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น อิทธิพลของผู้ส่งสาร ประสิทธิภาพของสารอันได้แก่การรู้จักเลือกใช้ภาษาที่มีความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร รวมทั้งการเลือกใช้ช่องทางเวลา และสภาพแวดล้อมของการสื่อสารที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อให้ผู้ส่งสารจะได้เลือกวิธีการโน้มน้าวใจให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

บรรณานุกรม

วิษณุ สุวรรณเพิ่ม การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด, 2526.

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท สารที่โน้มน้าวใจ : ความหมายและภาษา เอกสารอัดสำเนาประกอบการสอนวิชาหลักการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.ป.ป.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

Travers, R.N.W., "The Transmission of Information to Human Receivers" **AV Communication Review**, Vol. 12, 1964.

รายการเกษตรทางโทรทัศน์ คำถามว่าด้วยการพัฒนาสังคม

*สมสุข หินวิมาน

เป็นที่ทราบกันดีว่า *เกษตรกรรม* เป็นอาชีพหลักของคนในสังคมไทย จำนวนบทที่คนไทยพูดกันติดปากว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว คงจะสะท้อนวิถีชีวิตและสภาพบ้านเมืองแต่ครั้งบรรพกาลของชุมชนแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี การเกษตรในแบบที่บรรพชนของเรากระทำกันมาตลอดในอดีตนั้นมีลักษณะเป็นการทำ

เพื่อกินเพื่ออยู่ หรือที่เรียกว่า “เอ็ดกินเอ็ดอยู่” เกษตรกรรมในทำนองนี้จึงทำไปเพียงเพื่อให้ท้องไม่ว่างและไม่ว่างงาน อันเป็นพื้นฐานของการเกษตรแบบยังชีพ¹

นับแต่การเปิดประเทศด้วยการติดต่อค้าขายกับชาวตะวันตกมากขึ้น กระแสทุนนิยม (capitalism) ที่กำลังขยายตัวเป็น

กระแสหลักของสังคมโลก ได้กลายเป็นทางเลือกใหม่ของการพัฒนาตามแบบแผนที่ทำให้ประเทศเกิดสภาวะทันสมัย (modernization) โดยมีนโยบายที่ใช้ความมีอารยะแบบตะวันตกเป็นมาตรวัดให้เรามุ่งถึง หรือหากพูดง่าย ๆ ก็คือการเดินตามเขา ในแนวทางของ *กระบวนการทำให้เป็นตะวันตก* (westerniza-

*อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต : นศ.ม (การสื่อสารมวลชน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
1 ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับศาสนศึกษาในสังคมไทย, กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2530, หน้า 7-10.

tion) นั่นเอง²

ภายใต้กระบวนการทำให้เป็นตะวันตกนั้น สังคัป (concept) ของการพัฒนาแบบไทย ๆ ได้ถูกเบี่ยงเบนไปเน้นที่ ความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างสภาวะทันสมัย และการให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม (ตามแนวอุตสาหกรรมนิยม) เป็นหลักโครงสร้างสังคมใหม่ที่ดำเนินไปตามแนวแห่งกระแสนี้ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นที่น่าสังเกตว่า บ่อยครั้งที่อุดมการณ์ใหม่ได้แทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตของชาวบ้าน พร้อม ๆ กับสร้างสภาวะวิกฤติขึ้นในสังคมไทย³

ปัญหาอันเนื่องมาแต่การเกษตรแผนใหม่

การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมที่มีเรื่องของทุน เป็นบรรทัดฐานนี้ ทำให้เกษตรแบบยังชีพซึ่งเคยเป็นแกนสารในการผลิตของสังคมไทยถูกปรับให้เข้าสู่แนวเกษตรเพื่อการค้าตามความต้องการของชาติตะวันตกด้วยเช่นกัน

...ระบบแคปิตลลิสม์ คือ ยุคแห่งการผลิตสินค้า (commodity production) ในขั้นสูงสุด...ในยุคแคปิตลลิสม์นี้ อำนาจแรงงานของมนุษย์ก็กลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง และในยุคแคปิตลลิสม์นี้ การผลิตสิ่งของหรืออีกนัยหนึ่ง articles production เพื่อกินเองใช้เองไม่มีความสำคัญต่อสังคมแต่อย่างใดเลย การผลิตที่สำคัญต่อสังคมคือ การผลิตสินค้าเท่านั้น⁴

จากแนวคิดพื้นฐานของทุนนิยมที่กล่าวมานี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้แต่ในระดับของชาวบ้านเองยังเล็งเห็นถึงปัญหาอันสืบเนื่องมาแต่การเกษตรแผนใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกษตรที่ผลิตขึ้นมาเพื่อขายเป็นสินค้า ดังตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่ผู้ใหญ่ วิบูลย์ เข็มเฉลิม เสนอไว้ดังนี้

การปลูกพืชเพื่อมุ่งการส่งออกนี้ ชาวบ้านต้องใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกมาก โดยปลูกพืชชนิดเดียวและปลูกแบบเข้มข้น คือพื้นที่บางแห่งเคยทำนาเพียง

ปีละครั้ง ก็เพิ่มเป็น 2 ครั้ง หรือ 3 ครั้งเท่าที่จะเป็นไปได้ การปลูกแบบนี้ทำให้ปัจจัยการผลิตหลายอย่างกลายเป็นสิ่งจำเป็นขึ้นมา เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง น้ำมันเชื้อเพลิง และเครื่องจักรกล ชาวบ้านเริ่มใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานคนและแรงงานสัตว์ เพราะเครื่องจักรกลสามารถทำงานได้โดยไม่ต้องพักมากเท่ากับควาย ถ้ายังใช้ควายอยู่ก็จะทำการผลิตได้ไม่ทันฤดูกาลเมื่อใช้เครื่องจักรกล น้ำมันเชื้อเพลิงก็จะกลายเป็นสิ่งจำเป็นขึ้นมา ต้นทุนการผลิตก็บวกเอาค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเข้าไปด้วย ยังมีเรื่องอะไหล่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องจักรกลหรือเครื่องยนต์ เป็นต้น ทั้งยังค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงอีก ในขณะที่ต้นทุนการผลิตเริ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนวิธีการผลิตนี้ ราคาผลผลิตกลับต่ำลง ความพยายามที่จะเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ซึ่งทำให้เราต้องใช้เทคโนโลยีและลงทุนสูงขึ้นนั้น กลับมีผลให้ผลผลิตต่ำลง⁵

ปรากฏการณ์ข้างต้นสะท้อน

²กาญจนา แก้วเทพ, การพัฒนาบ้านกับเมือง, กรุงเทพฯ : สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, ม.ป.ป.

³ประเวศ วะสี, "เรียกสภาวะการณ์ทางสังคมสมัยใหม่ที่ว่า "สังคมอาเทศ" พร้อมทั้งเสนอทัศนะว่า...ในยุคสมัยปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาในชีวิตและสังคมอย่างรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของชนเผ่านี้ และยังคงหาคำตอบไม่ได้..." ใน พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสันติสุขในสังคมไทย, หน้า 1-21.

⁴สุภา ศิริมานนท์, แคปิตลลิสม์, กรุงเทพฯ : สยาม, 2536, หน้า 16-17.

⁵วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สายพานชีวิต, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลมคิมทอง, 2529, หน้า 6-7.

ทอนถึงปัญหาความล้มเหลวของ
การเกษตรแผนใหม่ ที่คิดเรื่องทุน
ในการจัดการเป็นประเด็นหลัก
โดยที่ปัญหานี้ส่งผลต่อเนื่องเป็น
ทอด ๆ คล้ายลูกโซ่และในท้ายที่
สุดของลูกโซ่นั้นก็คือ การที่ชาวไร่
ชาวนาหรือเกษตรกรก็จะล้มละ
ลายเป็นหนี้สินหรืออีกนัยหนึ่ง
“...จากชีวิตที่มีอยู่มีกินอุดมสม-
บูรณ์เปลี่ยนมาเป็นความอดอยาก
ยากจนของคนส่วนใหญ่...”⁶

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาให้
ถ่องแท้ยิ่งขึ้นแล้ว ปัญญาชน
ท้องถิ่นเองก็มีความเชื่อที่ว่า
สภาพปัญหาดังกล่าวนี้นั้นไม่มากก็
น้อยที่เป็นผลมาจากอุตสาหกรรม
สื่อสารมวลชนที่กำลังขยายตัว
ขึ้นทุกวัน⁷ ตัวอย่างของสาร
สนเทศอันนำมาซึ่งปรากฏการณ์
ดังกล่าว ที่จะหยิบยกมานำเสนอ
ในบทความนี้ได้แก่ สาร (mes-
sages) ในรายการเกษตรทาง
โทรทัศน์

สำรวจภาพรวมของรายการ เกษตรทางโทรทัศน์

หากมองตามแนวคิดเรื่อง
สังคมข่าวสาร (information
society) แล้วรายการเกษตร
ทางโทรทัศน์ถือเป็นลักษณะของ
การผลิตสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย

ที่ชี้เฉพาะมากขึ้น โดยที่กลุ่ม
เป้าหมายที่อาจเป็นไปได้มากที่สุด
ก็น่าจะเป็น ชาวบ้านหรือ
เกษตรกร (ซึ่งเชื่อกันว่าเป็น
กระดุกหลังของชาติ นั่นเอง)
แต่คำถามที่เกิดขึ้นมาก็คือ
มิติด้านการพัฒนาที่แฝงอยู่ใน
รายการส่วนใหญ่แล้วเป็นเช่นไร
เพราะปรากฏให้เห็นว่า “ข่าวสาร
ที่ชาวบ้านได้รับนั้น เป็นข่าวสาร
ที่ทำให้ชีวิตเขาขาดทุน”⁸

เพื่อตอบคำถามที่อรรถา-
ธิบายมาข้างต้นนี้ให้ชัดเจน ในที่
นี้ผู้เขียนขอเสนอภาพรวมบาง
ประการที่ประมวลได้จากรายการ
เกษตรทางโทรทัศน์⁹ ดังนี้

ประการที่ 1

รูปแบบของรายการเกษตร
ทางโทรทัศน์มีทั้งที่เน้นความจริง
ซึ่งขัง คือเป็นข่าวหรือสารคดีข่าว
หรือสนทนาการเกษตร (ซึ่งชวน
ให้สาระที่น่าเสนอ น่าเชื่อถือ)
และที่เป็นกันเองกับผู้ชม ใน
ลักษณะให้ความรู้โดยมีพิธีกรพา
ไปเยี่ยมชมบ้านไร่อย่างเป็นกัน
เอง (ซึ่งชวนให้เกิดความใกล้ชิด
กับผู้ชม) เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวโน้ม
ที่ผู้ชมจะยอมรับหลักการเกษตร
ที่แฝงในรายการจึงเป็นไปได้ง่าย
ไม่ยากเย็นนัก

ประการที่ 2

เนื้อหาของรายการเกษตร
ทางโทรทัศน์ มักจะวนเวียนอยู่
เพียงไม่กี่ประเด็นสำคัญเท่านั้น
อันได้แก่ เทคโนโลยีและความ
ก้าวหน้าทางการเกษตรสมัยใหม่
และแนวทางในการขยายผลผลิต
ทางการเกษตร (ตัวอย่างที่เห็น
ได้ชัดเจนได้แก่ เนื้อหารายการ
ที่มีมักจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สารเคมี
ต่าง ๆ ทางการเกษตรการผสม
สูตรเร่งดอกเร่งผล หรือเร่งการ
เจริญเติบโตของสัตว์เศรษฐกิจ
การเตือนภัยเกษตรกร ฯลฯ)
ตลอดจนความรู้ทางด้านการ
ตลาดของเกษตรกรทั้งระดับใน
ประเทศและระดับโลก

ประการที่ 3

รายการเกษตรทางโทร-
ทัศน์ส่วนใหญ่จะมีการอุปถัมภ์
รายการจากโฆษณา และโฆษณา
สินค้าส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นผลิต
ภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
แทบทั้งสิ้น อาทิ การโฆษณาปุ๋ย
เคมี เทคโนโลยีทางการเกษตร
รถแทรกเตอร์ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่
เล็งว่า เกษตรกรคือกลุ่มเป้าหมาย
ของสินค้านั้น ๆ นั่นเอง

ประการที่ 4

รายการเกษตรทางโทร-
ทัศน์มักเสนอทัศนะที่มองจาก

⁶ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสืบในสังคมไทย, หน้า 4.

⁷วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สายพานชีวิต, หน้า 9-10.

⁸ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสืบในสังคมไทย, หน้า 50.

ส่วนกลาง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การมองจากเมือง โดยที่มีเพียงไม่กี่รายการเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้ใช้เป็นเวทีให้บ้านได้เสนอทัศนะออกมาบ้าง เหตุผลที่ว่ามันจึงทำให้สารสนเทศในรายการส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการสร้างบ้านให้เป็นเมือง (urbanization) **ประการสุดท้าย**

ด้วยเหตุที่รายการเกษตรทางโทรทัศน์มักจะใส่ใจกับการเกษตรเพื่อการค้า ดังนั้น แก่น (theme) ของรายการส่วนใหญ่ มักจะขึ้นอยู่กับฐานความคิดที่ว่า เกษตรกรที่จะประสบความสำเร็จ น่ายากยิ่ง และควรถือเป็นเยี่ยงอย่าง จะต้องเป็นเกษตรกรที่ใช้เทคโนโลยีแล้วสามารถ กินดีอยู่ดี ซึ่งเท่ากับเป็นการขยายความโลกไม่โหดให้แก่ชาวบ้านไปโดยปริยาย

จากภาพรวมข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดและโลกทัศน์โดยรวมของรายการเกษตรทางโทรทัศน์ มีแนวโน้มที่กระตุ้นฐานความคิดให้ *ลัทธิบริโภค*

นิยม (consumerism) ขยายตัวอย่างรวดเร็วในหมู่ชาวบ้าน อันเป็นไปตามความเห็นที่ว่า ข่าวสารที่น่าเสนอในรายการนั้น นำสู่ชีวิตอันขาดทุน ดังนั้นมาถึงจุดนี้ การทบทวนบทบาทในการพัฒนาและหาทางออกให้กับสื่อจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน

แนวทางที่อาจเป็นไปได้

มาชาโนบุ ฟูกุโอกะ ผู้เสนอแนวคิดเรื่อง “เกษตรกรรมธรรมชาติ” และ “ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว (one-straw revolution)”¹⁰ ได้กล่าวถึงเกษตรกรรมในแนวที่จะยังประโยชน์ให้มวลมนุษย์ว่า ต้องประกอบด้วยการสำคัญ 4 ประการ อันได้แก่

1. ไม่มีการไถพรวนดิน
2. ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือทำปุ๋ยหมัก
3. ไม่มีการกำจัดวัชพืชไม่ว่าโดยการถางหรือใช้ยาปราบวัชพืช
4. ไม่มีการใช้สารเคมี

ฟูกุโอกะเชื่อว่า ยิ่งมนุษย์เข้าไปจัดการกับธรรมชาติมากขึ้น มนุษย์ก็จะต้องเหนื่อยยาก เครียด และมีชีวิตที่ผิดธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อว่า “...เป้าหมายสูงสุดของเกษตรกรรมไม่ใช่การเพาะปลูกพืชผล แต่คือการบ่มเพาะความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์...” ด้วยเหตุนี้ หากพิจารณาให้ชัดเจนแล้ว โลกทัศน์ดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างที่สอดคล้องกับข้อเสนอที่ผ่านมาทางรายการเกษตรทางโทรทัศน์

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)¹¹ เชื่อว่า กระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับสังคมไทยคือ การผลิตที่ได้มาซึ่งคุณภาพชีวิต และการผลิตที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (อันได้แก่ เพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่มีที่มาจากภูมิปัญญา (wisdom) ของคนไทย ดังนั้นข้อเสนอต่างๆ ที่อยู่ในสื่อจึงอาจต้องมีการทบทวนใหม่ถึงผลกระทบที่ได้มีการพิสูจน์แล้วว่าการเป็นแบบเกษตรแบบพึ่งตนเองไปสู่เกษตรเชิงพาณิชย์ (ที่

¹⁰การประมวลภาพรวมของรายการเกษตรทางโทรทัศน์ในบทความชิ้นนี้ ส่วนหนึ่งนำมาจากการศึกษา เรื่อง “ข่าวเกษตรบ้านเรา” ของ น.ส.วราณี ไชยศรีสงคราม นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อเดือนมีนาคม 2536 วิธีการศึกษาในครั้งนั้น อาศัยการสัมภาษณ์บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตรายการเกษตร ทางโทรทัศน์รวม ๖ รายการคือข่าวเกษตรกร (ช่อง 9), เกษตรสแควร์ (ช่อง 5) เกษตรชาวบ้าน (ช่อง 5), ข่าวและสารคดีเกษตร (ช่อง 7) เพื่อนเกษตร (ช่อง 3) และเกษตรก้าวหน้า (ช่อง 11) ในอีกส่วนหนึ่งผู้เขียนอาศัยข้อมูลจากการตั้งข้อสังเกตถึงรายการเกษตรทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน.

¹¹มาชาโนบุ ฟูกุโอกะ เป็นชาวญี่ปุ่นผู้ทดลองทำเกษตรกรรมธรรมชาติ หรือการเกษตรแบบอกรรม (do-nothing farming) ซึ่งเขาเชื่อว่าเกษตรกรรมธรรมชาติ เป็นทั้งการบำรุงรักษาผืนแผ่นดิน และการชำระจิตใจของมนุษย์ให้บริสุทธิ์ในกระบวนการเดียวกัน และแนวคิดที่ถือเป็นทางออกของเกษตรกรรมและอารยธรรมของมนุษย์ยุคใหม่

ต้องพึ่งเทคโนโลยี) นั้นค่อนข้าง
ประสบความสำเร็จในปัจุบัน
ถึงกระนั้นก็ตาม ที่กล่าว
มาเช่นนี้มีใช้ว่า ผู้เขียนจะเชื่อ
ว่าอิทธิพลของสื่อจะมีแต่ด้านลบ
เพียงอย่างเดียว แต่สื่อที่จะมี

คุณค่าแท้จริงน่าจะขึ้นอยู่กับ
ที่ผู้ผลิตตระหนักถึงอิทธิพลใน
การนำสื่อมาพัฒนาตามความ
หมายของสังคมกับการพัฒนาที่แท้
จริงได้

เพราะเกษตรกรคือกระดูก

สันหลังของชาติมิใช่หรือ หาก
กระดูกสันหลังถูกละเอียดหรือ
เซาะกร่อนไปทุกวัน ๆ แล้ว องค์
รวมของสังคมจะคงอยู่ได้อย่างไร ?

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาบ้านกับเมือง. กรุงเทพมหานคร : สถาปัตย์เพื่อการพัฒนา, ม.ป.ป.
ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับสันติสุขในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, 2529.
วิบูลย์ เข็มเฉลิม. สายพานชีวิต. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลด์คิมทอง, 2529.
สุภา ศิริมานนท์. แคปิตลิสต์. กรุงเทพมหานคร : สยาม, 2536.

จวงจื๊ออำมาตย์แห่งฉีกว่า (คนละคนกับจวงจื๊อ-จวงโจว นักปรัชญา
เต๋า) เสนอฉีกว่าให้โจมตีเยว่กว่า จากนั้นเขาก็ไปปรึกษาขอความคิด
เห็นจากเหอจื๊อ เหอจื๊อตอบว่า “ราชาผู้ล่องลับไปแล้วมีคำสั่งว่า ไม่ให้
โจมตีเยว่กว่า ด้วยเหตุว่า เยว่กว่านั้นเสมอด้วยพยัคฆ์อันดุร้าย”

จวงจื๊อตอบว่า “เป็นพยัคฆ์อันดุร้าย ไม่ผิดหรอก แต่ว่ากษัตริย์แห่งเยว่กว่านั้นบัดนี้
แก่ชราแล้ว ว่าไปก็เสมอด้วยคนตายที่มีอาจกระทำสิ่งใดได้อีก”

เหอจื๊อกล่าวว่า “ถึงเช่นนั้นก็เถิด ข้าว่าท่านควรจะไปปรึกษากับเซียวจื๊อผู้เป็น
ใจแข็งอีกที”

เซียวจื๊อพูดสวนขึ้นในทันทีว่า “เหมือนคนตายรี? นี่เป็นกาารุพคของ
ท่าน แต่ชาวเยว่ย่อมจะไม่คิดเช่นนี้ พวกเขาเชื่อว่าเสือร้ายนั้นยังมีชีวิตอยู่อย่างดี
นี่ก็พอแก่การให้ท่านลองคิดใหม่อีก 3 รอบแล้ว”

ลวี เลื้อ ซุนยิว

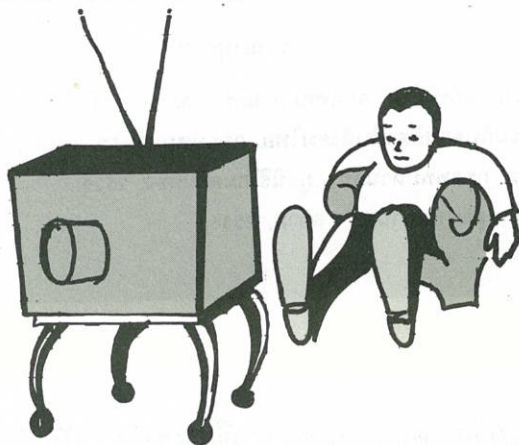
๑ - 235 ปีก่อน ค.ศ.

โฆษณาไทยยุคใหม่

ขาย ... อะไรกันแน่

* อรยา เอี่ยมชื่น

นั่งดูละครวันนี้ที่รอคอย
พลอยได้เห็นโฆษณาตามประสา
คนไม่ชอบกดรีโมท แล้วให้นึก
สงสัยว่าจะมีใครเคยอยากถาม
คนทำโฆษณาบางไหมว่า “เขา
ขายอะไรกันแน่” บางทีดูตั้งแต่
ต้นจนจบไม่เห็นสินค้าเลยแม้แต่
ข้อเดียว บางทีเรื่องราวไม่เห็นจะ
เกี่ยวกับสินค้าตรงไหน ดูเท่าไร
ก็ไม่เข้าใจ ยิ่งปฎิเสธตายยิ่งไม่
เข้าใจ แต่ต้องยอมรับว่า โฆษณา
สนุกขึ้น น่าดูขึ้น เทคนิคอัศ-
จรรย์ทั้งแสง สี เสียง สเตเชียล
เอฟเฟ็คเพียบ ในฐานะคนทำ
โฆษณาต้องบอกอย่างจริงใจว่า

โฆษณามันเราก้าวหน้าไปเยอะ
ไม่อับอายขายหน้าอารยประเทศ
ไปคว่ำรางวัลระดับสากลมาประ-
ดับวงการเป็นประจำทุกปี แต่
ถามซ้ำอีกที โฆษณาขายอะไร
กันแน่...ชักไม่แน่ใจ ถ้าให้มอง
ต่างมุมก็มีสองคำตอบ ตอบใน
มุมมองของคนทำโฆษณายังก็ต้อง
ยืนยันว่า ทำโฆษณาถ้าไม่ขาย
ของแล้วจะขายอะไร แต่ถ้าตอบ
แบบวิชาการในมุมมองของนักศึกษา
นักวิจารณ์เห็นจะต้องบอกว่า
โฆษณายุคนี้เขาขาย “ภาพ-
พจน์” กันมากกว่าขายของ

* Creative Group Head Synergie Tokyuu DMB & B Ltd.

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : นศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์พิเศษคณะนิเทศศาสตร์

เดี๋ยวนีใคร ๆ ก็พูดถึงภาพพจน์กันทั้งนั้นตั้งแต่ภาพพจน์ของรัฐบาลยันไม่ทำความสะอาดหูคอตตอนบัดไม่ว่าจะเป็น**“ภาพพจน์” “ภาพลักษณ์” “จิตตภาพ”** หรืออะไรก็แล้วแต่ ในที่นี้ขอถือเป็นสิ่งเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน สินค้าทุกตัวมีภาพพจน์ในตัวของมันเองอยู่แล้ว เช่น สินค้าญี่ปุ่น ก็มีทั้งญี่ปุ่นเพื่อความงาม ญี่ปุ่นนมาย ญี่ปุ่นรักษาผิว ญี่ปุ่นเด็ก โฆษณามีส่วนช่วยเผยแพร่ภาพพจน์เหล่านี้สู่สาธารณชน ทั้งยังเสริมภาพพจน์บางอย่าง เป็นต้นว่าญี่ปุ่นบำรุงผิว สร้างภาพพจน์ให้เป็นญี่ปุ่นดารา บ้าง ญี่ปุ่นางามบ้าง หรือไม่ก็ญี่ปุ่นสาวสังคมบ้าง ใครชอบแบบไหน ก็ไปเลือกหาซื้อให้ถูกใจถูกรสนิยม

เหตุที่ภาพพจน์เป็นเรื่องใหญ่โตขึ้นมาในวงการโฆษณาก็เพราะสินค้าในยุคปัจจุบันไม่ค่อยมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ ส่วนผสม ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์เหมือนกัน ลักษณะการใช้สอยเหมือนกัน เหตุผลทางกายภาพจึงแปรเปลี่ยนเป็นเหตุผลทางจิตวิทยา หันไปเน้นความหรูหราทันสมัย ความเป็นสินค้าสำหรับหนุ่มสาวยุคไฟแรง สินค้าสำหรับคนรักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โฆษณาจึงเป็นเครื่องมือก่อให้เกิดคุณค่า

เพิ่มเติม (Added Value) ให้กับสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเห็นสินค้านั้นมีคุณค่าเหนือไปกว่าสรรพประโยชน์ที่แท้จริงทางกายภาพ เป็นอรรถประโยชน์เพิ่มเติมทางจิตวิทยา (consumer's surplus)

Ugo Castello ประธานบริษัท Young & Rubicam ในสเปนและอิตาลีกล่าวว่า **“ปัจจุบันนี้เรากำลังอยู่ในยุคหลังอุตสาหกรรม (post industrialism) จากฮาร์ดแวร์มาสู่ซอฟต์แวร์ จากสินค้ามาสู่ค่านิยม จากสินค้าคืออะไรมาสู่สินค้าทำอะไรและสามารถทำอะไรเราได้บ้าง...”**

สภาพของสังคมปัจจุบันเกี่ยวข้องกับเงินก็จริง แต่เงินถูกทำให้แปรเปลี่ยนไปในรูปของ**“ความหมาย” “ภาพพจน์” “ไลฟ์สไตล์”** ซึ่งผู้บริโภคจะได้จากสินค้า ไม่ใช่จากเงิน พุดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ มีเงินมากไปก็ไม่มีประโยชน์ ถ้าไม่มีสินค้าให้ซื้อ สินค้ามีมากไป แถมยังเหมือน ๆ กันอีกก็ต้องพึ่งพาโฆษณาช่วยสร้างภาพพจน์ที่แตกต่างให้ ภาพพจน์อันหลากหลายที่ปรากฏในโฆษณาขณะนี้ ถ้ามองกันอย่างวิชาการ โดยมีแนวคิดทฤษฎีมารองรับก็มีอยู่ แนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

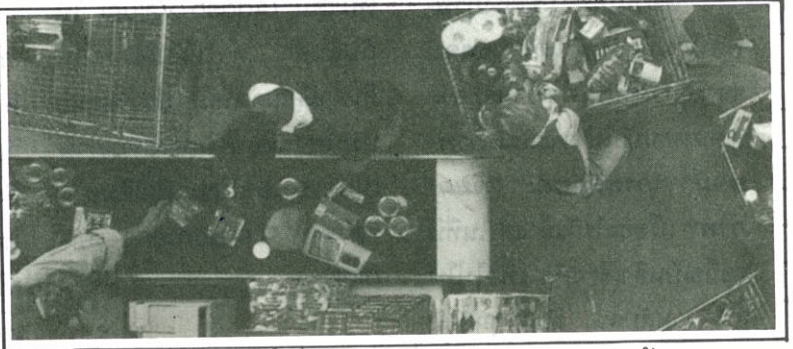
แนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ (post modernism) ซึ่งถือเป็นแนวคิดทางสังคมวิทยาที่พยายามวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความเคลื่อนไหวต่าง ๆ (movements) การสร้างศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย รูปแบบ (style) ฯลฯ โดยมุ่งไปที่พฤติกรรมและการสร้างวัฒนธรรมที่แตกตัวออกไปอย่างหลากหลาย ประกอบด้วยสไตล์ใหม่ ๆ ความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ

Robert Dunn นักคิดคนหนึ่งได้ให้นิยามยุคหลังสมัยใหม่ว่าเป็นความเคลื่อนไหวจากความมีเอกภาพ สู่ความไม่มีเอกภาพ จากความลึกสู่ความเป็นพื้นผิว จากต้นฉบับสู่การลอกเลียน ในโลกที่หมุนไปอย่างรวดเร็ว มีความหลากหลายซับซ้อน ความใกล้ชิด และความผิวเผินกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์ยุคปัจจุบันเสียแล้ว ด้วยเหตุนี้สุนทรียภาพจึงออกมาในลักษณะปัจจุบันทันด่วน หลากหลายรูปแบบและออกมาพร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกัน จิตวิญญาณของงานที่เคยออกมาจากส่วนลึกภายในกลับถูกแทนที่ด้วยอารมณ์ภายนอกของโลกแห่งภาพพจน์ ความหมายผันแปรไปตามบริบทสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ **“กระบวนการทำให้ทุกอย่างเป็นสินค้า”**

(commodification) ในยุคนี้
ได้ทำลายอิสรภาพของสุนทรียะ
ต่าง ๆ ลงอย่างสิ้นเชิง อะไร ๆ
ก็กลายเป็นสินค้าไปหมด

Marcel Duchamp นัก
คิดอีกคนหนึ่งกล่าวว่าทศวรรษ
นี้เป็นทศวรรษแห่ง **“ของสำเร็จ
รูป”** ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาเพื่อล้อเลียน
ศิลปะชั้นสูง ไม่มีอะไรเป็นสุนทรีย
แท้ ๆ หากมีสิ่งใดถูกทำลาย สูญ
หายไปก็สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้
อย่างไม่ยากเย็น เทคโนโลยียุค
นี้ไปถึงไหน ๆ แล้ว เห็นเด็ก ๆ
เล่นเครื่องคอมพิวเตอร์กันอย่าง
คล่องแคล่ว เราผู้ใหญ่ได้แต่นั่ง
มองตาปริบ ๆ Duchamp
กล่าวถึงขนาดว่ายุคนี้ปฏิเสธผล
งานชิ้นเอกหรืองาน master-
piece เสียแล้ว หันไปนิยมผล
งานแบบผิว ๆ เผิน ๆ ด่วนได้แบบ
ฟาสต์ฟู้ด เบื่อแล้วก็ทิ้ง เปลี่ยน
ใหม่ ก็ออกจะเห็นด้วย เพราะ
รู้สึกว่าคุณสมัยนี้ขี้เบื่อ ชอบอะไร
อยู่วันสองวันก็เลิก จะเอาของ
ใหม่ จะดูของใหม่อยู่เรื่อยไป
นิยามของศิลปะขึ้นอยู่กับแต่
ละคนนานาจิตตัง กล่าวคือศิลปะ
เกิดขึ้นได้ง่าย อะอะอะไรนั่นก็
งานศิลป์ นั่นก็งานอาร์ต แล้ว
แต่ใครจะมอง ขึ้นอยู่กับทัศนคติ
ของคนคุณชมที่จะตัดสินใจ
เอาเอง

ความเคลื่อนไหวในยุคนี้
อาจมองได้ว่าเป็นการพยายาม

เชื่อมโยงศิลปะและชีวิตประจำ
วันเข้าด้วยกัน โดยเปิดโอกาส
ให้กิจกรรมทางศิลปะแผ่ขยาย
ความเป็นไปได้ออกไปให้กว้าง
ขวางยิ่งขึ้น เห็นกันชัด ๆ คือ
สุนทรียต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่าน
สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
โฆษณาที่ทำให้เรารู้สึกได้ถึงความ
สัมพันธ์ของศิลปะและโลกปัจจุบัน
ที่เต็มไปด้วยสินค้าและการบริโภค
ภาพพจน์ทางสื่อเพื่อการค้า สิ่ง
เหล่านี้กลายเป็นเนื้อหาและสาระ
สำคัญของศิลปะ เกิดศิลปะล้ำ
ยุคแนวใหม่ (neo-avant-
garde) นำไปสู่การขยายตัวของ
ลัทธิพาณิชย์นิยม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
กับจำนวนเงินมหาศาล ศิลปิน
ต้องมองตลาดการค้าเสมอ

ร่ายยาวมาพอสมควร
เกี่ยวกับแนวคิดยุคหลังสมัย
ใหม่ จะเห็นได้ว่าโฆษณาไทย
น่าจะเข้าข่ายวิเคราะห์ได้ด้วย
แนวคิดที่ฝรั่งมังค่าเขาว่ามา
พอสมควร เพราะบ้านเราซึม
ซับเอาวัฒนธรรมของเขามา
เยอะโดยเฉพาะวัฒนธรรมการ

บริโภค โฆษณาไทยสมัยนี้เน้น
ความสำคัญของภาพพจน์อัน
ผิวเผินมากกว่าอรรถประโยชน์
ที่แท้จริงของสินค้า เดียวนี้ไม่
เพียงแต่สินค้าเท่านั้นที่เหมือน
กัน ภาพพจน์ก็เริ่มที่จะไม่
แตกต่างกันแล้ว โฆษณาขาย
บ้านเน้นความหรูหรา สะดวก
สบาย แวดล้อมด้วยธรรมชาติ
ร่มรื่นสวยงามคล้าย ๆ กันทุก
หมู่บ้าน ผิดกันแต่รายละเอียด
วิธีการนำเสนอ อาจจะเป็น
ด้วยภาพ การผูกเรื่อง หรือ
เทคนิคเท่านั้นที่แตกต่างกัน แต่
แนวคิดเหมือน ๆ กัน โฆษณา
สินค้าหลายตัวเริ่มหันรื้อหน้า
มองไปทางไหน เอ๊ะ con-
cept นี้คนนั้นก็เอาไปแล้ว
concept นั้น คนนี้ก็เอาไป
แล้ว จะหลัก จะฉีก จะหนี
ไปทางไหนลำบากขึ้นทุกที
เมื่อภาพพจน์ก็ออกมาคล้าย ๆ
กันอย่างนี้...ไม่รู้ว่าจะต่อไปโฆษณา
ไทยจะขายอะไรดี ■□

ศ.ดร.ประเสริฐ วิทยาธร

ชายฝั่งทะเลไทยในอดีต ด้วยภาพจากดาวเทียม

ความนำ

หลังจากที่ได้รับเชิญจากการประชุมสัมมนาทางโบราณคดีหลายครั้งและได้อ่านเรื่องราวต่าง ๆ ทางโบราณคดีพบว่า มีข้อมูลมากมายที่ชวนให้มองจากสาขาวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้การเข้าใจเรื่องราวในอดีตได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการได้รับการฝึกฝนมาทางด้านภูมิศาสตร์ซึ่งมองศาสตร์ทางธรรมชาติเพื่อเข้าใจศาสตร์ทางด้านสังคมและในทางกลับกันได้ใช้ศาสตร์ทางธรรมชาติเพื่ออธิบายศาสตร์ทางสังคม นักภูมิศาสตร์จึงมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติพอ ๆ กับวิทยาศาสตร์ทางสังคม

จากการศึกษาข้อมูลทางโบราณคดีพบว่า ข้อมูลหลายอย่างที่บ้านทีกไวได้มีการสังเกตอย่างเป็นระบบและด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์แต่ข้อมูลเหล่านั้นบางอย่างยังมิได้แปลความหมายเพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตหรือวิเคราะห์ตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ตัดสินปัญหาที่ได้แย้งกันในบางกรณี ข้อมูลบางอย่างได้มีการแปลความหมายไปทางหนึ่งแต่ถ้าใช้หลักการหรือศาสตร์อีกด้านหนึ่งเข้ามาวิเคราะห์อาจแปลความหมายไปในลักษณะที่แตกต่างกันได้ เป็นการเปิดเวทีทางด้านวิชาการ

ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไม่จำกัดความคิดอยู่ในมุมแคบเพียงด้านเดียว ข้อมูลบางอย่างได้มีการแปลความหมายไปในลักษณะของความเชื่อที่ไร้เหตุผลอาจหามุมมองที่เป็นเหตุเป็นผลมาอธิบายให้กระจ่างได้

หลักการทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีทั้งศาสตร์ทางธรรมชาติและศาสตร์ทางด้านสังคม สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้กว้างขวางและในมุมมองที่ต่างออกไป เป็นการช่วยขยายความคิดและความเข้าใจให้กว้างออกไป ประกอบกับในปัจจุบันมีเทคนิคใหม่ ๆ ทางภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้น ล่าสุดคือ

เทคนิคในการใช้ภาพจากดาวเทียมเป็นข้อมูลในการค้นหาความจริงต่าง ๆ ด้านภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้นเนื่องจากข้อมูลจากดาวเทียมให้รายละเอียดที่ดั้งเดิมไม่เคยจำแนกออกมาได้ด้วยสายตาธรรมดา แต่ภาพจากดาวเทียมสามารถแยกความแตกต่างออกมาได้ ด้วยเหตุนี้ระเบียบวิธีการทางภูมิศาสตร์จึงอาจไขข้อข้องใจหรือข้อสงสัยทางโบราณคดีบางเรื่องได้

ภูมิศาสตร์กับโบราณคดี

ลักษณะทางภูมิศาสตร์หลายอย่างขึ้นำเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณคดี สืบค้น ซึ่งแลกเปลี่ยนกันขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์บริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน มีทรัพยากรที่หาได้ตามสภาพภูมิศาสตร์และเป็นที่ต้องการของคนในเขตอื่น นอกจากนี้ยังมีสิ่งทีกล่าวถึงในอดีต แต่เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เลยทำให้ไม่เข้าใจว่าเรื่องที่กล่าวถึงในอดีตนั้นคืออะไรกันแน่

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ได้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำ การยกตัวและการทรุดตัวของภูมิประเทศ สภาพธรรมชาติที่ถูกทำลาย เช่น ป่าไม้ถูกทำลายลงจะส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพดั้งเดิม

โดยเฉพาะสภาพดั้งเดิมในอดีต การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล มีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน การเดินทาง การติดต่อค้าขาย และความเจริญรุ่งเรืองในอดีตเป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลมีความสัมพันธ์กับการสะสมตัวของธารน้ำแข็ง เท้าที่ทราบกันธารน้ำแข็งปกคลุมโลกครั้งสุดท้ายเมื่อ 60,000 ปีมาแล้ว ในช่วงที่ธารน้ำแข็งปกคลุมอยู่นั้น พื้นที่ทวีปจะกว้างใหญ่กว่าปัจจุบัน บริเวณอ่าวไทยซึ่งมีส่วนที่ลึกที่สุดเพียง 80 เมตรจะเป็นพื้นดินแทบทั้งหมดช่องแคบมะละกาซึ่งลึกเพียง 18 เมตรในตอนนั้นมาเลเซียกับสุมาตราจะเป็นผืนดินเชื่อมต่อกันได้ ภูมิอากาศในตอนนั้นเย็นกว่าในปัจจุบันธารน้ำแข็งดังกล่าวได้ละลายหดกลับไปยังขั้วโลกเมื่อประมาณ 10,000 ถึง 15,000 ปีที่ผ่านมา เมื่อธารน้ำแข็งละลายไป อุณหภูมิจะสูงกว่าปัจจุบัน ระดับน้ำทะเลจะสูงขึ้นมากสันนิษฐานว่าระดับน้ำทะเลอาจจะขึ้นไปถึงจังหวัดพิจิตรและอุตรดิตถ์ หลังจากนั้นน้ำแข็งเริ่มก่อตัวสะสมกันใหม่ที่ขั้วโลก ทำให้น้ำทะเลค่อย ๆ ลดระดับลงอีก การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทราบได้จากหลักฐานที่เป็นร่องรอยการแผ่ขยายของธารน้ำแข็งในช่วงสมัย

ไพลสโตซีน (Pleistocene epoch) ระยะเวลา 2 ล้านปีที่ผ่านมามีเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้นถึง 4 ครั้ง ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีกในกาลข้างหน้า ก็เปรียบได้ว่าขณะนี้เราอยู่ระหว่างการเกิดธารน้ำแข็งจากการสังเกตเท้าที่ผ่านมาระดับน้ำทะเลได้ลดระดับลงตลอดมาโดยเฉพาะในระยะเวลาเมื่อ 1,000 กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งได้มีการค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีที่พูดถึงกันมากในประเทศไทย และเป็นหัวใจของบทความที่เสนอในที่นี้

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์อีกอย่างหนึ่งอาจจะไม่ส่งผลต่อโบราณคดีมากนัก แต่เป็นข้อมูลต้องนำมาวิเคราะห์คือการเคลื่อนที่ของผืนทวีป หรือทวีปเลื่อน (continental drift) บริเวณที่ผืนทวีปเคลื่อนที่ในระยะเวลาที่ผ่านมาตำแหน่งที่ตั้งอาจเปลี่ยนไปด้วย นอกจากนั้นระดับความสูงต่ำจะมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ปรากฏการณ์เช่นนี้ใช้เวลานานมาก จึงจะปรากฏให้เห็นชัดเจน อย่างไรก็ตาม อาจนำมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในบางกรณี เช่น ทิศแนวทางลม ตำแหน่งแสงแดด เป็นต้น

ข้อมูลทางโบราณคดีบางเรื่องเป็นสิ่งที่ตื่นเต้นทางด้าน

ภูมิศาสตร์ เช่น ข้อมูลที่หลวงจีนอึ้งจันทีกไว้ว่า “อาณาจักรนี้กลางเดือนแปดตอนเที่ยงวัน นาฬิกาแดดไม่มีเงา” ข้อมูลเช่นนี้เป็นการสังเกตทางวิทยาศาสตร์ เพราะตอนเที่ยงวันนาฬิกาแดดไม่มีเงาแสดงว่าที่ตำแหน่งนั้น ตอนกลางเดือน 8 แสงแดดจะทำมุมฉากในตอนเที่ยงวัน ทำให้เราสามารถบอกละติจูดที่ตำแหน่งนั้นได้ จากบันทึกดังกล่าวอาจบอกได้ทันทีว่าตำแหน่งดังกล่าวอยู่ตอนเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการตัดข้อโต้แย้งที่ว่าอาณาจักรที่หลวงจีนอึ้งจันกล่าวถึงอยู่ที่เมืองปาเล็มบัง (Plaembang) ในประเทศอินโดนีเซีย ไปได้ เพราะถ้าอยู่ที่นั่น นาฬิกาแดดไม่มีเงาตอนเที่ยงวัน จะต้องเกิดขึ้นในราวกลางเดือนหรือต้นเดือน 10 เป็นอย่างรวดเร็ว เพราะปาเล็มบังอยู่ใต้ศูนย์สูตรลงไปประมาณ 2 องศาละติจูด ส่วนอำเภอไชยาอยู่เหนือศูนย์สูตรประมาณ 9 องศา 20 ลิบดา

สิ่งที่น่าสนใจจากข้อมูลโบราณคดีในข้อที่ว่าทำไมดินแดนที่เป็นภาคใต้ของประเทศไทยจึงเป็นที่รู้จักและสนใจในการเดินเรือและมีการติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แผนที่ของโตเลมี (Ptolemy) ซึ่งถือว่าเป็นแผนที่ทางภูมิศาสตร์ที่เก่าแก่ ก็ได้มี

ส่วนของบริเวณที่เป็นแหลมในภาคใต้ ส่วนแหลมของอินเดียซึ่งกว้างใหญ่ก็ไม่ปรากฏอย่างชัดเจน แต่กลับมีเกาะศรีลังกาใหญ่โต พอได้ทราบข้อมูลทางโบราณคดีที่กล่าวถึงสินค้าที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปมาซื้อหาได้แก่ กายาน ไม้หอม กระวาน พริกไทย และดีบุก สินค้าที่ชาวอาหรับและชาวยุโรปต้องการนี้อยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในภาคใต้ของไทย สำหรับกายานนั้นกล่าวกันว่าเป็นกายานชนิดดีที่สุด น่าเสียดายที่คนรุ่นหลังไม่มีโอกาสได้รู้จัก

แผ่นดินน้ำแผ่นดินบก บริเวณอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้มีการกล่าวถึงบริเวณที่เป็นแผ่นดินบก ซึ่งเข้าใจว่าเป็นบริเวณสันทรายที่เกิดขึ้นขนานไปตามชายฝั่ง เริ่มตั้งแต่หัวเขาแดง ซึ่งเป็นภูเขาหินดินดานสีแดง แนวสันทรายนี้ยาวไปจนถึงอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวนี้ประกอบด้วยสันทรายหลายสัน และเป็นแนวปิดให้เกิดทะเลสาบสงขลา ระหว่างสันทรายกับชายฝั่งและสันทรายกับสันทราย จะเป็น “ที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง” (tidal flat) พื้นที่ดังกล่าวเมื่อน้ำขึ้นจะเป็นพื้นที่ทะเล แต่เมื่อน้ำลงจะเป็นพื้นดิน จึงเรียกว่าแผ่นดินน้ำ ปัจจุบันบริเวณที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึงนี้จะเป็น

พื้นที่ทำนา เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่สันทรายเดิมบริเวณเหล่านี้จะเป็นที่ลุ่มกว่า พื้นที่เหล่านี้คงมีลักษณะเช่นเดียวกับบริเวณกรุงเทพฯ จังหวัดปทุมธานี และภาคกลางตอนล่าง ซึ่งครั้งหนึ่งมีลักษณะเป็นที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง

การเดินทางในอดีต

การเดินทางดั้งเดิมเป็นเรือใบเมื่อพันกว่าปีที่แล้วมาเป็นเรือขนาดเล็ก เทคนิคในการใช้ใบยังมีไม่สูงนัก การแล่นเรือคงยังไม่กล้าไปไกลจากชายฝั่งมากนัก เพราะยังมีอันตรายจากคลื่นลม และวิธีการเก็บเสบียงอาหารและน้ำจืดยังทำไม่ได้นานพอ แต่เมื่อได้มีการพัฒนาการใช้ใบการต่อเรือเพื่อให้เก็บของได้มากขึ้น ตลอดจนการคิดสร้างเครื่องมือสำหรับช่วยในการเดินเรือให้ดีขึ้น การเดินเรือจึงก้าวหน้าและเดินทางไปได้ไกลขึ้น การเดินเรือในอดีตจึงมีข้อจำกัดหลายอย่างที่ควรจะต้องกล่าวถึงมีดังนี้

เขตดอลดรัมส์ (dold-rums) เป็นบริเวณลมสงบอยู่ใกล้ศูนย์สูตร และแนวศูนย์สูตรทั้งด้านเหนือและใต้ บริเวณนี้นักแล่นเรือสมัยโบราณเกรงกลัวนัก เพราะหากหลงเข้าไปก็เท่ากับตกโลก เพราะบริเวณนั้นนอกจากลมสงบแล้วทิศทางของลมไม่แน่นอน คือไปได้ทุกทิศทาง

เรือจะต้องวนเวียนอยู่จนอาหารหมด น้ำหมด และต้องล้มตายไปในที่สุด แผนที่โตเลที่ทำแผนที่บริเวณศูนย์สูตรให้หักตกลงไปเลยเท่ากับเป็นขอบโลก เมื่อไม่นานมานี้ได้มีผู้จำลองเรือของซินเบต นักเดินเรือชาวอาหรับเดินทางมาทางตะวันออก ปรากฏว่าเรือได้เข้าไปในเขตคอลดรัมส์ ทำให้เรือวนเวียนอยู่ถึง 20 วัน จวนเจียนจะอดตายกันทั้งลำ โชคดีที่ฝนตกลงมาสามารถรดต้นน้ำฝนไว้ดื่ม และพบฝูงปลาฉลามได้ช่วยกันตกลามาเป็นอาหารจึงรอดจากอันตรายมาได้ ทั้ง ๆ ที่ในเรือมีวิทยุทันสมัยติดต่อกับท่าเรือได้ แต่เมื่อพลัดหลงเข้าไปในเขตคอลดรัมส์ เกิดอยู่ห่างไกลจากการติดต่อกับวิทยุที่อื่น ๆ อย่างไม่รู้ทิศทาง ในเรือสมัยหลัง ๆ ได้พัฒนาจนบังคับให้เรือแล่นไปตามทิศทางที่ต้องการได้ จนกระทั่งเรือได้ใช้เครื่องจักรเครื่องยนต์ ปัญหาการเดินเรือในลักษณะเดิม ๆ จึงหมดสิ้นไป

เส้นทางการเดินทางของคนสมัยโบราณคือราว ๆ พันปีขึ้นไป สมัยนั้นการเดินเรือมีแล้วแต่เป็นเรือใบเล็ก ๆ ใช้ใบแล่นไปตามลม ดังได้กล่าวแล้ว การแล่นใบลงใต้ไปมากคงไม่กล้าทำเพราะกลัวตกโลกคือกลัวไปพบกับเขตคอลดรัมส์ ดังนั้น เมื่อมาพบแผ่นดินขวางกั้น ซึ่งเป็นแหลม

ในภาคใต้ นักเดินเรือสมัยนั้นจะหาทางเข้าสู่ปากแม่น้ำและเดินเรือทวนน้ำขึ้นไปให้ใกล้สันปันน้ำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เป็นที่ทราบกันในปัจจุบันว่าระดับน้ำทะเลในสมัยนั้นสูงกว่าในปัจจุบันอย่างน้อย 4 เมตร หรือมากกว่านั้น ดังนั้น ระดับน้ำที่เราเห็นอยู่ในแม่น้ำลำคลองในปัจจุบันนั้นแตกต่างจากในอดีตมาก เมื่อเรือไปถึงจุดที่ไปไม่ได้แล้วจะทำอย่างไรต่อไปตรงนี้ไม่ค่อยมีผู้ให้คำตอบ แต่ทางด้านภูมิศาสตร์เราตอบว่าต้องมีการยกเรือ การยกเรือนั้นมีหมายความว่ายกขึ้นแบกหามไป การยกเรือก็ใช้วิธีเดียวกับการต่อเรือที่ต่อบนบก ตอนปล่อยลงน้ำหรือตอนนำเรือจากน้ำขึ้นบนบก ส่วนมากจะใช้ท่อนไม้กลม ๆ หนุนเป็นทอด ๆ แล้วลากเรือไปบนท่อนไม้กลม ๆ เท่าที่เคยออกไปสำรวจเส้นทางคลองราชกรูดแม่น้ำหลังสวน พบว่าถ้าระดับน้ำทะเลสูงถึง 4 เมตร ช่วงที่ต้องยกเรือข้ามเป็นระยะทางเพียง 1.5 ก.ม. เท่านั้น และความสูงชันมีไม่มากนัก ที่เชื่อเช่นนี้เพราะได้อ่านตำนานเก่า ๆ ก็พบว่าการนำพระธาตุมาที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ก็กล่าวถึงการมาเรือเมื่อจอดเรือแล้วนำพระธาตุขึ้นฝั่ง นอกจากนั้นยังกล่าวถึงกระบวนเรือที่เข้าสู่นครศรีธรรมราชก็มี

กระบวนเรือไปต้อนรับ เข้าใจว่าคงไม่จอดเรือไว้และหาเรือใหม่เดินทางต่อ อาจจะตั้งข้อสังเกต อาจเป็นการลากเข้าความ คือประเพณีลากพระของภาคใต้ฝั่งตะวันตกนั้นจะมี 2 ช่วง ในช่วงแรกจะทำการในเดือน 5 เรียกว่า ชักพระบก มีการจัดพนมพระอยู่บนแท่นสี่เหลี่ยม วางบนฐานคล้ายสี่เหลี่ยมห้ามุมและถนนสูง ๆ ได้ แต่ชาวบ้านยังคงเรียกว่าลากเรือพระ อีกช่วงหนึ่งลากพระน้ำในเดือน 11 เรียกว่า ชักพระน้ำ ทั้ง 2 ระยะตรงกับช่วงมรสุม ช่วงแรกเป็นระยะเริ่มต้นของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เรือต้องเริ่มมาก่อนที่ทะเลปั่นป่วน ส่วนช่วงหลังเป็นช่วงเริ่มต้นมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่ออาศัยแรงงานของประชาชนในท้องถิ่นก็นำสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาไปด้วย เป็นการสร้างศรัทธา อันนี้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเป็นมุมมองอีกมุมหนึ่ง

ชายฝั่งทะเลในอดีต

ภาพชายฝั่งของประเทศไทยในอดีต เป็นภาพที่ได้จากแผนที่ซึ่งเขียนขึ้นโดยชาวยุโรป ซึ่งได้ข้อมูลจากการบันทึกบอกเล่า มีการสำรวจโดยแผนภูมิการเดินทาง เรือ ส่วนมากแผนที่เหล่านี้ได้จัดทำขึ้นประมาณสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็น

ช่วงที่ชาวยุโรปได้เดินทางมาค้าขายยังตะวันออกเป็นจำนวนมาก ข้อมูลในแผนที่ยังเป็นข้อมูลในพุทธศตวรรษที่ 22 และ 23 ถึงแม้ว่าแผนที่เหล่านี้ยังมีมาตราส่วนและตำแหน่งไม่ถูกต้องมากนัก แต่ได้ให้ข้อมูลหลายอย่างแก่เรา โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับชายฝั่งทะเลรอบ ๆ ประเทศไทย เริ่มตั้งแต่อ่าวมะตะมะของพม่า จะพบว่าชายฝั่งทะเลในบริเวณมะตะมะเข้าไปใกล้อำเภอแม่สอด จังหวัดตากมาก จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า เมืองศรีสัชนาลัย และสุโขทัยในอดีตคงจะได้ใช้ประโยชน์ออกสู่ทะเลทางด้านนี้ได้บ้าง ถัดลงมาบริเวณทวาย ชายฝั่งทะเลก็ใกล้มาทางด้านเจดีย์สามองค์ ที่น่าสังเกตคือแม่น้ำแควน้อยก่อนมีการสร้างเขื่อนเขาแหลมเป็นแม่น้ำ ยกตัวอย่างชัดเจนสมัยก่อนคงใช้เดินทางได้สะดวก ได้ลงมาตรงตะนาวศรี ในแผนที่เก่าสมัยอยุธยาหลายแผ่นทำเป็นอ่าวเข้ามาในพื้นที่ดินมาก บริเวณนี้อาจข้ามมาออกได้แถบจังหวัดประจวบคีรีขันธ์หรือเพชรบุรีได้ ทำเรือทั้งทวายและตะนาวศรีจากบ้านทีกของโปรตุเกสว่าเป็นท่าเรือของอาณาจักรสยาม ลงมาทางใต้ชายฝั่งมีอ่าวท่าเรือหลายแห่ง เช่นที่จังหวัดพังงา อ่าวลึกจังหวัดกระบี่ ตรัง สตูล ไปจนถึงรัฐ

เคหะหรือไทรบุรี ชายฝั่งตะวันออก ชายฝั่งปัตตานี อยู่ลึกกว่าปัจจุบัน ส่วนทะเลสาบสงขลาในแผนที่บางแผ่นไม่ปรากฏ แต่บางแผ่นแสดงแนวหาดทรายซึ่งยังไม่เชื่อมต่อกับแผ่นดินดังเช่นปัจจุบัน โดยเฉพาะแนวทะเลสาบยังเป็นที่นำไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นบริเวณนี้สมัยทวารวดีและศรีวิชัย น่าจะเป็นทะเล พอเดินเรือได้หรืออย่างน้อยเช่นบริเวณสถานีเขาชุมทอง อำเภอธวัชบุรี และอำเภอชะอวด บางส่วนคงเป็นที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง เช่นเดียวกับบริเวณบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่ชัดเจนนัก ขึ้นมาทางจังหวัดชุมพรและประจวบคีรีขันธ์ มีอ่าวอยู่หลายแห่ง ที่สำคัญคืออ่าวไทยขึ้นใน รูปร่างไม่ค่อยชัดเจน บางแผ่นชายฝั่งเว้าขึ้นไปจนถึงพระนครศรีอยุธยา ที่ตั้งของกรุงเทพฯ ไม่ปรากฏชัดเจน ส่วนมากที่ตั้งของกรุงเทพฯ จะปรากฏในแผนที่พุทธศตวรรษที่ 23 คือตั้งแต่ พ.ศ. 2200 เป็นต้นมา แสดงว่าเมื่อ 300 ปีที่แล้ว กรุงเทพฯ ยังไม่มีการตั้งถิ่นฐาน เพราะยังเป็นบริเวณที่น้ำขึ้นถึงและเป็นน้ำเค็ม คล้าย ๆ บริเวณจังหวัดสมุทรปราการด้านใต้ของถนนสุขุมวิทในปัจจุบัน ส่วนชายฝั่งด้านตะวันออก จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด

มีบางแห่งที่ชายฝั่งทะเลอยู่ลึกกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดระยองต่อไปยังจันทบุรีที่น่าสังเกตแผนที่เก่า ๆ จะไม่ปรากฏทะเลสาบเขมร ปรายแหลมเขมร (Camau Point) หรือปลายแหลมญวน ปรากฏให้เห็นแล้วแต่ปลายแหลมยังไม่จุ่มเช่นในปัจจุบัน

ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทย จากการศึกษาของทิวา ศุภจรรยา ในเรื่องเมืองโบราณบริเวณชายฝั่งทะเลเดิมของที่ราบภาคกลางประเทศไทย ได้สรุปว่าตำแหน่งเมืองโบราณจะตั้งอยู่รายรอบอ่าวไทยเก่าที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล ปัจจุบัน 15-18 เมตร ซึ่งส่วนที่ลึกที่สุดห่างจากชายฝั่งทะเลปัจจุบันถึง 230 กิโลเมตร บริเวณนี้เชื่อว่าเป็นชายฝั่งทะเลโบราณเมื่อครั้งที่เมืองเหล่านั้นตั้งอยู่ และทิวาได้แบ่งตะพักทะเล (marine terrace) ออกเป็น 3 ระดับ คือ ที่ความสูง 15-18 เมตร 6-8 เมตร และ 3.5-4 เมตร ตามลำดับแสดงว่าระดับน้ำทะเลได้ลดลงมาตามหลักฐานอันชัดเจนถึง 3 ระดับ ตัวเมืองพระนครศรีอยุธยาอยู่ที่ระดับล่างสุดคืออยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 4 เมตร ซึ่งให้เห็นว่าการย้ายจากอู่ทองมาอยู่กรุงศรีอยุธยานั้น เพราะระดับน้ำทะเลเปลี่ยน

ระดับ เป็นผลให้แม่น้ำจะเข้าสามพันเปลี่ยนทางเดิน ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง ประกอบกับการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่น ข้าวขึ้นน้ำ ทำให้การปลูกข้าวในที่ลุ่มมาก ๆ แถวพระนครศรีอยุธยาสามารถทำได้ นอกจากนั้นมีการสร้างที่อยู่อาศัยให้สามารถปรับสภาพให้เข้ากับสภาพน้ำท่วม เช่น เรือนแพ

ภาพจากดาวเทียม

ภาพจากดาวเทียมในช่วงแรก ๆ มีปัญหาเกี่ยวกับเมฆ โดยเฉพาะชายฝั่งในภาคใต้จะหาจังหวัดที่ปราศจากเมฆและดาวเทียมผ่านมาพอดีนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะบริเวณชายฝั่งจะมีเมฆอยู่เสมอช่วงที่ปราศจากเมฆมีเพียงระยะสั้น ๆ แต่หลังจากได้มีสถานีรับสัญญาณจากดาวเทียมมาหลายปี เริ่มได้ภาพที่ชัดเจนในบางพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ได้ภาพพอที่จะทำความเข้าใจในลักษณะต่าง ๆ ได้มากขึ้นบริเวณที่เคยเป็นพื้นทะเลมาก่อนเนื่องจากเป็นที่ต่ำกว่าบริเวณใกล้เคียงจึงมักจะมีความชื้นอยู่มากกว่า ทำให้มีการดูดซับบางช่วงคลื่นแสงไว้และสะท้อนบางช่วงคลื่นออกมาพอที่จะบอกความแตกต่างได้ ทำให้เกิดความแน่ใจว่าบริเวณนี้ควรจะเป็นทะเลมาก่อน ประกอบกับมีหลักฐานจากการ

ลดระดับของน้ำทะเลตามบริเวณชายฝั่งที่ประกอบด้วยหินแข็งที่น้ำทะเลทิ้งร่องรอยการกัดเซาะของคลื่นเป็นรอยเว้าตามหินเรียกว่า “รอยเว้าทะเล” (sea notch) รอยเว้าทะเลนี้บางแห่งปรากฏซ้อนอยู่หลายชั้น แสดงว่าการลดระดับของน้ำทะเลเกิดขึ้นเรื่อย ๆ มา กล่าวคือน้ำทะเลจะคงมีอยู่ที่ระดับหนึ่งเป็นระยะเวลาาน จากนั้นจึงลดระดับลงและไปคงที่อยู่ที่อีกระดับหนึ่ง ช่วงที่ลดระดับคงดำเนินไปค่อนข้างรวดเร็ว จนทำให้ผู้คนต้องทิ้งร้างบ้านเมืองดังที่ทิวา ได้ทำการศึกษาเมืองเก่าบริเวณที่ราบภาคกลางของไทย

บริเวณชายฝั่งทะเลเก่าที่แปลความหมายจากภาพจากดาวเทียม ในขณะนี้ยังไม่สามารถบอกได้ชัดว่าบริเวณชายฝั่งทะเลนี้เกิดขึ้นเมื่อใด การกำหนดเวลาอาจต้องใช้หลักฐานอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณา เช่น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของดินหรือบริเวณรอยเว้าทะเลที่เป็นหินปูน เริ่มมีหินงอกหินย้อยเกิดขึ้น ถ้าศึกษาอัตราการงอกและการย้อยของหินก็อาจทราบอายุการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งได้ ข้อบกพร่องอีกอย่างหนึ่ง ภาพชายฝั่งที่มีกิจกรรมมาก ๆ เช่น มีการปรับพื้นที่เลี้ยงกุ้งหรือมีการปลูกพืชหนาแน่น การสะท้อน

ช่วงคลื่นจะแตกต่างกันจากส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะบริเวณที่ปลูกพืชหนาแน่น ทำให้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นบริเวณที่เคยเป็นเกาะอยู่เดิม เช่น บริเวณดงละครจะมีช่วงคลื่นแตกต่างจากบริเวณใกล้เคียง การที่จะให้ได้แผนที่ซึ่งถูกต้องชัดเจน จำเป็นต้องออกสนามทำการตรวจสอบจริง ๆ โดยการเลือกจุดที่สงสัยเพื่อทำการตรวจสอบและใช้แผนที่ภูมิประเทศประกอบการพิจารณาด้วย

ชายฝั่งทะเลด้วยภาพจากดาวเทียม

เมื่อนำภาพจากดาวเทียมมาเขียนชายฝั่งทะเลในอดีตลงบนภาพแผนที่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาชายฝั่งทะเลที่เป็นไปได้ในอดีตอันยาวไกล คือระยะเวลา 1,000 ปีขึ้นไป จะพบว่าหลายแห่งสอดคล้องกับแผนที่เก่าที่สร้างขึ้นโดยชาวยุโรปสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองและสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งแผนที่เหล่านั้นใช้ข้อมูลเมื่อประมาณ 400 ปีที่ผ่านมา แสดงว่าระดับน้ำทะเลได้เปลี่ยนแปลงตลอดมา

บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกจะสอดคล้องกับแผนที่เก่าเช่นบริเวณเมืองมะละแหม่ง ตรงนี้ใกล้เคียงกับแม่สอด จังหวัดตาก บริเวณชายฝั่งเคยเป็นอ่าวกว้างใหญ่และมีเกาะอยู่มากมาย ปัจจุบัน

บ้านเป็นที่ราบแม่น้ำสาละวินได้ไหลมาลงทะเล การเดินเรือจะใช้ประโยชน์จากชายฝั่งตรงนี้มากนักเลยแค่นั้นไม่อาจคาดคะเนได้แต่ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร อยู่ใกล้ทะเลจุดนี้มาก แต่ต้องเดินข้ามภูเขาจึงจะออกไปได้ คิดว่าไม่มีทางยกเรือข้ามได้ ถึงแม้จะเดินเรือทวนน้ำไปตามลำน้ำสาละวินออกแม่น้ำเมยก็มาได้แค่อำเภอแม่สอด และเท่าที่ทราบศรีสัชนาลัยและจังหวัดสุโขทัยก็อาศัยคลองเชื่อมแม่น้ำยมและแม่น้ำปิงมายังจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อออกสู่ทะเล เส้นทางดังกล่าวที่เข้าใจกันว่าเป็นถนนพระร่วงควรจะเป็นคลองชลประทานและเส้นทางคมนาคมมากกว่า

ได้ลงมาตรงทวาย ตรงนี้เดิมเป็นชาวทะเลลึกเข้าไปในแผ่นดินและจะเชื่อมต่อกับด่านเจดีย์สามองค์ได้ ส่วนจะยกเรือมาหรือไม่ ไม่กล้าคาดคะเนแต่แม่น้ำแควน้อยใช้เดินเรือได้และลักษณะของลำน้ำมีน้ำตลอดปีปริมาณน้ำมาก เดิมที่ตลิ่งของแม่น้ำคงอยู่ในระดับต่ำพอสมควรแต่พื้นที่บริเวณที่ได้ยกตัวขึ้นจนเห็นได้ชัดเจนหลายแห่งจากโค้งวัดของแม่น้ำต้องตัดลึกลงไป ในปัจจุบันบริเวณนี้เป็นอ่างเก็บน้ำของเขื่อนเขาแหลมหมดแล้วเข้าใจว่าเส้นทางนี้คงใช้กัน ปัจจุบัน

บ้านพวกหลบหนีเข้าเมืองจากมอญ พม่า บังคลาเทศ ก็เข้ามาทางเส้นทางนี้ รวมทั้งการต้อนรับมาจากพม่า บังคลาเทศ เข้ามาประเทศไทยด้วย ระยะทางจากด่านเจดีย์สามองค์กับกรุงเทพฯ ใกล้กันมาก

บริเวณตะนาวศรี จุดนี้เป็นอ่าวลึกเข้ามาทางชายแดนไทยมาก แผนที่เก่าทำบริเวณนี้ไว้กว้างมาก แสดงว่าเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่ง จากจุดนี้จะข้ามมาลงแม่น้ำเพชรบุรี และแม่น้ำปราณบุรีได้ จากนั้นจะเดินทางเข้าพระนครศรีอยุธยาโดยทางเรือได้สะดวกและรวดเร็วกว่า ทั้งๆ ที่สมัยอยุธยาการแล่นใบเรือได้ก้าวหน้ามากแล้วและไม่กลัวตกลูกโลกในบริเวณดอลดรัมส์กันแล้วส่วนจะมีการยกเรือหรือไม่ ไม่กล้ายืนยันเพราะเรือสมัยอยุธยาเป็นเรือขนาดใหญ่มากแล้ว แต่มีข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือทั้งแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี มีการยกตัวขึ้น จะโดยการลดระดับของน้ำทะเลร่วมกับการยกตัวของพื้นดินหรืออาจจะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่าทราบจุดนี้เป็นทางลัดติดต่อกับพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นไปได้มาก ประกอบทั้งชายฝั่งด้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรีแนวชายฝั่งทะเลก็ลึกเข้ามามากกว่าในปัจจุบัน ดังนั้นชาวที่ข้ามพื้นดินคงมีไม่มากนัก

บริเวณตั้งแต่แม่น้ำปากจั่นจนมาถึงจังหวัดภูเก็ต ชายฝั่งไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อดูภาพจากดาวเทียม ทั้งๆ ที่บริเวณนี้มีการข้ามแหลมในภาคใต้กันหลายจุด ซึ่งช่วงนั้นเกิดขึ้นเมื่อ 1,000 กว่าปี ตอนนั้นการเดินทางยังไม่ก้าวหน้ามากนักและเรือก็มีขนาดเล็กเกินไปนัก อาจมีการยกเรือได้ดังได้กล่าวแล้ว บริเวณอำเภอพะโต๊ะ ซึ่งมีคลองราชกรูด กับแม่น้ำหลังสวนเข้ามาชนกันบริเวณสันเขาเป็นเส้นทางเพื่อจะไปยังอำเภอไชยาอีกอย่างหนึ่งที่น่าสังเกตชายฝั่งบริเวณนี้มีการยุบจมลงไปหลายแห่งจึงไม่ค่อยพบร่องรอยของชายฝั่งทะเลเก่าเข้าไปในพื้นที่ดินอาจมีพื้นดินบางส่วนจมลงไปทะเล เช่น บริเวณอ่าวพังงา

ถัดจากจังหวัดพังงาบริเวณจังหวัดกระบี่และตรังมีร่องรอยของชายฝั่งทะเลเก่าอยู่หลายแห่ง เช่นที่อ่าวลึก อำเภอคลองท่อม บริเวณที่ค่อนข้างจะมีการกล้ำกลืนกันมาก คือปากน้ำตรังตรงอำเภอกันตังและปากน้ำปะเหลียนที่ชายฝั่งลึกเข้าไปในแผ่นดินสำหรับปากน้ำตรังเข้าไปได้จนถึงอำเภอทุ่งสงและขึ้นไปทางอำเภอฉวางและเข้าไปจังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทางหนึ่งจากอำเภอทุ่งสงไปทางอำเภอร่อนพิบูลย์ ข้ามเขาตรงอุโมงค์รถไฟ

จะไปนครศรีธรรมราชได้ ทั้ง 2 ทางนี้น่าจะยกเรือขึ้นได้ มีนิยายปรัมปราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเจดีย์พระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราชปรากฏในบริเวณนี้มากมาย เช่นเดียวกับปากน้ำปะเหลียน ซึ่งจะเข้าไปทางจังหวัดสงขลาและอำเภอสทิงพระได้ ลงไปอีกได้แก่บริเวณจังหวัดสตูลปรากฏเป็นชายฝั่งทะเลเก่า บริเวณที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นท่าเรือของอาณาจักรสยาม ซึ่งระบุไว้ในบันทึกของโปรตุเกส

ชายฝั่งตะวันออกชายฝั่งทะเลปัจจุบันโค้งยื่นออกมาเป็นอันมาก เริ่มตั้งแต่จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี จนถึงสงขลา บริเวณนี้ปรากฏชัดเจนที่เกิดสันทรายขนานกับชายฝั่งปิดกั้นทะเลที่ใกล้ฝั่งให้เกิดเป็นหนอง เป็นพรุ บางแห่งดินเหนียวเป็นที่ราบใช้ทำนาหรือทำการเพาะปลูกตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่ตั้งของจังหวัดปัตตานีขณะนี้ก็มีการขุดลอกออกไป ที่ตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำได้ว่าเมื่อ พ.ศ. 2513 อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลโคลนยังแนะนำให้นักศึกษาจัดแข่งการถีบกระดานเลน ปัจจุบันชายฝั่งอยู่ห่างจากที่เดิมถึง 500 เมตร ชั่วระยะเวลาเพียง 20 กว่าปีเท่านั้นเอง

บริเวณที่สำคัญคือบริเวณทะเลสาบสงขลาซึ่งทอดถึงกันมากทางโบราณคดีมีแผ่นดินบกแผ่นดินน้ำซึ่งได้กล่าวถึงมาบ้างแล้วในตอนต้น แต่ทะเลสาบสงขลาภาพจากดาวเทียมแสดงอย่างชัดเจนถึงแนวสันทรายที่ขนานกับชายฝั่ง มีแนวใหญ่ ๆ อยู่ประมาณ 5 แนวปิดล้อมให้เกิดทะเลสาบแนวนี้นยาวผ่านอำเภอสทิงพระระโนด เขียวใหญ่ จนถึงปากพนัง ระหว่างสันทรายและชายฝั่งแผ่นดินใหญ่เดิมที่คงเดินเรือได้ไปจนถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะนครศรีธรรมราชเองก็ตั้งอยู่บนสันทราย ตัวเมืองจึงมีลักษณะยาวตามสันทราย ความตื้นเขินของทะเลสาบทำให้ทะเลน้อยแยกออกจากทะเลสาบส่วนใหญ่ ส่วนที่เป็นอำเภอปากพนังก็ติดต่อเป็นแผ่นดินผืนเดียวกับแผ่นดินส่วนอื่น การเปลี่ยนแปลงทำให้เข้าใจบางอย่างไขว่ไขวไปได้ แต่ตัวที่ตั้งพระบรมธาตุเดิมกล่าวไว้ว่าสร้างอยู่ริมทะเล แต่ปัจจุบันอยู่ห่างจากทะเลถึง 20 กิโลเมตร คาดว่าอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 1,200-1,500 ปีนั้นเอง

บริเวณอ่าวบ้านดอนต่อเนื่องกับอ่าวไชยา แหลมโพธิ์ชายฝั่งทะเลเล็กเข้าไปในบริเวณพื้นดิน เมื่อเรือเข้ามาแล้วคงมาจอด

บริเวณนี้ได้ นอกจากนั้นไชยาตามตำนานยังติดต่อกับจีน เรือจากจีนเมื่อผ่านแหลมญวนแล้วตัดตรงเข้าไชยาได้ เลยเข้าใจว่าแหลมญวนในอดีตไม่ยื่นยาวออกมามากเช่นในปัจจุบัน

บริเวณอ่าวไทยชายฝั่งเปลี่ยนแปลงมาก ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าชื่อเมือง ที่ลงท้ายด้วยบุรีเป็นเมืองชายฝั่งทะเลสมัยทวารวดี ยกเว้นธนบุรี นนทบุรี และมีนบุรี ซึ่งเกิดทีหลัง สถานที่ว่าได้แก่ปราณบุรี ฤๅบุรี เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี ปราชินบุรี ชลบุรี จันทบุรี ถ้าลากเส้นเชื่อมเมืองเหล่านี้จะได้แนวชายฝั่งทะเลเก่ายุคหนึ่ง แต่ภาพจากดาวเทียมชี้ให้เห็นว่าแนวชายฝั่งตรงอ่าวไทยกว้างกว่านี้ โดยเฉพาะทางตอนเหนืออาจเลยจังหวัดสิงห์บุรีไปจนนครสวรรค์ ด้านตะวันออกอาจเลยจังหวัดปราจีนบุรีไปจดอรัญประเทศและน่าจะเป็นไปได้ว่าเชื่อมกับทะเลสาบเขมร เมืองเก่าศรีมหาโพธิ์ที่จังหวัดปราจีนบุรี ถ้าไปยืนบนกำแพงเมืองแล้วมองไปทางตะวันตกจะเป็นทุ่งนาเว้งว่ามีลักษณะไม่ต่างจากทะเลเก่าจากจังหวัดปราจีนบุรี ชลบุรี ไปจันทบุรี มีร่องรอยของทะเลเก่ามีเกาะกลางทะเลที่เป็นภูเขา

ปัจจุบันมาอยู่บนพื้นดิน พื้นที่
ในบริเวณอ่าวคงเปลี่ยนจากทะเล
มาเป็นที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึงอยู่ชั่ว
ระยะหนึ่ง แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็น
ที่ทำนา ลักษณะสำคัญของบริเวณ
นี้คือดินมีพวกซัลเฟต ซึ่งเป็นตะกอนที่ตกในทะเล ดิน
เหล่านี้มีลักษณะเป็นกรดอย่าง
แรงยกเว้นทางด้านตะวันตกแถว
จังหวัดราชบุรีและจังหวัดเพชรบุรี
ลำน้ำแควไหลผ่านบริเวณหินปูน
มา จึงช่วยลดความเป็นกรดของ
พื้นดิน

บริเวณแหลมญวนและ
ทะเลสาบเขมรเดิมที่เป็นส่วนของ
ทะเล แม่น้ำโขงนำตะกอนมา

ปิดทะเลให้เกิดเป็นทะเลสาบ
ขณะเดียวกันในน่านน้ำทุกปี น้ำ
จากแม่น้ำโขงไหลเข้าทะเลสาบ
ทำให้กว้างใหญ่ถึง 3 เท่า ในที่
สุดท้ายในทะเลสาบค่อย ๆ ลด
ความเค็มลงจนเป็นน้ำจืด สัตว์
น้ำในทะเลสาบค่อย ๆ ปรับตัวให้
อยู่ในน้ำจืดได้ ขณะเดียวกันสัตว์
น้ำจืด จากแม่น้ำโขงก็เข้ามา
อาศัยสมทบ ที่น่าสังเกตคือพื้นที่
อรัญประเทศต่อไปยังเขมรนั้น
เรียกกันว่า ฉนวนไทย บริเวณนี้
เมื่อดูภาพจากดาวเทียมแล้วน่า
จะเป็นทะเลที่เชื่อมต่อระหว่าง
อ่าวไทยเข้ากับทะเลที่เป็นทะเล
สาบเขมร ปัจจุบันบริเวณนี้จะ

เป็นที่ราบที่ไม่สูงจากระดับน้ำ
ทะเลมากนัก เชื่อมต่อกับเขมรได้
สะดวกและมีความสำคัญทาง
ยุทธศาสตร์ตลอดมา

ชายฝั่งทะเลในอดีตคงต้อง
อาศัยการศึกษาอีกมาก ที่ยกมา
นี้เป็นเพียงชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยี
ใหม่ ๆ ช่วยให้สามารถค้นหาบาง
สิ่งบางอย่างได้ แม้กระทั่งเรื่อง
ราวในอดีต อย่างไรก็ตาม เรื่อง
นี้คงต้องอาศัยผู้รู้ทางโบราณคดี
จริง ๆ ได้ศึกษาค้นคว้าแก้ไขหรือ
เสนอข้อเท็จจริงใหม่ ๆ มาเพื่อ
การศึกษาต่อไป

หนังสืออ้างอิง

กองโบราณคดี กรมศิลปากร. รายงานสัมมนาเรื่องประวัติศาสตร์โบราณคดีศรีวิชัย ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

25-30 มิถุนายน 2535. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิชญนคร, 2525. 236 หน้า.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. “ท่าทอง-กาญจนดิษฐ์.” สัมมนาประวัติศาสตร์สุราษฎร์ธานี, 2527. หน้า 115-126.

ผ่องศรี วนาสิน และทิวา ศุภจรรยา. “เมืองโบราณบริเวณชายฝั่งทะเลเดิมของที่ราบภาคกลางประเทศไทย.” การศึกษาดำเนินที่ตั้งและภูมิศาสตร์สัมพันธ์ โครงข่ายเผยแพร่ผลงานวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ทิวา ศุภจรรยา. “ความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งชุมชนโบราณ จังหวัดภาคใต้.” สัมมนาประวัติศาสตร์สุราษฎร์ธานี, 2527. หน้า 37-44.

มานิต วลลิโถม. ทักษิณรัฐ. กรุงเทพฯ : บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์, 2530. 187 หน้า.

ศิลปากร, กรม. ประวัติและผลงานของชาวต่างชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน. 2533. 18 หน้า.

_____. 470 ปีแห่งมิตรสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและโปรตุเกส. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หัตถศิลป์, 2528. 91 หน้า.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประวัติศาสตร์และโบราณคดีคาบสมุทรมหาสมุทร. 2526. 110 หน้า.

_____. สัมมนาทางวิชาการสงขลาศึกษา : ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2535. 263 หน้า

ระบบไรท์ไซซิ่ง RIGHTSIZING SYSTEM

* ศิริภัทรา เหมือนมาลัย

ปัจจุบันกระแสของการ DOWNSIZE กำลังมีบทบาทอย่างมาก บทความนี้มีได้มุ่งหมายที่จะทวนกระแสเทคโนโลยี เพียงแต่ต้องการเสนอข้อคิดในอีกแง่มุมหนึ่งของการเลือกระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับแต่ละองค์กร ซึ่งแตกต่างกันทั้งลักษณะของธุรกิจ บุคลากร การจัดรูปแบบและการบริหาร ใคร่ขอแนะนำกรณีตัวอย่างขององค์กรที่ประสบความสำเร็จในการเลือกระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพแต่ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ในเวลาเดียวกัน

DOWNSIZING

มี 3 เหตุผลหลักในการที่องค์กรจะ DOWNSIZE จากเครื่องเมนเฟรมลงมายังระบบ PC LAN หรือ Client/Server ก็คือ ต้องการลดค่าใช้จ่ายและลดการฝึกอบรมบุคลากร สาเหตุแรกอาจพออธิบายได้ว่า เครื่อง PC มีราคาถูกกว่าเมนเฟรมหรือมินิหลายสิบเท่าตัว ทั้งระบบปฏิบัติการและ application ก็ราคาถูกกว่า บุคลากรที่ใช้ PC เป็นมีมากมาย สมัยนี้ถ้าใครไม่จบหลักสูตรระยะสั้นประเภท LOTUS, dBASE จะหางานทำค่อนข้าง

ยาก อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ คุณสมบัติและความเร็วในการทำงานของ PC สมัยนี้ล่อใจจนใคร ๆ ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ หน่วยงานทั่ว ๆ ไปก็มี PC ใช้ คนที่ไม่เคยเป็นงานคอมพิวเตอร์มาก่อน พอเปิดเครื่องครูเดียวก็พอจะพิมพ์ Word Processing ไปกับเขาได้

สมัยแรกที่น่า PC หลายตัวมาเชื่อมต่อกันเป็น LAN (Local Area Network) ก็เพื่อการใช้ทรัพยากร เช่น printer และข้อมูลบางอย่างร่วมกัน แต่ระยะต่อมาเมื่อ PC มีความสามารถ มีกำลังทำงานเพิ่มขึ้น จนกลายเป็น server PC LAN ก็กลายเป็น Client/Server ที่หลายคนกำลังจับตามองกันอยู่ในปัจจุบัน และเมื่อเทียบราคาค่าลงทุนเบื้องต้น ระบบนี้ก็ยิ่งนำนำมาใช้งานยิ่งขึ้น ประกอบกับมองไปทางไหนก็ได้ยินแต่คนพูดถึง PC-LAN และ Client/Server จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ใจใคร่ก็ย่อมจะเอนเอียงไปทางนี้

การนำระบบ Client/Server มาใช้ ไม่ใช่เลือกซอฟต์แวร์ Database Server ที่เหมาะสมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากจะใช้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องคำนึงถึงอีกหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นสมรรถนะของคอมพิวเตอร์ที่จะทำหน้าที่ Host Topology รูปแบบการจัด Network รวมไปถึงการรักษาความปลอดภัยของระบบ

ใน LAN ขนาดไม่ใหญ่นัก เมื่อเลือกระบบปฏิบัติการหนึ่งให้แก่ server จำเป็นต้องให้ compatible กับระบบปฏิบัติการของ PC ที่ใช้ทำงาน การเลือก server เป็นสิ่งสำคัญจะต้องมี Disk Caching มี RAM ที่ใหญ่เพียงพอ ต้องเลือกระบบบัสที่เหมาะสมกับการ์ดที่ใช้ และบางทีก็มี Super-server ที่เป็น multi processor ขายในท้องตลาด สร้างความสับสนให้แก่ผู้ใช้ และผู้ขายพอสมควร

การเลือก network topology และจัด

ระบบ network เป็นเรื่องยาก เพราะต้องแบ่งทรัพยากรให้เหมาะสมแก่การใช้งาน ระหว่าง network สามารถจะสื่อสารกันได้ด้วย Bridge และ Cable หากระยะทางยาวเกินไป ก็จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ขยายสัญญาณคือ repeater เข้ามาเกี่ยวข้อง การเลือก topology และอุปกรณ์อื่น ๆ เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง มิฉะนั้นอาจจะทำให้ความสามารถของระบบลดลงไปอย่างน่าเสียดาย

นอกจากนี้ยังมีเรื่องการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและการสำรองข้อมูลอีกด้วย หาก UPS ไม่เก่งพอที่จะสามารถสื่อสารกับ server และบรรดา work station ใหัรับรู้เมื่อเกิดไฟฟ้าดับ หรือเมื่อจำเป็นต้องปิด server เป็นต้น เรื่องเหล่านี้คือ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงให้รอบคอบก่อนจะก้าวเข้าสู่โลกของ PC LAN หรือ Client/Server โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจะตัดสินใจ DOWNSIZING จากโลกของมินิและเมนเฟรม

ว่ากันตามจริง ปัญหาและอุปสรรคของการ DOWNSIZING อยู่ที่บุคลากร เมื่อไม่นานมานี้ Computer Service ในประเทศอังกฤษได้ให้บริษัท Business Marketing Service Ltd. ทำการสำรวจกลุ่ม user ใน 100 กว่าบริษัททั่วประเทศ พบว่าในขณะนี้องค์กรธุรกิจต่าง ๆ พากันติดตั้งระบบเครือข่าย หรือ PC LAN กันอย่างมาก มายนั้น สิ่งที่ขาดแคลนอย่างยิ่งคือ LAN Manager ที่จะเป็นผู้ดูแลระบบ การสำรวจพบว่า LAN Manager ขาดแคลนถึง 1 ใน 4 ของจำนวนที่ควรจะมี นอกจากนี้ในองค์กรที่ใช้ระบบ LAN อยู่ยังขาดการจัดการที่ดีด้วย ดังนั้นที่กล่าวว่าบุคลากรบน PC หาได้ง่ายนั้น คงจะเป็นเพียงในระดับ data entry เท่านั้น แต่การจะทำงานบน PC LAN ให้ได้ผลจะต้องเริ่มตั้งแต่การออกแบบระบบ เลือกอุปกรณ์ที่จะใช้งานร่วมซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภท หลายยี่ห้อ และที่ขาดแคลนอย่างยิ่งคือ ผู้บริหาร

ระบบ หรือ LAN Manager นั้นเอง

จึงมีการกล่าวว่า PC LAN นั้นเหมาะที่จะใช้ในหน่วยงานที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก มีจำนวน node ไม่มากนัก มีการใช้ application ต่าง ๆ ในระดับหนึ่งที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน บุคลากรส่วนใหญ่ทำงานกับคอมพิวเตอร์เป็นผู้มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์พอสมควร และ LAN Manager จะต้องไม่มีการ turn over บ่อย เพราะการเปลี่ยนตัว LAN Manager แต่ละครั้งหมายถึงการชะงัก หรืออาจจะถึงถอยหลังของการทำงานก็ได้

RIGHTSIZING

ท่ามกลางความลังเลใจของกลุ่มบุคคลที่จะ DOWNSIZING เกิดมีศัพท์ใหม่ที่หลายคนมีความเห็นทั้งที่ตรงและไม่ตรงกันคือ วิถีทางแห่งการเลือกใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะให้ข้อมูลและข่าวสารที่เหมาะสมกับความต้องการทางธุรกิจในด้านและจำนวนตามความต้องการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มประสิทธิภาพ ความหมายทั้งหมดนี้ใช้คำเพียงคำเดียวเป็นคำจำกัดความ...RIGHTSIZING หากจะกล่าวให้ชัดเจนอีกครั้ง RIGHTSIZING ก็คือการพัฒนา หรือติดตั้ง application หรือระบบงานที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตอบแทนสูงสุด ซึ่งหมายถึงการเริ่มต้นพิจารณาจาก application การใช้งานเป็นสำคัญ มิใช่การเจาะจงว่าต้องการทำงานบนเครื่องอะไร

ในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม จุดสูงสุดคือ การนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้งานในแบบ CIM (Computer Integrated Manufacturing) ที่ทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นการออกแบบขั้นตอนกระบวนการผลิต การควบคุมบริหารการตลาด ตลอดไปจนระบบการเงิน บัญชีและบุคคล ที่ประสมประสานกันเป็นหนึ่งเดียว การเลือกระบบคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้จึงควรจะต้องมี application ที่สามารถทำงานได้ในลักษณะนี้หรือใกล้เคียงกับลักษณะนี้หรือไม่ หากมีแล้วเป็น

solution ที่เชื่อถือได้วางใจเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายหรือไม่ จากนั้นจึงค่อยพิจารณาว่าซอฟต์แวร์นี้ทำงานบนฮาร์ดแวร์อะไร

ประเด็นสำคัญคือ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสาร กว่าจะได้สิ่งนี้มาองค์กรต้องลงทุนทางด้านเวลา แรงงาน และการเงินไปมาก หากเลือกฮาร์ดแวร์ที่ไม่มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีพอ ย่อมมีความเสี่ยงที่ข้อมูลจะสูญหาย ถูกขโมย หรือถูกทำลายได้ ดังนั้น ภาคอุตสาหกรรม RIGHTSIZING จะต้องเริ่มที่ application แล้วจึงเลือกฮาร์ดแวร์

สำหรับธุรกิจท่องเที่ยว มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน ในเมื่อมีผู้พัฒนา application ขึ้นมาใช้ สิ่งแรกที่พิจารณาคือ application นั้นทำงานได้ดีเพียงไร มีความยืดหยุ่น สามารถจะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับแต่ละองค์กรหรือไม่ หากสองคำถามนี้ผ่าน จึงค่อยพิจารณาประเด็นต่อไปคือทำงานบนเครื่องอะไร

ในลักษณะของการเก็บข้อมูลแบบ centralized การทำงานแบบ Client/Server ไม่มีความจำเป็น ดังนั้นหากจะ DOWNSIZING เพียงเพื่อลดการลงทุนจึงเป็นสิ่งที่จะต้องใคร่ครวญให้รอบคอบ

SMARTSIZING

จากประเด็นของ RIGHTSIZING จึงเกิดศัพท์ใหม่ที่เรียกกันว่า SMARTSIZING ที่ประสมประสานการทำงานบนเครื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน โดยนำข้อดีของแต่ละระบบมาใช้งานร่วมกัน

ขอยกตัวอย่าง กรณีศึกษาของบริษัท เอส-โซ่ แสตนด์การ์ด ที่เลือกวิธีการ RIGHTSIZING ที่ SMART ที่สุดคือการย้าย power ของเครื่องเมนเฟรมทั้งหมดในโซนเอเชียไปไว้รวมกันที่สหรัฐฯ และใช้ช่วงเวลาต่างกัน 12 ชั่วโมง ให้เป็นประโยชน์ในการใช้เมนเฟรมทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ตลอด 24 ชั่วโมง โดยใช้ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียมเป็นสื่อกลางในการต่อเชื่อม ส่วนการส่งพิมพ์งานที่เครื่องพิมพ์ไม่สามารถทำงานได้รวดเร็วเท่าความสามารถในการส่งข้อมูล ทำให้ต้องเสียค่า air-time สูง จึงได้ใช้วิธีแก้ไขโดยการติดตั้งเครื่องมินิคอมพิวเตอร์ ไว้ที่สำนักงานสาขาเพื่อรับ spooling file ที่ส่งผ่านดาวเทียมมาเช่นกัน

การย้าย processor power ทั้งหมดไปไว้ในที่แห่งเดียว สามารถจะลดค่าใช้จ่ายของ Maintenance Agreement, การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ ทั้ง operating system และ application จากที่เคยเสียแบบ multiple มาเหลือเพียงตัวเดียว และเพื่อเป็นการใช้ประสิทธิภาพของเมนเฟรมให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ก็จะแยกงาน data entry ลงมาทำบน PC LAN เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงส่งขึ้นไปประมวลผลบนเมนเฟรม และนอกจากนั้นระบบ PC LAN ที่ติดตั้งยังสามารถใช้งานอื่น ๆ รวมถึงการนำระบบ Electronic Mail เข้ามาใช้สื่อสารภายในอีกด้วย

อีกตัวอย่างของการเลือกระบบการทำงานที่ smart คือ ธุรกิจธนาคาร ในปัจจุบันได้แบ่งงาน

หลายอย่างที่เคยทำบนเมนเฟรม เช่น การฝาก-ถอนเงินลงมาทำบน PC LAN ที่ตั้งอยู่ในแต่ละสาขา หลังเสร็จงานตอนเย็นก็จะส่งข้อมูล (upload) ไปประมวลผลบนเมนเฟรมในเวลากลางคืน และส่งผล (download) กลับมาที่ PC LAN ใหม่ในเวลาเช้า การแบ่งงานเช่นนี้ทำให้ลดภาระของเมนเฟรมลงได้ถึง 40 % แต่มิใช่การเลิกใช้เมนเฟรม และ DOWN-SIZING ลงมาสู่ PC LAN ตามที่เข้าใจกัน

ในส่วนของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สามารถนำเข้ามารวมขบวนการ เช่น นำเครื่องที่มีความเร็วในการประมวลผลสูงมาเป็น gateway ที่จะรองรับการประมวลผลที่สาขา เพื่อส่งเป็น batch file ไปยังเครื่องเมนเฟรมในเวลากลางคืน สามารถลด load งานของเมนเฟรมในช่วงเวลากลางวันได้หลายสิบเปอร์เซ็นต์

สรุปได้ว่า แนวทางการ RIGHTSIZING จุดสำคัญที่สุดคือ การใช้พลังงาน CPU ให้ถูกต้อง ไม่เพียงแต่ในการ process เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงงานพิมพ์ การบริหารระบบเพื่อประหยัดพลังงาน โดยยึดหลักการที่สำคัญ คือ

Give the right job to the right machine

Translation and Non-Isomorphism of Lexicons.

Asst. Prof. Dr.Vinit Pinit-Akson

Introduction

Translating from one language into another is not merely a skill but an art. Moreover, different languages have different concentrations of vocabulary depending on the culture, geographical location and the world view of the people. Consequently, mismatching of lexical systems between two languages (L1 and L2) often occur. Such "non-isomorphism of lexicons" is often the cause of difficulties in translation, particularly at the lexical or word level.

Definition of Translation

Linguists define the act of translating between a source language (L1) and a target language (L2) as the "replacement of textual material in one language by equivalent material in another language."

Translation is "the act of communicating the same meaning explicit or implicit in a second language as was communicated in the first.

Translation then, is always performed in a given direction, either from a source language (SL) into a target

**Head, English Department, Faculty of Humanities, Dhurakijpundit Univ. : Ph.D. (Linguistics) Univ. of Pittsburgh U.S.A.*

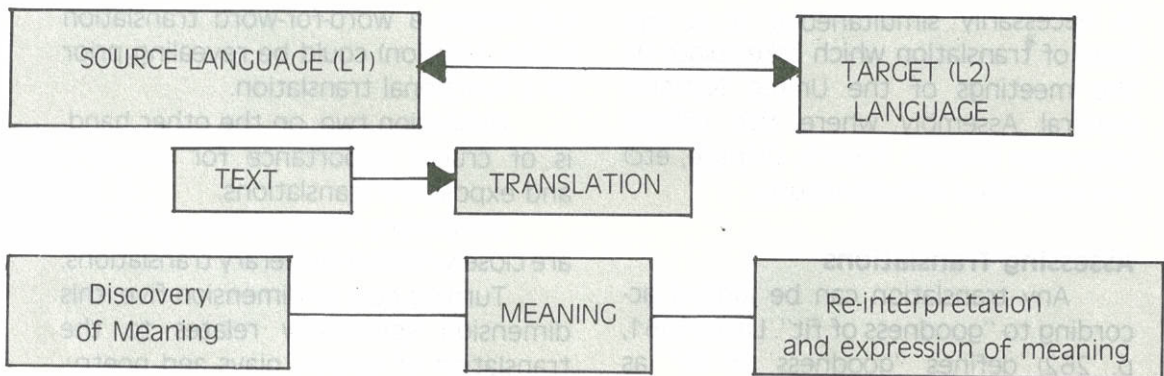
language (TL) or vice versa. In making a translation, the central problem is in finding TL translation equivalents. This need not be a word to word "equivalence". Presumably, the "judge" of such translation equivalence is a bi-lingual who is adept and fluent in both languages (SL and TL).

According to Robert Lado (1961, p. 261), the ability to translate is not merely a skill, but rather, "an art" where special

talent and training is required.

In making a translation, it is essential to study the lexicon, grammatical structure, communication situation, and cultural context of the source language text, analyzing it in order to determine its meaning, and then reproducing this same meaning using the lexicon and grammatical structures which are appropriate in the target language and its cultural context.

Diagrammatically, this can be illustrated as follows:

To be effective in translating then, one has to gauge the meaning of the source language and use receptor language forms which reinterprets this meaning in a natural way.

The goal of the translator is to produce a target language text (a translation) which is idiomatic. The meaning, rather than the form, is translated.

Types of Translations

The activity referred to as translation can be categorized into two main types: "written translation and live translation". The former is performed by a translator and the latter by an interpreter.

Written translation deals with graphic symbols while live translation deals with phonic representation.

In either case, the translation can be from L1 to L2 and vice versa. Moreover, the interpreter and translator can be one and the same person. Regarding written translation, however, it is possible to sub-categorize it further. Lado divides this into FACTUAL TRANSLATION a precise translation involving great clarity versus LITERARY TRANSLATION (translation more akin to that of a work of art.)

Factual translation is the type that is most often encountered in today's modern business community and involves

the factual translation of letters, articles, and other expository written material. Literary translation, on the other hand, involves literary translation of precise poetry, drama, and the like. This type of translation is obviously not intended as a factual translation but rather as a literary work in itself.

Live translation, on the other hand, involves an interpreter translating the words of a speaker. Since the memory span of the average human being has limitations (and also for reasons relating to accuracy), this type of live translation is necessarily simultaneous. It is this type of translation which takes place at the meetings of the United Nation's General Assembly where five official languages (English, French, Chinese, etc) are translated simultaneously.

Assessing Translations

Any translation can be judged according to "goodness of fit". Lado (1961, p. 262) defines "goodness of fit" as "the degree to which it (the translation) reproduces the original material."

Obviously, fine distinctions are involved here. It is one thing to talk about "goodness of fit"; it is quite a different matter to translate as such and to assign grades to translation. According to Lado, it involves applying "goodness of fit" to one of the following five aspects of translation according to the type of translation being done.

1. "the letters and patterns of the original"
2. "the meaning of the original at the sentence level"
3. "the connotation of the original for its readers applied to the readers (now) of the translation"
4. "the original as the readers under-

stand it plus the flavour of the original language and culture for the readers of the translation who are aware they are reading a translation"

5. "the original in artistic effect rather than in detail, but keeping at the same time, the form, as in the translation of opera or to metre and rhyme as in the case of poetry"

Looking now at each of these dimensions in turn, the first dimension is not important for literary or scientific translations. However, this dimension could be useful in teaching a second language (L2) where a word-for-word translation (upon occasion) could be revealing prior to a functional translation.

Dimension two, on the other hand, is of crucial importance for scientific and expository translations.

Dimensions three and four, however, are closely related to literary translations.

Turning now to dimension five, this dimension specifically relates to the translation of operas, plays and poetry. Naturally, one has to refrain from "over-doing it" and therefore crossing the boundary between achieving an artistic effect and producing a bad translation (that is, going too far from the original work.).

Testing the Ability to Translate

In testing the ability to translate, the general technique is to use a "performance test" of translation since it is usually regarded as the most valid and practical technique in assessing the actual ability to translate.

It is generally accepted that translating from the native language (L1) to a foreign language (L2) is more difficult than from a foreign language to the native language.

Moreover, translating a piece of work on paper is quite different from an oral interpretation. In testing the ability to translate, therefore, Lado has suggested the following format for a thorough test of a student's ability to translate both written work and orally from L1 to L2 and vice versa.

WRITTEN TRANSLATION

L1 to L2 - various styles

L2 to L1 - various styles

CONSECUTIVE INTERPRETING (ORAL)

L1 to L2 - various fields

L2 to L1 - various fields

SIMULTANEOUS INTERPRETING (ORAL)

L1 to L2 - various fields

L2 to L1 - various fields

Needless to say, all of the above skills cover a wide area and there are few people who are equally proficient in all areas of translation. In fact, translators often encounter problems in translating. It is to such translation difficulties that we now turn.

Difficulties in Translation Due to Cultural Mismatch

Different languages have different concentrations of vocabulary depending on the culture, geographical location and the world view of the people.

A common example is that involving eskimoes and their cultural/lexical interpretation of the concept of snow. Whereas in societies where snow is merely a feature of winter and relatively unimportant to every-day survival, snow is very important in eskimo society.

Consequently, English only has one lexical item for snow in contrast to eskimo

society where there are several words for different "types" of snow depending on its state (hard, soft, melted snow, and so on).

Linguists refer to the mismatching of lexical systems between two languages (L1 and L2) as the "non-isomorphism of lexicons". This mismatching is often the cause of difficulties in translation, particularly at the lexical or word level.

Non-isomorphism of lexicons is attributable to three main types of mismatching: mismatching of reference; mismatching of semantic sets; and cultural mismatching of lexical items.

Mismatching of Reference

Each lexical item or word has "reference", either to a thing, event or attribute. The ability to "interact" with the "thing" enables native speakers of the language to interpret the meaning of a lexical item. Languages (both L1 and L2) divide the meaning of lexical items differently and arbitrarily. Compare the following English and French lexical "equivalents".

French	MOUTON	
English	MUTTON	SHEEP

Note that French uses "mouton" for both the animal "sheep" and its meat (mutton) whereas English distinguishes between the two in its lexical system.

The numerous lexical items of a language represent a large network of interrelated meanings called a "cognitive network".

Another common mismatching of reference between L1 and L2 involves division of the colour spectrum such as

the following comparison of English and Thai colours.

English	RED		MAROON	
Thai	LIUDNOK	DAENG	LIADMU	
English	BLUE		AQUA	TURQUOISE
Thai	Namgan		FA	

In the above reference to “red” is narrower in scope than Thai which distinguishes between “red” and “bird blood red” (a brighter shade of red).

Mismatching of Lexical Sets

As mentioned above, the numerous lexical items of a language represent a large network of interrelated meanings called a “cognitive network”. The lexical items may be related to each other in

many ways. For example, words which refer to parts of the body may have no meaning components in common but are related to one another since they occur together when people talk about this particular subject (such as the parts of the body).

Another example of such “common” lexical sets are “kinship terms”. Compare the following English and Thai lexical equivalents relating to the offspring.

English	BROTHER		SISTER	
Thai	PiĉaY	NəŋcaY	PisǎO	NəŋsǎO

As shown in the above comparison, English “divides” this offspring relationship into two different ways in contrast to Thai which divides it into four different ways. English only distinguishes between gender in this relationship whereas Thai distinguishes along the lines of both gender and age. Such differences do not mean that translation between L1

and L2 is not possible. Rather, the translator must be “creative” and “flexible” in translating between L1 and L2.

Moreover, different languages have different concentrations of vocabulary depending on the culture, geographical location, and world view of the people.

In translating between L1 and L2, therefore, the translator will be dealing

with concepts in the two systems of L1 and L2. He will need to partition and label a particular area of reality or experience differently. In his attempts to find the equivalents between L1 and L2, the item in the real world must be found. It is only then that the translator can

find and identify the proper (best fit) lexical items or words to use to refer to it; that is, to "translate".

In the actual process of translating then, the concept of "non isomorphism" involves a matter of degree rather than a yes/no situation.

BIBLIOGRAPHY.

Catford, J. **A Linguistic Theory of Translation**. Oxford:Oxford University, 1978.

Lado, R. **Language Testing**. New York:Mcgraw-Hill, 1961.

Larson, M. **Meaning-Based Translation:A Guide to Cross Language Equivalence**. New York:University Press of America, 1984.

Modern Language Testing:Testing English as a second Language. Bangkok:Thammasat University Press, 1976.

Newmark, P. **Approaches to Translation**. Oxford:Pergamon Press, 1981.

Phinit-Akson, V. **A History of the Main Developments In Linguistic Research:Trends In Linguistics**. Bangkok:Thammasat University Press, 1976.

ความงาม

ฉีกว้อมีชายอัปลักษณ์คนหนึ่ง วันหนึ่งบิดาของชายอัปลักษณ์ออกไปข้างนอก และได้พบกับช่างตอผู้เป็นชายหนุ่มรูปงาม ซึ่งเป็นที่รำลึกกระฉ่อนไปทั่ว เมื่อกลับมาถึงบ้าน บิดาของชายอัปลักษณ์ก็พูดกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงว่า "เจ้าหนุ่มช่างตอนั้นนะหรือ สู้เจ้าลูกชายที่บ้านของข้าไม่ได้เลย"

ที่จริงแล้วชายอัปลักษณ์บุตรของเขา มีรูปร่างหน้าตาที่อัปลักษณ์จริงๆ และเจ้าหนุ่มช่างตอก็เป็นชายหนุ่มรูปงามจริงๆ การที่บิดาคนนี้รู้สึกว่ายู่งามที่เป็นคนอื่นเทียบกับบุตรอัปลักษณ์ของตนไม่ได้นี้เป็นเพราะอคติความลำเอียงนั่นเอง

THAI-ENGLISH HYBRID LEXICAL FORMATION : IDIOMATIC EXPRESSIONS

*** Umaiya Hj Umar**

This paper is an exploratory investigation of one unique development in the Thai lexicon, i.e., the adaptation of English words into Thai to express some Thai concepts. This lexical innovation process manifests a combination of English and Thai words to form some culture bound idiomatic expressions.

Hybrid native creations in this study consist of at least a single native Thai word and English loanword which, unlike the loanblends, do not have English but Thai as a structural model. Hybrid creations arise when languages come into contact and give evidence of intimate fusion of the borrowed material and the borrowing

* Instructor, Language Center, Univ. of Malaya : M.A. (Linguistics) Univ. of Malaya.

language.

Thai-English hybrid creations demonstrate the rich resources of Thai lexical expansion process that range from the simple addition of a classifier to a loanword to the exploitation of metaphors in idiom formation in just the category of simple compound.

However, most of the Thai-idiomatic expressions which are hybrid native creations fall into two main categories i.e. :-

1. Simple compound
2. Semi compound

1. Simple Compound

Hybrid creations that have the structure of simple compound consist of a single word serving as classifier and a single lexical item, which could be a word or a loan compound, serving as specifier.

Example :-

/to⁴
table
(N)

ka : fae :/
coffee
(N)

'any place (setting) where people gather and talk informally' (an extension from the table where people talk over a cup of coffee.)

2. Semi Compound

The identification of Semi Compound as a single lexical item in Thai is difficult as Semi Compound consists of a verb followed by a noun. This makes the Semi Compound look like a regular verb phrase consisting of a verb and a noun that functions as the direct object of the verb. The difference between the Semi Compound and the regular verb phrase is that the verb in the Semi compound is not complete in sense without the nominative following it even when the verb is in isolation. This incompleteness in meaning is not the same as the incompleteness of a transitive verb without a direct object when it is in use in a sentence, for there are transitive verbs in Thai like /bo : ricā : K/ 'to donate' or /

kamca²t/ 'to rid' that are meaningful and do not convey a sense of incompleteness when they are not used in sentences.

What is happening in Semi Compound seems to be the incorporation of the noun into the verb for the verb to gain meaning in isolation.

Examples :-

4
/plik
turn
(V)

4
lɔk/
lock
(N)

(It refers to an expected state of affair which does not come through.)

The two types of compounds can be further divided into

1. Key Concept Foregrounding
2. Metaphor Exploitation

The difference between the two sub-types is that in Key Concept Foregrounding, the words in the idiomatic expression still come into play in one way or another whereas in Metaphor Exploitation the meaning of the words goes beyond the referent and its meaning does not refer to the original words that make up the expression, it is totally metaphoric.

1. Key Concept Foregrounding in Simple Compound

The stimuli for lexical innovation in this category are not English words or expressions. Rather they are socio-cultural practices, material objects and such things. They are things Thai but involve something foreign or modern. The lexical processes involve the selection of key concepts in practice or action or key features of an object and have them represent arbitrarily an element in that practice.

Examples :-

1
4
/to
table
(N)

ka : fae :/
coffee
(N)

'any place (setting) where people gather and talk informally' (an extension from 'the table where people talk over a cup of coffee.')

Thai Lexical Structure Stimulus

Item

Type

Process/

4

/to ka : fae : /N-N/

The **modern** activity of people **talking** over a cup of coffee

A Thai word referring to the setting of the gathering where people gather to talk (a **table** is designated as classifier) and a key word in what they do (drinking **coffee** as specifier). The specifier stands as a metaphor for the activity of people gathering informally to talk.

2.

5

/hu : a
head

pingponj /
pingpong
(table tennis
bell)

(N)

(N)

'policeman' (the innovation is descriptive of the policeman's helmet).

Thai Lexical Structure
Item

Stimulus
Type

Process

5

/hu : a
pingponj /

N-N

concrete
referent

A circumlocution descriptive of the appearance of the referent, the classifier (Head of compound) points to a part of the body (the head) and the supposed specifier is expressing of the appearance of what is worn

on that part of the body. The specifier does not really modify nor specify the head.

2. Metaphor Exploitation in Simple Compound

Like the previous category, the stimuli for lexical innovation in the lexical process called Metaphor Exploitation are not English words or expressions. They are local situations, practices, and events. But as in Key Concept Foregrounding, the situations and events are modern in Thai culture. The lexical process here involves imaging, the exploitation of a metaphor. A situation is likened into something concrete which, in turn, encapsulates the idea of the situation. The concrete becomes a metaphore of the situation. For example, a game /ke : m/ in sports has bounds and rules. The word /ke : m/ serves as a metaphor for a situation with activities and duties bounded by rules. The activity of keeping in check one's emotion or one's volition is also metaphorized by another established loanword, i.e. the word, brake /brék/. The lexical process involves taking an established loanword to stand as metaphor and making it serve either as classifier or specifier. An additional item is chosen to make the image clearer. The result is an idiom,

Examples :-

3.

/kə : n
out of
bounds

ke : m /
game

Idiomatically, 'going beyond the bounds of one's responsibility'.

Thai Lexical Structure Stimulus Type Process
Item

/kə : n **ke : m** / Adj-N

concept des- key word/kə:n/
criptive of an is translated
activity (com- and designated

plex phrase) as head while an established loan /ke:m/ 'game' stands as a metaphor for the activities with rules and designated as the attributive word of the innovation.

4. ² ²
 /bre : k/ -taē : k/
 brake broken
 (N) (V)

Literally, 'the brake is broken'; Idiomatically, the expression refers to the release of pent-up anger or dissatisfaction.

5. ⁴ ²
 /not lut/
 knot untie
 (N) (V)

Literally, the expression means 'the knot unties'. Idiomatically, it means 'the break down of tolerance for someone or something intensely disliked'.

Thai Lexical Structure Stimulus Type Process
Item

²
/bre : k/ | ²
taē : k/ | N-V | concept
(complex
phrase) | The concept is
metaphorized
after which
the metaphor
is expressed
literally, using
a combination
of Thai and
English. |
|---------------------------|--------------------------|-----|--------------------------------|---|

⁴
/not/ | ²
lut/ | N-V | concept
(complex
phrase) | Same process
as in 4. |
|-----------------------|----------------------|-----|--------------------------------|--------------------------|

1. Key Concept Foregrounding in Semi Compound

At a cursory glance, the stimuli for some lexical innovations in this category seem to be English verb phrases with simple importation and substitution operative at once. A closer examination, however, indicates native creation as the more likely general lexical process with

a non-linguistic activity as the stimuli. An established loanword and a native term are combined to capture the key ideas in the situation and present an abbreviated description of the activity.

Examples :-

6. ³ ³
 /khaw flo : /
 enter floor
 (V) (N)

'to dance' (in a club or discotheque).

Thai Lexical Structure Stimulus Type Process
Item

V-N	³
/khaw flo : /	
	a modern/
Western
activity	Noun incor-
poration (the
construction
seems to have
been innovated
to differentiate
it from a tra-
ditional one
which is en-
coded in a
native word).
The innovation
reflects the
difference in
place where
the activity is
held and the
starting point
of the activity.

2. Metaphor Exploitation in Semi Compound

Similar to the Key Concept Foregrounding in Semi Compound category, the lexical process named here as Metaphor Exploitation is stimulated by local situations and not English expressions. As in simple compound, the specific lexical process here involves the exploitation of a metaphor encoded by an established loanword. Such loans as /ke:m/ 'game', ⁴/lōk/ 'lock' and ²/bre:k/ 'brake' are usually used as metaphors with the specific sense differentiated and made clearer

by the addition of an indigenous verb.

Examples ::

- 7.
	⁴	⁴
/plik	/plɪk	/lɒk/
turn		lock
(V)		(N)

'an expected state of affair does not come through

8. ³ ⁴
 /khaw **ɬək**/
 enter lock
 (V) (N)

'to hit the target or to get something right'.

9. ³
 /kæ : **ke : m /**
 correct game
 (V) (N)

'to check one's behaviour in order to regain credibility from the public'.

10. /dæn **ke : m/**
 walk game
 (V) (N)

'to manoeuvre politics or to manipulate the situation (metaphor is a game of chess) in order to

win in a political battle or in any contest. This is equivalent to English 'political manoeuvre'

As mentioned in the beginning, this study has been an exploratory one. It has been found that several English words have been transferred into the Thai language. The borrowing did not take place recently. These English loans are established words in Thai. However, their meanings and use in Thai Idioms have been extended to such an extent that they are completely divorced from the original English meaning. As such, the idiomatic expressions characterized by key concept foregrounding and metaphorizing can only be classified as hybrid native creations, as these idiomatic expressions do not exist in the English language.

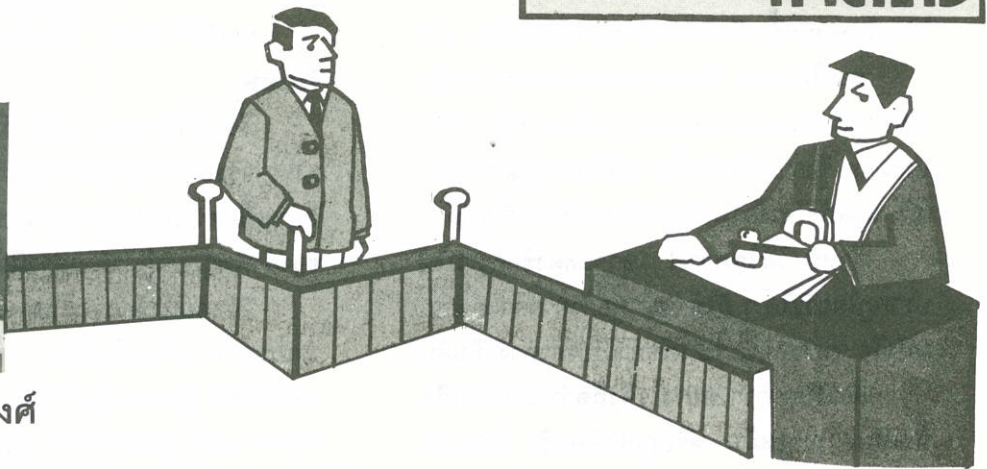
BIBLIOGRAPHY

- Amara Prasadratasin. "Types of Language and Culture Borrowing as Reflected in Thai." **The Science of Language Journal**. Vol. 2, June 1982, pp. 63-78.
- Coined Terminology with Explanation from 1982 Dictionary : The Royal Institute**. Bangkok : Phianphim, 1990.
- Court, Christopher. "Some Remarks on hexical Modernization in Thai" in **Paper presented at International Conference on Thai Studies**. Bangkok : n.p., 1984.
- Erikson, D. and Arbor, Ann. **A Physiological Analysis of the Tones of Thai**. Michigan : University Microfilms International, 1976.
- Heah, C.L.H. **The Influence of English on the Lexical Expansion of Bahasa Malaysia**. Kuala Lumpur : Dewan bahasa dan Pustaka Ministry of Education, 1981.
- Karnchana Nacaskul. **The Phonological System In Thai** Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1977.
- Walaya Changkhwanen. "The Historical Description of English Loanwords in Thai." **Duangkaew Journal**. Vol. II, No. II, January 1984. pp. 46-67.
- Wathana Udomwong. "English Loanwords in Thai in the reign of King Rama III, IV and V." in **Paper presented at seminar on "The Research Works on language In Thailand, Bangkok."** 23-24 February 1978. N.p., 1978.
- Weinreich, V. **Languages In Contact**. Hague : Mouton, 1968.

ลงหนังสือพิมพ์ ประกาศจับ เป็นหมิ่นประมาทหรือ?

* โชติช่วง ทัพวงศ์

คนเราเมื่อไม่พอใจหรือโกรธบุคคลอื่น ก็มักจะระงับความโกรธของตนไม่ได้ และต้องหาทางระบายความโกรธแค้นของตนออกไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พูดด่าว่าด้วยวาจา เขียนเป็นหนังสือ ทำกิริยาท่าทางต่าง ๆ หรือไม่ก็ทำร้ายผู้อื่นไปเลยทีเดียว ซึ่งถ้าถึงขั้นทำร้ายผู้อื่นก็เป็นความผิดทางอาญา อาจติดคุกได้ แต่การด่าว่าด้วยวาจา เขียนเป็นหนังสือ หรือทำกิริยาท่าทางต่าง ๆ ก็อาจเป็นความผิดในทางอาญา และมีสิทธิติดคุกได้เหมือนกัน

ตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นเรื่องที่จะใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อระบายความโกรธ เรื่องมีว่า เพื่อนผมคนหนึ่งเป็นนักธุรกิจ เข้าหุ้นกับเพื่อนทำกิจการค้า แล้วเพื่อนผู้นั้นยกยอกเงินก้อนโตดำเนินหลบหนีไป เพื่อนผมไปแจ้งความดำเนินคดีทางอาญา ตำรวจก็ออกหมายจับไว้ แต่จับตัวไม่ได้สักที เพื่อนผมแค้นมาก อยากจะประจานว่าเพื่อนคนนั้นมันขี้โกง ด้วยการลงประกาศหมายจับในหนังสือพิมพ์ จะได้หายแค้น พอดีใจผมก็เลยถามว่าจะทำได้หรือไม่

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 3 อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : LL.M. TEMPLE UNIVERSITY, U.S.A.

ผมจึงตอบว่า ทำได้ แต่เราก็อาจจะติดคุกก่อน เพื่อนซีโกงคนนั้น เพราะว่าจะถูกดำเนินคดีอาญา ข้อหาหมิ่นประมาทได้

แล้วผมก็ต้องอธิบายกฎหมายว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท...ฯลฯ และถ้าหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีใด...ฯลฯ ตามมาตรา 328 ก็จะได้รับโทษหนักขึ้น คือโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 2 ปี

การใส่ความ คือการแสดงพฤติการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงประการใดประการหนึ่งของผู้ถูกหมิ่นประมาท ซึ่งการใส่ความนี้อาจเข้าใจว่าเป็นการกล่าวเท็จ แต่แท้จริงแล้วไม่ถึงกับเป็นความเท็จก็ผิดได้

สำหรับวิธีใส่ความ อาจแสดงข้อความให้ปรากฏโดยวิธีใด ๆ ก็ได้ เช่น พูดด้วยวาจา ทำเป็นหนังสือ วาดภาพ บันทึกรูป หรือทำกิริยาท่าทาง เป็นต้น

ส่วนปัญหาว่า อย่างไรจึงถือว่าเป็นการทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง โดยปกติพิจารณาจากความเข้าใจของวิญญาณทั่วไป

ที่กล่าวข้างต้น เป็นเรื่องการกระทำที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ในเรื่องหมิ่นประมาทนี้จะต้องอธิบายถึงข้อยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเราคือ

ประการแรก มาตรา 329 บัญญัติว่า “ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือ

สิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่อง การดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

กรณีตามมาตรา 329 นี้ถือว่าการกระทำไม่เป็นความผิด

ประการที่สอง มาตรา 330 บัญญัติว่า ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่า กระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ...แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

กรณีนี้จึงถือว่า มีความผิดอยู่ แต่ไม่ต้องรับโทษ

เรื่องที่เพื่อนผมถามนั้น มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2499/2526 วินิจฉัยไว้ และผลก็คือ การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 328 ข้อวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมีว่า

“จำเลยนำข้อความไปลงหนังสือพิมพ์รายวันว่าประกาศจับโจทก์ในข้อหา หรือฐานความผิดยกยอกทรัพย์ ผู้ใดพบเห็นหรือชี้แนะได้ให้นำส่งสถานีตำรวจ และลงรูปโจทก์ไว้ข้างข้อความดังกล่าว โดยปรากฏว่าขณะจำเลยนำข้อความตามฟ้อง และรูปโจทก์ไปลงโฆษณานั้น จำเลยก็ทราบว่าเป็นการรับราชการมีที่อยู่แน่นอน ซึ่งจำเลยอาจนำเจ้าพนักงานไปจับกุมโจทก์ตามหมายจับได้โดยง่าย ไม่มีความจำเป็นต้องลงโฆษณาประกาศจับทางหนังสือพิมพ์ และข้อความที่ลงโฆษณาย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าโจทก์เป็นคนทุจริต การกระทำของจำเลยจึงเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง เรื่องที่จำเลยลงโฆษณาก็เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน แม้พนักงานสอบสวนจะออกหมายจับโจทก์จริง การ

การเสียชีวิตของเจ้านายในคคสละลาย

* สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์

เมื่อมีการฟ้องคดีล้มละลายจนถึงชั้นศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว บรรดาเจ้านายทั้งหลายรวมถึงเจ้านายผู้เป็นโจทก์เองจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ภายใน 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด (ยกเว้นเจ้านายที่อยู่ต่างประเทศที่ขยายเวลาออกไปอีก 2 เดือน) ตามพ.ร.บ.ล้มละลาย ม. 91 ถ้าเจ้านายไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวก็หมดสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้หนี้ก้อนนั้นอีก (ถือว่าหนี้ก้อนนั้นระงับไป) ยกเว้นแต่ศาลจะได้สั่งยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้ตาม ม. 135 (1), (2) เท่านั้น ที่เจ้านายผู้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้สามารถนำมาฟ้องใหม่ได้เป็นคดีล้มละลายหรือคดีแพ่ง

นี่คือ หลักพื้นฐานของการเสียชีวิตของเจ้านายในคดีล้มละลาย ยังมีกรณีอื่น ๆ อีกที่ทำให้เจ้านายเสียชีวิตในการขอรับชำระหนี้ ได้แก่

1. หนี้ที่เกิดขึ้นในวันหรือภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ กฎหมายถือว่าวันที่ศาลมีคำสั่งเป็นเกณฑ์โดยไม่คำนึงว่าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในราชกิจจานุเบกษาแล้วหรือไม่

อย่างไรก็ตาม แม้เจ้านายจะไม่อาจไปขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ แต่หนี้ก้อนนั้นยังระงับต่อไปเมื่อลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายไป เจ้านายยังมีสิทธินำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ใหม่หรือจะฟ้องเป็นคดีแพ่งก็ได้ (แต่ต้องดูอายุความด้วย)

2. หนี้ค่าปรับรายวันในกรณีที่ลูกหนี้ผิดสัญญา แม้เหตุผิดสัญญาจะเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

แต่เจ้าหนี้ก็มีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ถึงก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น

3. หนี้ตามตั๋วเงิน (เช็ค ตั๋วสัญญาใช้เงิน และตั๋วแลกเงิน) ถ้าวางวันที่ในวันหรือหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่ามูลเหตุแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือไม่

3.1 ถ้าเป็นการขอรับชำระหนี้ตามตั๋วเงินแท้ ๆ โดยไม่ปรากฏมูลหนี้อื่น ถือว่าหนี้ตามตั๋วเงินนั้นเกิดขึ้นในวันที่ตั๋วเงินนั้นถึงกำหนดชำระ (วันที่ลงในตัว) แม้ตั๋วเงินจะลงวันที่สั่งจ่ายล่วงหน้า แต่ภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เจ้าหนี้ก็ขอรับชำระไม่ได้

3.2 ถ้าตั๋วเงินนั้นออกก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อแลกเงินหรือชำระหนี้ซึ่งมูลเหตุแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ตั๋วเงินจะลงวันที่สั่งจ่ายล่วงหน้าในวันหรือภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วก็ขอรับชำระได้

4. หนี้ค่าดอกเบี้ยหรือเงินค่าป่วยการยื่นแทนดอกเบี้ยภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหนี้จะขอรับชำระไม่ได้ (แต่หนี้ยังไม่ระงับ ผู้ค้ำประกันหรือลูกหนี้ร่วมยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ)

อย่างไรก็ตาม หลักข้อนี้ห้ามเฉพาะเจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้เท่านั้น ส่วนเจ้าหนี้มีหลักประกันซึ่งไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ย่อมมีสิทธิติดดอกเบี้ยภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ได้

5. หนี้ค่าเช่าหรือหนี้อย่างอื่นซึ่งมีกำหนดเวลาให้ชำระภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่ง (เช่น เงินเดือน) เจ้าหนี้มีสิทธิขอรับชำระได้ตามส่วนจนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

6. หนี้ที่เกิดขึ้นโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือหนี้ที่จะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

7. กรณีที่เจ้าหนี้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว ต่อมาลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้รายอื่นฟ้องล้มละลาย แม้เจ้าหนี้คดีแพ่งจะชนะคดีเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ต้องมายื่นคำขอรับ

ชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วยตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย ม. 27 (ทรัพย์ที่ถูกบังคับคดีไว้แล้วแต่ยังไม่เสร็จเด็ดขาด) ทั้งนี้ทรัพย์ที่ได้มาในคดีแพ่งจะต้องนำมารวมเข้ากับกองทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วแบ่งให้เจ้าหนี้ทุกคน ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้ในคดีแพ่งเสียเปรียบ เพราะจะได้รับชำระหนี้ไม่ครบเต็มตามจำนวนมูลหนี้

ต่อมาภายหลังถ้าหากคดีล้มละลายระงับไปตาม ม. 135 (3), (4) มีผลทำให้หนี้สินทั้งหมดระงับสิ้นไปตาม ม. 136 หนี้ตามคดีแพ่งก็หายไปด้วย เจ้าหนี้คดีแพ่งไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่โอนมาจากคดีแพ่งก็ต้องคืนเงินให้กับลูกหนี้ไป

8. ถ้าหากการบังคับคดีแพ่งยังไม่เสร็จเด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีสิทธิยึดหรืออายัดทรัพย์ในคดีแพ่งได้อีกตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย ม. 110 และมีใช้เป็นกรณียึดหรืออายัดซ้ำตาม ปวพ. ม. 290 แต่ถ้าหากในระหว่างการบังคับคดีแพ่งเจ้าหนี้คดีแพ่งได้รับชำระหนี้มาแล้วอย่างเต็มที่ (อาจจะไม่เต็มตามมูลหนี้ก็ได้) ก็เท่ากับได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น ๆ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนได้ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย ม. 115 ซึ่ง ม. 115 นี้มุ่งเจตนาของลูกหนี้ฝ่ายเดียว ไม่สนใจว่าเจ้าหนี้จะสุจริตหรือไม่

9. หนี้ซึ่งเจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นทั้ง ๆ ที่เจ้าหนี้ได้รู้ถึงสภาพที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

จากเหตุแห่งการเสียสิทธิของเจ้าหนี้ที่กล่าวมาทั้งหมด ที่เป็นปัญหากันอยู่มากเห็นจะได้แก่การเสียสิทธิตามข้อ 9 โดยเฉพาะกับสถาบันการเงินต่าง ๆ หลักกฎหมายข้อนี้อยู่ใน ม. 94 (2) ซึ่งเจ้าหนี้ทั้งหลายมักจะไม่วู้ (รวมทั้งพนักงานสินเชื่อของสถาบันการเงิน) ยอมให้ลูกหนี้ก่อหนี้ขึ้นอีกทั้ง ๆ ที่สภาพของลูกหนี้ในขณะนั้นแย่เต็มที่แล้ว โดยหวังว่าการอัดฉีดเงินเข้าไปอีกจะช่วยเสริมสภาพคล่องและฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ให้ฟื้นตัวขึ้นมาได้ใหม่ ซึ่งในทางบริหารธุรกิจก็เป็นสิ่งที่ยอมรับและมักปฏิบัติกันเช่นนี้เป็นประจำ ปัญหาจะมากเกิดเอาตอนที่ลูกหนี้รายนั้นไปไม่ไหวจริง ๆ แล้วถูก

เจ้าหนี้รายอื่นฟ้องล้มละลาย สถาบันการเงินที่อดฉีดเงินเข้าไบนั้นไม่มีสิทธิ์ขอแบ่งเฉลี่ยหนี้ส่วนของตนจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้

ข้อสังเกต ก็คือ

1. เจ้าหนี้จะต้องรู้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวในขณะกระทำให้เกิดหนี้ขึ้น (เช่น ขณะเซ็นสัญญา) เพราะ ม. 94 (2) ระบุชัดเจนเลยว่า “เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว” ดังนั้น หากเจ้าหนี้สุจริต (ขึ้นอยู่กับการพิสูจน์พยานหลักฐาน) ไม่รู้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวในขณะที่ตนให้กู้ หรือมารู้เอาในภายหลัง เช่นนี้ เจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิ์ขอรับชำระหนี้ได้

2. คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” มีปัญหาว่าเจ้าหนี้จะรู้ได้อย่างไรว่าลูกหนี้ที่เดินเข้ามาในสถาบันการเงินของตนจะเป็นผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ เรื่องนี้ในทางปฏิบัติก็ยากเอาการ แต่มีข้อสันนิษฐานทั่วไปตาม ม. 8 ว่า พฤติกรรมของลูกหนี้ที่เข้าข่ายอนุมาตรา 1-9 ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้เป็นผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว

2.1 ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน

2.2 ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาหลง หรือโดยการฉ้อฉล

2.3 ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินหรืออย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ

2.4 ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ก. ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร

ข. ไปเสียจากเคหะสถานที่อยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหะสถาน หรือหลบไปหรือโดยวิธีอื่น หรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

ค. ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

ง. ขอมคนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระหนี้ซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ

2.5 ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามกฎหมายบังคับคดีหรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้

2.6 ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

2.7 ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

2.8 ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

2.9 ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่า 30 วัน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

มาตรา 8 นี้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของกฎหมายเท่านั้น เจ้าหนี้อาจพิสูจน์หักล้างได้ว่าในขณะที่ตนให้ลูกหนี้กู้เงิน พฤติกรรมของลูกหนี้ไม่เข้าข่ายข้อใดข้อหนึ่งตามมาตรา 8 ก็ได้ หรือศาลอาจรับฟังพฤติกรรมการอื่นว่าเจ้าหนี้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้วเช่นนี้ เป็นกรณีที่ต้องห้ามมิให้ยื่นขอรับชำระหนี้ตาม ม. 94 (2)

ทางออกของเจ้าหนี้กรณีเช่นนี้ ทำได้หลายวิธี คือ

1. แม้เจ้าหนี้จะไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ตาม ม. 94 (2) แต่ไม่ได้เป็นเหตุให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นไปด้วย ผู้ค้าประกันยังต้องรับผิดชอบอยู่เสมอ

2. ถ้าเจ้าหนี้มีประกันก็สามารถบังคับเอาหลักประกันได้เอง แต่ต้องเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไปบังคับเอาหลักประกันไม่ได้ตาม ม. 110 ดังนั้น หากท่านยังคิดจะทำตัว “เป็นนักบุญ” ช่วยเหลือลูกหนี้ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ก็จงขอหลักประกันเอาไว้ให้มาก ๆ ละเอ

3. ฟ้องลูกหนี้ร่วมให้รับผิดชอบเต็มจำนวนตาม ปพพ. มาตรา 291 ได้ ถ้าหนี้รายนั้นมีลักษณะเป็นหนี้ร่วม

4. การที่เจ้าหนี้เสียสิทธิในการขอรับชำระหนี้

เนื่องจากได้ยอมให้เป็นหนี้ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพียงแต่ไม่สามารถขอส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น แต่มูลหนี้เดิมยังไม่ระงับ ดังนั้น หากศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายตาม ม. 135 (1) (กรณีไม่มีเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ดำเนินคดีต่อไป) หรือ ม. 135 (2) (กรณีมีเหตุที่ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย) เจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธินำมูลหนี้อันนี้มาฟ้องคดีใหม่ได้ ทั้งในคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย

5. ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ถ้าขณะที่ก่อนนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่รู้วาลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หนี้นั้นก็สมบูรณ์ขึ้นคำขอรับชำระหนี้ได้ ดังนั้น เมื่อต่อมาจะมีการโอนหนี้ไปให้ผู้อื่น โดยที่ผู้รับโอนนั้นได้รู้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวในขณะที่ก่อนนี้ก็ไม่ได้ทำให้หนี้นั้นเสียไป ผู้รับโอนยังสามารถยื่นขอรับชำระหนี้ได้ เพราะเมื่อผู้โอนมีสิทธิโดยสมบูรณ์แล้ว ผู้รับโอนก็ย่อมได้ไปซึ่งสิทธิอันนั้นด้วย

6. ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย อันเกิดจาก

การขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ตาม ม. 63 หรือปลดจากการล้มละลายตาม ม. 68 ประกอบกับ ม. 72 (4) และ ม. 77 ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงที่อาจจะขอรับชำระได้แต่ไม่ได้ยื่นขอไว้ ส่วนหนี้ที่ไม่หลุดพ้นนั้นนอกจากตามม. 77 (1), (2) แล้ว ยังมีหนี้ที่ไม่อาจขอรับชำระได้ในคดีล้มละลายด้วย ดังนั้น กรณีเจ้าหนี้ยอมให้เป็นหนี้โดยรู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่อาจขอรับชำระได้ตาม ม. 94 (2) นั้น เจ้าหนี้ยังสามารถนำมาฟ้องคดีใหม่ได้ทั้งคดีล้มละลาย ภายใต้อายุความแห่งมูลหนี้

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าหากท่าน “พลาดท่า” ไป ยอมให้ลูกหนี้กู้เงินทั้ง ๆ ที่ลูกหนี้มีพฤติกรรมหนี้สินล้นพ้นตัวตามข้อสันนิษฐานของ ม. 8 นั้น ขออย่าได้ตกใจเพราะท่านยังมีทางออกได้อีกหลายวิธี ลองสำรวจดูให้ดูว่ามีช่องทางไหนบ้าง อย่ายอมปล่อยให้หนี้สูญง่าย ๆ นะครับ โดยเฉพาะท่านพนักงานสินเชื่อทั้งหลาย ! ■□

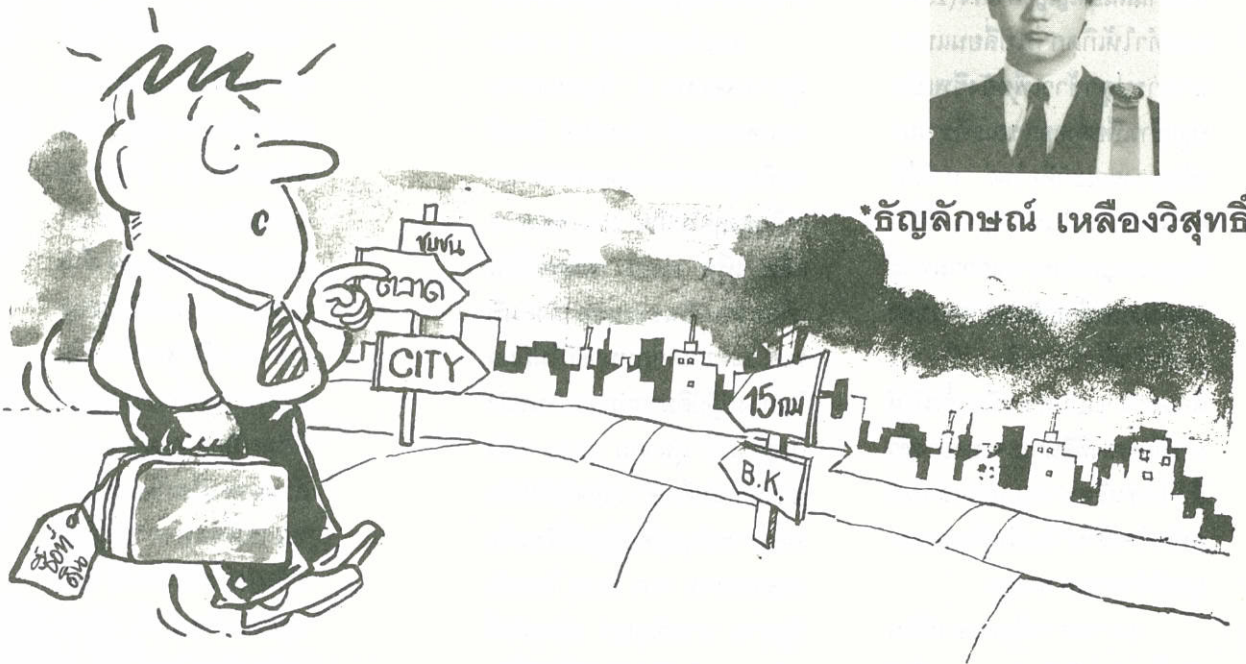
ลงหนังสือพิมพ์ประกาศจับ เป็นหมิ่นประมาทหรือ

กระทำของจำเลยก็เป็นความผิดตาม ป.อ.ม. 328”

เพื่อนผมได้ฟังคำอธิบายแล้วก็ได้แต่โมโหเอากับผม หาวว่าเพื่อนถูกโกงชัด ๆ แต่กฎหมายก็ไม่ให้ความเป็นธรรมเลย ผมจึงต้องปดอบว่า กฎหมายให้ความเป็นธรรมอยู่ โดยกำหนดให้แสวงหาความเป็นธรรมด้วยความชอบธรรมใจ มิฉะนั้นแล้วก็จะเกิดเหตุวุ่นวายไม่รู้จบ

...และเพื่อไม่ให้เสียเที่ยว ผมก็เลยบอกเพื่อนไปว่า ผมเคยพบเห็นเขาลงประกาศหนังสือพิมพ์ก็มี แต่เลี้ยงไปใช้ข้อความที่ไม่เป็นหมิ่นประมาทเสีย เช่น ลงข้อความว่า คนหาย...ใครรู้ที่อยู่โปรดแจ้ง...หรือนำตัวกลับมาได้จะให้รางวัล...หรือต้องการพบนาย...หรือประกาศให้อภัย...เป็นต้น...อย่างนี้ก็คงพอสะใจบ้าง ■■

ปฏิรูปที่ดินไทย

*อ. ฤกษ์ลักษณ์ เหลืองวิสุทธิ

ความสำเร็จหรือล้มเหลว

ถ

แม้ว่าการปฏิรูปที่ดินจะมีขอบเขตความหมายกว้างขวางเพียงไรก็ตาม⁽¹⁾ แต่โดยหลักการสำคัญแล้วเราจะต้องนำที่ดินของเอกชนที่ถือครองมากเกินไป หรือที่เจ้าของปล่อยกรวาง

หาได้เข้าทำประโยชน์ด้วยตนเองจากผืนดินนั้นไม่นำมาจัดสรรเพื่อการปฏิรูปที่ดิน มิเช่นนั้นการปฏิรูปที่ดินโดยนำที่ดินของรัฐเองหรือป่าไม้มาทำการจัดสรรแก่เกษตรกร⁽²⁾

เราคงจะต้องยอมรับว่า ด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ของ

รัฐไทยนั้น ได้ก่อให้เกิดชนชั้นเจ้าที่ดิน (Landlord Class) ขึ้นกลุ่มหนึ่ง⁽³⁾ นับตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ทรงประกาศพระราชทานที่นา 2 ฝั่งคลองเช่น คลองรังสิต คลองภาษีเจริญ คลองดำเนินสะดวก ในสมัยรัชกาลที่ 5 อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของระบบทุน

*อาจารย์ประจำหมวดวิชาหลักการปกครอง ภาควิชาพื้นฐานทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1 สมภพ มานะรังสรรค์ ได้ให้ความหมายของการปฏิรูปที่ดินว่า มีทั้งอย่างกว้างและอย่างแคบ ความหมายอย่างกว้าง หมายถึงมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดินที่นำไปสู่การพัฒนาการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นระบบชลประทาน ระบบการตลาด สินเชื่อการเกษตร ฯลฯ ที่ต้องประกอบกันอย่างเป็นระบบ ขณะที่ความหมายอย่างแคบนั้นมุ่งเน้นการกระจายการถือครองที่ดินเสียใหม่ เพื่อให้เกษตรกรรายเล็กได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

2 เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, "วิเคราะห์แผนการปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2520-2524," สังคมศาสตร์, 15, 3, กรกฎาคม-กันยายน 2531

หน้า 73.

3 ศิวรักษ์ ศิวารมย์, "การแบ่งชนชั้นชาวนา : กำเนิด ความเป็นไป," เศรษฐศาสตร์-ธรรมศาสตร์, 5, 1, มีนาคม 2530 หน้า 13-14

นิยมโลก ที่ได้ผนวกเศรษฐกิจไทยตอนต้นรัตนโกสินทร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลก โดยผ่านสนธิสัญญาบาวริง (2398) และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการปลูกข้าวเพื่อยังชีพเป็นปลูกข้าวเพื่อส่งออก ขณะที่ชาวนาหรือบางขณะก็คือไพร่ หากมีความสามารถในการจับจองที่ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกไม่และด้วยพันธนาการของระบบศักดินา การเสียภาษีอากรด้านต่าง ๆ เป็นตัวเหนี่ยวรั้งมิให้การถือครองที่ดินกระจายอย่างทั่วถึง ไพร่หรือชาวนาบางส่วนก็สมัครใจเข้ามาในพื้นที่อุดมสมบูรณ์ทำการเพาะปลูก

สภาพการถือครองที่ดินนับตั้งแต่ยุคศักดินาจบจนเข้าสู่สมัยประชาธิปไตย โครงสร้างการถือครองที่ดินมิได้เปลี่ยนแปลงไปเลย ทั้ง ๆ ที่ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญโดยเฉพาะสังคมเกษตรกรรม ถึงแม้ในช่วงต้นของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำสายพลเรือนของคณะราษฎรเองก็คงตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้เสนอ “เค้าโครงเศรษฐกิจ” ซึ่งมีแผนการปฏิรูปที่ดินให้ชาวนาผู้ยากไร้แต่นำเสียดายที่เค้าโครง

เศรษฐกิจนี้ถูกโจมตีว่าเป็นเค้าโครงของคอมมิวนิสต์ จึงถูกปฏิเสธไป ดังนั้นโอกาสของชาวนาเกษตรกรจึงสูญเปล่าไปในครั้งนั้น

และในสมัยต่อมาของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงแม้จะมีกฎหมายควบคุมค่าเช่านาเฉลี่ยสูงสุดไม่เกิน 25% ของการผลิต หรือ พ.ร.บ. จัดสรรที่ดินเพื่อความเป็นธรรมของสังคมปี พ.ศ. 2497 แต่กฎหมายก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนักจนจบจนหลังเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 พลังชาวนา นักศึกษา ผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ในสมัยรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ แต่ผลการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน (พ.ศ. 2518-2524) ก็ประสบความล้มเหลวและ “เป็นที่น่าสังเกตว่าจากที่ดินทั้งหมด 6 ล้านไร่ที่อยู่ในโครงการปฏิรูปที่ดินนั้น เป็นที่ดินของรัฐบาลถึง 68.07% ของที่ดินในโครงการปฏิรูปทั้งหมด ขณะที่เป็นที่ดินเอกชนเพียง 31.93% เท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นที่ดินของรัฐบาลส่วนใหญ่ที่ถูกนำมาปฏิรูปยังเป็นป่าสงวน ซึ่งเนื้อที่ป่าสงวนดังกล่าวคิดเป็น 33.49% ของพื้นที่ในโครงการปฏิรูปทั้งหมด”⁽⁴⁾ หรือถ้า

หากพิจารณาถึงกำลังสนับสนุนทางการเงินของรัฐบาลแล้วเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า⁽⁵⁾

“งบประมาณ พ.ศ. 2520 รัฐบาลได้ใช้งบประมาณแก่สำนักงานปฏิรูปที่ดินประมาณ 542 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2521 เป็นเงินประมาณ 279 ล้านบาท เมื่อรวมแล้วในระยะเวลาสองปี รัฐบาลใช้งบประมาณเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพียงประมาณ 821 ล้านบาท เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่จะทำการปฏิรูปที่ดินในระยะสองปี ซึ่งมีอยู่ถึง 3 ล้านไร่ นั้น เมื่อคิดเฉลี่ยแล้วตกไร่ละ 27 บาท ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลยังมิได้ให้การสนับสนุนแต่การปฏิรูปที่ดินอย่างจริงจังและถ้าระดับของการสนับสนุนของรัฐบาลยังคงเป็นอยู่ในระดับนี้ต่อไปแล้วการปฏิรูปที่ดินก็จะเป็นแต่เพียงเช่นเดียวกับจัดสรรที่ดินของเอกชนเท่านั้น”

⁴ สมภพ มานะรังสรรค์, ปฏิรูปที่ดินความจริงหรือความฝัน, กรุงเทพมหานคร : วลี, 2525 หน้า 37..

⁵ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, “วิเคราะห์แผนการปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2520-2524,” หน้า 76.

มาเป็นประเทศอุตสาหกรรม จำเป็นจะต้องมีพัฒนาภาคการเกษตรให้เข้มแข็งยืนอยู่ได้อย่างมั่นคงเสียก่อนจึงจะพัฒนาในส่วนอื่นต่อไป ดังนั้นจึงต้องมีแผนพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบครบถ้วนรอบด้าน และหนึ่งในปัญหาของภาคเกษตรกรรม นั่นก็คือการขาดแคลนที่ทำกิน โครงการปฏิรูปที่ดินจึงเกิดขึ้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเกษตร คำถามที่น่าสนใจก็คือว่าแล้วรัฐไทยเคยมีแผนพัฒนาการเกษตรอย่างจริงจังหรือไม่ คำตอบก็คือไม่มีปรากฏการณ์ที่ชี้ชัดก็คือ ปัญหาเรื่องข้าวของชาวนาซึ่งทุกปีที่ข้าวเก็บเกี่ยวได้รัฐบาลต้องเผชิญกับปัญหาราคาข้าวตกต่ำทุกครั้ง เมื่อไม่มีแผนพัฒนาการเกษตรก็เป็นการยากที่จะพัฒนาภาคการเกษตรโดยอาศัยโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรเพียงอย่างเดียว ดังนั้นโครงการปฏิรูปที่ดินจึงมีความหมายแต่เพียงให้ที่ดินแก่เกษตรกรเท่านั้น ไม่ได้สัมพันธ์กับโครงการอื่นที่จะช่วยเหลือภาคเกษตรทั้งหมด ไม่สัมพันธ์กับระบบชลประทาน ไม่สัมพันธ์กับการตลาดสินค้าเกษตรกรรม ไม่สัมพันธ์กับระบบสินเชื่อการเกษตร ฯลฯ และในที่สุดที่ดินที่ชาวนาได้รับก็ต้องหลุดลอยไปสู่นายทุนเงินกู้ทางการเกษตรในท้องถิ่น

อย่างไม่ต้องสงสัย แม้ว่าจะมีกฎหมายห้ามซื้อขายที่ได้จากการปฏิรูปก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติที่ดินก็เปลี่ยนมือไปสู่นายทุนเงินกู้ หรือนายหน้าค้าที่อย่างง่ายดาย ขณะที่ชาวนาก็ได้จับเงินแสนเงินล้าน กฎหมายก็ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์อะไร

ดังนั้นเพื่อให้โครงการปฏิรูปที่ดินประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังรัฐจะต้องมองโครงการปฏิรูปที่ดินให้สัมพันธ์กับโครงการพัฒนาเกษตรในด้านอื่น ๆ ว่าต่างเป็นเงื่อนไขของกันและกัน เป็นแผนรวมที่มีเป้าหมาย เป็นหนึ่งเดียวกัน นั่นก็คือภาคการเกษตรที่เข้มแข็ง

ประการสอง ผลกระทบ ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลก ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ ความจริงแล้วระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเริ่มสัมผัสกับระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงของประเทศไทยตั้งแต่พ.ศ. 2398 แล้ว ยังผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจหรือแม้แต่สังคมก็แปรเปลี่ยนไปถึงขนาดต้องปลดปล่อยไพร่ทาสให้มาทำหน้าที่ผลิตข้าวแทน⁽⁸⁾ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ครอบงำรัฐไทยอย่างยาวนาน พัฒนาการของโครงสร้างในการผลิตในภาคการเกษตรก็แปรเปลี่ยนเช่นกัน กล่าวคือกลายเป็นการเกษตรอุตสาหกรรมที่เป็นการ

ผลิตเป็น MASS PRODUCTION โครงสร้างการผลิตแบบนี้เรียกว่า PLANTATION ขนาดใหญ่เป็นหมื่นเป็นพันไร่ เพราะที่ดินขนาดใหญ่จะเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งในเรื่องปริมาณผลผลิต

ขณะที่การปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นการเรียกร้องให้ขอย่อยที่ดินแก่เกษตรกรเป็นแปลงเล็ก ๆ จึงขัดกับโครงสร้างการผลิตแบบทุนนิยมในอีกประการหนึ่งความไม่สอดคล้องในทางโครงสร้างตรงนี้ก่อให้เกิดการต่อต้านนโยบายปฏิรูปที่ดิน การจำกัดการถือครองที่ดิน ของกลุ่มทุนต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าที่ดินที่มี Landbank มากมาย อ้างว่านโยบายการปฏิรูปที่ดินจะส่งผลเสียหายต่อการพัฒนาประเทศชาติ

ประการสาม ผลจากประ- การที่สอง ทำให้การพิจารณาโครงการปฏิรูปที่ดิน ตั้งแต่ขบวนการออกกฎหมาย ตลอดไปจนถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำเป็นต้องเพิ่มมิติทางการเมืองในการพิจารณาผลความสำเร็จกล่าวอีกอย่างก็คือเป็นเรื่องทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะกลุ่มทุนต่าง ๆ บรรดาเจ้าที่ดิน ต่างยึดกุมอำนาจทางการเมืองไว้ได้อย่างเข้มข้นในโฉมหน้าของข้าราชการประจำ นักการเมือง นักธุรกิจการเมือง อดีต

⁸ อัครทิพย์ นาคหิรัญ และคนอื่น ๆ เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย, กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2524 หน้า 109-122.

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงบางคน มีที่ดินมากมายเป็นหมื่นไร่ บ้างก็เป็นเจ้าของสนามกอล์ฟ นักการเมืองบางคนก็เริ่มสะสมที่ดินจึงคาดเดาได้ไม่ยากว่ารัฐคงไม่จริงใจในการออกกฎหมายปฏิรูป หรือถึงแม้ออกกฎหมายก็ไม่จริงใจในทางปฏิบัติ กฎหมายที่มีขึ้นก็เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ให้รู้ว่ามีอยู่ เพราะไม่มีทางที่บรรดาผู้มีอำนาจในรัฐ ซึ่งก็เป็นกลุ่มเดียวกับเจ้าที่ดิน จะลดทอนความมั่งคั่งของตนเองลงได้ ในบางยุคสมัยถึงขนาดประธานนโยบายการปฏิรูปที่ดินว่าเป็นโครงการของคอมมิวนิสต์ ซึ่งก็ได้ผลมากในยุคที่เราเป็นโรคกลัวคอมมิวนิสต์จนขึ้นสมอง

ประการสี่ ยังคงสืบเนื่องมาจากปัญหาความไม่จริงใจของรัฐบาลต่อปัญหาภาคการเกษตรที่ปล่อยให้ล้าหลังอ่อนแอ อาจจะเป็นด้วยธรรมชาติของสินค้าการเกษตรเองที่เสียเปรียบต่อสินค้าในสาขาการผลิตอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของผลผลิตที่มีอายุสั้น ค่าขึ้น ตลาดที่ไม่แน่นอน อำนาจต่อรองของสินค้าต่ำ การผลิต

ที่ต้องขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ทางธรรมชาติอยู่มาก

รัฐคงจะแลเห็นสภาพของสินค้าการเกษตรดังกล่าวว่าถึงแม้จะใช้จ่ายงบประมาณลงไปมากเพียงใด ตัวสินค้าทางการเกษตรยังคงเป็นรองสินค้าในภาคอุตสาหกรรมในหลายด้าน ดังนั้นรัฐจึงละทิ้งภาคการเกษตรและหันมาส่งเสริมพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ พาณิชยกรรม มากกว่าดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมา ล้วนมีเป้าหมายที่จะยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยกระตุ้นความเติบโตของภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเพราะเห็นผลมากกว่าเร็วกว่า หรือหากรัฐจะพิจารณาจากการลงทุนทางเศรษฐกิจ โครงการปฏิรูปที่ดินให้ได้ผลตามเป้าหมาย ต้องใช้เงินเป็นหมื่น ๆ ล้าน หรือมากกว่านั้น ขณะที่ผลได้กลับคืนมาคงไม่คุ้มค่าเพราะสินค้าเกษตรยังมีราคาไม่แน่นอน ผันผวนไปตามตลาดโลกอยู่ดี

ประการสุดท้าย หากรัฐ

คิดจะปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างจริงจังแล้ว และเพื่อให้กลุ่มผู้เสียประโยชน์จากนโยบายนี้ไม่ต่อต้านมากนัก รัฐคงจะต้องพิจารณาในเรื่องผลตอบแทนจากการเวนคืนที่ดินของเอกชนให้ยาวไกลกว่าในปัจจุบัน นั่นคือรัฐจะคิดแต่เรื่องตัวเงินสดที่จะจ่ายเป็นค่าเวนคืนอย่างเดียวยังคงไม่พอ เนื่องจากที่ดินเป็นสินทรัพย์ขั้นพื้นฐานที่บ่งบอกถึงความมั่งคั่งเงินก็เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง แต่ถ้าเปรียบเทียบความมั่งคั่งแล้ว ถือเงินไว้เฉย ๆ กับถือที่ดินไว้เฉย ๆ ที่ดินนั้นคงรักษามูลค่าได้ดีกว่าเงินสดด้วยในทางเศรษฐศาสตร์ที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นหากรัฐจะนำความมั่งคั่งอันหนึ่งไปจากเจ้าที่ดินก็ต้องนำความมั่งคั่งที่มีพื้นฐานมั่นคงทัดเทียมกับที่ดินไปให้แทน ซึ่งอาจจะเป็นหุ้นในกิจการของรัฐบาล หุ้นในกิจการของรัฐวิสาหกิจ อันเป็นตัวแทนของความมั่งคั่งที่ก้าวหน้าขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งกว่าเงินสดในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมก็เป็นไปได้ □■

บรรณานุกรม

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. "วิเคราะห์แผนการปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2520-2524". สังคมศาสตร์. 15, 3, กรกฎาคม-กันยายน 2531. หน้า 73-76.
- แก้วสรร อดิโพธิ์. "วิจารณ์ว่าเป็นกฎหมายแข่งป่า". มติชน. 17 พฤษภาคม 2532. หน้า 3.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคนอื่น ๆ. เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สว่างสรรค์, 2524.
- ศิวรักษ์ ศิวารมย์. "การแบ่งชนชั้นชาวนา : กำเนิดความเป็นไป". เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. 5, 1, มีนาคม 2530. หน้า 13, 14.
- สมภพ มานะรังสรรค์. ปฏิรูปที่ดินความจริงหรือความฝัน. กรุงเทพมหานคร : วลี, 2525.

* สมนึก แดงเจริญ

วัฒนธรรมไทย

ใหม่

คำนำ

วัฒนธรรมไทยใหม่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยส่วนรวม วัฒนธรรมไทยใหม่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยเดิมกับวัฒนธรรมที่นำเข้ามาจากประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เสรีนิยมที่ให้เสรีภาพ ส่วนบุคคลอย่างเต็มที่ ทุนนิยมที่ให้ความสำคัญของเงินทุน เครื่องจักร-อุปกรณ์และนักธุรกิจ รวมทั้งวัฒนธรรมไทยใหม่ยังเน้นความสำคัญของการร่นเรึง บ้านเทิงหลากหลายรูปแบบและการบริโภคเพื่อแสวงหาความสุขทางกายของบุคคลอีกด้วย

ลักษณะของวัฒนธรรมไทยใหม่นี้ จะเห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาณาบริเวณเมืองสำคัญของประเทศสามารถระบุลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยใหม่ ได้แก่.-

*รองศาสตราจารย์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : M.A. in Government (Economic Policy) The George Washington University

- (1) ความอยากได้
- (2) การอ่านอนซอนยาก
- (3) การขาดความสามัคคี ประองคอง และเห็นอกเห็นใจกัน
- (4) การมีบุคลิกภาพเผด็จการของบุคคล

1. ความอยากได้

คนไทยภายใต้วัฒนธรรมใหม่นี้มีคุณสมบัติอยากได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและสิ่งที่มีได้เป็นวัตถุ ความอยากได้ครอบคลุมถึงของตนเอง ครอบครัวและวงศ์ตระกูล ความอยากได้นี้เมื่อคนได้รับการบำบัดหรือตอบสนองแล้ว คนก็ยังคิดและไตร่ตรองที่จะให้สมาชิกของครอบครัวและเพื่อนฝูงได้รับอีกด้วย กระบวนการคืนรนและต่อสู้เพื่อให้บรรลุซึ่งความอยากได้ ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงต่อบุคคลอื่น ๆ ต่อองค์กรที่ตนสังกัดและต่อสังคมและประเทศชาติ คนรุ่นใหม่อยากได้ยศ ตำแหน่งและชื่อเสียงเป็นอย่างยิ่งและเมื่อได้รับสิ่งดังกล่าวมารวดเร็วเท่าใด ใช้เวลาน้อยเพียงใด ก็จะแสดงถึงความเก่งกาจและความสำเร็จของตนเองมากขึ้นเพียงนั้น

ความอยากได้สิ่งต่าง ๆ แสดงออกอยู่ตลอดเวลาในใบหน้า ทำทาง สายตา และพฤติกรรมอื่น ๆ ของบุคคล ประการที่สำคัญที่สุด พฤติกรรมของการสนองความอยากได้มีลักษณะที่แข่งขันและแย่งชิงกัน ไม่เคารพกติกา มักทำเป็นลืมกติกา การสร้างกติกาเพื่อตนเองและพรรคพวก มีการขกข้ออ้างเพื่อหลีกเลี่ยงกติกาเพื่อให้ตนเองและพรรคพวกได้ประโยชน์ สังคมไทยใหม่มักจะกำหนดกฎเกณฑ์ และกติกา รวมทั้งหลักการต่าง ๆ ไว้อย่างสวยหรู ทันสมัย และมีมาตรฐานเท่าเทียมหรือเหมือนกับของต่างประเทศที่ก้าวหน้าและพัฒนาแล้ว แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วมีผู้ยึดถือและปฏิบัติกันน้อยมาก การขาดกติกา การไม่

เคารพและยึดถือกติกา การใช้กฎหมายเหนือกฎหมาย เมื่อเกิดความขัดแย้งจากจุดเล็ก ๆ ก็ขยายบานปลายออกไป ทำให้ประเทศชาติและสังคมปั่นป่วนได้ง่าย (ประเวศ วะสี, 2526 : 115-122)

2. การอ่านอนซอนยาก

คนไทยจำนวนหนึ่งซึ่งมีทั้งเด็ก บุคคลกลางคน และผู้ใหญ่ มักเป็นบุคคลที่มีภาวะอ่านอนซอนยาก กล่าวคือพูดจาเกินเข้าใจยาก พูดกันไม่ค่อยได้ เอาแต่ใจตนเอง การพูดจาดกกลงกันในเรื่องง่าย ๆ ต้องใช้เวลาและความพยายามมาก การพูดจา เพื่อทำความเข้าใจกันของบุคคลวัยรุ่นมักนำไปสู่ความขัดแย้ง และทำร้ายซึ่งกันและกัน นิยมการต่อล้อต่อเถียง และการเผชิญหน้ากัน เมื่อมีปัญหากระทบกระทั่งกันเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตั้งท่าจะใช้กำลังจัดการกันอยู่รำไป เด็กอายุ 15-18 ปี เมื่อมีเรื่องขัดใจกันก็จะเตรียมอาวุธเท่าที่จะหาได้ไว้ก่อนเพื่อทำการประหัดประหารกัน บุคคลวัยรุ่นมักจะเป็นผู้ที่ชอบเกะกะระราน และชอบหาเรื่องอยู่รำไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเก่งกล้าของตน

ส่วนบุคคลที่ถูกเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิและพลเมืองอาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่คนนับหน้าถือตามาก มักมีอาการยึดติดในความคิดเห็นและการกระทำของตน ดำรงตนเป็นผู้รอบรู้และเก่งกาจทุกเรื่องจนไม่มีผู้ใดกล้าหาญพอที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป หรือแม้แต่จะเตือนสติให้เกิดความสำนึกสำนึกก็ตาม เมื่อผู้ใหญ่ดังกล่าวพูดจาและแสดงความคิดเห็นอย่างไร บุคคลทั่วไปก็มักจะต้องคล้อยตาม จนกลายเป็นแพะชนกันทั่วบ้านทั่วเมือง

บุคคลที่อ่านอนซอนง่าย เป็นบุคคลที่อ่อนโยนทุกคนอยากให้เห็นที่ตนเกี่ยวข้องกับเป็นคนว่าง่าย ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ว่ายากเป็นบุคคลหัวดี

ทุกคนไม่อยากจะเกี่ยวข้องกับคนหัวดี คนว่าง่าย มี 2 ประเภท ได้แก่

- (1) คนว่าง่ายเพราะเห็นแก่ได้
- (2) คนว่าง่ายเพราะเห็นแก่ความดี

คนเห็นแก่ได้มีลาภผลที่ตรีกตรองรออยู่ข้างหน้า เพื่อให้ได้ลาภผลที่ตรีกตรองไว้จึงแสดงพฤติกรรม ทำท่าที่เป็นคนว่าง่าย พอได้ลาภผลที่ต้องการแล้ว ก็จะเลิกเป็นคนว่าง่ายเสีย ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ในชีวิตประจำวันมีอยู่มากมายไม่จำเป็นต้องยก ขึ้นมาศึกษากัน ส่วนคนที่เห็นแก่ความดี มีความดี ที่ตรีกตรองรออยู่ข้างหน้า มุ่งแต่จะเดินไปรับเอา ความดีนั้น ตั้งใจรับฟังคำตักเตือนและคำสอนจาก คนอื่น ยินดีรับคำตักเตือนหรือคำสอนและยินดี ทำตามคำตักเตือนหรือคำสอน รวมทั้งรับรู้คุณ ของผู้ตักเตือนหรือผู้สอนด้วยดี

ความว่าง่ายจัดว่าเป็นมงคล เพราะพัฒนา ชีวิตของบุคคลให้มีความเจริญก้าวหน้า (มงคล ขอดชีวิต, 2518 : 493-507) ตรงกันข้ามความว่าง่าย เป็นอัปมงคล เพราะผลลัทธิชีวิตของบุคคลให้ ตกต่ำ มีแต่จะดักดานและยากจนอยู่จนกระทั่งตาย คนทั่วไปมักจะเข้าใจผิดว่าคนว่าง่ายได้แก่ คนหัวอ่อน จึงกลัวเขาว่าตนเป็นคนหัวอ่อน ก็

กระทำตนเป็นคนหัวแข็งว่ายาก คือค้านและดันทุรัง ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชา ญาติ มิตร และ ครอบครัวต้องวิตก เป็นห่วงเป็นใยในตัวเขาและหลายรายถึงกับเกิดความเดือดเนื้อร้อนใจ จนกินไม่ได้นอนไม่หลับเนื่องจากเป็นห่วงบุคคลที่ว่าง่าย คือค้าน และดันทุรัง แต่แท้จริงแล้วคนหัวอ่อน แตกต่างกับคนว่าง่าย คนหัวอ่อนไม่เป็นตัวของ ตัวเองยินยอมให้บุคคลอื่นจูงจมูกได้ง่าย ใครชวนไปทำอะไรก็ไปโดยไม่มีการสอบถามเหตุผลและ ข้อเท็จจริง ซึ่งผลสุดท้ายก็นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ส่วนคนว่าง่ายเป็น ตัวของตัวเอง มีเป้าหมายที่แน่นอนในการดำรงชีวิต เป็นเป้าหมายที่ดีงามและมีคุณธรรมกำกับ

คนไทยในสมัยใหม่นี้บางส่วนเป็นคนที่ กบฏ และทรยศ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนเก่าที่สืบทอดมาจาก โบราณกาล แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังขาดแนวทาง และทิศทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ขาด ความมั่นใจในตนเองหรือไม่มีก็มีความมั่นใจในทาง ที่ไม่เหมาะสม เช่นเดียวกับคนในประเทศตะวันตก จำนวนไม่น้อยกำลังรู้สึกว่าเขาอะไรบางอย่างที่เป็นที่พึงในชีวิต เขาเห็นว่าชีวิตในประเทศตะวันตก เป็นชีวิตที่ไม่มีความหมาย (พระปัสโน ภิกขุ, 2533 : 2) ตัวเขาเองเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ทำให้การ เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นเท่านั้นและถ้าหากคน เราไม่มีที่พึ่ง ก็จะทำให้รู้สึกว่าจะจิตใจไม่ค่อยจะมีความสมบูรณ์หรือมีความสมดุล

3. การขาดความสามัคคี ประองคองและเห็นอกเห็นใจกัน

บรรดาคำอันเป็นสุภาษิตทั้งหลาย มีอยู่คำหนึ่งซึ่งอาจถือเป็นประโยชน์ทุกกาลสมัยแก่ทุกคน ไม่ว่าจะรวมกันเป็นส่วนน้อยหรือส่วนใหญ่ คำอันเป็นสุภาษิตนั้นคือ “สามัคคีก่อให้เกิดสุข” (สมเด็จพระญาณสังวร, 2523 : 5-6) คำว่าความ

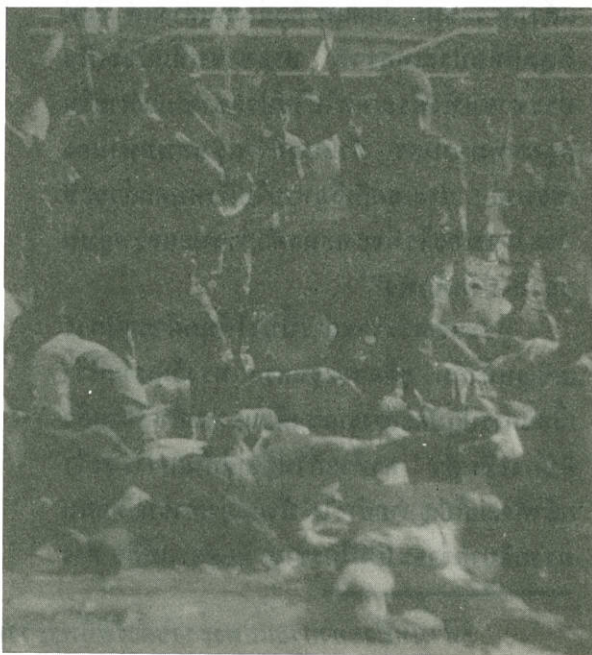
สามัคคีนั่นใช้กับคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปเป็นอย่างน้อย มิได้ใช้ได้แก่กับคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว ดังนั้น สามัคคีที่เกิดขึ้นจึงต้องประกอบด้วยจิตใจของคนอย่างน้อยตั้งแต่สองคนขึ้นไป และอย่างมากก็เป็นหมู่คณะและประเทศชาติ จิตใจของแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน เห็นดี เห็นชอบไม่ตรงกัน สามัคคีจะเกิดขึ้นได้จึงจำเป็นต้องอาศัยความเสียสละของแต่ละคน ทุกคน คนละมากบ้าง คนละน้อยบ้าง เพื่อให้ความคิดเห็นของคนอื่นอ่อนเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยพร้อมเพรียงกัน กล่าวคือเสียสละความไม่เห็นด้วยของตนแต่ละคนให้เข้าสู่ระดับที่อาจจะกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดขึ้นจุดใด จุดนั้น คือ จุดแห่งความสามัคคี จุดที่ก่อให้เกิดสุขดังกล่าวนั่นเอง

เมื่อจิตใจปรับระดับเข้าสามัคคีกันได้ ไม่แบ่งแยกจากกันด้วยความเห็นว่าเขาเป็นอย่างนั้นเราเป็นอย่างนี้ เขาไม่ถูกเราถูกไม่ใช่หน้าที่ของเรา ฯลฯ ความสามัคคีทางกายหรือทางการกระทำก็จะเกิดขึ้นตามมา ความสุขอันเกิดจากความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน หรืออย่างน้อยก็ได้แก่ความสุขที่เกิดจากการทำงานสำเร็จ (สมเด็จพระญาณสังวร, 2523 : 5-6) ความสำเร็จทั้งหลายย่อมจะไม่เกิดถ้าปราศจากเสียซึ่งความสามัคคี ความสำเร็จที่เกิดขึ้นแล้วในระดับหนึ่งก็อาจจะล้มเหลวได้ แม้ว่าความสามัคคีไม่มีอยู่ในการดำเนินงานในขั้นต่อไป ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วย่อมมีความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากขาดเสียซึ่งสติแล้วก็จะยอมจะทำให้ลืมนึกถึงความสำคัญของความสามัคคีได้ ดังนั้น ความมีสติจะไม่ลืมนึกถึงความสำคัญของความสามัคคี จึงเป็นสิ่งที่ผู้ปรารถนาความสุขความสำเร็จถึงอบรมให้มีสติอยู่ประจำตน

การดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล คนแม้

เพียงสองคนจิตใจก็ยังแตกต่างกันเป็นสองอย่าง ยิ่งมากคนเพียงใดจิตใจก็ยิ่งแตกต่างกันมากขึ้นเพียงนั้น ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้จึงจำเป็นต้องมีความเสียสละความคิดเห็นของตน เพื่อมุ่งให้จิตใจสามารถปรับระดับเข้าหากันได้จนเกิดเป็นความสามัคคี ดังนั้น การใช้ความอดทนและการให้อภัยแก่กันและกัน เพื่อให้เกิดความปรองดองและสามัคคีจึงเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ บุคคลจึงจำเป็นต้องมีความอดทนและการให้อภัยซึ่งกันและกัน มิฉะนั้นก็จะเกิดการแตกความสามัคคีซึ่งจะนำไปสู่ความแตกแยก และความทุกข์ทั้งในแง่ของบุคคล สังคม และประเทศชาติในที่สุด

ในระยะเร็ว ๆ นี้ประเทศไทยเราได้เกิดการแตกความสามัคคี ไม่มีการการปรองดองและไม่เห็นอกเห็นใจกัน การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทั้งในระดับวัยรุ่น วงการธุรกิจและการเมือง ทั้งในต่างจังหวัดและในกรุงเทพมหานคร นิยมใช้ความรุนแรงโดยใช้กำลังและอาวุธเข้าประหัดประหารกัน การขัดผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

รวมทั้งไม่ว่าผลประโยชน์ดังกล่าวจะมีมาก-น้อย เพียงใดก็นิยมใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหา วัฒนธรรมไทยใหม่ยังคงไม่มีมาตรการและวิธีการที่จะต้องรองแบ่งปันและประนีประนอมผลประโยชน์ที่เหมาะสม การแก้ไขปัญหานี้ก็นิยมใช้ความรุนแรงจึงเกิดขึ้นอย่างไม่เว้นจบสิ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตรัสในวาระที่คณะบุคคลและสมาคมต่าง ๆ เข้าเฝ้าเพื่อถวายพระพรในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อปลายปี 2534 ให้คนไทยทุกหมู่เหล่ารู้จักสามัคคี ส่วนเหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม 2535 ก็ได้มีกระแสพระราชดำริ ซึ่งบทความนี้จะขออัญเชิญมาเพื่อศึกษาดังต่อไปนี้-

“ประเทศของเราไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคน สองคน เป็นประเทศของทุกคนต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบ้าเลือด ปฏิบัติการรุนแรงต่อกันด้วยความสลิ้มตัว ลงท้ายไม่รู้ว่่าดีกันเพราะอะไร แล้วจะแก้ปัญหาอะไร เพียงแต่จะต้องเอาชนะ แล้วใครจะชนะ มีแต่แพ้ ก็ต่างคนต่างแพ้ ที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ ประชาชนที่แม้จะเป็นประชาชนทั้งประเทศไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมุติว่ากรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมดแล้วจะมีประโยชน์อะไรที่จะทะนงตัวว่าชนะและอยู่บนของสิ่งปรักหักพัง”*

กระแสพระราชดำรินี้มุ่งให้ทุกฝ่ายยุติการเผชิญหน้ากัน ยุติความรุนแรง ทรงวิเคราะห้ว่า เมื่อมีการปฏิบัติอย่างรุนแรงด้วยความบ้าเลือดแล้ว ก็มักจะสลิ้มตัว ลงท้ายก็ไม่ว่่าดีกันเพราะอะไร แล้วก็จะแก้ปัญหาอย่างไร มัวแต่มุ่งเอาชนะต่อกัน ทรงอธิบายว่าจะไม่มีใครชนะ มีแต่จะแพ้คือ ต่าง

คนต่างแพ้ แต่ที่แพ้ที่สุดคือประเทศชาติ

การขาดความสามัคคี ประองคองและเห็นอกเห็นใจกันของคนในชาติ นับว่าเป็นโรคที่ร้ายแรงพอ ๆ กับโรคเอดส์และมะเร็งที่เกาะกินสังคมไทยอยู่ในปัจจุบันและยังคงจะเกาะกินอยู่ในอนาคต ความแตกแยกกันทางความคิดของคนไทยทั่วไปเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ความแตกแยกดังกล่าวได้นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นการเบียดเบียนและทำร้ายซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ผิดปกติและจะมีผลให้ประเทศชาติเกิดความอ่อนแอในที่สุด

4. การมีบุคลิกภาพเป็นเผด็จการของบุคคล

คนไทยภายใต้วัฒนธรรมใหม่มีบุคลิกเป็นเผด็จการ มีการยึดติดความคิดเห็นและการกระทำของตนเองว่า ดีกว่า ถูกต้องกว่า และสำคัญกว่าของคนอื่น ถ้าบุคคลอื่นมีความคิดเห็นและการกระทำที่แตกต่างออกไป ก็จะบีบบังคับ ข่มขู่และใช้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เชื่อฟัง ให้เห็นด้วยและปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นผลในบั้นปลายให้บุคคลทั่วไปขาดอิสรภาพทางความคิด และการกระทำรวมทั้งการใช้ดุลยพินิจของตนเองเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและถูกต้อง แต่ละคนไม่มีโอกาสที่จะพินิจพิจารณาความคิดเห็นและการกระทำของตนเอง เนื่องจากความคิดและการกระทำของตนจะถูกคนอื่นดีคำแต่ฝ่ายเดียว

เมื่อมีเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้น คนไทยรุ่นใหม่จะทะเลาะเบาะแว้งกันทั้งเมืองเนื่องจากแต่ละคนมีความคิดและความเชื่อแตกต่างกัน มีการยึดติดความคิดและความเชื่อของตนเองเป็นหลัก นิยมการบีบบังคับ ข่มขู่และขอร้องให้คนอื่นเชื่อตาม นอกจากนั้นคนไทยบางส่วนยังนิยมเชื่อในทางที่เสียหาย ชอบฟังข่าวลือ เชื่อข่าวลือในทางที่เสียหาย และยังนิยมเป็นเครื่องมือช่วยเผยแพร่ ข่าวลือ และ

*ส่วนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535

"ประเทศของเราไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคนต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบໍาเลือด ปฏิบัติการรุนแรงต่อกันด้วยความลืมตัว ลงท้ายไม่รู้ว่าคืบหน้าเพราะอะไร แล้วจะแก้ปัญหอะไร เพียงแต่ว่าคือต้องเอาชนะ แล้วใครจะชนะ มีแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ"

ข่าวที่ไม่เป็นความจริง ข่าวที่เกินความจริงอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีข่าวจริงเกิดขึ้น จะไม่ถูกออกใจของคน ก็พาลไม่ฟังข่าวที่เป็นความจริงเอาเสียเลย คนไทยรุ่นใหม่ชอบที่จะได้อินและเห็นความตื่นเต้นและรุนแรงในทุกกิจกรรม

การมีบุคลิกภาพเผด็จการดังกล่าว เป็นอันตรายร้ายแรงต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี 2475 เผด็จการได้ปรากฏตัวอยู่ในหลายรูปแบบ ได้แก่ : ในรูปแบบของคณะบุคคลผู้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลชุดต่าง ๆ ที่ทำการปกครองประเทศ คณะรัฐประหาร คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน คณะปฏิวัติ และคณะ ร.ส.ช. เป็นต้น ระยะต่อมาในปัจจุบันลักษณะของเผด็จการได้ขยายตัวเข้าครอบงำ และสิ่งสู่ชีวิตของคนไทยอย่างทั่วหน้ากันสรุป

การวาดภาพรวมที่แสดงลักษณะของวัฒนธรรมไทยใหม่ดังกล่าวแล้ว ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมและศึกษาทำความเข้าใจรวมทั้งการสัมผัสการดำเนินชีวิตของคนไทยในเมืองที่สำคัญ ๆ วัฒนธรรมไทยใหม่นี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั้งหมดของสังคม ลักษณะที่กล่าวถึงนี้เป็นลักษณะสำคัญที่เด่นชัด และที่สามารถสังเกตเห็นได้เท่านั้น ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะส่วนใหญ่ของลักษณะทั้งหมดของวัฒนธรรมไทยใหม่ ลักษณะดังกล่าวได้แก่ : ลักษณะของความอยากได้ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ลักษณะว่านอนสอนยาก ได้แก่ การพูดจาเกินเข้าใจยากและเสียเวลา นิยมการต่อล้อต่อเถียงและการเผชิญหน้ากัน ลักษณะของการขาดความสามัคคี ประองดองและเห็นอกเห็นใจกัน การขาดจิตใจหรือขาดน้ำใจเป็นสาเหตุให้ไม่มีการปรับตัว และเสียสละบางสิ่งบางอย่างเข้าหากัน ความสามัคคีจะไม่เกิดขึ้น ความ

สำเร็จและความสุขซึ่งเป็นผลของความสามัคคี
ก็ไม่เกิดขึ้น ลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นเผด็จการทำให้
เกิดการยกตน ถือนตน เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่าง
ของตนดีกว่าของบุคคลอื่น มีการบีบบังคับและ
ข่มขู่ให้บุคคลอื่นอยู่ภายใต้อิทธิพลของตน ลักษณะ
เผด็จการขยายตัวและปรากฏตัวอยู่ในตัวบุคคล
และบุคคลที่สังกัดสถาบันทางการเมือง สถาบัน
ราชการ สถาบันธุรกิจ และสถาบันครอบครัว การ
มีบุคลิกภาพเป็นเผด็จการของบุคคลทั่วไป เป็น
อันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ลักษณะของความประมาทในการดำเนินชีวิต
ประจำวัน ปรากฏให้เห็นทั่วไป ความประมาท
มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ

ของบุคคลได้แก่ การพูด การคิดและการกระทำ
ความไม่ประมาทเป็นที่รวมของบรรดาธรรมะคำ
สอนทั้งปวงของพระพุทธศาสนา และเป็นมรดก
ชิ้นสำคัญที่พระพุทธเจ้าได้ประทาน แก่ บรรดา
สาวกของพระองค์ ลักษณะของการขาดความ
รับผิดชอบ บุคคลมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ไม่ว่า
จะเป็นหน้าที่ทั่วไป และหน้าที่ที่เฉพาะเจาะจง
หน้าที่เบื้องต้นไปละหน้าที่ชั้นบน หน้าที่เบื้องต้น
หรือหน้าที่ชั้นพื้นฐานเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ
ความอยู่รอดของมนุษย์ ส่วนหน้าที่ชั้นบนบุคคล
จะต้องปฏิบัติหลังจากสามารถอยู่รอดได้แล้ว เป็น
หน้าที่เพื่อให้ชีวิตไม่เป็นทุกข์ ให้พ้นจากความทุกข์
ที่ครอบงำชีวิตมนุษย์ □■

บรรณานุกรม

- กระแสพระราชดำรัสพระราชนานแก่ พลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง วันที่ 20 พฤษภาคม 2535
มงคลยอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518
ประเวศ วะสี พุทธธรรมกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มีเดียพรีน, 2526
สมเด็จพระญาณสังวร. การบริหารจัดการสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย, 2523
สุชีพ ปุญญานุภาพ. คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : เรืองแสงการพิมพ์, 2528
อนันดา. ธรรมสาร 1. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2532, ที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพทหารอาสาสงคราม (พื้น
หัดสีเสวี) 7 เมษายน 2535
พระปล้นโนภิกขุ. ธรรมพันกัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2533
พระอาจารย์เปลี่ยน ปุญญาปทีโป. อภัยทาน. กรุงเทพมหานคร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ธรรมบุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย บุตรธิดา จัดพิมพ์เนื่อง
ในงานฌาปนกิจศพนางล้นจี แสงนาค, 2535
พระราชันท์มุนี. ส.ค.ส. 2525 ปาฐกถาธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหมิตร, 2528
คณะกรรมการการอุดมการณ์ของชาติ. อุดมการณ์ของชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี,
2526
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีอีสาน. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, 2532

พุทธปรัชญา

สุพัฒน์ ไทยวัช

คำว่าปรัชญานั้น เป็นภาษาสันสกฤต แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Philosophy ซึ่งนักปรัชญาได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้คือ

1. ปรัชญา คือ ความรักในความรู้หรือปัญญาเปมะ
2. ปรัชญา คือ วิชาว่าด้วยหลักความแท้จริงอันสิ้นสุดของสรรพสิ่งที่มิได้อยู่
3. ปรัชญา คือ ความรู้อันแท้จริงอันสิ้นสุดอย่างประเสริฐ

ปรัชญานี้ แบ่งออกเป็นสาขาใหญ่ ๆ 3 สาขา คือ

1. ธรรมชาติวิทยา (Ontology) เป็นวิชาว่าด้วยสภาพที่แท้จริงของสรรพสิ่งที่ทั้งหลายที่มีอยู่ตามสภาพ และความแท้จริงอันสิ้นสุด (Ultimate Reality)
2. ญาณวิทยา (Epistemology) เป็นวิชาว่าด้วยทฤษฎีแห่งความรู้ในส่วนที่ว่า ความรู้คืออะไร ได้มาจากไหน ถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องถูกต้องเพียงใด และความรู้มีขอบเขตหรือไม่

3. **สัจจวิทยา (Axiology)** เป็นวิชาว่าด้วยสภาพอันแท้จริงอันสิ้นสุดของคุณค่า (Values) ต่าง ๆ ของธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

ก. **จริยศาสตร์ (Ethics)** ว่าด้วยการศึกษาถึงอุดมคติอันสูงส่ง และศีลธรรมอันพึงปฏิบัติ

ข. **สุนทรศาสตร์ (Aesthetics)** ว่าด้วยความงาม ความไพเราะ และแบบฉบับของศิลปะต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูปปางต่าง ๆ

ปรัชญานี้ยังไม่มีปรัชญาสากล มีเพียงปรัชญานักคิดในยุคต่าง ๆ เท่านั้น เช่น **ปรัชญาเพลโต, อริสโตเติล, ขงจื๊อ และพระพุทธเจ้า**

ส่วนปรัชญาทางพระพุทธศาสนาหรือพุทธปรัชญานั้น (Buddhist Philosophy) ได้แก่ หลักอริยสัจจธรรมอันเป็นแก่นแห่งพระพุทธศาสนา และเป็นหลักความแท้จริงอันสิ้นสุดของสรรพสิ่งที่มีอยู่ เรียกว่า **อริยสัจ 4 ประการ (The Four Noble Truths)** ที่พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันว่า พระองค์ได้ค้นพบมาด้วยพระองค์เอง (สัจญ์) และได้ทรงเผยแพร่ออกไปแก่ผู้อื่น ส่วนคำสั่งสอนนอกนั้นแม้มีมากก็เป็นเพียงคำสอนประกอบหรือเป็นอุปกรณ์ของวิธีการเผยแพร่วรรณธรรมนี้ทั้งสิ้น

อริยสัจ 4 ประการ คือ

1. **อริยสัจว่าด้วยทุกข์ (Suffering)** ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง หรือทนอยู่ไม่ได้ของสรรพสิ่งในสภาพของมันเองต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปเสมอ หรือเป็นอนิจจังไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตนเราเขาหรือเป็นอนัตตาของสรรพสิ่งที่ปรากฏอยู่ไม่มีสิ่งใดที่จะคงอยู่ได้อย่างถาวร จึงเป็นความแท้จริงที่เราจะทราบทางประสาทสัมผัสได้ และทำให้เกิดอารมณ์เป็นทุกข์ เพราะไม่เห็นปรากฏการณ์ (Phenomena) ที่ตนชอบ หรือไม่ชอบนั้น ๆ ตามความเป็นจริง คือ ทุก ๆ สิ่งที่ยาวนั้นมีแต่ความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความแตกสลายสูญไปในที่สุด และความเปลี่ยนแปลงนี้ มีอยู่ 2 ประการ คือ

(1) **เกิดขึ้นและดับไป** อันเป็นความเปลี่ยนแปลงที่พอใจชอบใจ

(2) **เสื่อมลงและดับสูญไป** ความแท้จริงของทุก ๆ สิ่งย่อมเป็นเช่นนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ชอบใจ โลกจึงเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอันเป็นความแท้จริงอันสิ้นสุดของสรรพสิ่งผู้ใดเข้าใจผิดไปจากนี้ย่อมเกิดอารมณ์เป็นทุกข์ประจำตัวเอง เพราะเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ชอบใจ

พุทธศาสนิกชนต้องการปฏิบัติให้ได้ผล จึงพยายามทำความเข้าใจให้ถูกต้องตามความเป็นจริงในหลักอริยสัจว่าด้วยทุกข์ คือ ความเปลี่ยนแปลงทนอยู่ไม่ได้ตามที่กล่าวมาแล้ว อย่าให้เกิดอารมณ์เป็นทุกข์ในเมื่อสรรพสิ่งที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงดับไปหรือไม่ชอบเกิดขึ้น เป็นต้น พยายามและศึกษาให้ทราบความแท้จริงเสีย

2. **อริยสัจว่าด้วยสมุทัย (Cause of Suffering)**

ได้แก่เหตุแห่งทุกข์คือ ความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งทั้งหลาย หรือเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เหตุแห่งทุกข์นี้ได้แก่ ตัณหาความดิ้นรนของจิตใจ เพื่อได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เพราะอวิชาความรู้ตามความจริงของสรรพสิ่งที่มีอยู่ และตัณหา มี 3 ประการ คือ

(1) **กามตัณหา (Craving For Sensuality)** ได้แก่ ความดิ้นรนของจิตใจเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนชอบ อันเกิดจากความติดข้องอยู่ในสรรพสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลง และคิดว่าสรรพสิ่งนั้นคงจะถาวรอยู่ตลอดกาล และความเสื่อมศีลธรรม ย่อมเกิดจากกามตัณหาเป็นส่วนมาก ฉะนั้น พุทธศาสนิกชนจึงควรพยายามละกามตัณหานี้เสีย ด้วยการรู้ความแท้จริงที่เป็นเหตุแห่งทุกข์ต่าง ๆ แล้วอย่าติดอยู่ในสิ่งใด ๆ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้แก้ปัญหาศีลธรรมเสื่อมให้คืนมาและสถาปนาไว้ตลอดกาลด้วย

(2) ภาวตัณหา (Craving For Existence) ได้แก่ ความดิ้นรนของจิตใจ เพื่อให้เป็นอยู่อย่าง ที่ตนเองชอบ เช่น เป็นหนุ่มเป็นสาว เป็นคนสวยงาม เป็นต้น ครั้นแก่ลงก็เศร้าใจ เสียใจ หรือ ตำแหน่งหน้าที่อะไรที่ชอบก็อยากให้เป็นอยู่อย่าง นั้น และอยากให้อายุยืนขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าพลาดหวังก็ เป็นทุกข์ พุทธศาสนิกชนผู้หวังผลในการปฏิบัติ ต้องรู้ความแท้จริงถึงความเป็นอยู่ โดยสภาพแท้จริงของสรรพสิ่งที่มีอยู่นั้นอย่างไร แล้วละภาวตัณหา นั้นเสีย

(3) วิภวตัณหา (Craving For Annihilation) ได้แก่ ความดิ้นรนของจิตใจ เพื่อให้สิ่งที่ ตนไม่ชอบเสื่อมสูญไป แม้แต่ตนเองก็สามารถ มาตณเองให้ตายไปจากสังคมหรือสิ่งที่ตนไม่ชอบ นั้นได้ การกระทำหรือพยายามที่จะทำอย่างนี้ย่อม นำมาซึ่งความทุกข์อันหนักแก่ตนเอง และผู้อื่น พุทธศาสนิกชนควรศึกษาและรู้ความเป็นจริงถึง วิภวตัณหานั้น เพราะตัณหาทั้งสามประการนี้ ย่อม บังคับให้เราทำกรรมทั้งทางกาย วาจาและใจ โสกะ (Lust) โทสะ (Hatred) อวิชชา (Ignorance) โมหะ (Delusion) ย่อมเกิดแก่เราแล้วปรุงแต่งจิต ของเราให้เป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะจิตใจ ของเราผูกพันอยู่กับร่างกายและกรรมของเรา ดังนั้น พุทธศาสนิกชนควรดับตัณหาและรู้เท่าทันตัณหา ที่มาบังคับจิตใจ กายและวาจานั้น และไม่ให้กาย วาจาและใจ ตกอยู่ภายใต้อำนาจตัณหา ก็จะเห็นผล ตามพุทธปรัชญาข้อนี้ อันได้แก่ อริยสัจว่าด้วย ทุกข์และสมุทัยนี้

3. อริยสัจว่าด้วยทุกข์นิโรธ (Ceasing of suffering) ได้แก่การดับทุกข์หรือการหลุดพ้นจาก ทุกข์ทั้งปวง ซึ่งเรียกว่าพระนิพพาน คือความ ดับอันแท้จริงอันสิ้นสุดอย่างประเสริฐหรือเรียกว่า พระอรหัตตผล แต่การที่จะปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้น จากทุกข์หรือดับทุกข์ได้นั้น จะต้องดับเหตุแห่ง

ทุกข์หรือดับตัณหาทั้งสามที่กล่าวนั้นเสีย แล้ว ดำเนินตามทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ คืออริย- มรรค อันเป็นทางสายกลางที่ประกอบไปด้วยองค์ 8 ประการที่จะกล่าวในข้างหน้า พุทธศาสนิกชน ถ้ามุ่งตามพุทธปรัชญาข้อนี้ จงศึกษาและปฏิบัติ ไปตามสายกลางอันประเสริฐ เมื่อถึงแล้วก็จะรู้ด้วย ตนเอง ดังพระธรรมคุณบทว่า ปุจฺจตฺต เวทิตฺตพโ พฺยญฺญติ.

4. อริยสัจว่าด้วยอริยมรรค (The Way Leading to the ceasing of suffering) ได้แก่ ทางสายกลางที่จะนำไปสู่ความทุกข์ อันได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ (The Noble Eight-fold Paths) คือ

(1) สัมมาทิฏฐิ (Right Knowledge) ได้แก่ ความเข้าใจชอบถูกต้องทางเห็นชอบตามแนวอริยสัจ คือ ของจริง 4 ประการที่กล่าวแล้วนั้น

(2) สัมมาสังกัปปะ (Right Intention) ได้แก่ความคำริชอบริเริ่มถูกต้องทางซึ่งหมายถึงการตัด ความดิ้นรนของจิตใจเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ โดยไม่ชอบธรรมหรือผิดศีลธรรมและกฎหมาย

(3) สัมมาวาจา (Right Speech) ได้แก่การ เจรจาชอบ คือพูดแต่ความจริงและไม่กระทบ- กระเทือนใจผู้อื่น พยายามพูดแต่สิ่งที่จะเป็นความ ดีแก่ตนเองและผู้อื่นและละเว้นจากการพูดใด ๆ ที่ไม่จริง หยาบคาย ยุยง ส่งเสริมผู้อื่นให้เข้าใจ ผิดต่อกัน และทำลายสังคม

(4) สัมมากัมมันตะ (Right Action) ได้แก่ การประพฤติชอบด้วยการไม่กระทำชั่ว เช่น การ ฆ่า การเบียดเบียน ลักขโมย เป็นต้น และมีเมตตา กรุณาประจำใจ ประกอบด้วยกิจกรรมการงาน โดยสุจริต

(5) สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) ได้แก่ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบทำมาหากินให้เป็นไปตาม หลักศีลธรรม กฎหมายบ้านเมือง และประเพณี-

นิยม และสังกมต้องการ

(6) สัมมาวายามะ (Right Effort) ได้แก่การเพียรพยายามในทางที่ชอบเช่น พยายามไม่ให้เกิดความคิดชั่ว พุคชั่ว เข้ามายึดครองครอบงำใจได้ และพยายามทำงานเต็มกำลังกายใจ

(7) สัมมาสติ (Right Mindfulness) ได้แก่การระลึกรับรู้หรือมีสติสมบูรณ์อยู่เสมอตลอดเวลาที่นึกคิดพูด ทำในกิจกรรมทุกอย่าง

(8) สัมมาสมาธิ (Right Concentration) ได้แก่การตั้งใจชอบ ทำจิตใจให้สงบแน่วแน่ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่านไปในอารมณ์ต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่มาก่อความต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์นั้น ๆ ทั้งที่ดีและไม่ดี ชอบใจ ไม่ชอบใจ ฯลฯ

พุทธปรัชญาข้อ 4 นี้ เมื่อกล่าวโดยย่อได้แก่

ก. ศีล (Precepts) คือ อุปกรณสำหรับควบคุมกายกับวาจาให้เรียบร้อยสงบอยู่ตามปกติ

ข. สมาธิ (Concentration) คือ อุปกรณสำหรับควบคุมจิตใจให้สงบมีอารมณ์เป็นหนึ่ง ไม่วอกแวกฟุ้งไปตามอารมณ์และสิ่งแวดล้อมที่มาก่อความ

ค. ปัญญา (Wisdom) คือ อุปกรณสำหรับควบคุมทิวะ ความเห็นให้คิดเห็นจริงตามหลักอริยสัจ หรือสังขธรรม อันเป็นความแท้จริงอันสิ้นสุดอย่างประเสริฐ ทำทิวะความเห็นให้เห็นจริงตามธรรมชาติ

พุทธศาสนิกชนผู้ปรารถนาจะบรรลุผลตามพุทธปรัชญาข้อนี้ จึงควรปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ประการดังกล่าวแล้วนี้ ให้บริบูรณ์ตามลำดับ ให้ครบทุกข้อและเห็นจริงตามหลักอริยสัจนั้น ๆ พุทธปรัชญาทั้ง 4 ประการนี้ย่อลงได้ 2 อย่าง คือ

ก. ฝ่ายเหตุ ได้แก่ อริยสัจ คือสมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์ และมรรค ได้แก่ ทางนำไปสู่ความดับทุกข์อันประกอบไปด้วยองค์ 8 ประการ ที่กล่าวแล้วนั้น

ข. ฝ่ายผล ได้แก่ ทุกข์ความเปลี่ยนแปลงอันเป็นความแท้จริงที่เกิดจากสมุทัยและนิโรธความดับทุกข์อันเป็นผลคือรู้ความแท้จริง อันสิ้นสุดอย่างประเสริฐ ผู้ที่ปฏิบัติตามอริยมรรค มีองค์ 8 ประการนั้น โดยสมบูรณ์แล้วย่อมเกิดผลอันเป็นความแท้จริงอันสิ้นสุดอย่างประเสริฐ การที่จะรู้และบรรลุถึงความแท้จริงนั้น ต้องรู้จักทั้งเหตุและผล เพราะทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเกิดขึ้นเพราะเหตุดับไปก็เพราะดับเหตุ สำหรับพุทธศาสนิกชนผู้หวังผลอันแท้จริงอย่างประเสริฐ ต้องปฏิบัติตามหลักศีลสมาธิและปัญญา อันเป็นตัวอริยมรรคโดยลำดับให้สมบูรณ์ และรู้เห็นอริยสัจตามความเป็นจริง ก็จะรู้พุทธปรัชญา และได้รับผลตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ด้วยพระองค์เอง ดังธรรมคุณบทว่า ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ แปลว่า ท่านผู้รู้ทั้งหลายย่อมจะเห็นประจักษ์ด้วยตนเองและโปรดระลึกเสมอว่า

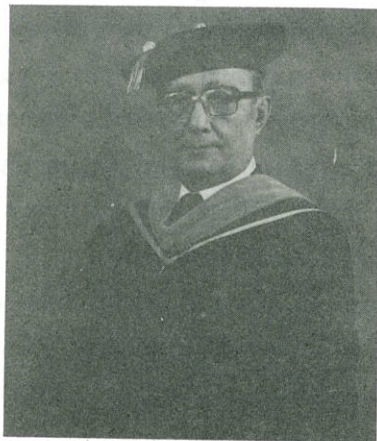
1. ศีล เป็นระเบียบควบคุมกาย วาจา ให้เรียบร้อย

2. ธรรม เป็นสิ่งปกครองใจ ให้เป็นไปในทางที่ชอบดีงาม

3. ปัญญา เป็นประทีปส่องวิถีชีวิตให้ดำเนินก้าวหน้าไปโดยสวัสดิ์

4. บุญ เป็นคุณความดีที่อบรมสั่งสอนแล้วชำระอริยาสัยของคนให้บริสุทธิ์สะอาด รวมกันเข้าเป็นเครื่องมือทำให้กาย วาจา และใจให้เรียบร้อย และสงบบริสุทธิ์สะอาด เป็นต้น □■

บทบาทของมหาวิทยาลัย ที่มีต่อสังคมโลก*

นำเสนอโดย
ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

ในการประชุมทางวิชาการของสมาคม อธิการบดีนานาชาติ ครั้งที่ 10
ระหว่างวันที่ 11-14 กรกฎาคม 2536

ท่านผู้เป็นประธานและท่านผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมสัมมนา

ข้าพเจ้าขอเสนอเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคมโลก ดังต่อไปนี้ เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า บทบาทสำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย ในฐานะสถาบันการศึกษาชั้นสูงก็คือ ภาระหน้าที่ในการให้ การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้เทคนิควิชาการสมัยใหม่ ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และสนองความต้องการพิเศษเฉพาะด้านของรัฐ ตามที่เป็นจริงนั้น มหาวิทยาลัยยังมีภาระหน้าที่สำคัญอื่นอีก คือ การค้นคว้าวิจัย การให้บริการแก่สังคม และการทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัยในโลกสมัยใหม่ ปัจจุบัน

* แปลจากต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ ภายใต้ชื่อว่า *The Contribution of the University to a Global Society.*

บทบาทภาระหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย ที่จำเป็นต้องเน้นและให้ความสำคัญเป็นพิเศษก็คือ การพัฒนาจิตใจของนักศึกษา ซึ่งได้ถูกละเลยไม่มากนักในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านจิตเจ้านั้นมีความสำคัญอย่างแท้จริงในการให้การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เพราะหากปราศจากการพัฒนาจิตเจ้านั้นแล้ว การศึกษาในมหาวิทยาลัย ก็เป็นเพียงเครื่องมือพัฒนาคนให้เป็นเสมือนหุ่นยนต์เท่านั้น

ทิศทางในการพัฒนาสังคมทุกวันนี้ มุ่งเป้าหมายเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเหตุทำให้มนุษย์หันหลังให้ศาสนา และไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินชีวิตมีแต่การแข่งขัน และความโลภของมนุษย์เป็นพื้นฐาน หลักจริยบรรณนักธุรกิจที่ดีและกฎเกณฑ์ทั้งหลายในทางธุรกิจไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตน และเอื้อประโยชน์ต่อสังคมสมัยใหม่ นักศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย ในฐานะเป็นมนุษย์ควรมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความเมตตากรุณา มีความอดทน การรู้จักข่มใจตนเอง และมีความเสียสละ ตลอดจนการมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น เพื่อจะใช้ความรู้ของตนช่วยเหลือบุคคลอื่นได้อย่างเต็มที่ ถ้ามหาวิทยาลัยใด ทำให้จุดมุ่งหมายนี้บรรลุผลได้ ก็เป็นที่แน่นอนว่ามหาวิทยาลัยนั้นได้แสดงบทบาทอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย ที่มุ่งเน้นเฉพาะความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียวมิสามารถนำโลกไปสู่สันติภาพได้โดยตรง การแก้ไขปัญหานี้ที่ดีที่สุดก็คือ ต้องใช้ความศรัทธาในหลักปรัชญาการศึกษาที่ว่า “การศึกษาทำให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” และยิ่งกว่านั้นการศึกษาต้องทำให้ทุกคนตระหนักให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ว่าตัวเขาเป็นสมบัติของสังคมที่เขาอาศัยอยู่และของสังคมโลกด้วย ทั้งนี้เพื่อที่เขาจะได้ช่วยสร้างสันติภาพของโลกด้วย เพราะฉะนั้น การศึกษาต้องยึดหลักธรรมทางศาสนา ตามความเชื่อและการปฏิบัติของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้การสอนหลักธรรมทางศาสนาเป็นวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัยจึงยังมีความจำเป็น นอกจากนั้นวิชาพลศึกษาควรจะได้รับ การเน้นเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างวิญญาณความรัก ความสามัคคีมีวินัย (ESPRIT DE CORPS) และทำให้ร่างกายแข็งแรง มีจิตใจแจ่มใสเบิกบานสมดังคำที่ว่า “จิตใจที่แจ่มใสเบิกบานย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง” (MEN SANA IN COPORE SANO หรือ A SOUND MIND IN A SOUND BODY) องค์การสหประชาชาติได้เน้นเรื่องสันติภาพของโลกเป็นส่วนรวม มิได้เน้นสันติในส่วนบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญของการศึกษาที่จะเร่งเร้ากระตุ้นเตือนนักศึกษาแต่ละคนให้เกิดจิตสำนึกสร้างสรรค์สันติภาพ ตามแนวทางสหประชาชาติให้จงได้ แต่อย่างไรก็ตามสงครามกลางเมืองยังเกิดขึ้นทั่วไปทุกภูมิภาคของโลกและนับวันจะเลวร้ายยิ่งขึ้น ศาสนาถูกนำมาใช้ในทางผิด ๆ โดยคนเห็นแก่ตัวเพื่อค้ำสงคราม ฉะนั้น การที่คนได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความศรัทธาในหลักคำสอนแห่งศาสนา และปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ๆ แล้ว เชื่อแน่ว่าโลกที่วุ่นวายยุ่งเหยิงของเราจะกลับเป็นโลกที่มีความสุขสวยงามและมีสันติภาพอย่างแน่นอน

ในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ศาสนาทุกศาสนามีคำสั่งสอนที่ดีสำหรับสาวกของแต่ละศาสนาอยู่แล้ว สำหรับข้าพเจ้าขอเสนอแนะหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียก “มรรคาธรรม” ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับมรรคาทั่วไปถึงปฏิบัติหลักธรรมดังกล่าวประกอบด้วยธรรม 4 ประการดังนี้คือ

ประการที่ 1 **สังขะ** ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต

ประการที่ 2 **ทมะ** ได้แก่ การรู้จักข่มใจตนเอง เอาชนะใจตนเอง

ประการที่ 3 **ขันติ** ได้แก่ ความอดทนและอดกลั้น

ประการที่ 4 จาคะ ได้แก่ การรู้จักให้รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัว ประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ผู้อื่น จะเป็นการให้เงิน หรือให้ความช่วยเหลือ หรือสิ่งของอย่างอื่นแก่ผู้ยากไร้ เพื่อตนเองจะได้ลดความโลภและความหลงของตนเอง

เรามีความเชื่อว่าถ้ามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามที่กล่าวมานี้ ให้แก่นักศึกษาไม่ว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่หรือนักศึกษาที่สำเร็จเป็นบัณฑิตไปแล้วก็ตาม จะทำให้นักศึกษาเหล่านั้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมของเรา ประเทศของเรา และโลกของเราอีกด้วย

คำกล่าวสุดท้ายของข้าพเจ้าสำหรับหัวเรื่องอันสำคัญนี้ โดยข้าพเจ้าขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช แห่งประเทศไทย (ซึ่งครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 2411-2453) ที่เกี่ยวกับการศึกษาดังต่อไปนี้

“ความรู้คู่เปรียบด้วย	กำลัง ภายเฮย
สุจริตคือเกราะบัง	ศาสตรพ้อง
ปัญญาประดุจดั่ง	อาวุธ
ภูมิสติต่างโล่ป้อง	อาจแกลั้วกลางสนาม”

ขอขอบคุณ

อภิธานนาการ

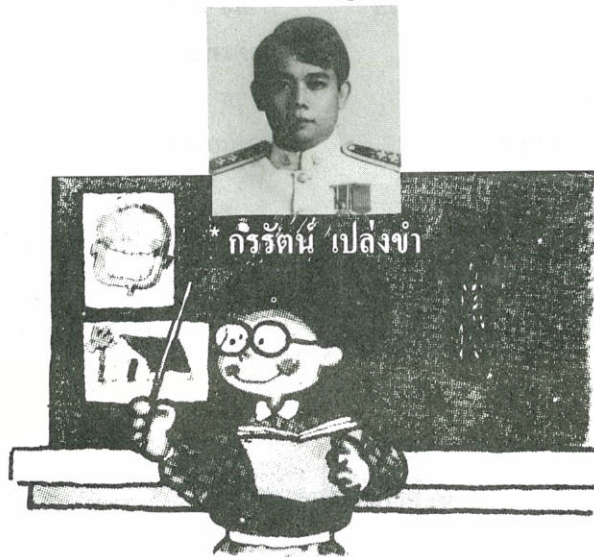
จาก

“ไพรินทร์ วิหคน้อย”

รับทำเครื่องหมายสถาบันการศึกษา หัวเข็มขัด กระดุม เข็มกลัดเสื้อ เข็มสมาคม แหวนรุ่น โลหะแบบต่างๆ ทุกชนิด
ฝีมือประณีต ราคาเป็นกันเอง

๒๓๘/๑ หมู่ ๑๗ ซอยอ่อนนุช ๗๔ แขวงประเวศ เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐ โทรฯ ๓๒๐-๔๑๐๒, ๔๔๒-๐๘๘๘

สรุปย่อการวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอน ใน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์”

บทนำ

ภารกิจหลักของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยของเอกชนตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช ๒๕๒๒ ประกอบด้วยภารกิจที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ทำการสอน
2. ทำการวิจัย
3. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ซึ่งในความเป็นจริงแล้วภารกิจหลักทั้ง 4 ประการนี้ อาจารย์ผู้สอนจะกระทำได้อย่างดีเพียง 2 ด้านเท่านั้น คือ งานการสอนและงานการวิจัย ส่วนงานทางด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีของชาตินั้นก็มีบ้างเล็กน้อยและเป็นงานที่ไม่ค่อยเด่นชัดนัก

สำหรับงานด้านการสอน อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทรงคุณวุฒิและมี

* อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์ทางการสอนมาอย่างดีประกอบกับมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพของความเป็นผู้มีอาชีพครู นอกจากนี้ยังจะต้องเข้าใจถึงจิตวิทยาการเรียนการสอน และจิตวิทยาวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจนักศึกษาในฐานะที่เป็นวัตถุดิบทางการศึกษาเพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาพวกเขาเหล่านี้ให้มีความรู้และมีคุณธรรมให้เป็นกำลังทรัพยากรทางปัญญาอันทรงคุณค่าของประเทศชาติในอนาคตสืบต่อไป

อาจารย์ผู้สอนนอกจากจะต้องมีคุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ดังกล่าวแล้วจะต้องมีจรรยาบรรณของความเป็นครูอีกด้วย เพราะอาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคมให้เป็นปูชนียบุคคล ก็คือบุคคลที่ควรเคารพยกย่องและบูชาตนเอง ในขณะที่ทำการสอนก็จะต้องมีการเตรียมการสอน เตรียมเนื้อหาที่จะสอนให้ครบถ้วน เตรียมอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ เช่น แผ่นโปสเตอร์ วี.ดี.โอ.เทป. ตลอดจนจอภาพและห้องเรียนให้พร้อม เตรียมการวัดผลและประเมินผลความรู้ความก้าวหน้าเป็นระยะเพื่อได้ทราบถึงพัฒนาการของนักศึกษาอย่างต่อเนื่องอีกด้วย และที่สำคัญอาจารย์ผู้สอนจะต้องเตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อมที่จะสอนโดยการปรับภาพทางอารมณ์และความรู้สึกให้เป็นปกติ ขจัดความตึงเครียดทางอารมณ์ให้หมดสิ้นไป และในขณะที่ทำการสอนก็จะต้องเร่งเร้าหรือกระตุ้นให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนมีความกระหายใคร่รู้ อยากรู้ อยากเห็น อาจารย์ผู้สอนจะต้องเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียนด้วยการนำเสนอสิ่งเร้าที่น่าสนใจเพื่อให้นักศึกษาเกิด ความอยากรู้อยากเห็นและอยากติดตามอยู่เสมอ และเมื่อพบว่านักเรียนเริ่มสนใจ ใส่ใจและใฝ่รู้แล้ว อาจารย์ผู้สอนก็จะกระตุ้นด้วยการส่งเสริมให้กำลังใจให้รางวัล สำหรับผู้ที่สนใจเรียนอย่างจริงจัง และลงโทษนักศึกษาที่ไม่สนใจเรียนเพื่อให้หันกลับมาสู่บทเรียนต่อไป สุดท้ายของการเรียนก็จะต้องมีแบบฝึกหัดให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวของนักศึกษาเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยเอกชนย่อมมีภารกิจที่นอกเหนือไปจากพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้บัญญัติไว้ได้โดยผู้บริหารสถาบันเป็นผู้กำหนด เช่น การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมสโมสรนักศึกษา อาจารย์เวรวิชาการ อาจารย์ประจำสำนักหรือแผนกงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยได้ เพราะฉะนั้นจึงจะเห็นได้ว่ามีอาจารย์บางท่านทำงานมากเกินไป แต่มีอาจารย์หลายท่านทำงานน้อยเกินไปไม่สมดุลกัน อาจารย์ผู้สอนเหล่านี้ย่อมบังเกิดความไม่มั่นคงในทางจิตใจของตนอันเนื่องมาจากบางครั้งพบว่าอาจารย์ผู้สอนเฉื่อยชาเบื่อหน่ายต่อหน้าที่ไม่กระตือรือร้นเท่าที่ควร บางคนทำงานมักจะบ่นว่าไม่มีเกียรติหรือศักดิ์ศรีอะไรเลย บางคนก็เหงาขาดเพื่อน ด้วยเหตุนี้ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จึงมีอาจารย์ผู้สอนได้ขอลาออกจากมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวชี้บ่งถึงระดับขวัญของอาจารย์ผู้สอนว่าอาจารย์ผู้สอนบางคนมีระดับขวัญต่ำและบางคนก็มีระดับขวัญสูง

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจต้องการจะทำการวิจัยถึงสภาพขวัญของอาจารย์ผู้สอนโดยส่วนรวมว่าจะอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอนทำให้อาจารย์ผู้สอนมีสภาพขวัญที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบระดับขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ขวัญของอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของตนเกี่ยวกับโอกาสของความก้าวหน้าในอาชีพครู
2. ขวัญของอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของตนเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของอาชีพครู
3. ขวัญของอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับ

ความรู้สึกของคนเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน

4. ขวัญของอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของคนเกี่ยวกับโอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตน

5. ขวัญของอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของคนเกี่ยวกับความเพียงพอของรายได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังต้องการจะศึกษาถึงสภาพขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตว่าจะมีสภาพขวัญอยู่ในระดับใด เพราะฉะนั้นตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่อาจารย์ผู้สอนประจำของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สังกัดคณะต่าง ๆ 6 คณะดังต่อไปนี้คือ คณะบริหารธุรกิจ คณะการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และคณะนิเทศศาสตร์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 214 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจากประชากรด้วยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในอัตราส่วนร้อยละ 37.38 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 80 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามแนวคิดของร้อยตำรวจเอกสุภาวดี สังข์อ่อง ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของนายตำรวจระดับผู้บังคับหมวดในสถาบันการศึกษาของกรมตำรวจ” ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังและประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอนซึ่งประกอบด้วย

อายุ อายุการทำงานในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอน วุฒิการศึกษาตลอดจนสถานภาพการสมรส เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดขวัญและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญซึ่งการวัดขวัญนั้นได้กำหนดตัวชี้บอกอันเป็นเครื่องมือในการวัดขวัญดังนี้ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย ความรู้สึกรับผิดชอบ ความรู้สึกประสบความสำเร็จ ความรู้สึกมั่นคงในหน้าที่การงานและความรู้สึกพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของงาน ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้คือ ความก้าวหน้าในอาชีพการ สักดิ์ศรีของอาชีพการ ความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน โอกาสที่จะใช้วิชาความรู้ความสามารถและความเพียงพอของรายได้ เป็นต้น

ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งฉบับไปหาค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-Retest) กับอาจารย์ผู้สอน จำนวน 20 ท่าน ปรากฏว่าได้รับกลับคืนมาเพียง 18 ท่าน ได้ค่าความน่าเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.8700

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต” จำนวน 80 ชุด ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเองเพื่อให้กรอกข้อมูล หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่างได้กรอกข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเพียง 60 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อทดสอบค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้คือ หาค่าร้อยละ หาค่าตัวกลางเลขคณิต หาค่า Chi-square และหาค่า Contingency Coefficient ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

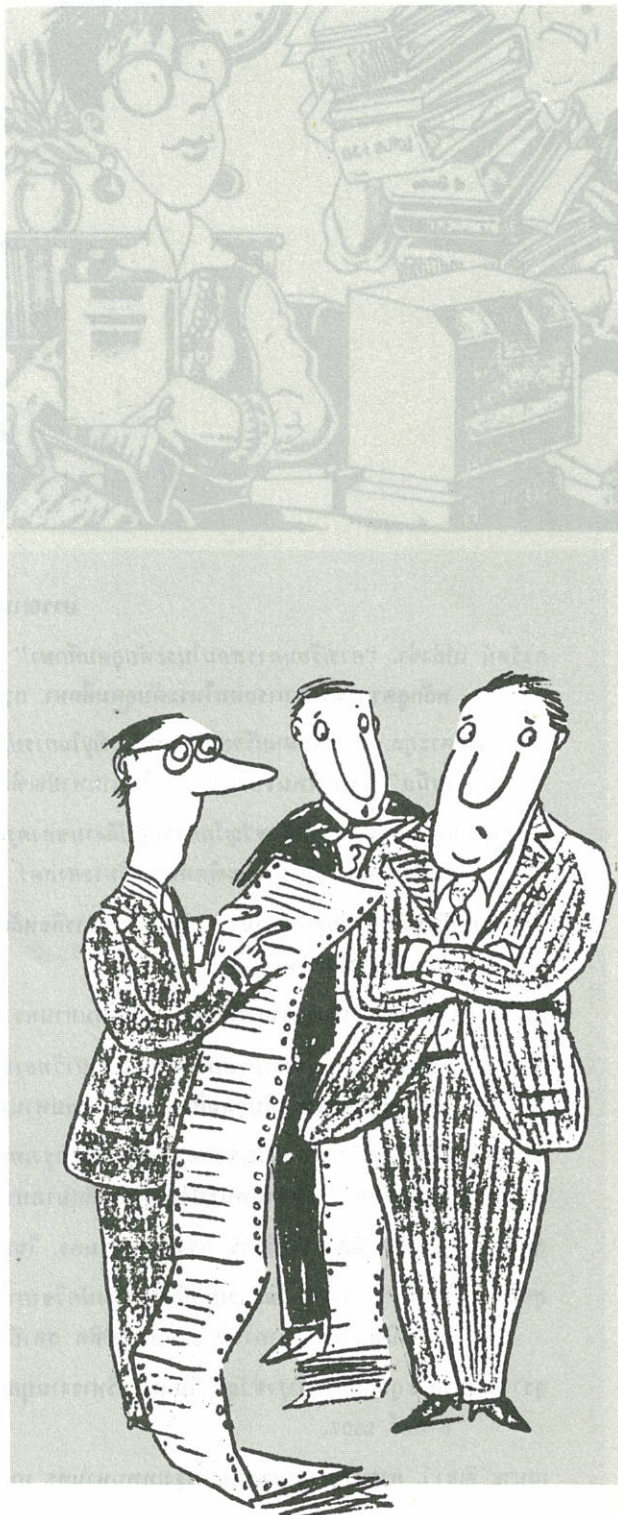
1. ข้อมูลส่วนตัวของอาจารย์ผู้สอน

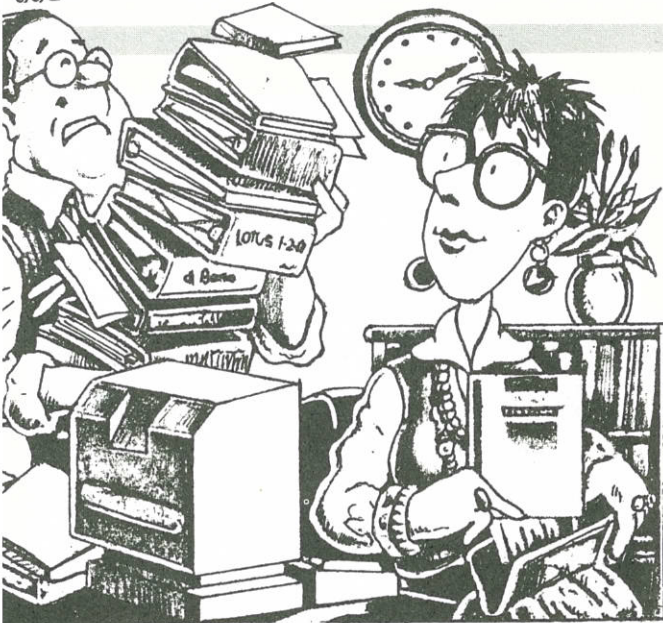
อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตประมาณ 1-5 ปี, มีอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโทและยังเป็นโสด

2. การพิจารณาระดับขวัญของอาจารย์ผู้สอน

ขวัญของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยได้ค่าจากการวิจัยนี้สามารถแบ่งอาจารย์ผู้สอนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีระดับขวัญสูงกับกลุ่มที่มีระดับขวัญต่ำ ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนจำนวน 33 คน หรือร้อยละ 55.00 เป็นผู้มีขวัญสูง ส่วนอาจารย์ผู้สอนอีกจำนวน 27 คนหรือร้อยละ 45.00 เป็นผู้มีระดับขวัญต่ำ และจากการศึกษาดัชนีการวัดขวัญ พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน มีขวัญอยู่ในระดับต่ำ แต่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน่วยงานในระดับขวัญสูง นอกนั้น เช่น ความรู้สึกในการประสบผลสำเร็จ ความรู้สึกมั่นคงในหน้าที่การงานและความรู้สึกพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของงานอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น

3. การตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่ามีปัจจัยด้านความรู้สึกของตนเกี่ยวกับความเพียงพอของรายได้เพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อขวัญอยู่ในระดับต่ำ นอกนั้น เช่นปัจจัยด้านความรู้สึกของตนเกี่ยวกับโอกาสของความก้าวหน้าในอาชีพการ ความรู้สึกของตนเกี่ยวกับศักดิ์ศรีในวิชาชีพการและความรู้สึกเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนความรู้สึกของตนเกี่ยวกับโอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนล้วนมีอิทธิพลต่อขวัญในระดับปานกลางทั้งสิ้น

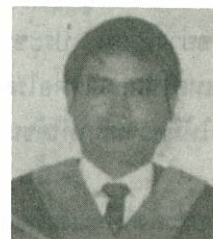
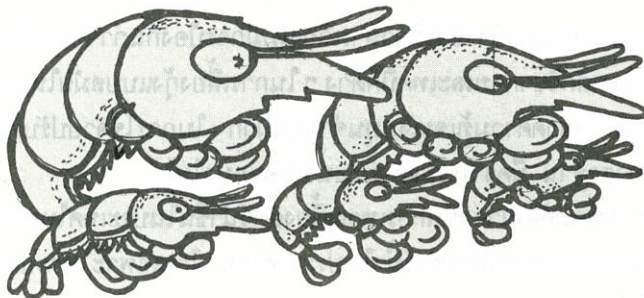
4. การทดสอบหาค่าสัมพันธระหว่างขวัญกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ขวัญไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของคนเกี่ยวกับความพึงพอใจของรายได้ นอกนั้น เช่น ปัจจัยด้านความรู้สึกของคนเกี่ยวกับโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการ ศักดิ์ศรีในอาชีพการ เพื่อนร่วมงานและโอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถของคนในการประกอบอาชีพล้วนมีความสัมพันธ์กับขวัญของอาจารย์ผู้สอนทั้งสิ้น ☐ ☒

บรรณานุกรม

- กรรณิ์น แปลงข้า. “การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ” ใน เอกสารสัมมนาอาจารย์ใหม่ โครงการประชุมสัมมนา
หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย 2520.
- นคร ชาตตระกูล. “ การศึกษาเปรียบเทียบกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูในเขตพระนครศรีอยุธยาในภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2515.
- บุญสิน จตุรพถกย์. “ กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูเทศบาลนครกรุงเทพฯ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2505.
- “ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ” ใน ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยเอกชน. กรุงเทพมหานคร ทบวงมหา-
วิทยาลัย 2522.
- กัญญา สาธร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช 2516.
- เมืองทอง แคมมณี. “ การฝึกอบรมบุคลากรของมหาวิทยาลัย ” ใน การประชุมสัมมนาการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเป็น
อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย 2533.
- วัชรินทร์ ปรีดาภรณ์. “ กำลังขวัญของครูพลศึกษาในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีของโรงเรียนราษฎร์ระดับ
มัธยมศึกษา ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2520.
- สมพงษ์ เกษมสิน. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช 2517.
- สุชน จูชาติพิศ. “ กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของนักวิชาการ : ศึกษาเฉพาะกรณีนักวิชาการสถานีวิจัยประมงทะเล ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2515.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. “ การบำรุงขวัญ ” ใน การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ 2507.
- เสนาะ ดิเชาว์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2514.

สรุปย่อการวิจัยเรื่อง

ผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งในจังหวัดสมุทรสาคร

*สุเทพ พันประสิทธิ์

ความสำคัญของปัญหา

การประมงเป็นอาชีพส่วนหนึ่งของประชาชนไทยที่ช่วยพัฒนาให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และเป็นอาชีพที่ประชาชนผู้ตั้งใจยึดเป็นอาชีพหลักแล้วก็สามารถที่จะพุงเศรษฐกิจของครอบครัวให้อยู่ดีกินดีได้ ซึ่งภาครัฐบาลคำนึงถึงความสำคัญและถือเป็นนโยบายพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องอันจะช่วยพัฒนาเพิ่มผลผลิต เพื่อเป้าหมายในการส่งออกและขณะนี้สินค้าประมงเป็นสินค้าออกทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาทตลอดช่วงเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน ปริมาณผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดต่างประเทศ

กุ้ง เป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญมากในสาขาการประมง ทั้งนี้ เพราะมีแนวโน้มขยายตัวด้านปริมาณการผลิตออกไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการส่งออก มูลค่าการส่งออก กุ้งสดแช่เย็นได้เพิ่มขึ้นจาก ๒๕๙ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๐ เป็น ๔,๓๙๑ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยร้อยละ ๑๙.๒๔ ต่อปี ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญ คือ การขยายตัวด้านความต้องการบริโภคกุ้งทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากการขยายตัวทางด้านมูลค่าไปเร็วกว่าทางด้านปริมาณมาก ทั้งนี้ เพราะประชาชนได้บริโภคอาหารประเภทโปรตีนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันราคาเนื้อสัตว์ชนิดอื่น เช่น เนื้อหมู เนื้อวัว ก็ได้เพิ่มสูงขึ้นซึ่งทำให้ระดับราคากุ้งเพิ่มสูงและเป็นแรงจูงใจอย่างสำคัญ ก่อให้เกิดการขยายตัวด้านการผลิตและการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ปริมาณการผลิตกุ้งน้ำกร่อยจะมาจาก ๒ แหล่ง คือ จากการจับจากน่านน้ำไทย และน่านน้ำสากล และจากแหล่งการเพาะเลี้ยงในปัจจุบันปัญหาทางด้านการผลิตและจำหน่ายประสบปัญหาหนัก เพราะกฎหมายเขตเศรษฐกิจ ๒๐๐ ไมล์ทะเล ถูกนำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นเหตุให้ชาวประมงไทยลักลอบเข้าไปจับกุ้งในน่านน้ำต่างประเทศ ในอนาคตปัญหาจะรุนแรงมากขึ้นเพราะปริมาณกุ้งที่จับได้จะน้อยลง การ

ขยายแหล่งการเพาะเลี้ยงกุ้งเพื่อให้คนไทยมีกุ้งบริโภคอย่างเพียงพอ และสามารถทำรายได้ในภาคส่งออกโดยขยายตัวในอัตราที่สูงเหมือนเดิม ซึ่งจะเป็นการแก้ไขดุลการค้าและดุลการชำระเงินทางหนึ่ง

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นแหล่งการผลิตกุ้งที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ มีประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนากุ้ง ๑๐๑๖ ครอบครัวเนื้อที่ประกอบการ ๔๙๙๗๑ ไร่ ผลิตกุ้งได้เป็นอันดับหนึ่งจำนวน ๔๒๒๔.๖ ตัน ลักษณะการเพาะเลี้ยงโดยทั่วไปยังอยู่ในลักษณะให้กุ้งอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ไม่มีการจับลูกกุ้งจากแหล่งผลิตลูกกุ้งมาปล่อยในนาุ้งแล้วใช้อาหารเลี้ยงไม่มีการป้องกันกำจัดศัตรูกุ้งต่าง ๆ อย่างรัดกุม ประชากรโดยทั่วไปไม่เข้าใจหลักวิชาการและเทคนิคต่าง ๆ ในการเลี้ยงกุ้งแบบสมัยใหม่อันเป็นเหตุให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ทั้งนี้ เป็นเพราะการขาดความรู้และเงินทุนจำนวนมาก ในการใช้จ่ายปรับปรุงพื้นที่นาให้มีความลึกที่ได้ขนาดและพื้นดินที่ได้มาตรฐาน มีความแข็งแรงและน้ำรั่วออกมาไม่ได้

ดังนั้น รัฐบาลควรมีนโยบายที่จะพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นในประเทศไทยให้มีวัตถุประสงค์ที่จะเร่งรัดและการขยายการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย โดยเฉพาะในระยะแรกจะดำเนินการในแถบภาคกลาง และภาคใต้ โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการผลิต เพิ่มผลผลิตการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การหาปัจจัยและเครื่องมือในการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์การตลาด เครื่องมืออุปกรณ์การขนส่ง ตลอดจนเงินทุนและสินเชื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยง ฉะนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจที่ถูกต้องมากขึ้น ในอันที่ส่งเสริมให้มีการขยายการผลิตกุ้งตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องประเมินผลตอบแทนดำเนินงานให้แน่ใจว่า วิธีการใดจะอำนวยความสะดวกตอบแทนให้แก่ผู้ผลิตมากที่สุด

สถานการณ์ข้างต้นทั้งหมดเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจประเมินผลตอบแทนอันเกิดจากการเพาะเลี้ยงทางด้านการเงินที่จะสูงพอจะให้ผู้ผลิตใน จังหวัดสมุทรสาครกล้าเสี่ยงกู้เงินจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อขยายขนาดการประกอบธุรกิจการผลิตกุ้งในฟาร์มของตนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลตอบแทนทางการเงินของผู้ผลิตกุ้ง โดยวิธีการเพาะเลี้ยงแบบเศรษฐกิจ และแบบดั้งเดิม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้

๑. จะศึกษาเฉพาะผู้ผลิตที่อยู่ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
๒. ในการศึกษาโครงการนี้จะไม่วิเคราะห์ถึงผลตอบแทน และค่าใช้จ่ายทางอ้อม อันเกิดจากโครงการที่ไม่สามารถคิดเป็นจำนวนเงินได้แน่นอน
๓. ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓

วิธีการวิจัย

๑. จากการศึกษาเบื้องต้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จังหวัดสมุทรสาคร มีประชากรที่ประกอบอาชีพทำนากุ้ง ๑๐๑๖ ครอบครัว ทำการเพาะเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจ ๒๘๐ ครอบครัว มีลักษณะพื้นที่การผลิตทางภูมิศาสตร์กายภาพเป็น ๓ ลักษณะ คือ พื้นที่ติดทะเล พื้นที่ห่างจากทะเลซึ่งน้ำทะเลเข้าถึงและพื้นที่ห่างจากจากน้ำทะเลขึ้นถึงขนาดของพื้นที่การผลิตตั้งแต่ ๑๐ ไร่ ขึ้นไปผู้วิจัยวางแผนจะเก็บตัวอย่างจากประชากรที่ทำนากุ้ง และประชากรที่เพาะเลี้ยงที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ทางเศรษฐกิจและสังคมแบบเดียวกัน โดยแบ่งตาม

ลักษณะของพื้นที่การผลิต และขนาดของพื้นที่ที่ใช้ประกอบการทำนาถั่ว

๒. การรวบรวมข้อมูล

๒.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการตรวจสอบเอกสารแผนดำเนินงานของโครงการ จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จากกรมประมงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึง ๒๕๓๒ จากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร จำกัด และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ปรากฏกับผลการวิเคราะห์

๒.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสำรวจที่ได้กำหนดขึ้นจากผู้ผลิต โดยวิธีการเพาะเลี้ยงแบบเศรษฐกิจ ๔๒ ครอบครั้ว และผู้ผลิตโดยวิธีการทำนาถั่วแบบดั้งเดิม ๖๐ ครอบครั้ว โดยแบ่งประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพ ของพื้นที่เป็น ๒ กลุ่ม ดังหัวข้อ ๑ และในพื้นที่แต่ละกลุ่มใน ๓ กลุ่ม ดังกล่าวจะแบ่งตามขนาดพื้นที่เป็น ๓ กลุ่ม คือขนาดพื้นที่ ๑๐-๒๙ ไร่ หนึ่งกลุ่มและ ๕๐-๗๐ ไร่ขึ้นไป อีกหนึ่งกลุ่มตามวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ (ครอบครั้ว)
๑๐-๒๙	๑๐
๓๐-๔๙	๑๒
๕๐ ไร่ขึ้นไป	๘
รวม	๓๐

๒.๒.๒ การเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมพื้นที่ทางทะเลที่น้ำเข้าถึงตามขนาดพื้นที่

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ (ครอบครั้ว)
๑๐-๒๙	๑๐
๓๐-๔๙	๑๑
๕๐ ไร่ขึ้นไป	๙
รวม	๓๐

๒.๒.๓ การเพาะเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจ

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ (ครอบครั้ว)
๑๐-๒๙	๑๕
๓๐-๔๙	๑๗
๕๐-๗๐	๑๐
รวม	๔๒

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรในจังหวัดสมุทรสาคร ในช่วงปี ๒๕๓๓ โดยสรุปผลดังนี้

๑. พื้นที่การผลิตจากการสำรวจพบว่า ในจังหวัดสมุทรสาครเกษตรกรจำนวนมากมีพื้นที่การผลิตขนาดเล็ก มีบางรายมีพื้นที่ขนาดใหญ่ไม่เกิน ๗๐ ไร่ ผิดกับขนาดพื้นที่ของการเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม เกษตรกรจะมีพื้นที่การผลิตขนาด ๑๐๐ ไร่ขึ้นไป

๒. จำนวนผลผลิตกุ้งของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมที่ค้นพบก็คือ

๒.๑ พื้นที่ติดทะเล พื้นที่ห่างทะเลไม่มีผลต่อปริมาณการผลิตกุ้ง

๒.๒ ปริมาณผลผลิตรวมจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่มากกว่าปัจจัยการผลิตอื่น ๆ

๒.๓ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของพื้นที่ขนาดกลาง (๓๐-๔๙ ไร่) สูงกว่าพื้นที่ขนาดเล็ก (๑๐-๒๙ ไร่) และพื้นที่ขนาดใหญ่ (๕๐-๗๐ ไร่)

๓. จำนวนผลผลิตกุ้งของเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจที่ค้นพบคือ

๓.๑ การเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจให้จำนวนผลผลิตกุ้งมากกว่าการเลี้ยงแบบดั้งเดิมในขนาดพื้นที่เดียวกัน

๓.๒ ผลผลิตเฉลี่ยของพื้นที่ขนาดใหญ่สูงกว่าพื้นที่ขนาดกลางและขนาดเล็ก

๔. ผลผลิตกุ้งแบบดั้งเดิม เป็นกุ้งพันธุ์แขบ่วยและผลผลิตกุ้งแบบเศรษฐกิจเป็นกุ้งกุลาดำ

๕. ระบายราคาผลผลิตกุ้ง โดยเฉลี่ยปี ๒๕๓๓ กุ้งแขบ่วยราคา ๑๕๐ บาท และกุ้งกุลาดำราคา

๑๙๐ บาท

๖. รายได้เฉลี่ยต่อปีของการเพาะเลี้ยงกุ้งจะมีมูลค่าสูงหรือต่ำ ควรพิจารณาถึง

๖.๑ แบบของการเพาะเลี้ยงแบบเศรษฐกิจหรือแบบดั้งเดิม

๖.๒ พันธุ์กุ้งที่เพาะเลี้ยงพันธุ์กุลาดำให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์แขบ่วย

๖.๓ ราคาตลาดของกุ้งกุลาดำสูงกว่ากุ้งแขบ่วย

๖.๔ ขนาดของพื้นที่การผลิตมากให้รายได้รวมมาก

๖.๕ ควรเพิ่มปัจจัยการผลิตชนิดอื่น ๆ มากกว่าการเพิ่มขนาดของที่ดิน

๗. ต้นทุนการผลิตกุ้ง

๗.๑ ต้นทุนการผลิตกุ้งแบบเศรษฐกิจสูงกว่าต้นทุนการผลิตกุ้งแบบดั้งเดิม

๗.๒ ต้นทุนการผลิตกุ้งแบบเศรษฐกิจ จะมีค่าใช้จ่าย ค่าพันธุ์กุ้ง ค่าอาหารกุ้ง และเชือกกันดิน สำหรับการเลี้ยงแบบดั้งเดิมไม่มี

๗.๓ การเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจ พึ่งพาธรรมชาติน้อยกว่าการเลี้ยงแบบดั้งเดิม

๗.๔ ต้นทุนการผลิตกุ้งเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี พบว่าค่าจ้างแรงงานในพื้นที่การผลิตขนาดใหญ่ น้อยกว่าพื้นที่ขนาดกลางและขนาดเล็ก

๗.๕ ค่าใช้จ่ายแรงงานในการผลิตกุ้ง พื้นที่ห่างทะเลสูงกว่าพื้นที่ติดทะเล ในขนาดพื้นที่เท่ากัน

๗.๖ ค่าใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นในการผลิตกุ้งพื้นที่ห่างทะเลสูงกว่าพื้นที่ติดทะเล

ในขนาดพื้นที่เท่ากัน

- ๗.๗ พื้นที่การผลิตกุ้งติดทะเล มีค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงกว่าพื้นที่การผลิตกุ้งห่างจากทะเล
- ๗.๘ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีของการเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจสูงกว่าการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมในขนาดพื้นที่เท่ากัน
- ๗.๙ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีของการเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ให้ต้นทุนต่ำกว่าขนาดกลางและขนาดเล็ก
- ๗.๑๐ ต้นทุนการผลิตกุ้งรวมเฉลี่ยต่อจำนวนผลผลิต ของการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมพื้นที่ติดทะเลและห่างทะเลพื้นที่ขนาดกลางมีต้นทุนเฉลี่ยต่ำกว่าพื้นที่ขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- ๗.๑๑ ต้นทุนการผลิตกุ้งรวมเฉลี่ยต่อจำนวนผลผลิต ของพื้นที่การผลิตห่างทะเลสูงกว่าพื้นที่การผลิตติดทะเลในขนาดพื้นที่เท่ากัน
- ๗.๑๒ ต้นทุนการผลิตกุ้งรวมเฉลี่ยต่อจำนวนผลผลิต ของการเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจสูงกว่าการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม
- ๗.๑๓ ต้นทุนการผลิตกุ้งรวมเฉลี่ยต่อจำนวนผลผลิต ของการเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจพบว่าพื้นที่การผลิตขนาดกลางให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าพื้นที่การผลิตขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

๘. ผลตอบแทนจากการลงทุนทำนากุ้ง

- ๘.๑ กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีจากการขายผลผลิตกุ้งพบว่าเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ขนาดกลางมีอัตรากำไรขั้นต้น และกำไรสุทธิสูงกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก
- ๘.๒ กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี จากการขายผลผลิตกุ้งของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ติดทะเลในขนาดพื้นที่การผลิตเท่ากัน
- ๘.๓ กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี จากการขายผลผลิตกุ้งของเกษตรกรผู้ผลิตกุ้งแบบเศรษฐกิจพบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้นและกำไรสุทธิสูงกว่าการผลิตกุ้งแบบดั้งเดิม และพื้นที่ขนาดกลางยังคงให้อัตรากำไรสูงกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

๙. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

- ๙.๑ พื้นที่การผลิตขนาดกลาง มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก
- ๙.๒ การเพาะเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจ มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม
- ๙.๓ พื้นที่การเลี้ยงกุ้งติดทะเลให้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าพื้นที่ห่างทะเล

๑๐. อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) จากการลงทุนและมูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนเพาะเลี้ยงกุ้งในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๓ พบว่าไม่คุ้มค่าไม่ควรลงทุน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

๑๐.๑ ระดับราคาของผลผลิตกุ้งกุลาดำและแช่บ้วยในตลาดลดลง

๑๐.๒ ราคาตลาดของที่ดิน ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตมีมูลค่าเพิ่มสูงกว่าเดิมมาก

จากเหตุผลสองประการ จึงทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิติดลบ และค่าของอัตราผลตอบแทนภายใน

น้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ในตลาดของปี ๒๕๓๓ ซึ่งในเชิงธุรกิจพิจารณาแล้วไม่ควรลงทุน
ข้อเสนอแนะ

๑. การเพาะเลี้ยงกุ้ง เกษตรกรไม่ต้องพิจารณาถึงพื้นที่ติดทะเลหรือห่างจากทะเล จากผลการวิเคราะห์พื้นที่ลักษณะต่างกันผลผลิตกุ้งที่ได้จะไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ลงทุนควรพิจารณาราคาที่ดินที่ต่ำที่สุด และมีน้ำทะเลเข้าถึง

๒. เกษตรกรผู้ลงทุนรายใหม่ ควรเลือกขนาดพื้นที่การผลิตขนาดกลางซึ่งผลจากการวิเคราะห์เป็นรายที่ให้ผลผลิตมากกว่าขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

๓. เกษตรกรควรเลือกวิธีการเพาะเลี้ยงกุ้งแบบเศรษฐกิจ เพราะให้ปริมาณผลผลิตมากกว่าการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิม

๔. เกษตรกรควรเลือกพันธุ์กุ้งกุลาดำ เพราะให้ปริมาณผลผลิตมากกว่ากุ้งแชบ๊วยและราคาของกุ้งกุลาดำสูงกว่าราคากุ้งแชบ๊วย

๕. การลงทุนสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ ในเขตจังหวัดสมุทรสาครการเพาะเลี้ยงกุ้ง ถ้าพิจารณาถึงค่าเสียโอกาสของที่ดินหรือราคาที่ดินที่สูงมากในปี ๒๕๓๓ การลงทุนในกิจการนี้ก็จะให้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงและเหมาะสมกับการลงทุน แต่ถ้าพิจารณาถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสของที่ดินด้วยแล้วผู้ประกอบการรายใหม่ควรลงทุนโครงการอื่นจะมีความเหมาะสมกว่า เพราะจากการวิเคราะห์การเพาะเลี้ยงกุ้ง มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทนเป็นลบและอัตราผลตอบแทนภายในต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในปี ๒๕๓๓

(อ่านต่อหน้า ๓๑)

อภิธานนาการจาก

บริษัทอูสาพัฒนาเศรษฐกิจ

๕๖/๗ ติดแฟลตการเคหะท่าทราย ทั้งสองห้อง ดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรฯ. ๕๘๙-๐๙๓๕, ๕๘๙-๒๒๒๑

วนิดาเฟอร์นิเจอร์

โทรฯ. ๕๘๕-๒๕๖๐, ๕๘๕-๔๘๑๕

ผลิตและจำหน่าย

เครื่องกีฬา สนามเด็กเล่น ครุภัณฑ์โรงเรียน เฟอร์นิเจอร์สนาม กังหันลม เตาเผาขยะ

เครื่องจักรกลทางการเกษตร

สาขาสวนจตุจักร โทรฯ. ๒๗๘-๑๕๖๐ สาขาพุทธมณฑล ๗๓/๒ ถ.บางกอกน้อย-นครชัยศรี ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ

ใบสมัครสมาชิกสหกรณ์ปริทัศน์

ตั้งแต่บัดนี้.....

(กรุณาเขียนด้วยตัวบรรจง)

ชื่อ ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว

อายุ.....ปี อาชีพ.....

ชำระค่าสมาชิกโดย

☐ ธนาณัติ

☐ เช็ค

☐ ตัวแลกเงิน

☐ สมัครใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิกเก่า

หมายเลขสมาชิกเก่า.....

ฉบับที่.....

ท่านต้องการให้ส่งเอกสารไปที่

เลขที่.....

ครอบครัว/ซอย.....

ถนน.....

แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

โทร. ที่ทำงาน.....

ที่บ้าน.....

☐ อัตราค่าสมาชิก ๑ ปี จำนวน ๓ ฉบับ เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

☐ อัตราค่าสมาชิก ๒ ปี จำนวน ๖ ฉบับ เป็นเงิน ๑๘๐ บาท

ลงชื่อผู้สมัคร

วัน เดือน ปี ที่สมัคร...../...../.....

"ธนาณัติ สั่งจ่าย "มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต"

๑๐๐/๑-๔ ถ.ประชาชื่น เขตดอนเมือง กทม. ๑๐๒๑๐ (ปทจ.หลักสี่)

นักธุรกิจมีส่วนพัฒนาประเทศในด้านใดบ้าง

โปรดติดตาม

สุทธิพิทักษ์

ฉบับหน้า

ฉบับ

“นักธุรกิจกับการสร้างชาติ”

